

ถนนหนังสือ

เสาชิงช้า

ฉบับที่ ๑๔ ปีที่ ๑๑ ประจำเดือนธันวาคม ๒๕๓๓

รากฐานประชาธิปไตยในสังคมพุทธ

ถนนหนังสือ

ฉบับ

เสขิยธรรม

เป็นจดหมายข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ความรู้ และประสบการณ์การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิต
และสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

นายอ่ารง ปัทมภาส

คณะสาราณียกร

ฝ่ายสงฆ์

พระอธิการสมนึก นาโถ

พระอธิการทับทิม อนาวีโร

พระอธิการวิทยา จิตตธมฺโม

พระมหาประจวบ ปญญาทีโป

พระมหานรินทร์ สุกธมฺโม

พระมหาเจิม สุวโจ

พระไพศาล วิสาโล

พระสุทัศน์ วชิรญาโณ

ฝ่ายฆราวาส

นายนิพนธ์ แจ่มดวง

น.ส.ลัดดา วิวัฒน์สุระเวช

น.ส.ปิ่นทิศา ยรรยงค์ยุทธ

นายปรีดา เรืองวิชาธร

นายสมเกียรติ มีธรรม

นายวิระพันธ์ วุฒินุญญะ

นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์

น.ส.นุชรี ศรีวิโรจน์

น.ส.ลลนา ศรีวิโรจน์

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรมร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)
การเป็นสมาชิก

เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๖ ฉบับ ราคาฉบับละ ๒๐ บาท ค่า
สมัครสมาชิก ๑๐๐ บาท/๑ ปี ประสงค์จะบอกรับเป็นสมาชิก โดยส่งนา
ณัติหรือตัวแลกเงินในนามนายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ มายังเลขที่ ๑๒๔ ซอย
วัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุและฆราวาสผู้ห่วงใยในพระพุทธ
ศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อ
การพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อ
หนุนกำลังใจซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่างๆ แล้ว ลักษณะ
เฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มๆ ก็คือการเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเพื่อเป็น
ข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาดนเอง โดยมุ่งสู่ประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุล
ของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น
บุหรี เครื่องดื่มประเภทยาชูกำลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ฝ่ายประสานงานกลุ่ม
เสขิยธรรม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน
กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร. ๔๓๗-๙๔๕๕, ๔๓๗-๙๔๕๐

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)

ก่อตั้งเมื่อพ.ศ.๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ๑.ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินงานร่วมกัน
- ๒.แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนาและการพัฒนา
พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการทำงาน
- ๓.ฝึกอบรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมหน่วย
งานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว

สารบัญ

ถนนหนังสือ ฉบับ เสขิยธรรม

ฉบับที่ ๑๔ ปีที่ ๒ เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

๔	สาราใหม่โรง	
๕	จดหมายจากสหยาธรรม	
	หน้าแรก	
๘	☛ ทูพภิกขภัยในโซมาเลีย	
	เรื่องจากปก	
๑๐	☛ พลังแห่งคานติ	นิพนธ์ แจ่มดวง
	บทนำ	
๑๖	☛ อุดมการณ์ศาสนา การเมือง	
	ปรากฏการณ์ธรรม	
๑๘	☛ ประโยชน์สูงสุดแห่งชีวิตมนุษย์	พระมหาสมชัย กุศลจิตโต
	ประยุกต์ธรรมเพื่อสังคม	
๒๒	☛ พระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	ประเวศ วัชชี
๒๘	☛ ชายผู้สตัยชื้อต่อหลักการ	พิภพ อุดมอิทธิพงศ์
	อนุทินเสขิยธรรม	
๓๒	☛ ลมหายใจครั้งสุดท้ายของจาวล่าปาง	“ปั้น อินใจ”
๓๕	☛ ฤๅบ้านเฮาจะมีป่าไว้ใจ	“เกียรติ เวียงละคอน”
๓๘	☛ เชื้อนแก่งเสือดั้นกับการคุกคามป่าสักผืนสุดท้าย	ปรีดา เรื่องวิชาการ
	กระแสใหม่	
๔๑	☛ พระกับการเมือง แค่นั้นจึงไม่ต้องห้าม	พระมหาป ระจวบ ปัญญาที่ไป
	พระดีศรีสยาม	
๔๔	☛ พระโพธิธิรังษี: อุดุทรแห่งพันธู์เฝ้าพุทธชธรรม	พิภพ อุดมอิทธิพงศ์
	ทุกขสัจจ์ของสังคม	
๕๑	☛ ทุนนิยมยังไมชนะ	พิภพ อุดมอิทธิพงศ์
๕๔	☛ ก้าชมรณะที่แม่เมาะ	“อรชุน”
๕๘	มองลอดหน้าต่างวัด	
	สตรีและเด็ก	
๖๐	☛ สตรีกับบรมศาสดา	สุวรรณา สดาอนันท์
๖๖	ดูหนังสือเสขิยธรรม	
	บทกวี	
๗๐	☛ ล่าน้ำป่าไม้	พระมหาปฐมพงษ์ งามล้วน
	พุทธศาสนาในโลกกว้าง	
๗๒	☛ ๔๘ วันในไต้หวัน (ตอนที่ ๒)	วฑุฒโน ภิกขุ
	มุมมองใหม่	
๘๐	☛ พิธีกรรมสำหรับพุทธศาสนิกกร่วมสมัย	ส. ศิวรักษ์
๘๒	แขงแขวในดงขมิ้น	“ศิลพรต”
	ตามสถานการณ์	
๘๔	☛ วันนีที่หนองใหญ่	“ผู้สื้อข่าวของเราเอง”
๘๘	☛ การรวมตัวของประชาชนเพื่อพิทักษ์ผืนไพรกว้าง	“ผู้สื้อข่าวของเราเอง”
๘๙	บริการข้อมูลสำหรับนักเทศน์สมัยใหม่	

✿ สาราไหมโรง ✿

“สี่ขัง” ชื่อของเกาะขนาดใหญ่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ของไทย กลายเป็นชื่อที่คุ้นชื่อกันมาเมื่อราวเดือนสองเดือนก่อน หากยังจำได้ต่อกรณีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งประสงค์ที่จะ “บี” พื้นที่เกาะออกส่วนหนึ่ง เพื่อพัฒนาเป็นท่าเรือน้ำลึกเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะช่วยให้ชาวประมงที่อาศัยและเลี้ยงชีพบนผืนชายฝั่งรอบเกาะได้รับความเดือดร้อน เพราะต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตไปสู่อาชีพอื่นที่ไม่คุ้นเคยนัก แม้ว่านายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีขณะนั้นจะไม่เห็นแปลกอะไร “หากชาวประมงจะต้องขึ้นบกเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ”

“แม่เมาะ” เป็นอีกชื่อหนึ่งที่เริ่มคุ้นชื่อกันในเวลานี้ ด้วยเหตุจากที่ก๊าซพิษจากปล่องควันของโรงไฟฟ้าพลังถ่านหินลิกไนต์ อ. แม่เมาะ จ. ลำปาง ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจและปอด จนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลกันมากกว่า 200 คน ในขณะที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) กล่าวอ้างความต้องการใช้ไฟฟ้าเพื่อการอุตสาหกรรมว่าเป็นเหตุให้ต้องเปิดเดินเครื่องผลิตไฟฟ้าอย่างเต็มที่ แม้ในขณะที่เครื่องดักฝุ่นกำมะถันไม่ทำงาน และเป็นวันที่ลมสงบ

ยังมีอีกหลายชื่อที่คงคุ้นเคยกัน รวมทั้งโครงการจัดสรรน้ำ (เพื่อผลิตไฟฟ้า อาทิ การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ต่าง), โครงการจัดสรรที่ดิน (โยกย้ายชาวบ้านขนานใหญ่ เช่น โครงการ คจก.), โครงการปลูกป่า (เชิงพาณิชย์ มียุคาลิปดัส เป็นอาทิ), โครงการผลิตไฟฟ้าปลอดมลพิษ (แต่ไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังปรมาณู), ฯลฯ

ลักษณะร่วมกันของโครงการเหล่านี้คือเป็น “การกระทำ” โดยตรงของรัฐ หรือเป็นการให้การสนับสนุนกลุ่มเอกชนต่าง ๆ ให้กระทำต่อชาวบ้านท้องถิ่น ในอันที่จะเบียดบังทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นมาตอบสนองการพัฒนาที่มุ่งเน้นเฉพาะอุตสาหกรรม เป็นผลให้เกิด

ความเดือดร้อน ไม่เพียงแก่มนุษย์ หากยังรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติด้วย

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพียงอาการหนึ่งซึ่งหากพิจารณาอย่างครอบคลุมอาจกล่าวได้ว่า ทั้งหมดเป็นผลมาจากโครงสร้างทางสังคมที่อยู่ดิฐธรรม ในขณะที่ชาวบ้านท้องถิ่นบอกกว่า “ไม่เอา” แต่รัฐซึ่งพลิกผันหน้าทีไปเป็นตัวแทนของภาครัฐกิจ กลับเสนอโครงการเหล่านั้นแก่พวกเขา

คำถามคือว่า ฝ่ายใดมีพลังต่อรองมากกว่ากันในการชำระเจตน์จางงของตน

โครงการผันน้ำจากแม่น้ำแม่กลอง เส้นเลือดใหญ่ในภาคตะวันตกของประเทศ มาเพื่อผลิตน้ำประปาแก่ชาวกรุงเทพฯ เป็นคำตอบที่ชัดเจนอยู่ในตัว เหตุผลประการสำคัญที่ทางการประปานครหลวงคิดโครงการผันน้ำขึ้นมาเป็นเพราะ “ปริมาณน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาที่รับมาจากเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ มีปริมาณน้อยมาก...มีผลกระทบต่อการผลิตน้ำประปาในกรุงเทพฯ” (ผู้จัดกรารายวัน ๒๗ ต.ค. ๒๕๓๕) และยิ่งเพื่อลดความเสี่ยงจากการนำน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งปัจจุบันกำลังน้ำเสียมากมาผลิตน้ำประปา

คนแม่กลองคงยังไม่รู้หรือทว่า ขณะนี้ได้มีการทดลองดึงน้ำเข้ามายังโรงกรองน้ำที่ฝั่งธนบุรีในปริมาณ 5 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาทีแล้ว และจะเพิ่มปริมาณขึ้นทุก ๆ ปีด้วย

อ.ประเวศ วะสี สรุปเนื้อหาของการเบียดเบียนทรัพยากรท้องถิ่น โดยการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ของคนจำนวนหนึ่งไว้สั้น ๆ ว่า “ที่ไหนที่มีการเพิ่มขึ้นแสดงว่าต้องมีการไปทำลายที่อื่น” โดยเปรียบเทียบให้เข้าใจง่ายขึ้นว่า “(เพราะ) ทั้งหมดเชื่อมกันเป็นระบบเหมือนลูกโป่ง ถ้าเราต้องการให้โป่งมากตรงนี้ ที่อื่นก็ต้องแฟบลง ถ้าเราต้องการให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น ก็ต้องไปทำลายสิ่งแวดล้อม ทำลายสังคม”

นี่เป็นข้อสังเกตประการหนึ่งจากบทความเรื่อง “พระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาล้างแวล้อม” ใน “เสถียรธรรม” ฉบับนี้

จดหมาย

จาก

สหાયธรรม

พระผู้โอบกอดผืนป่า

สำนักสงฆ์ถ้ำเสือ (ภูกระออม) จ. มุกดาหาร

ต้องขอขอบคุณอย่างมากสำหรับหนังสือทุกฉบับที่จัดส่งมาให้ โดยเฉพาะหนังสือเสขิยธรรม ทางสำนักอาตมาอยู่บนเขา ห่างไกลความเจริญ ต้องการทราบข่าวความเคลื่อนไหวอยู่ตลอด จึงขอเป็นสมาชิกอุปถัมภ์พิเศษรายปีตลอดไป หากกลุ่มเสขิยธรรมจัดทอดผ้าป่าที่ใด กรุณาแจ้งข่าวให้ทราบด้วย ทางสำนักยินดีเข้าร่วมทุกครั้งไป หากมีโอกาสจะมาจัดทางมุกดาหารบ้าง แต่ไม่มีสถานที่อาตมายินดีจัดหาให้

ปัญหาการทำลายป่าที่สูงมาก (รอยต่อจังหวัดมุกดาหารและอำเภอเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์) อาตมาจำพรรษาอยู่รูปเดียวในป่ากว้างประมาณ ๕-๖ ไร่อยู่ที่นี่คุ้มครองอยู่ แต่ก่อนเมื่ออาตมาอยู่ใหม่ ๆ ปี ๒๕๒๕-๒๕๓๐ ยังไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร แต่ปีนี้คนเริ่มฝ่าฝืนกฎระเบียบมากขึ้นเพราะเศรษฐกิจบีบรัด หลายปีแล้วที่อาตมาพยายามโอบกอดป่าผืนนี้ไว้ แม้ทำงานรูปเดียวก็ต้องทำ เพราะถ้าเราไปเสียแล้ว ป่าผืนนี้จะหมดทันที เพราะอยู่ใกล้หมู่บ้าน การทำลายสูง คนที่นี้ไม่ค่อยสนใจเรื่องอนุรักษ์เลย

หมู่บ้านอาตมาเป็นหมู่บ้านจัดสรรใหม่เมื่อปี ๒๕๓๐ ยังไม่มีวัด ที่ตั้งสำนักสงฆ์เป็นภูเขาสูงเล็ก ๆ ติดกับหมู่บ้าน อยู่ในเขตป่าสงวนซึ่งทางเจ้าหน้าที่เคยมารังวัดให้สำหรับสร้างถาวรวัตถุ จึงขอคำแนะนำในเรื่องขั้นตอนการขออนุญาตสร้างวัด และขอแรงสนับสนุนงานชิ้นนี้ที่พูดเช่นนั้นเพราะตัวอาตมาเองขาดเครื่องหนุนอยู่มาก

มีแต่ตัวทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายคงลำบาก ถ้าท่านมาเห็นสภาพการตัดไม้ทำลายป่าทางนี้บ้าง คงจะเป็นประโยชน์และเข้าใจอะไรดีขึ้นมาก

พระโชค สิริบุญโญ

ขออนุโมทนาในการร่วมสนับสนุนเป็นสมาชิกอุปถัมภ์ เพื่อถวายเสขิยธรรมให้กับพระสงฆ์ที่ขาดแคลนความวิริยะเสถียรในการปกป้องผืนป่าที่พระคุณเจ้ากำลังกระทำอยู่ มิได้โดดเด่นเพียงลำพัง ถือเป็นมหัศจรรย์ที่น่าสรรเสริญ ทางเรายินดีเป็นแรงสนับสนุนให้อย่างต่อเนื่องเต็มกำลังความสามารถ หากมีโอกาสทางกลุ่มเสขิยธรรมจะได้แวะเวียนไปเยี่ยมพระคุณเจ้าบ้างค่ะ ส่วนเรื่องรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตสร้างวัดนั้น ทาง ศพพ. ได้ส่งไปรษณีย์ไปให้เรียบร้อยแล้ว

สมาชิกรุ่นเดอะ

วัดโชค ถ. พจนกร
ด. ท่าประดู่ อ. เมือง จ. ระยอง

อาตมาพาญาติไปร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่จังหวัดเชียงใหม่ รู้สึกพอใจในผลงานของคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาภาค รู้สึกยินดีและภูมิใจที่มีคณะทำงานของโยมที่มุ่งหวังเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง ซึ่งก็มีน้อยนักที่จะมีศรัทธาแก่กล้า โดยถือความถูกต้องเป็นจริงตามสภาวะธรรมที่จะให้หมุ่มนุษย์อยู่กันอย่างมีสุขแท้จริง

ก่อนนี้อาตมาเคยอยู่ที่วัดเขาสาป (ด. เพ จ. ระยอง) แต่ปัจจุบันนี้อาตมาได้มาอยู่วัดโชค จึงไม่ได้รับการติดต่อจากคณะ ศพพ. จึงขอเป็นสมาชิก “เสขิยธรรม” เพื่อทราบข่าวสารต่าง ๆ ขอให้คณะ ศพพ. ส่งแบบฟอร์มการเป็นสมาชิกหรือระเบียบการมาด้วย หากคิดว่าอาตมาพอช่วยอะไรได้บ้าง อาตมายินดีให้ความร่วมมือเสมอ ขอให้ความเจริญในธรรมจงมีแด่คณะ ศพพ.

พระมหาสุนทร จันทภาโส

ติเพื่อก่อ

วัดท่าทางเกวียน ต.ท่ามะไฟหวาน

อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ ๓๖๑๕๐

อาตมาเป็นสมาชิกหนังสือเสขิยธรรมฉบับแรกเริ่มฉบับที่ ๕ ปีที่ ๒ เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับฉบับแรกฉบับเดียว ไม่ทราบว่ามิเหตุขัดข้องอันใด จึงไม่สามารถส่งฉบับที่ ๑๐ มาให้อาตมาได้ เดือนนี้เดือนกรกฎาคมแล้ว จึงหวังว่าจะได้รับคำตอบในไม่ช้านี้ (หนังสือฉบับต่อไป) ที่อยู่อาตมายังเหมือนเดิม...ขอให้โยมมีกำลังใจในการจัดทำหนังสืออนุรักษ์เพื่อการพัฒนาต่อไป ขอเจริญพร

พระสมหมาย สิริบุญโญ

ต้องขอร้องและขอขอบพระคุณพระคุณเจ้าที่กรุณาห่วงถึงมา เสขิยธรรมฉบับที่ขาดไปทางเราได้จัดส่งไปให้ใหม่แล้ว หวังว่าพระคุณเจ้าคงจะได้รับเรียบร้อย หากมีข้อผิดพลาดประการใด กรุณาแจ้งให้ทางเราทราบด้วยค่ะ

ขาดทรัพย์ ไม่ขาดปัญญา

วัดคีรีวงศ์ ต. โลกอุดม

อ. เมือง จ. ลพบุรี

อาตมาภาพเป็นผู้มีความสนใจค้นคว้าศึกษาระยะได้อ่านหนังสือ “เสขิยธรรม” เป็นบางเล่ม รู้สึกว่าเป็นหนังสือที่ดีมาก จึงใคร่จะขอสมัครเป็นสมาชิก แต่สำนักที่อาตมาอยู่จำพรรษาไม่รับกิจนิมนต์ จึงไม่มีปัจจัยที่จะส่งมาเป็นค่าหนังสือได้ พอจะมีทางไหนบ้างที่อาตมาจะได้หนังสือมาศึกษาเพื่อเป็นการเจริญสติปัญญาและเป็นแนวทางที่จะได้นำมาประพฤติปฏิบัติตน อาตมาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านขอเจริญพร

พระสมชาย อุกฤษฏ์โณ

สำหรับพระคุณเจ้าที่เพียรศึกษาปฏิบัติเพื่อฝึกหัดขัดเกลาตนเองให้หลุดพ้นจากห้วงวัฏสงสาร แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทางคณะ ศพพ. ยินดีให้การสนับสนุนโดยการส่งหนังสือ “เสขิยธรรม” นี้ให้โดยไม่คิดมูลค่า เพราะเรามีโครงการสมาชิกอุปถัมภ์เพื่อภิกษุที่ขาดแคลนแต่ฝึกฝนในการเจริญธรรมค่ะ

สร้างกุศลด้วยอาหารสมอง

สำนักสงฆ์เลไลยกะ ต. ปางมะค่า

อ. ยางชุมน้อย จ. กำแพงเพชร

อาตมาเป็นพระบ้านนอก ยังด้อยต่อการศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางพุทธธรรมที่ถูกต้อง เมื่อได้เห็นหนังสือหัวใจกรรมฐาน ที่แต่งโดยพระญาณโปกนิเถระ แปลโดย พลตรีนายแพทย์ชาญ สุวรรณวิรัช ได้อ่านแต่ยังไม่ละเอียดนัก จึงมีความต้องการจะได้หนังสือเล่มนี้และอีกเล่มหนึ่งคือ วิมุตติมรรค ไว้เพื่อเป็นคู่มือในการศึกษาและปฏิบัติ หรือหากว่าทาง ศพพ. มีหนังสือที่ท่านได้อ่านได้ศึกษาแล้วเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ กรุณาส่งไปเป็นธรรมทาน ก็จะขอขอบพระคุณมาก เพราะเรายังขาดแคลนหนังสือธรรมะของครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติชอบ เพื่อว่าจะได้เป็นแบบแผนในการดำเนินตามรอยท่านตามสติกำลัง และปัญญาของพวกเขา

พระบัญชา วชิรญาโณ

หนังสือเรื่อง หัวใจกรรมฐาน นั้นหากพระคุณเจ้าสนใจสามารถสั่งซื้อผ่านทาง ศพพ. ได้ในราคาลดพิเศษ ๒๐% เหลือ ๕๖ บาท ส่วนเรื่อง วิมุตติมรรคนั้นมิได้พิมพ์เผยแพร่ออกมามากนัก ทาง ศพพ. จึงต้องขอร้องที่ไม่สามารถจัดส่งให้ได้จึงได้กราบเรียนไปแล้วในจดหมาย ส่วนหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่น่าสนใจเราได้แนะนำไว้ใน “ตู้หนังสือเสขิยธรรม” หากพระคุณเจ้าปฏิบัติตามกติกาส่งไปรษณีย์แล้ว ก็จะสามารถได้รับหนังสือที่น่าสนใจฟรีทุก ๒ เดือนค่ะ

ห้องสมุดประชาชน

วัดคลองขุนศรี ต. ขุนศรี
อ. ไทรน้อย จ. นนทบุรี

อาตมาได้ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว ตลอดถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงามในพระพุทธศาสนาจากหนังสือเสด็จธรรม นับว่าได้ประโยชน์อย่างยิ่ง อาตมาได้นำเอาข่าวสารของท่านไปเผยแพร่ตามโรงเรียนบ้าง ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เหมาะสมบ้าง และยังมอบหนังสือทุกฉบับให้เป็นสมบัติของห้องสมุดของทางวัด เพื่อให้ชาวบ้านทั่วไปได้เข้าไปค้นคว้าหลักวิชาการต่าง ๆ

จึงขอให้ท่านโปรดจัดส่งให้ทุกฉบับ มีบางเดือนที่ขาดหายไป จะเป็นเพราะทางหนังสือไม่ได้ออก หรือไม่ได้จัดส่งให้ อาตมาจึงขอแจ้งมาให้ทราบและขอให้

วารสาร “เสด็จธรรม” ยืนหยัดคู่เมืองไทยผู้ชอบระบอบประชาธิปไตย และช่วยจรจรโลงพระพุทศศาสนาให้สืบทอดยาวนานต่อไปด้วย ขอเจริญพร

พระสุรพร โชติปัญญา

ทาง ศพพ. ต้องขออภัยอย่างยิ่งสำหรับความล่าช้าในการจัดส่ง เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำสำหรับฉบับที่ขาดหายไป พระคุณเจ้ากรุณาแจ้งลำดับที่ของฉบับนั้น ๆ มาให้ทราบด้วย ทางเราจะจัดส่งตามไปให้ อนึ่งสงส์จากการที่พระคุณเจ้าให้ความรู้เป็นธรรมทานสู่ประชาชนในวงกว้างนับว่าสูงค่านัก หากพระคุณเจ้าท่านใดมีความประสงค์จะร่วมนำเสนอความคิดเห็น ข้อห้วงคิด รวมถึงข้อเขียนต่าง ๆ เวทีแห่งนี้ยินดีเปิดกว้างเสมอค่ะ

แผนที่ยุทธวิธีไทยสัมพันธ์ กับ สถานการณ์โลก

ในขณะที่สถานการณ์ของประเทศต่าง ๆ ในโลกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมที่กำลังรุ่งเรืองตามมากคือการทำแผนที่ เพราะการแยกประเทศ, การรวมประเทศ และสงครามกลางเมืองเพื่อการครอบครองดินแดนต่าง ๆ ส่งผลให้ชาวโลกค้นคว้าหาที่จะรับรู้ความเปลี่ยนแปลงอย่างทันการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องของอาณาเขตประเทศต่าง ๆ

การรวมประเทศของเยอรมัน, การแยกตัวของรัฐต่าง ๆ ในสหภาพโซเวียต (เดิม), สงครามกลางเมืองในยูโกสลาเวียและโซมาเลีย การแยกประเทศของชาวเชกส์และสโลวักส์ เหล่านี้ได้ทำให้กิจการค้าแผนที่ขยายตัวมากขึ้น เพราะคำเรียกร้องต้องการจากลูกค้าให้มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

นายอเลน อาโนด์ โฆษกของบริษัทมิเชลลินที่เป็นยักษ์การผลิตและจำหน่ายแผนที่กล่าวว่ายอดขายแผนที่ของบริษัทได้เพิ่มขึ้นประมาณ ๒๐% ในช่วง ๘ เดือนแรกนี้ เทียบกับเมื่อปีที่แล้ว ปกติบริษัทมิเชลลินสามารถขายแผนที่ได้ทั่วโลกประมาณ ๑๔ ล้านแผ่นต่อปี

“ประชาชนพากันซื้อแผนที่ชั่วคราวเพราะพวกเขาอยากรู้ว่าชาเกรบหรือบอสเนียอยู่ตรงไหน” นายอโนด์กล่าว “แต่เราก็ต้องกำกับวันที่ไว้ทุกแผ่น เนื่องจากว่าสถานการณ์ที่นั่นผันแปรอยู่ตลอดเวลา”

นักทำแผนที่จึงต้องติดตามข่าวตลอดเวลา ซึ่งเป็นเรื่องยากเนื่องจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วขึ้นมาก และส่งผลกระทบต่อกรเพื่อระยะเวลาการผลิตและการจำหน่ายและทำให้ต้นทุนการจัดทำเพิ่มสูงขึ้นด้วย

อีกทั้งการที่มีคู่แข่งใหม่ ๆ เข้ามาตลอดเวลา บริษัทต่าง ๆ จึงต้องมีการหาข้อมูลเพื่อวางแผนล่วงหน้า เจ้าหน้าที่บริษัททำแผนที่ยักษ์ใหญ่ในเบลเยี่ยมกล่าวว่า เขามีข้อมูลภายในล่วงหน้าถึง ๑ ปี ก่อนที่เยอรมันจะรวมประเทศ ดังนั้นเขาจึงเป็นบริษัทแรกที่วางตลาดแผนที่ใหม่นี้

จากนสพ.บางกอกโพสต์
วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๕

ทุพภิกขภัย ในโซมาเลีย

แหล่งข้อมูล

นิตยสารไทม์ ฉบับวันที่ ๗ และ

๑๔ กันยายน ๒๕๓๕

น.ส.พ. เดอะ เนชั่น

ฉบับวันที่ ๑๕, ๒๐, ๒๑

และ ๒๓ กันยายน ๒๕๓๕

แอฟริกา “กาพทวีป” ดินแดนอาธรรม์แห่งทุพภิกขภัย ตัวแทนแห่งคำสาปแห่งชั่วร้ายที่รู้จักและขนานนามกันมานานนับพันปี จนทุกวันนี้ภัยพิบัติต่าง ๆ ดูเหมือนมีแต่จะเลวร้ายลง โดยเฉพาะกับประเทศกาพทวีปในแถบทะเลทรายซาฮาร่าตอนกลาง การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วที่สวนทางกับการลดน้อยถอยลงของศักยภาพในการผลิตอาหาร ยังผลให้อัตราการตายจากความอดอยากขาดแคลนเพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าทวีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียง ๑.๕% ของประเทศในภูมิภาคนี้ นับเป็นอัตราที่ต่ำที่สุดในโลก ประชากรในดินแดนแถบนี้ทั้งหมด ๕๓๐ ล้านคน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) รวมกันน้อยกว่า ๑๕๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ พอ ๆ กับของเบลเยียมประเทศเล็ก ๆ ประเทศเดียวซึ่งมีประชากรเพียง ๑๐ ล้านคน

ขณะที่อัตราการเกิดของประชากรของประเทศในแถบนี้เท่ากับ ๓.๒% ซึ่งนับว่าสูงมากเมื่อเทียบกับดินแดนแห่งประเทศโลกที่สามอื่น ๆ อย่างเช่น ทวีปละตินอเมริกาและเอเชีย ที่มีอัตราการเกิดของประชากรเท่ากับ ๒.๑% และ ๑.๘% ตามลำดับ ในทางกลับกันความสามารถในการผลิตอาหารกลับลดลงถึง ๒๐% เมื่อเทียบกับเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว ซึ่งขณะนั้นแอฟริกาในสวนนี้มีประชากรเพียงครึ่งหนึ่งของปัจจุบัน

แอฟริกาจึงกำลังได้รับการขนานนามใหม่ว่าเป็น “ประเทศโลกที่สามแห่งประเทศโลกที่สาม”

โซมาเลีย เป็นประเทศหนึ่งในแอฟริกาส่วนนี้ที่กำลังประสบกับปัญหาทุพภิกขภัยอย่างร้ายแรงรวมทั้งปัญหาจากการสู้รบภายในประเทศ

โซมาเลียเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกาตอนเหนือ ทิศตะวันออกและเหนือติดมหาสมุทรอินเดีย ประเทศเพื่อนบ้านทางทิศตะวันตกกับใต้คือ เอธิโอเปียและเคนย่าตามลำดับ

ขนาดของประเทศโซมาเลียเล็กกว่าประเทศไทยประมาณ ๓ เท่า และมีประชากรประมาณ ๔.๕ ล้านคน ในขณะที่อัตราการตายจากการขาดอาหารในประเทศไทยแทบจะเป็นศูนย์ ปัจจุบันชาวโซมาเลียมากกว่า ๑ แสนคนได้เสียชีวิตไปเนื่องจากความแห้งแล้ง ความอดอยากและสงครามและอีกมากกว่า ๒ ล้านคนหรือเกือบครึ่งก่อนประเทศ กำลังจะตายตกตามไปเพราะความหิวโหย

ภายหลังการโค่นล้มจอมเผด็จการโมฮัมเหม็ด ไชเอดเมื่อต้นปีนี้ พื้นที่ประเทศโซมาเลียถูกแบ่งกันยึดครองโดยกองกำลังสำคัญต่าง ๆ ๔ ฝ่าย ซึ่งต่างพากันสู้รบและแก่งแย่งโอกาสเท่าที่จะมีในการบูรณะฟื้นฟูประเทศจากประชากรผู้บริสุทธิ์อีกร่วม ๕ ล้านคนไป

ความช่วยเหลือด้านอาหารจากนานาชาติผ่านองค์การสหประชาชาติในปีนี้อาจว่ามีถึง ๑๖๕,๐๐๐ ตัน

แต่น่าเสียดายที่ครึ่งหนึ่งถูกปล้นสะดมไปเลี้ยงดูพลพรรคของบรรดากองโจรฝ่ายต่าง ๆ อย่างปราศจากความเห็นใจต่อเพื่อนร่วมชาติที่กำลังทอร่างทับถมกัน

สภาสุขภาพสากลประมาณว่าโซมาเลียต้องการอาหาร ๖๖,๐๐๐ ตันต่อเดือนเพื่อเลี้ยงตัวเองให้รอด แต่โซคร้ายที่ปัจจุบันพวกเขายังได้รับอาหารไม่ถึงครึ่งหนึ่งของที่พวกเขาพึงจะได้รับเลย

ลองหลับตานับดูจำนวนผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว และที่กำลังจะตายไปขณะที่เรากำลังอ่านบทความชิ้นนี้อยู่

นิตยสารไทม์ ฉบับวันที่ ๑๔ กันยายน สกนี้ รายงานว่า เพียงชั่ววันเดียวเมื่ออาทิตย์ก่อนหน้านั้น ชาวเมืองไบโดอา จำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งส่วนมากจะเป็นเด็ก ได้ตายไป ณ สถานที่แจกจ่ายอาหารนั้นเอง

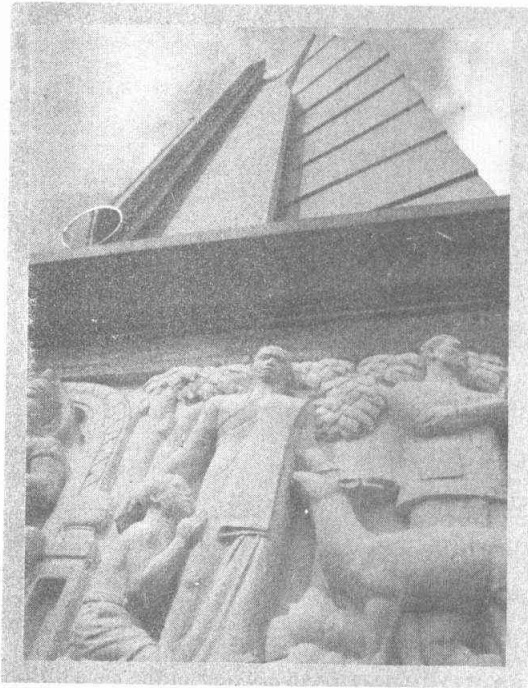
ขณะนี้ถุงใส่อาหารที่นำมาไม่ทันการณ์ จึงกำลังกลายเป็น "หีบศพ" อย่างดีสำหรับชาวโซมาเลีย

น้ำ

เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ การขาดแคลนน้ำหรือการได้รับน้ำที่ไม่สะอาดเพียงพอ จึงเป็นเหตุให้มนุษย์เสียชีวิตได้เช่นกัน เมื่อเร็ว ๆ นี้ที่เมืองไบโดอาซึ่งห่างจากเมืองหลวงคือเมืองโมกาดีชูประมาณ ๒๕๐ กิโลเมตรไปทางทิศตะวันตก ได้มีการขุดเจาะบ่อน้ำใหม่ขึ้นทดแทนบ่อเดิมซึ่งได้แห้งไปเป็นเวลานานแล้ว น้ำพุที่ผุดพุ่งขึ้นมาจากพื้นดินวันละ ๓๐,๐๐๐ ลิตร แม้ดูว่ามีปริมาณมาก แต่เมื่อเทียบกับประชากร ๘๐,๐๐๐ คนในเมืองดังกล่าวแล้ว คงคำนวณได้ไม่ยากว่าประชากรผู้โชคดีจะได้ น้ำไว้ทั้งกินและใช้ไม่เกินคนละ ๓๗๕ มิลลิลิตรต่อวัน ซึ่งก็นับว่ายังโชคดีกว่าอีกหลายแสนคนที่ไม่มีน้ำใช้เลย

ถามว่าคนปกติธรรมดาควรได้รับน้ำดื่มวันละกี่ลิตร? แล้วน้ำใช้ล่ะ?

พลังแห่งศานติ

“สิ่งทั้งปวงเป็นเหตุปัจจัยแก่กัน สรรพชีวิตย่อมสอดรับเกี่ยว
กระหวัดและเชื่อมโยงกัน”

นิพนธ์ แจ่มดวง

สภาพลวงหลอกตา อันแฝงฝังตัวอยู่ในห้วงลึกแห่ง
จิตใจของคนเราก็คือ ความสำนึกในสภาวะอันแยกแ่งอย่างเป็นเอกเทศ
ของสรรพสิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่คนเรามีต่อสภาวะที่เป็นตัวตนของ
เราเอง มิใช่ว่าเราจะมีมิตรสหายพี่น้องห้อมล้อมอยู่มากมายแค่ไหน เรา
ก็ยังกงหน่อหุ้มตัวเองไว้ด้วยความโดดเดี่ยวอ้างว้าง กั้นบังของจิตใจยังกง
ไว้ซึ่งความเป็น “ฉัน” ตอกตรึงติดอยู่อย่างเด่นชัดและเป็นอิสระ โดย
ตัวหมุดแห่งความเป็น “ฉัน” นี้เองที่เป็นต้นตอรากเหง้าของความเห็น
แก่ตัวทั้งหลายทั้งปวง

เป็น ธรรมดาที่คนเราย่อมจะต้องรู้สึก รักและห่วงใยในตนเองเป็นลำดับแรก พร้อม ๆ กันนั้นเราก็สรรเสริญเชิดชูบุคคลผู้มีบุญ ที่มักนึกถึงประโยชน์โศดดิผลของคนอื่น ๆ ก่อนหน้าตนเองเสมอ ยิ่งกว่านั้นเรายังกล่าวถึงความรักของแม่ด้วยความรู้สึกอันตื่นตันใจโดยแทบไม่เคยถูกเฉลียวใจเลยว่า ความรักระหว่างแม่กับลูกนั้นมีบ่อเกิดมาจากความเป็นหนึ่งเดียวกันมาก่อนของมารดาและทารก

ในระดับของความจริงขั้นปรมาตถ์นั้น สิ่งทั้งหลาย ทั้งปวงล้วนเป็นสัมพันธ์ภาพเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน บ่อยครั้งที่เดียวที่เราอาจแลเห็นสังขธรรมข้อนี้ได้อย่างชัดเจน สิ่งอันเราได้กระทำในทางกาย ในทางคำพูดคำจา หรือแม้กระทั่งในทางความคิดเจตนา ทั้งหมดนั้นย่อมมีผลกระทบไปถึงสิ่งอื่นบุคคลอื่นทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่นเมื่อเรารุกขินจากที่นอนในตอนเช้า แล้วเตรียมการที่จะรับประทานอาหารมื้อแรก ไม่ว่าจะเราจะเลือกกินน้ำชาหรือกาแฟในมือนั้น (หรือมือไหน ๆ) การเลือกของเราย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไร่ผู้ปลูกชาและกาแฟจำนวนมากมายในประเทศศรีลังกา และในแถบละตินอเมริกา ประเทศอินเดีย หรือเคนยา โดยมันจะโยงใยไปถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศเหล่านั้น ซึ่งอาจจะนำไปสู่การก่อสงครามการสู้รบหรือปฏิวัติรัฐประหารอันพัวพันไปถึงเสถียรภาพความมั่นคงของโลกเลยด้วยซ้ำ นี่ไม่ต้องเอ่ยถึงผลที่ติดตามมาของสงครามอันได้แก่การเพิ่มพูนของกิจการค้าอาวุธยุทธโธปกรณ์โดยประเทศมหาอำนาจ แล้วมีผลย้อนหลังกลับมาหาเราในมิติทางเศรษฐกิจและการเมืองอีกนานัปการ

ที่นี้ลองกลับมาดูกันในเรื่องอาหารมื้อเช้ากันต่ออีกสักหน่อย อาจเป็นไปได้ว่าน้ำชาหรือกาแฟที่เราหรือใครซงให้เราดื่มในวันนั้นเย็นชืดหรือรสชาติไม่ต้องการ บางทีเราจะระเบิดความรู้สึกอีกอดขัดเคืองโดยหันไปแหวเอาทับพวกลูกเด็กเล็กแดง แล้วเด็ก ๆ ก็จะผ่านเอาความโกรธกรึยวันนี้ไปสู่พวกเพื่อน ๆ ของเขาที่โรงเรียน อีกต่อหนึ่ง หรือแม้กระทั่งแก่ครูประจำชั้น จากนั้น

ระลอกคลื่นของความเคืองโกรธก็จะแผ่กระจายออกไปเรื่อย ๆ นี่ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า สรรพชีวิตล้วนเป็นเหตุเป็นปัจจัยและปฏิสัมพันธ์แก่กันและกัน ไม่ว่าจะในทางดีหรือเลวร้าย ไม่ว่าจะใกล้ตัวหรือไกลตัวออกไป

สิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนมีอิทธิพลต่อเราทั้งสิ้น นับแต่เรารู้กำเนิดเกิดมาในโลก หรืออาจจะกล่าวได้กระทั่งว่าอิทธิพลต่าง ๆ นั้นมีมาตั้งแต่ก่อนเราเกิดเสียอีก เพราะเราย่อมได้รับเอาการถ่ายทอดลักษณะหลาย ๆ อย่างมาจากเทือกเถาเหล่ากอซึ่งผ่านมาจากสายพันธุ์กรรมจากบรรพบุรุษ นอกจากนั้นยังมีอิทธิพลจากวัฒนธรรมและขนบจารีตประเพณีในสังคมที่เราเกิดมา ปัจจัยอันก่อปรก้องขึ้นเป็นตัวเราไม่ว่าจะจะเป็นบรรดาครูบาอาจารย์หรือหนังสือหนังสือที่เราอ่าน ปรัชญาและแนวความคิดที่เราได้สัมผัส กระแสของข้อมูลอันหลากหลายที่หลั่งไหลเข้ามาแล้วเรารับเอาไว้ โดยในวิถีทางที่กลับกันสิ่งเหล่านี้จะมีผลย้อนกลับไปไปยังผู้คนที่เราอยู่ร่วมด้วย คนที่เราให้การอบรมสั่งสอน หรือกระทั่งกับคนที่เผชิญหน้าขัดแย้งอยู่กับเรา

แน่นอนละ

สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ ย่อมมีนัยอันสุขุมลุ่มลึกและละเอียดอ่อน เป็นอนุ ยิ่งกว่าที่กล่าวมามากมายนัก เราทั้งหลายล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์และแนบเนื่องต่อกันและกันในลำดับอันลึกซึ้ง ความรู้ในทางฟิสิกส์ยุคหลังไอน์สไตน์ที่ค้นพบว่า ในสนามพลังของอนุภาคอะตอม ปรากฏการณ์ทั้งปวงจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สังเกตการณ์เสมอ นี่ก็คือทัศนคติในรูปของรหัสสัญจรที่สนัยมิใช่สิ่งไปปิดดอกดวงหรือความฝันเฟื่อง ผู้ปฏิบัติในทางจิตเมื่อสามารถกระทำใจให้เข้าสู่ความสงบระงับปราศจากซึ่งสิ่งอันเป็นนิเวศน์รบกวนแล้ว เขาย่อมได้ประจักษ์ในความจริงอันลึกลับนี้ สิ่งที่เราได้ค้นพบนั้นก็คือเกี่ยวกับกระแสแห่งเอกภาพของสรรพสิ่ง ปราชญ์เคยกล่าวไว้ว่า "สิ่งทั้งปวงเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่กัน" และ "สรรพสิ่งย่อมสอดรับเกี่ยวกระหวัดและเชื่อมโยงกัน" อย่งไรก็ตามบางคนอาจจะกล่าวเสริมว่าปรากฏการณ์

“เพราะสลัดทิ้งซึ่งอุปาทานในตัวตนเสียได้โดยสิ้นเชิง พลังแห่งสันติวิธี ย่อมแผ่ไพศาลอย่างไม่มีขอบเขตใด ๆ มาเป็นข้อจำกัดได้อีก”

ทำนองนี้ก็ได้รับการประจักษ์โดยพวกที่เสพสารประเภท แอล เอส ดี ด้วยเหมือนกัน

ถ้าเช่นนั้นจะเหมาเอาว่าสิ่งที่บังเกิดขึ้นในห้วงทัศนะของผู้ประกอบขึ้นซึ่งโยคกรรมอย่างเป็นระบบ กับสิ่งที่พวกคิดยาได้พบเห็นนั้นเป็นภาพฝันมายาการจะได้หรือไม่ คำตอบก็คือย่อมจะต้องมิใช่เช่นนั้นอย่างแน่นอน เมื่อใดก็ตามที่สิ่งปิดกั้นจิตถูกเพิกถอนทิ้งไปไม่ว่าจะโดยพลังแห่งสมาธิหรือฤทธิ์ของสารเคมีก็ตาม สภาวะการณ์อย่างเดียวกันก็จะปรากฏขึ้นแก่ญาณทัศนะของผู้นั้น ความแตกต่างมีอยู่เพียงประการเดียวคือวิถีทางนั้นเป็นไปทางปัญญาหรือวิชา อย่างไรก็ตาม ปัญญา ย่อมมีที่มาจากหลาย ๆ แหล่งไม่เพียงเฉพาะแต่ด้วยวิธีการอบรมจิตใจให้สงบเท่านั้น หากยังสามารถได้มาโดยการอ่านศึกษาและสดับตรับฟังพระสูตรต่าง ๆ ในคัมภีร์พุทธศาสนาอีกด้วย

ปราชญ์คนหนึ่งบอกแก่เราว่า วิญญาณคือมหาปรูฐพีของชีวิตทั้งปวง ศาสนาฮินดูมองว่าอดมันคือการสำแดงออกถึงชีวิตอันเป็นการสร้างสรรค์ของพรหมมัน พุทธศาสนาฝ่ายมหายานได้กล่าวว่าทุก ๆ ชีวิตย่อมทรงไว้ซึ่งตลาคตรรภ ส่วนนักฟิสิกส์สมัยใหม่ก็ตอบคำถามโดยได้อธิบายอย่างง่าย ๆ ในผลการทดลองในเรื่องสนามอนุภาคให้เราฟัง

ทว่ามนุษย์ปุถุชนนั้นมักมีข้อจำกัดในเรื่องของการพัฒนาในทางสัมปชัญญะความรู้เท่าทัน ความจริงกำลังที่บังเกิดอยู่ในปัจจุบันขณะ ความรู้สึกโดดเดี่ยวว่างเปล่าได้กักร้อนหัวใจเรามาช้านาน หน้าซ้ำสิ่งเศร้าหมองยังมาเกาะกุมทับถมเข้ามาอีก ด้วยเหตุนี้เราจึงมักรู้สึกมีความทุกข์ทับอกอยู่ตลอดเวลาอย่างไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ

นี่ก็เพราะเหตุว่าเรานั้นขาดการมองเห็นคนว่าเป็นหนึ่งในกระบวนการแห่งเหตุปัจจัยในทางตรงกันข้าม กลับคอยคิดเสมอว่ามี “เรา” แยกอยู่อย่างเป็นเอกเทศอิสระดังที่กล่าวแล้ว เราดิ้นรนชวนขวยอย่างเต็มที่เพื่อจะสถาปนาขึ้นมาซึ่งความรู้สึกที่ว่า “นี่เรานะ” แล้วก็ถนอมรักษามันเอาไว้ นี่แหละคือสิ่งที่เรียกว่า เอกลักษณะอย่างผิด ๆ ซึ่งย่อมเป็นอาการอย่างหนึ่งของอัตตวาอุปาทานนั่นเอง โดยความเป็นเรานี้มิได้แสดงออกในแง่ของความผิดปกติดิ้นเป็นทุกข์โทษในสายตาของโลกเท่านั้น หากแต่สิ่งที่ได้รับการเชิดชูว่าเป็นประโยชน์ความสำเร็จทั้งหลายในโลกก็เป็นสิ่งที่มาจากพื้นฐานของการยึดถือในตัวคนเช่นเดียวกัน และเพราะเหตุที่เรขาดความตระหนักถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนอื่น ๆ นี้เอง เราจึงมองเห็นคนอื่นเป็นศัตรูเอาได้ง่าย ๆ อุปาทานในตัวตนดังกล่าวนี้อย่างน้อย ๆ ย่อมมีฤทธิ์เดชในทางแก่งแย่งแข่งดี กล่าวคือทำให้หมักหมมความรู้สึกไปว่าเจตีย์จลลาลึกล้ำกว่าหรือประสบความสำเร็จยิ่งกว่าคนอื่นรอบ ๆ ข้างตัวเรา

ลักษณะการ ดังกล่าวนี้น่าจะพบเห็นได้มากในบุรุษยิ่งกว่าสตรีเพศ วัฒนธรรมการแข่งขันในทางวัตถุที่เพศชายเป็นใหญ่เช่นในปัจจุบันย่อมเป็นที่ยินยอมได้เป็นอย่างดี โดยปกติภาพมาษาของการมีตัวตนที่โดดเด่นมักแสดงผลในรูปของความแปลกหน้า ความเป็นปมด้อย และความประหวั่นพรั่นพรึง ที่หนักข้อที่สุดเห็นจะเป็นความรู้สึกหลอนให้เข้าใจว่า ถ้ามีเอกลักษณะอย่างผิด ๆ อันนี้แล้วละก็เราจะมั่นคงปลอดภัยและไม่ต้องมา_mv สบสนใจัวเขวในสิ่งใดอีกต่อไป *แต่ครั้นถึง*

การที่จะเข้าใจความหมายสังธรรมจะอาศัยเพียงการขบคิดด้วยเหตุผลอย่างเดียวนั้นหาได้ไม่ หากจำต้องเกิดการประจักษ์แจ้งในจิตด้วยปัญญาภายในตัวเป็นที่สุดด้วย”

คราวเข้าจริง ๆ ยิ่งเราจะพยายาม “เป็น” อะไรอย่าง
แน่วแน่จริงจังเท่าใด ความสั่นไหวคลอนแคลนในความ
“เป็น” นั้นก็มักมาเคาะประตูถามหาเราบ่อยครั้งเท่านั้น
หากเราสวมบทบาทความเป็นนักธุรกิจผู้เคล่วคล่อง
ว่องไวและสามารถ ความหวาดกลัวต่อความล้มละลาย
ของธุรกิจการค้าย่อมบังเกิดขึ้นแก่เราอย่างเลี่ยงไม่ได้
หรือหากเราจะกลายมาเป็นนักประพันธ์หรือกวีผู้มีชื่อเสียง
และมีมือเอกอู คนที่เราหวาดหวั่นไม่กล้าแม้แต่จะ
นึกถึงก็คือนักวิจารณ์ฝีปากจัดจ้านนั่นเอง ตัวตนใดก็
ตามที่ถูกสถาปนาขึ้นมารับการกระทบกระทั่งในท่ามกลาง
กระแสความเป็นไปย่อมมีอันหักสะบั้นแตกทำลายไปใน
ที่สุด ความบีบคั้นทรมานของเอกลักษณ์แห่งตัวเราจะ
คอยติดตามรังควานเรอยุ่เรื่อยไป และหากเราไม่ได้รับการ
ชี้แนะโดยกัลยาณมิตรหรือการบำบัดทางจิตอย่าง
ถูกต้องแล้วละก็ ตัวตนของเราจะแหลกละเอียดเป็นผุยผง
เข้าสักวันหนึ่ง

สิ่งปิดกั้นญาณทัศนะเพื่อการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ
ตามความเป็นจริงในระดับที่ลึกลงไปก็คือการปราศจาก
อุบายอันทำให้ไว้ในใจอย่างแนบคาย ซึ่งเป็นพื้นฐานของ
สติสัมปชัญญะ ยิ่งกว่านั้นพวกเราส่วนมากก็ใช้ชีวิต
ส่วนใหญ่อยู่ในอาการแห่งความฝัน ถ้าหากเราระลึกย้อน
กลับไปพิจารณาตั้งแต่ละชั่วโมงที่ผ่านมาของวันนี้แล้ว
ก็จะพบว่า แท้ที่จริงเราอยู่ในสภาวะครึ่งหลับครึ่งตื่น
อยู่ตลอดเวลา การที่เราเผลอกับปฏิกิริยาตอบรับสิ่งต่าง ๆ
ที่ผ่านเข้ามาแต่ละวันนั้น ย่อมจะเป็นปฏิกิริยาอัตโนมัติ
ที่กระทำไปเพราะความเคยชินเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะ
จะตอนกินข้าว อาบน้ำ ขับรถยนต์ แม้กระทั่งในการทำงาน

อันค่อนข้างซับซ้อน เช่น การสอนหนังสือ ฯลฯ เราได้
ดำเนินชีวิตไปโดยปราศจากการไตร่ตรอง ดังนั้นจึงจำเป็น
ที่เราจะต้องฝึกฝนสติสัมปชัญญะให้รู้เท่าทันซึ่งได้กระทำ
ลงไปทั้งหลาย

เมื่อใดก็ตามที่เราใช้ความเคยชินเก่า ๆ เข้ามาเป็น
ตัวตัดสินใจในสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์หรือกำหนดกฎ-
เกณฑ์ในทางศีลธรรม เราจะทำสิ่งต่าง ๆ ผิดพลาดได้
โดยง่าย ความผิดพลาดพลั้งเผลอนั้นย่อมเนื่องมาจาก
เจตจำนงอันเนื่องมาจากแต่สัญญาเก่า ๆ ที่ได้รับการกระทบ
จากความทุกข์ซึ่งรับและสั่งการจากระบบประสาทชุด
เดิม เช่น เมื่อเพื่อนสนิทของเราผู้กำลังตกอยู่ในภาวะ
ความเศร้าเสียใจแล้วพูดจาขัดหูเรา เราก็จะมีปฏิกิริยา
สวนกลับในทางร้ายโดยทันที เพราะมิได้พิจารณาหา
สาเหตุว่าเพราะอะไรเขาจึงเป็นเช่นนั้น เมื่อใดก็ตามที่
เราได้รับการปฏิบัติอย่างไม่น่าพอใจ เราก็จะโกรธเพราะ
นั่นหมายความว่า “อึดตา” ของเรากำลังถูกคุกคาม เรา
ย่อมจะตอกกลับอย่างแค้นเคือง และแล้วการทะเลาะ
เบาะแว้งอย่างปราศจากเหตุผลของคนคู่หนึ่งก็จะเริ่ม-
ต้นขึ้น

ความรู้ตัวทั่วพร้อมหรือสติสัมปชัญญะย่อมหมายถึง
การตื่นตัวรู้เท่าทันในสภาวะความเป็นจริงในขณะนั้น
เดี๋ยวนั้น ความรู้ตัวทั่วพร้อมโดยสมบูรณ์ย่อมมีลักษณะ
กว้างขวางอย่างปราศจากขอบเขตเกินกว่าที่เราจะ “คิด”
เอาได้ด้วยเหตุผล เราอาจเพียงอาศัยทำความเข้าใจจาก
ถ้อยคำของพระอรหันต์หรืออริยเจ้าหรืออริยสงฆ์ใหญ่ที่ถ่ายทอดไว้
บ้างเท่านั้น สำหรับผู้กระทำความเพียรพยายามอย่างเป็น
ระบบ สัมปชัญญะซึ่งเกิดขึ้นนี้ก็จะไม่สิ้นสุดลงแม้ชีวิต

ของเขาผู้นั้นยุติลง แต่เราไม่จำเป็นต้องก้าวไปดูให้ไกลถึงเพียงนั้นก็ได้ สิ่งซึ่งอยู่ในวิสัยที่จะควบคุมได้ในปัจจุบัน ขณะก็คือความพยายามสร้างเสริมพลังแห่งสัมปชัญญะ นั้นให้มากขึ้น (หรือเสื่อมถอยลง) *ภาระหน้าที่แห่งเรา หรือกิจอันพึงกระทำก็คือการเพิ่มพูนความรู้ตัวทั่วพร้อม อันนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยวิถีทางนี้เท่านั้น เราจึงจะมีชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีในบทบาทปัจจุบัน* ศักยภาพในตัวมนุษย์เป็นแหล่งทรัพยากรอันทรงพลังที่สุด ทั้งนี้มนุษย์เองจะต้องเอาชนะความไม่รู้และสิ่งเร้าหลอมนองในจิตใจอันเนื่องมาจากเอกลักษณ์ผิด ๆ เหล่านั้นให้ได้

แล้วสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับสันติวิธีอย่างไรเล่า

สันติวิธีหรือปฏิบัติการไร้ความรุนแรงซึ่งเป็นคำที่มหาดมะคะนารีได้ผนวกเอาศัพท์สองคำอันได้แก่ อหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) และสัตยาเคราะห์ (พลังแห่งสัจจะ) เข้าไว้ด้วยกัน การที่เรายิ่งนุ่มน้อมจิตใจให้เข้าสู่สภาวะดังกล่าวให้มากและบ่อยได้เท่าไร ความตระหนักรู้ทะลุผ่านความสับสนวุ่นวายหรือบุ่มมัวของจิต เราก็จะยิ่งเข้าใกล้สภาวะแห่งความจริงยิ่งขึ้นเท่านั้น ความจริงซึ่งจะนำเรากลับไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของทั้งหมด เมื่อเราสามารถเขยิบใจให้เข้าใกล้ความจริงได้มาก เราก็จะสลัดความรู้สึกในทางอกุศล ไม่ว่าจะเป็นความกลัว ความเกลียด ความลึงเลสงสัย ความเข่อหยิ่งว่ายาก ซึ่งเป็นผลจากอุปาทานในตัวคนอันแบ่งแยกได้ยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ในสภาพจิตอันผ่องแผ้วเช่นนี้ความเบียดเบียนรุนแรงและความอาฆาตพยาบาทย่อมตั้งอยู่ไม่ได้อีกต่อไป จุดนี้เองที่อหิงสาและสัตยาเคราะห์พึงมาบรรจบพบกัน และเพราะสลัดทิ้งซึ่งอุปาทานในตัวคนลงเสียได้โดยสิ้นเชิง พลังแห่งสันติวิธีย่อมแผ่ไพศาลอย่างไม่มีขอบเขตใด ๆ มาเป็นข้อจำกัดได้อีก

ที่จะต้องถามต่อไปก็คือว่า แล้วในส่วนของการดำเนินไปสู่สภาวะอันได้กล่าวมาทั้งหมดนี้เล่าจะทำได้อย่างไร ตรงนี้เองที่ลัทธิศาสนาหรือสำนักในทางความเชื่อ สำนักปรัชญา จิตวิทยาได้พยายามจะนำเสนอหนทางแก่เรา แต่ทว่านับเป็นเวลาอันยาวนานเหลือเกินที่บรรดา

ผู้ซึ่งเป็นศาสนิก หรือให้ความเชื่อถือลัทธิปรัชญาต่าง ๆ ตรงเข้าทำหั่นกันเพราะต้องการให้มีหนทางเพียงหนึ่งเดียวคือวิธีการของคนเท่านั้น

ที่กล่าวเช่นนั้นมิได้ต้องการที่จะประณามเอาผิดกับลัทธิความเชื่อไหน ๆ แต่อย่างไร เพราะทุก ๆ ศาสนา ย่อมมุ่งหมายไปยังสภาวะสัจจอันสูงสุดด้วยกันทั้งสิ้น ความผิดพลาดนั้นมักเกิดตรงที่การแปลหรือตีความหมายในทางรหัสนัยของศาสนานั้น ๆ อย่างถือทิฎฐิหรือมีตัวตนต่างหาก โดยเราจะต้องไม่ลืมด้วยว่าการที่จะเข้าใจความหมายสัจธรรมจะอาศัยเพียงการขบคิดด้วยเหตุผลอย่างเดียวนั้นหาได้ไม่ หากจำต้องเกิดการประจักษ์แจ้งในจิตด้วยปัญญาภายในตัวเป็นที่สุดด้วย

แต่ในประสบการณ์เท่าที่ผ่านมา เรามีโอกาสฝึกฝนการเข้าถึงความจริงด้วยจิตใจน้อยเกินกว่าที่จะนำไปใช้งานอย่างได้ผล แม้ว่าโดยทางวัฒนธรรมแวดล้อม หรือศีลธรรมจรรยา เราจะได้รับกรดล่อมเกล้าให้รู้จักการให้อภัย ความสุภาพอ่อนโยน หรืออ่อนน้อมถ่อมตัว แต่เราก็มักขาดการเข้าไปสัมผัสซึ่งความเจ็บในหัวใจ ซึ่งเป็นแหล่งแห่งปัญญาญาณโดยอาศัยวิธีการในทางจิตภาวนา

เป็นการง่ายที่เราจะเข้าถึงความสงบของจิตใจในสถานที่อันสงบวิเวก และจะได้ผลดียิ่งขึ้นเมื่อมีเพื่อนร่วมปฏิบัติอยู่ด้วยกัน แต่นั่นก็มีใช้หนทางอันเดียวเท่านั้น เพราะจากประสบการณ์ของคนเรามากหลาย ๆ คนที่เราก็กำหนดจิตให้เป็นสมาธิได้แม้ระหว่างการรอรถประจำทาง อย่างไรก็ตามข้อเสนอนี้ในที่นี้ก็คือแม้เพียงชั่วขณะจิตเดียวที่เป็นสมาธิก็มีอันสงบสมมากพอที่จะฟื้นฟูพลังกำลังให้แก่วิตส่วนใหญ่ได้แล้ว จึงป่วยการในการกล่าวถึงการที่หากเราจะมีความรักความเมตตากรุณาเป็นพื้นฐานอยู่ภายใน ว่าการดำเนินชีวิตบนมรรคาของสันติวิธีของเราจะเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ตนและผู้อื่นให้ถึงพร้อม เพราะปราศจากการจำแนกระหว่างเรากับเขาใด ๆ ทั้งสิ้นเพียงไร

เก็บความและเรียบเรียงจาก The Power of Non-violence ของ Adam Curle

การทำลายชั้นโอโซนทำให้ผลผลิตข้าวลดลง

มีรายงานยืนยันข้อสันนิษฐานนี้อีกครั้งหนึ่งจากผลการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ชาวออสเตรเลียว่า พืชผลในแถบอากาศร้อน โดยเฉพาะข้าว กำลังอยู่ในอันตรายเนื่องจากการลดลงของชั้นโอโซนที่ปกบ้องผืนโลก

แจน แอนเดอร์สัน แห่งองค์การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมในเครือจักรภพ (The Commonwealth Scientific and Industrial Research Organization CSIRO) ณ กรุงแคนเบอร์รา เปิดเผยผลการทดลองขั้นต้นที่น่าตื่นตกใจว่า เมื่อ ๒ ปีที่แล้วเรามักคิดว่าพืชพรรณในแถบร้อนจะไม่ได้รับผลกระทบจากการรับเอารังสีอัลตราไวโอเล็ตมากขึ้น เนื่องจากการที่ชั้นของโอโซนถูกทำลาย แต่จากผลการทดลองล่าสุดแสดงว่า ข้าวเป็นพืชชนิดหนึ่งในบรรดาพืชต่าง ๆ ที่จะได้รับผลกระทบด้านการเจริญเติบโตเมื่อรับเอารังสีอัลตราไวโอเล็ตในปริมาณที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรังสีอัลตราไวโอเล็ตชนิดบี (UV-B) ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต

พืชต่างชนิดจะได้รับผลกระทบแตกต่างกันตามปริมาณรังสีที่ได้รับ โดยดูเหมือนว่าฝ้ายจะไม่ได้รับผลกระทบอะไรเลย ในขณะที่ข้าวสาลีจะได้รับผลกระทบบ้างเล็กน้อย แม้ว่าข้าวจะเป็นพืชที่มีปฏิกิริยาไวต่อแสง

แต่พืชที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดกลับเป็นถั่วแขก (Pea) “เพียงชั่ว ๘ วัน พืชที่ได้รับรังสี UV-B จะสูญเสียคลอโรฟิลล์ซึ่งเป็นสารที่ช่วยในการสังเคราะห์แสงไปถึง ๕๕%” แอนเดอร์สันกล่าว “ในขณะที่พืชที่ไม่ได้รับรังสี UV-B กลับสามารถเพิ่มคลอโรฟิลล์ของมันได้ถึง ๑๒% ในเวลาเท่ากัน”

อย่างไรก็ตามพืชสามารถสร้างเกราะป้องกันแสงแดดในเซลล์ด้วยตัวของมันเองได้ ดังนั้นหากมีการวิจัยกันกว่าในเรื่องนี้มากขึ้น ในอนาคตพืชอาจได้รับการพัฒนาทางวิศวกรรม จนกระทั่งสามารถต่อต้านรังสี UV-B ในปริมาณมาก ๆ ได้

ปรกติ UV-B จะถูกดูดซับโดยชั้นของโอโซนในบรรยากาศ แต่การลดลงของโอโซนซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องมาจากก๊าซที่ถูกปล่อยออกมาจากการอุตสาหกรรมเป็นผลให้ปริมาณรังสีที่ทะลวงผ่านชั้นบรรยากาศมาสู่พื้นโลกได้ มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลโดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียมจนถึงขณะนี้พบว่า ชั้นโอโซนของโลกได้ลดลงประมาณ ๕% ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา

จาก “Depletion of Ozone layer likely to damage rice crops”
น.ส.พ.บางกอกโพสต์ วันที่ ๑๓ ต.ค. ๒๕๓๕

อุดมการณ์ศาสนา

การเมือง

เป็นที่ทราบกันดีว่าประวัติศาสตร์ของความพยายามขับเคลื่อนซึ่งกันระหว่างอำนาจใหญ่ในโลก ๒ ฝ่าย อันได้แก่ ประเทศทั้งหลายผู้ยึดมั่นในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีนิยม ฝ่ายหนึ่ง กับกลุ่มประเทศซึ่งสมาทานนับถือความเชื่อในระบอบสังคมนิยมที่สังกัดตนเองอยู่ตรงกันข้ามกับความเชื่อประเภทแรกนั้น อีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อกาลเวลาได้ล่วงเลยมาระยะหนึ่งผลลงเอยซึ่งได้ปรากฏอย่างแจ่มชัดแก่เราทั้งหลาย ดูเหมือนว่าอำนาจในโลกฝ่ายเสรีนิยมจะเป็นผู้ได้รับชัยชนะแทบจะโดยเด็ดขาดแล้วในบัดนี้ ภายหลังจากที่ดำเนินการแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตายมาเป็นเวลาชั่วอายุคน โดยหลายท่านเรียกสภาพแห่งผลอันเนื่องมาจากการแพ้ชนะครั้งนี้ว่า “การสิ้นสุดแห่งยุคสงครามเย็น”

ต่อ ประเด็นที่ว่าสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงไปแล้ว จริงละหรือ โดยใครฝ่ายไหนก็ผู้ได้รับชัยชนะหรือชัยชนะที่แสดงตัวให้เลเห็นอยู่ในขณะนี้จะเป็นชัยชนะที่แท้จริงหรือไม่ นั้นย่อมไม่ใช่ประเด็นหลักของเรื่องอันต้องประสงค์จะกล่าวถึงในที่นี้ หากสิ่งสำคัญในสายตาของเราผู้เป็นศาสนิกแห่งศาสนาทั้งหลายนั้นก็คือ เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีตของการประชันอำนาจกันของ ๒ ลัทธิเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอันมีจุดยืนในทางตรงกันข้ามกันโดยแท้ ทว่าทั้งคู่ได้มีความเห็นพ้องต้องตรงกันว่า อิทธิพลและบทบาทของศาสนาเดิมทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกนั้นย่อมต้องค่อย ๆ เสื่อมถอยสิ้นสถานะลงไปในเรื่อย ๆ และจะต้องถึงแก่ปลาสนาการไปในที่สุด เหตุผลก็เพราะศาสนาทั้งหลายทั้งปวงย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของวิถีชีวิตผู้คนในรุ่นที่จะมาถึงและรูปแบบใหม่ของสังคมซึ่งจะเป็นสากลในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่เริ่มก่อตัวขึ้นบนพื้นฐานของอุดมการณ์ใหม่คือลัทธิเสรีนิยมหรือสังคมนิยม แบบใดแบบหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงอันบังเกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะก็ในเสี้ยวศตวรรษที่เพิ่งผ่านมานั้น การณ์กลับเป็นไปในทิศทางที่สวนกันกับคำพยากรณ์ที่ว่าไว้ด้วยสิ่งที่ปรากฏแก่โลกโดยทั่วไปก็คือแนวโน้มแห่งการฟื้นคืนตัวของศาสนาทั้งหลายที่กลับกลายเป็นกระแสที่ได้รับการจับตามองมากขึ้น ๆ พร้อม ๆ กับการหวนกลับมาให้ความสำคัญแก่เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ที่มีความคิดแตกต่างกันไป โดยที่ผ่านมานี้ แนวโน้มและนิมิตหมายเช่นนี้ได้เข้าไปมีอิทธิพลทั้งนัยลบและนัยบวกกับชีวิตของผู้คนในโลกเป็นอันมาก ดังจะเห็นได้จากสภาวะการณ์ในสหรัฐอเมริกา, ดินแดนยุโรปตะวันออก, ในอดีตสหภาพโซเวียตฯ, อเมริกาใต้, ตะวันออกกลาง และแม้กระทั่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

ในสังคมที่ได้รับอิทธิพลโดยตรงและทั่วถึงจากการพัฒนาในระบบเสรีนิยมนั้น การฟื้นคืนมาของศาสนา ย่อมได้แก่การที่ผู้คนในสังคมซึ่งมั่งคั่งพร้อมในทางวัตถุต่างก็หวนกลับมาแสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ หรือความรอดในทางจิตวิญญาณอันไปพ้นวัตถุซึ่งมีอยู่อย่างเกินพอดี ส่วนในสังคมที่ระบบดังกล่าวไม่สามารถกระจายวัตถุปัจจัยให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมนั้น อุดมการณ์ศาสนาที่ได้รับการปรับปรุงดัดแปลงมาใช้เป็นแนวทางในขบวนการทางการเมืองเพื่อความยุติธรรมของชนผู้ถูกเอาเปรียบโดยอ้อม สำหรับสังคมซึ่งเน้นในระบบสังคมนิยมทั้งหลายนั้น ชนชั้นล่างผู้ถูกกดขี่โดยตรงจำนวนมากได้หันมาเพียรหาความรักความเมตตา ความถูกต้องเป็นธรรมอันมนุษย์พึงประพฤติปฏิบัติต่อกันตามแนวทางคำสอนของศาสนานั้น ๆ โดยที่บรรดาเขาซึ่งถูกเอี้ยถึงนี้ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนแล้วพยายามดำเนินชีวิตไปในทางแห่งอุดมคติของตัว ๆ ภายใต้อุปสรรคต่าง ๆ กัน สภาพแห่งการฟื้นคืนตัวขึ้นมาอย่างสำคัญของศาสนาภายใต้โครงสร้างของสังคมไม่ว่าจะเป็นไปในระบอบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองหรือการปกครองใด ๆ ย่อมเป็นเครื่องยืนยันประการหนึ่งว่าโครงสร้างและบทบาทในทางอาณาจักรย่อมสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับอุดมการณ์ในทางศาสนาอย่างไม่อาจแยก

ออกจากกันได้

แต่กระนั้นก็มีผู้คนในอีกบางสังคมที่ยังคงยืนยันกรานว่าศาสนาไม่พึงเข้าไปพัวพันเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านั้นเลย ศาสนิกสมควรมีจิตใจจดจ่ออยู่กับเรื่องคำสั่งสอนในคัมภีร์ ตลอดจนประเพณีพิธีกรรมของตัวเท่านั้น ซึ่งบ่อยครั้งที่คนเหล่านี้ก็นั้นแหละลุกขึ้นมาว่าร้องว่าศาสนิกนั้นเป็นพวกปลีกตัวออกจากสังคม ตัดขาดตนเองออกจากโลกแห่งความเป็นจริง กระทั่งบางครั้งเขาถึงกับกล่าวว่บรรดาคนพวกนี้ขวางโลก สะกิดกั้นการพัฒนาและกระทำการเอาเปรียบสังคม

พร้อมกันนั้นเราก็ต้องไม่ละเลยในข้อเท็จจริงที่ว่าศาสนาในสถานะที่เป็นตัวสถาบันอันดำรงคงอยู่ ผ่านร้อนผ่านหนาวในสังคมหนึ่งใดมาระยะหนึ่งแล้ว ย่อมมีส่วนสร้างหรือเผื่ออิทธิพลในทางลบต่อกระบวนการการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างไม่อาจปฏิเสธเสียได้ นี่ย่อมเพราะสาเหตุที่ว่าอุดมการณ์ที่ตราครั่งหนึ่งเคยสวยสดในฐานะของความเป็นทางเลือกหรือคู่ทำซึ่งในระบบความคิดของสังคมเดิม เมื่อก้าวขึ้นมาท้าทายชนะกล่าวคือสามารถกลายเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้วอุดมการณ์นั้นย่อมมีสภาพเป็นอุดมการณ์หรือสถาบันในทางการครอบงำเฉกเช่นกับแนวคิดอุดมการณ์เก่าที่ตนเอาชนะมาได้เมื่อตกรัษะนั้นแล้ว เจตนา คุณค่าที่สลายหรือแต่ดั้งเดิมย่อมได้รับการดัดแปลงแต่งเติมให้สนองตอบความต้องการโดยทั่วไป จนมีอันต้องละเลยในหลักการเดิมที่เคยยึดถือไว้

จะอย่างไรก็ตาม ศาสนาที่แท้จริงนั้นน่าจะประกอบด้วยคุณูปการสำคัญซึ่งสามารถนำมาใช้เยียวยาอาการแปรธาตุนี้ได้โดยตรง ด้วยศาสนาเป็นสิ่งที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการในระดับของจิตวิญญาณ และมุ่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งนั้นซึ่งนับเป็นเรื่องรากฐานที่ไปพ้นการครอบงำหรือการทำซึ่งในทางอุดมการณ์ทั้งปวง ไปพ้นจากการสั่งสมหรือการกระจายในทางเศรษฐกิจ แม้สิ่งที่กล่าวนี้ทั้งในแง่ของหลักการและรายละเอียดจะดูเป็นไปได้ยาก แต่ก็สามารถเป็นไปได้ เพราะอย่างน้อยก็เคยเป็นมาแล้วหลายครั้งหลายหนดังที่ปรากฏในประวัติศาสตร์

ประโยชน์สูงสุด แห่งชีวิตมนุษย์

พระมหาสมชัย กุสลจิตโต

เมื่อกล่าวถึงเรื่องธรรมะ เรามักจะ

เข้าใจว่าเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องของกัมภีร์ เป็นเรื่องของวัด ของพระ และมีความจำเป็นเกี่ยวข้องกับเราน้อยมาก จนบางครั้งอาจรู้สึกว่าจะไม่ต้องใช้ธรรมะก็ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงให้ความสำคัญกับส่วนนี้น้อยกว่าส่วนที่เป็นปัจจัย เป็นเงินทอง เป็นข้าวของหรือวัตถุ เรามุ่งส่วนที่เป็นวัตถุมากกว่าคิดถึงตัวเราเอง ซึ่งในความคิดของอาดมาแล้ว การที่จะมีอะไร จะได้อะไร จะรู้อะไรที่มีคุณค่าเท่ากับรู้ธรรมะ เข้าใจธรรมะนั้นไม่มีธรรมะนั้นไม่ใช่เรื่องไกลตัว ไม่ใช่เรื่องของกัมภีร์ ไม่ใช่เรื่องของพระเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของทุกคน เพราะธรรมะอยู่ใกล้เราหรืออยู่ในตัวเราเอง

เวลาที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ นั่น ท่านไม่ได้ไปอ่านกัมภีร์ การค้นหาธรรมะของท่านหาอยู่ในตัวเอง ในร่างกายซึ่งยาววาหนาก็บินี้แหละคือธรรมะ ธรรมะนั้นคือตัวชีวิต ผู้ที่เข้าใจชีวิตจะได้รับประโยชน์มาก ขณะเดียวกันผู้ที่ไม่เข้าใจชีวิตก็อาจขาดทุน เพราะฉะนั้นชีวิตเราที่เกิดตายเวียนว่ายอยู่ขณะนี้ เราเคยตั้งคำถามถึงตัวเองบ้างหรือเปล่า เราคือใคร เรามาจากไหน เราจะทำอะไรและจะไปไหน ถ้าอาดมาถามว่าโยมมาจากไหน โยมก็จะบอกว่า “ดิฉันมาจากบ้าน จากบริษัท”

ขอ เจริญสุขท่านสาธุชนญาติโยมทั้งหลาย ก่อนที่เราจะได้มาพบกิจศพคุณโยม วิชอง แซ่ห้วง วันนี้อาดมาภาพได้รับอาราธนาจากบุตรชายของท่าน คุณปริดา เรื่องวิชาธร หรือคุณเล็ก ให้มากล่าวธรรมกถา คุณเล็กกับอาดมารู้จักกันมานานและได้ทำกิจกรรมร่วมกันหลายอย่างโดยเฉพาะในด้านสังคมและด้านการอนุรักษ์ โดยมุ่งจะให้พระสงฆ์เราได้นำพุทธศาสนาซึ่งเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมโลก มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยและสังคมโลก เมื่อคุณโยม วิชอง แซ่ห้วง ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช จนกระทั่งท่านเสียชีวิต อาดมาก็ได้รับทราบและได้แสดงธรรมสังเวช และพูดให้คุณเล็กได้เบาใจ

ถ้าจะถามต่อไปว่านอกจากมาจากบ้าน จากบริษัทแล้ว คิดให้ลึกเข้าไปนั้นโยมมาจากไหน แล้วจึงถามต่อไปว่า แล้วจะไปไหนอีกล่ะ นี่เป็นปัญหาของชีวิต คนที่ไม่เข้าใจเรื่องชีวิตก็คือไม่เข้าใจเรื่องธรรมะ เมื่อไม่เข้าใจธรรมะก็เดินทางผิด หลงยึดผิด หลงกระทำในสิ่งที่ผิด และได้รับผลแห่งการยึดผิด ถ้อผิด หรือกระทำผิดนั้น เป็นทุกข์ทับทวีคูณขึ้นกว่าทุกข์ตามปกติ

ในแง่ของธรรมะแล้ว พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า “ร่างกายของเรานี้เป็นทุกข์อยู่ในตัวของมันเอง เพราะความเปลี่ยนแปลง ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ซึ่งต้องแตกสลาย และถูกทำลายไปในที่สุด” เช่นเดียวกับชีวิตของโยม พ่อวิของ แซ่ห้วง แต่ก่อนเมื่อท่านมีชีวิตอยู่นั้น ท่านก็เป็นคนอย่างพวกเรา ทำมาหากิน มีความนึกคิดคล้ายเรา แต่ท่านก็ต้องจากไปตามธรรมดาของธรรมชาติ ตามกฎเกณฑ์ของธรรม ดังนั้นการรู้ การเข้าใจชีวิตนี้ จึงมีประโยชน์มาก เพราะจะทำให้คนพัฒนาตัวเองให้สมบูรณ์ขึ้น และยังทำให้เราได้พบความสุขที่สุด ถ้าหากจะถามว่าชีวิตนี้เกิดมาเพื่ออะไร เราทำงานหรือประกอบอาชีพอย่างปัจจุบันนี้ เราหาเงิน ขยายกิจการห้างร้าน ทำงานกันมาก ๆ ทำทุกอย่างอย่างทุ่มเทเพื่ออะไร อาจตอบได้ว่าทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงิน แล้วทำไมจะต้องทำเพื่อให้ได้เงิน เพื่อให้ได้ชื่อเสียง ให้เป็นที่ยอมรับ เพื่อฝากผลงานไว้ หรือทำเพื่อลูกหลาน ถ้าจะถามต่อไปว่าที่ทำงานนี้นั้นเพื่ออะไร เราก็อาจสรุปได้โดยไม่ต้องใคร่ตรองว่า จริง ๆ แล้วสิ่งที่เราทำทุกอย่างในชีวิตของเรา เราทำเพื่อให้ตนเองมีความสุข หรือทำด้วยคิดว่าสิ่งที่ทำไปแล้วนั้น จะนำมาซึ่งความสุขแก่ชีวิตของเรา เช่น เรามีบ้าน มีเงิน มีรถ มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เราก็หวังมากเหลือเกินว่า สิ่งที่เราได้มานั้นจะทำให้เรามีความสุข ชีวิตของเราทุกคนจึงต้องการความสุข แต่ความสุขที่เราคิด เราเข้าใจนั้น เป็นความสุขที่แท้จริงมากนักน้อยเพียงไร ตรงนี้เรามักไม่ค่อยได้คิด เพราะเรามักไม่ค่อยเข้าใจว่าชีวิตนี้จริง ๆ คืออะไร และวัตถุประสงค์ของชีวิตเราที่เกิดขึ้นมานี้ ทำมาหากินอยู่อย่างทุกวันนี้ จริง ๆ แล้วควรจะได้อะไร

“เราไปเข้าใจว่ามีเงิน มีบ้าน มีทรัพย์สินสมบัติ แล้วมีความสุข ที่จริงสิ่งนั้น เป็นเพียงปัจจัยส่วนหนึ่งที่ต้องใช้ไป เพื่อการพัฒนาตนเองให้สูงมากขึ้น”

ที่เป็นประโยชน์ ที่เป็นความสุขที่แท้จริงที่ทุกคนปรารถนา บ้าง

ที่เราไม่รู้ไม่เข้าใจนั้นเพราะเราไปติดอยู่ในโลกแห่งสมมุติ โลกแห่งมายา โลกแห่งความไม่เป็นจริง โลกแห่งความไม่จริงยั่งยืน เราไปเข้าใจว่า มีเงิน มีบ้าน มีทอง มีทรัพย์สินสมบัติแล้วมีความสุข แล้วเราก็แสวงหาสิ่งเหล่านั้น แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ความสุขไม่ได้อยู่ที่นั่น สิ่งนั้นเป็นเพียงปัจจัยส่วนหนึ่งที่ต้องใช้ไป เพื่อการพัฒนาตัวเองให้สูงมากขึ้น

เป็นที่ยอมรับ กันว่าปัจจุบันนี้ การพัฒนาหรือการแสวงหาความเจริญทางด้านวัตถุได้ไปถึงทางตัน ประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะคนญี่ปุ่น ถ้าเขาทำงานน้อยกว่า ๗ ชั่วโมงแล้วรีบกลับบ้าน พ่อแม่จะอับอายขายหน้าเพราะแสดงถึงความไม่ขยันทำมาหากิน ต้องทำอย่างน้อย ๑๐, ๑๑, ๑๒ ชั่วโมง ถึงดีก็คืนก่อนคืน จึงจะดี ในอเมริกาก็เช่นกัน คนจะทำงานมาก มีการพัฒนามาก มีเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย ซึ่งผู้นำประเทศของเราบางท่านก็ต้องการพัฒนาประเทศไปสู่ลักษณะเช่นนั้น แต่ผลลัพธ์ของมันก็มีได้ความสุขที่แท้จริงมาสู่ประชาชนได้ สังคมที่อยู่กับธุรกิจ วัน ๆ หนึ่งต้องคอยดูดัชนีราคาในตลาดหุ้นที่ขึ้น ๆ ลง ๆ ภูมิใจอิมใจอยู่กับตัวเลข อยู่กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรต่าง ๆ ทั้งวัน พัวพันอยู่กับเรื่องข่าวสารทางธุรกิจและความเจริญทางด้านวัตถุ พอนาน ๆ เข้าชีวิตก็จำเจและ

ว่าเหว่

ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า ในสังคมไทยนั้นเราจะรู้สึก ว่าเหว่เปล่าเปลี่ยวใจเมื่อต้องอยู่คนเดียว แต่ในสังคม ตะวันตกหรือสังคมโลกในประเทศที่เจริญทางด้านธุรกิจ เขาจะรู้สึกว่าเหว่หรือรู้สึกเหงาเมื่ออยู่ในกลุ่มคนจำนวนมาก ๆ ชีวิตของเขานั้นเหี่ยวแห้ง ไม่มีชีวิตชีวาแม้จะมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย ก็ไม่สามารถช่วยให้เขามีความสุขในชีวิตได้ นี่เป็นจุดเปลี่ยนของสังคม ตะวันตก ปัจจุบันนี้คนหนุ่มสาวในสังคมตะวันตกได้ หันกลับมาศึกษาพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ศาสนา ฮินดู และวัฒนธรรมที่เป็นพื้นฐานของคนตะวันออก มากขึ้น อาตมาได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงการสอน พุทธศาสนาให้กับชาวต่างประเทศ โดยสร้างเป็นศูนย์ พุทธศาสนานานาชาติ ซึ่งสามารถเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ฝรั่งทุกชาติไม่ว่าจะเป็นยุโรปหรืออเมริกา สนใจใน การปฏิบัติกรรมฐาน เข้ามาฝึกฝนทางด้านวัฒนธรรม และเรียนศีลธรรมแบบพุทธของเรามากขึ้น ดังนั้นการ พัฒนาที่มุ่งให้ได้เงินทองและวัตถุมาก ๆ ซึ่งเราเข้าใจ ว่าจะสามารถนำมาซึ่งความสุขที่แท้จริงมาสู่ชีวิตของเรา ได้ นั้น จึงเป็นการพัฒนาที่หลงทิศทาง

จึงขอกล่าวกับญาติโยมทั้งหลาย ดังที่ทางพุทธ- ศาสนาสอนว่า ความสุขนั้นมีลักษณะเหมือนเส้นผม บังภูเขา การปฏิบัติธรรมก็เช่นเดียวกัน สมมุติว่าคน ทั่วไปสรรเสริญการได้รับ เช่น เขาู้สึกว่าการได้เงิน มาก ๆ ได้ที่ดิน ได้บ้าน ได้รถคันใหญ่หลาย ๆ คัน เอาเปรียบคนอื่นได้มาก ๆ มีโอกาสกอบโกยมาก ๆ ช่วย ให้เขามีความสุขได้ แต่มันก็เป็นความสุขเพียงชั่วคราว ชั่วยาม แต่การปฏิบัติธรรม การมีธรรมะ หรือการ เข้าใจชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ยั่งยืน ชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรม จะเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ยิ่งให้ ยิ่งมีความสุข ยิ่งให้ ยิ่งได้รับ ชีวิตของชาวบ้านทั่วไปอาจมีส่วนที่ชอบใจ หรือไม่ชอบใจบ้าง ทั้งในเรื่องงาน เพื่อนฝูง แต่ชีวิต คนปฏิบัติธรรม หรือคนมีธรรมะจะไม่มีความรู้สึกไม่ พอใจใคร, จะเมตตาทุกคน, สรรเสริญการให้, การอยู่ อย่างเรียบง่าย และมีชีวิตสมถะ

พระพุทธเจ้า ท่านสละสิ่งอันววย

ความสะดวกต่าง ๆ ทั้งลาภ ยศ สมบัติ ปราสาท ๓ ถดู ไม่ยึดติดในพระราชินีที่ทรงสิริโฉมงดงาม อีกทั้งนาง สนมกำนัลที่คอยเอาอกเอาใจ เพราะท่านเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริงและไม่จีรังยั่งยืน ท่านถามตนเอง อยู่เสมอว่า “ชีวิตเรานั้นเกิดมาเพื่ออะไร อะไรคือความสุข ที่แท้จริง อะไรเป็นสิ่งที่จีรังยั่งยืน” ท่านออกมาใช้ชีวิต แบบนักบวชที่อยู่กับดินกินกับทราย ครองผ้า ๓ ผืน อยู่ตามโคนไม้บ้าง ในถ้ำบ้าง คั้นอาหารมือเดียวบ้าง ๒ มือบ้าง นอนบนพื้นดินพื้นทราย ครึ่งหนึ่งพระเจ้า ปเสนทิโกศลยกทัพไปพบพระพุทธเจ้าซึ่งกำลังประทับ นั่งอยู่กลางแจ้งบนพื้นดินที่แข็งกระด้าง แม้ช่วงนั้นจะ เป็นฤดูหนาวซึ่งทางภาคเหนือของอินเดียมีอุณหภูมิต่ำ ถึงประมาณ ๓-๔ องศาเซลเซียส แต่พระพุทธเจ้าทรง ครองจีวรเพียงผืนเดียว พระเจ้าปเสนทิโกศลทูลถาม พระพุทธเจ้าว่า “ทรงมีพระราชพลานามัยสมบูรณ์คืออยู่ หรือ มีความสุขดีหรือ” พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “มี ความสุขดี เรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสุขมากที่สุดคน หนึ่งในโลกทีเดียว” ซึ่งเป็นการยืนยันต่อสภาพชีวิตที่ เรียบง่าย เป็นชีวิตที่มองความสุขในด้านใน เพราะ ความสุขที่แท้จริงอยู่ที่ใจ ดังนั้นใครเข้าใจชีวิต เข้าใจ ธรรมะ เข้าใจตนเอง ฝึกฝนอบรมจิตใจของตนเองตาม แนวที่พระพุทธเจ้าได้แนะนำได้สั่งสอนไว้ คนนั้นจะมี ชีวิตที่ได้กำไร มีชีวิตที่เป็นประโยชน์ เป็นสาระได้ แก่นสาร

เพราะฉะนั้นเมื่ออาตมาถามว่า เราเกิดมาทำไม แล้วเราจะไปไหน คำถามเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ของ ทุกชีวิต เราต้องถามตัวเองว่า เรานั้นจริงๆ คือใคร เราควรจะได้อะไร และเราจะไปไหน ถ้าใครไม่ถาม ตนเอง คนนั้นก็ขาดทุน ถ้าจะให้ให้อาตมาตอบ ก็ขอตอบ ว่า “ชีวิตนี้เราเกิดมาเพื่อบำเพ็ญบารมี ชีวิตเกิดมา เพื่อสั่งสมความดีงาม ชีวิตเกิดมาเพื่อสร้าง เพื่อหา ประโยชน์ เพื่อหาความดี หาแก่นสาร หาสาระที่ แท้จริงแก่ตัวเอง และช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม

ช่วยเหลือประเทศชาติ ช่วยเหลือชาวโลก นี่คือนิเวศน์
ประสงค์ที่เราเกิดมา หรือประโยชน์ของการมีชีวิต”

พระพุทธเจ้าได้วางหลักเกณฑ์ไว้ให้เราพัฒนา
ตนเองตามลำดับขั้นด้วยการรักษาศีล แต่เรามักมองว่า
เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ยิ่งพูดต่อไปว่ามีสมาธิ เรายังเห็นว่า
เป็นเรื่องยากเสียเหลือเกิน โดยอาศัยข้ออ้างว่าต้องทำงาน
ไม่มีเวลาทำสมาธิ ต้องมีปัญหา ยิ่งถูกมองว่าเป็น
สิ่งที่ยากขึ้นไปอีก เพราะเป็นเรื่องชั้นสูง แต่ที่จริงแล้ว
เรื่องเหล่านี้สามารถมีได้และทำได้ในบ้านของเราเอง
ในที่ทำงานของเราเอง ในบริษัทของเราเอง

ศีล มีอยู่แล้วในที่นั้น หากเราเป็นคนที่มีข้อสงสัย
สุจริต ประกอบสัมมาอาชีพะ งดเว้นจากการสำมะเล
เทเมา หรือผิดลูก ผิดภรรยา ผิดสามีของผู้อื่น นั่นคือ
ศีลเกิดขึ้นแล้ว

สมาธิ ก็มีได้อยู่ใกล้เกินเอื้อม สมานั่นคือ การ
ทำใจให้มันอยู่ในอารมณ์เดียว แม้จะอยู่ที่บ้าน ที่ทำงาน
ก็สามารถทำได้ การสวดมนต์เป็นเรื่องของสมาธิอย่าง
หนึ่ง การนั่งสมาธิกำหนดลมหายใจเป็นการทำสมาธิ
อย่างหนึ่ง การที่โยมมีสมาธิในขณะที่ทำงาน ขณะเข้า
หรือออกจากที่ทำงาน การจัดงานให้มีระเบียบเป็นขั้น
เป็นตอนไม่สับสนวุ่นวาย แม้กระทั่งอาบน้ำก็ทำสมาธิ
ในห้องน้ำได้ ก่อนนอนกำหนดลมหายใจไว้ที่ท้องว่าเรา
กำลังจะนอน แล้วสมาธิก็จะเกิดขึ้น ในสังคมที่เรา
กำลังจะเป็นนิกัศ คนเครียดและเป็นโรคจิตได้ง่าย ซึ่ง
สมาธิจะช่วยได้มาก การทำสมาธิด้วยการกำหนดจิต
หรืออารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งเป็นเวลานาน ๆ เรียกว่า
เป็นสมาธิ

ปัญญา เราสามารถสร้างขึ้นได้ โดยการเป็นคน
ช่างคิด ช่างแก้ปัญหา รักการคิดแก้ปัญหา ปัญหาที่เข้า
มาทุกอย่างจะต้องเริ่มแก้ด้วยการคิดตามหลักเหตุผลก่อน
อย่าไปแก้ด้วยไสยศาสตร์ อย่าไปหาพระเจ้า อย่าไป
ทรงเจ้าเข้าผี ไม่ต้องไปหาหมอ แต่ต้องสืบสาวราวเรื่อง
คว้าสาเหตุมันอยู่ตรงไหน อย่าเข้าข้างตนเอง พยายาม
มองอะไรตามความเป็นจริง แก้ปัญหาด้วยสติปัญญา
ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความปรารถนาดี คือ มีเมตตาต่อกัน

“ไม่ใช่ว่าคนที่มีความดีจะไม่ทุกข์เลย
เพียงแต่ว่าเขาทุกข์น้อย เพราะเข้าใจ
ชีวิตจึงทุกข์ไม่นาน แต่คนที่
ไม่เข้าใจชีวิตจะทุกข์นาน”

หวังประโยชน์ต่อกัน มิได้คิดจะไปเอาของใคร ให้คิด
ว่าเราเป็นเพื่อนเขา ไปช่วยเหลือเกื้อกูลเขา การที่เรา
ทำได้อย่างนี้เราจะได้พัฒนาขึ้น

การเข้าใจมุมกลับของชีวิตในโลกปัจจุบันอย่างนี้
จะทำให้เรามีความสุขขึ้น เบาสบายขึ้น ทำให้จิตใจเรา
สงบเยือกเย็น แต่ก็ไม่ใช่ว่าคนที่มีความดีจะไม่ทุกข์เลย
เพียงแต่ว่าเขาทุกข์น้อยเพราะเข้าใจชีวิตจึงทุกข์ไม่นาน
แต่คนที่ไม่เข้าใจชีวิตจะทุกข์นาน แม้จะมีความรู้มี
ประสบการณ์มาก แต่เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาจริง ๆ
อาจฆ่าตัวตาย หรือทำร้ายตัวเองและผู้อื่น ทำตัวเป็น
คนขี้เมา ผู้ปฏิบัติเช่นนี้เราถือว่าไม่เข้าใจชีวิต ไม่เข้าใจ
ธรรมชาติ

นี่คือธรรมบรรณาการที่เอาตามที่ได้รับอาราธนา
มาบรรยายให้ท่านทั้งหลายฟัง หวังว่าคงได้แง่คิดไปบ้าง
ท่านแนะนำเราว่า เวลาดูหนังดูละคร หรือมางานศพ
ให้พยายามย้อนดูตัวเราเองว่า สักวันหนึ่งเราก็จะมี
ลักษณะเช่นเดียวกับผู้ตาย หลีกเลี้ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้น
เราจึงต้องเรียนจากชีวิตของผู้ตายว่า ท่านประสบความสำเร็จ
อย่างไร ผิดหวัง หรือล้มเหลวอย่างไร
เพื่อนำมาเป็นบทเรียนในการกลับตัวตั้งใจเสียใหม่ เริ่ม
ปฏิบัติในหลักการที่ถูกต้องตามแนวทางที่พระพุทธ-
ศาสนามาวางไว้ ธรรมบรรยายวันนี้ก็สมควรแก่เวลาแล้ว
จึงขอยุติไว้เพียงแค่นี้ก่อน ขอให้ญาติโยมทั้งหลายมี
ความสุขความเจริญ มีความร่มเย็นในธรรมะของพระ-
พุทธเจ้าด้วยกันทุกท่านทุกคนเทอญ

พระสงฆ์

กับ การแก้ไขปัญหาล้างแวล้อม

ประเวศ วะสี

กระผมตั้งใจ

ที่บรรดาพระสงฆ์นักพัฒนาทั้งหลาย ได้มาร่วมกันในกลุ่มเสถียรธรรมและมีการพบปะสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอีกขั้นไป เป็นประโยชน์แก่พระศาสนา และสังคม

กรอบการมอง

ถ้าพูดถึงเรื่องล้างแวล้อมแล้ว เราจะมองเฉพาะล้างแวล้อมอย่างเดียวไม่ได้ เพราะเรื่องดังกล่าวเชื่อมโยงกันกับเรื่องอื่น ๆ ฉะนั้นเวลาพูดถึงเรื่องล้างแวล้อม เราต้องมองเชื่อมโยงกับเรื่องของมนุษย์ เรื่องของสังคม และแต่ละเรื่องยังมีรายละเอียดเข้ามาว่ามนุษย์คิดอย่างไร เชื่ออย่างไร มีพฤติกรรมอย่างไร สังคมมีวัฒนธรรมอย่างไร มีการเมืองอย่างไร มีเศรษฐกิจอย่างไร พระคุณเจ้าลองย้อนกลับไปดูหัวข้อที่ ๒* ที่กระผมกราบเรียนเมื่อสักครู่นี้ เรื่องประวัติของโลกกับมนุษย์ แล้วเอากรอบพุทธไปมองก็จะเห็นชัดว่ามนุษย์คิดอย่างไร สังคมและล้างแวล้อมเป็นอย่างไรจะเห็นความเชื่อมโยงจากภายนอก

และภายใน เราจะมองเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดด ๆ อย่างมองเรื่องจิตใจโดด ๆ ไม่ได้เพราะจิตกับกายนั้นเชื่อมกัน หรือจะมองเรื่องล้างแวล้อมโดด ๆ โดยไม่มองมนุษย์และสังคมก็ไม่ได้ จะเกิดความเดือดร้อนขึ้น เพราะมนุษย์ก็เชื่อมโยงกับล้างแวล้อม

ความเดือดร้อนที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศไทยขณะนี้ เป็นเพราะกรรมป่าไม้และทางราชการไม่เข้าใจ เมื่อกรรมป่าไม้คิดจะรักษาป่าขึ้นมา ก็บอกว่า “ไม่เอาคนนะจะเอาแต่ป่า” และออกพ.ร.บ. ป่าสงวนมาขีดเส้นว่าเป็น “ป่าสงวน” ใครอยู่ผิดกฎหมาย คนอยู่ไม่ได้ ชาวบ้านที่อยู่ในนั้นประมาณ ๑๐ ล้านคน วัดวาอาราม ที่ว่าการอำเภอ จะต้องถูกไล่ทั้งหมด แล้วคนเหล่านี้จะไปอยู่ที่ไหน เพราะคนต้องมีที่อยู่ มีที่ทำกิน มีป่าไม้ มีอะไร พระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งมานานแล้วว่า “กฎหมายนี้บุกรุกประชาชน ไม่ใช่ประชาชนบุกรุกกฎหมาย” แม้กฎหมายจะออกมาผิด ๆ ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ แต่เขามักอ้างถึงความชอบธรรมของกฎหมาย ขนาดพระเจ้าอยู่หัวเดือนแล้วเขาก็ยังไม่ได้ยิน รับสั่งตั้งแต่ประมาณปี ๑๖ หรือ ๑๗ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น แต่กรรมป่าไม้ไม่สามารถไล่ประชาชนออกจากป่าสงวนได้ ดังนั้นเมื่อมีรัฐประหารยึดอำนาจก็ไปอาศัยกำลังกองทัพเข้ามาจับได้ประชาชน ความเดือดร้อนจากโครงการ คคก. หรือโครงการจัดที่ทำกินฯ ซึ่งไล่ที่ชาวบ้านในเขตป่าสงวนให้ไปตั้งถิ่นที่อยู่ใหม่ แต่คนที่ป่วยตายเคยตั้งรากฐานเคยปลูกอะไร เคยทำอะไรไว้ เคยมีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างไร การถูกย้ายไปอยู่ที่อื่นย่อมเกิดความลำบากขึ้น ถ้าไม่ไปก็ใช้กำลังบังคับดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้

อันนี้คือตัวอย่างความเดือดร้อนจากการไม่เข้าใจ

ความเชื่อมโยงของมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม จึงต้อง
มองให้เชื่อมโยงกัน ถ้าเอาแต่เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเดียว
จะเกิดความเดือดร้อน อย่างการไม่เข้าใจเรื่องป่าไม้กับ
เรื่องคนที่เชื่อมโยงกัน ถ้าเข้าใจว่าคนกับป่าอยู่ร่วมกันได้
ก็จะได้ทั้งคนได้ทั้งป่า ดังนั้นในการมองต้องมองเชื่อม
มนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน จะกล่าวเพียง
สั้น ๆ ในเรื่อง “กรอบการมอง” ไว้แค่นี้ก่อน

ความคิดในการพัฒนา

หัวข้อที่ ๔ เกี่ยวกับความคิดในการพัฒนา ตัว
ความคิดเป็นตัวที่มีอำนาจมาก คิดอย่างไรนำไปสู่การ
กระทำอย่างนั้น คิดผิมนำไปสู่การกระทำที่ผิด คิดถูก
นำไปสู่การกระทำที่ถูก ตรงนี้ภาษาอังกฤษเรียกว่า Idea
ความคิดนี้ทรงพลังมาก ทางพุทธเรียกว่า “ทิฏฐิ” ถ้า
เป็นสัมมาทิฏฐิ ก็นำไปสู่สัมมาปฏิบัติ ถ้าเป็นมิชฌาทิฏฐิ
ก็นำไปสู่มิชฌาปฏิบัติ เพราะฉะนั้นในมรรคมีองค์ ๘ นี้
ข้อที่ ๑ ต้องเริ่มด้วยสัมมาทิฏฐิ

ในความคิดของทางตะวันตก “การพัฒนา” หมายถึง
การมีอะไรเพิ่มขึ้น มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น แต่ของ
เราไม่ได้คิดอย่างนั้น เราคิดเชื่อมโยงกันอย่างสมดุล
ความคิดที่มุ่งแต่การพัฒนาเป็นความคิดอย่างตะวันตก
ซึ่งมีโลกจืดเป็นแกน ยิ่งมีมากยิ่งดี เศรษฐกิจต้องเติบโต
ขึ้นทุกปี เรียกกันว่าเป็น “ความเจริญ” ใช้คำว่า “พัฒนา”
ซึ่งหมายถึง การสร้างโน้นสร้างนี้ การมีมากขึ้น ตัวนี้
เองคือความคิดของการพัฒนาอันนำมาซึ่งวิกฤตการณ์
ของสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นเราจะบอกว่าเราจะไปทำ
โน้นนิดนี้หน่อยยังไม่พอ อย่างเราบอกว่าไปปลูกต้นไม้
ไปทำความสะอาด มันไม่พอ เราต้องดูที่ความคิด เพราะ
ต้นตอของปัญหาทั้งหมดอยู่ที่ความคิดคือตัวทิฏฐิว่า เรา
มองโลกอย่างไร มองชีวิตอย่างไร มองบทบาทของ
มนุษย์อย่างไร มองการพัฒนาว่าคืออะไร เป็นค่านิยมอยู่
ในขณะนี้ว่าการพัฒนาจะต้องเป็นของดี ต้องเป็นของ
วิเศษ แต่หากเราดูกันให้ชัดลงไปว่า การพัฒนาคืออะไร
จะพบว่ามันไม่ได้ดีเสมอไป มันมีการทำลายอยู่ในนั้น
ด้วย

เราต้องดูว่าอะไรที่เพิ่มขึ้นแสดงว่าต้องมีการไป

“ถ้าไม่เข้าใจความเชื่อมโยงของ มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะเกิดความเดือดร้อน”

ทำลายที่อื่น เพราะทั้งหมดเชื่อมโยงกันเป็นระบบเหมือน
ลูกโป่ง ถ้าเราต้องการให้โป่งมากตรงนี้ ที่อื่นก็ต้องแฟบ
ลง ถ้าเราต้องการให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น ก็ต้องไปทำลาย
สิ่งแวดล้อม ทำลายสังคม การพัฒนาที่เศรษฐกิจ เน้น
การมีเงินมาก ๆ จะไปทำลายสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรม
ลง ๓๐ ปีที่แล้วที่มีการพัฒนาสมัยใหม่ สิ่งแวดล้อม
ถูกเปลี่ยนเป็นเงิน มีการให้สัมปทานตั้ง ๓๐ บริษัท
เพื่อโค่นป่าที่ดินไม่มีมาเป็นร้อยเป็นพันปีเพื่อเปลี่ยนเป็น
เงิน เปลี่ยนเป็นตัวเลข ป่าของเราถูกทำลายราพณาสุร
เพราะเราต้องการเงิน

แม้พระเราให้ศีลทุกวัน แต่ขโมยก็ยังเต็มบ้านเต็ม
เมืองเพราะมีเหตุปัจจัยของมัน มีขโมยไม่ได้แปลว่า
พระคุณเจ้าทำไม่ดี ไม่ควรจะให้ศีล แต่ควรให้ศีลให้พร
กันมากขึ้นกว่านี้ ขโมยเดี๋ยวนี้ไม่เหมือนครั้งพุทธกาล
ครั้งพุทธกาลขโมยกล้วยหนึ่ง มะม่วงใบหนึ่ง เดี่ยวนี้
ขโมยเป็นร้อย ๆ ล้าน พัน ๆ ล้าน เป็น “มหาทินนาทาน”
ที่พระคุณเจ้าสอนเป็น “จุลอุททินนาทาน” การทำลาย
สิ่งแวดล้อมเป็นการขโมยไปถึงชาติหน้า ขโมยข้ามชาติ
เพราะว่าสิ่งแวดล้อมมันเป็นของลูกหลานที่จะใช้ต่อไป
ลูกหลานที่กำลังจะเกิด ต้องอาศัยที่ดิน อาศัยน้ำ อาศัย
ต้นไม้ อะไรต่าง ๆ เพื่อจะยังชีวิต แต่คนสมัยนี้ไปทำลาย
ป่า แล้วลูกหลานในอนาคตจะอยู่อย่างไร คือเขายังไม่
ทันเกิดก็ขโมยของเขาไว้แล้วแต่ก่อนไม่มีหรอกครับ การ
ขโมยข้ามชาติแบบที่เรียกว่า “อนาคตอุททินนาทาน” นี้

ดังนั้นในหัวข้อที่สี่เกี่ยวกับความคิดเรื่องการพัฒนา
คงต้องเริ่มมองที่ความคิดให้ชัดตรงนี้เป็นเรื่องของ
ทิฏฐิ แต่พูดไปจริง ๆ ความคิดของการพัฒนาในขณะนี้
เป็นมิชฌาทิฏฐิ อันจะนำไปสู่มิชฌาปฏิบัติ นำไปสู่วิกฤต

ทั่วโลก ผมคิดว่าตรงนี้เองเป็นโอกาสของพระเจ้า และพุทธศาสนิก เพราะว่าการคิดทางพุทธนั้นเป็น สัมมาทิฐิ เรามองสิ่งต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยง ไม่ได้มองว่า การพัฒนาต้องมีอะไรเพิ่มขึ้น ๆ การพัฒนาของเรานั้น เกิดเมื่อมีปัญหา ซึ่งศาสนาพุทธพูดประเด็นนี้ว่าการพัฒนา ต้องมีปัญหา มีวิชา ทำลายอวิชชาลง มีปัญหาที่จะ เข้าใจโลก เข้าใจชีวิต เข้าใจธรรมชาติ เข้าใจสิ่งต่าง ๆ มีปัญหารู้จักตัวเราเองด้วย ทางตะวันตกมักจะเรียนเรื่อง นอกตัว ไม่ได้เรียนเรื่องในตัว ที่จริงต้องรู้จักตัวเองด้วย ไม่ใช่เรียนแต่ทฤษฎี ต้องเรียนปฏิบัติด้วย ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นการศึกษาที่ลึกซึ้งมาก มีการฝึกตัวเอง เจริญสติ เจริญสมาธิ ไม่อย่างนั้นจะหลุดไปสู่อวิชชา ความไม่ดีได้ง่าย การเจริญสติ การเจริญสมาธิ เพื่อให้ เกิดปัญหาที่แท้จริงนี้เป็นการพัฒนาในแนวพุทธ กระทบ ว่าทางพุทธต้องตีตรงนี้ ไม่ใช่เข้าไปพูดนิค ๆ หน่อย ๆ ว่า “แหม! แค่ว่าปลูกต้นไม้ หรือไปทำพิธีกรรม รักษาต้นไม้จะไยอย่างนั้น” ซึ่งก็เป็นส่วนดีไม่ใช่ไม่ได้ แต่ที่สำคัญมากกว่าคือตัวทิฐิ ตัวความคิดเกี่ยวกับการ พัฒนา ซึ่งขอกราบเรียนถวายไว้

ระบบของสังคม

ข้อที่ ๕ กระทบจะกราบเรียนสั้น ๆ ถึง “โครงสร้างทางสังคม” หรือตัว “ระบบ” มนุษย์จะชั่วดีนั้นอยู่ที่ตัวเองส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งอยู่ที่ระบบ ไม่ใช่ดีชั่ว เฉพาะตัวเท่านั้น เพราะไม่มีอะไรดีหรือชั่วตั้งแต่เกิด ทุกอย่างจะเชื่อมโยงเป็นระบบทั้งหมด ในครั้งโบราณ เรื่องระบบยังไม่ชัดเจน ใครทำอะไร ทำนา ก็ทำเฉพาะตัว แต่ว่าเดี๋ยวนี้ระบบมันเชื่อมโยงกัน ทำให้คนที่อยู่ในระบบ ต้องทำตามจังหวะของระบบ เช่น ทิศทางการพัฒนา เป็นระบบที่บังคับว่าต้องทำตาม แม้จะรู้ว่าทำเกษตรอย่างไร นี้แล้วจะนำไปสู่ชีวิตที่ลำบากขาดทุน และทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากระบบที่วางไว้ คนต้องเข้าไปทำอุตสาหกรรมโดยไม่มีทางเลือกเลย สังคมขณะนี้ เป็นสังคมที่เรียกว่า “สังคมบริโภคนิยม” วัตถุนิยม กระตุ้นบริโภคนิยมให้สูงขึ้น ซึ่งสวนทางกันกับหลักการทางพุทธศาสนา หลักการทางพุทธศาสนานั้นเน้นที่การ

“ระบบจะทำให้คนทำอะไรและไม่ทำอะไร มันไม่ใช่อยู่ที่ตัวคนล้วน ๆ แบบครั้งพุทธกาล”

ลดกิเลส ลดความต้องการลง ชีวิตจะได้มีอิสระ ถ้ามีความต้องการมาก ชีวิตก็ขาดอิสระเป็นทาสของความ ต้องการ ของกิเลส นั้นมองทางพุทธ แต่ทางตะวันตก จะกระตุ้นให้การบริโภคมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่รู้จักพอ แล้วระบบปัจจุบันของไทยก็เป็นอย่างนั้น โทรทัศน์, วิทยุ กระตุ้นให้คนบริโภคมากขึ้นกระตุ้นให้ไม่เชื่อพระ ทำให้เชื่อว่าถ้าไม่บริโภค สินค้าก็ขายไม่ได้ บ้านเมืองก็ไม่พัฒนา ผลดีอะไรก็ขายไม่ได้ เศรษฐกิจจะตกต่ำเพราะขายสินค้าไม่ได้ ดังนั้นคำว่า “เศรษฐกิจที่โตขึ้น” จึงสวนทางกับแนวทางพุทธอันจะนำไปสู่อุทิศธรรม

อย่างระบบธนาคาร คนเอาเงินไปฝากธนาคาร เพราะได้ดอกเบี้ย แล้วธนาคารรอจะให้คนกู้ ธนาคารเองที่มีเงินเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นล้าน เอาเงินไปสต็อก (กักตุน) สินค้า ทำให้สินค้าแพงขึ้น สมมติธนาคารเข้าไปควบคุมโรงงานเหล็กเส้น ถ้าเหล็กมีมากราคาจะถูก จึงต้องทำให้เหล็กมีน้อยและราคาแพง เขามีกลไกที่จะทำได้ โดยอาศัยเงินจากท่านทั้งหลายและพระเจ้า ที่ไปฝากธนาคาร นำมันไปสร้างความเดือดร้อนแก่คนอื่น เมื่อวัดมีเงินก็ต้องไปฝากธนาคาร เพราะถ้าไม่ฝากจะเสียประโยชน์ มันควรจะได้ดอกเบี้ย เพราะฉะนั้นวัดก็รวมอยู่ในระบบกับเขาด้วย พระสมเด็จฯ บางรูปมีเงิน เป็นสิบล้าน ก็นำไปฝากกับเขาด้วย กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ไปก่อบาปกรรมได้ไซ้ไหม คนมีเงินก็ต้องฝาก นี้ผมยกตัวอย่างให้ดูว่า ระบบจะทำให้คนทำอะไร และไม่ทำอะไร มันไม่ใช่อยู่ที่ตัวคนล้วน ๆ แบบครั้งพุทธกาล

อันนี้อยากกราบเรียนไว้ว่ามันเชื่อมโยงกันเป็น โครงสร้าง ทั้งตัวทิฐิและตัวโครงสร้างซึ่งเชื่อมกัน ตัว โครงสร้างจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่าทิฐิเป็นอย่างไร

“พระมีธรรมเป็นอำนาจ ไม่มีอำนาจ เหมือนนักการเมือง เหมือนบิกินัน บิกินี พวกนั้นที่จริงมีอำนาจน้อย”

ตัวทฤษฎีกับตัวโครงสร้างเป็นเรื่องใหญ่โตมาก ทำให้คน
ทั้งโลกทำอะไรและไม่ทำอะไร เพราะฉะนั้นเวลาท่านไป
สอนไปให้ศีล ๕ ไม่ได้ผล อันนี้ต้องกราบเรียนอีกที่ว่า
ไม่ใช่ไม่ควรให้ แต่ท่านควรทำทุกอย่างและทำให้มากขึ้น
พิจารณาว่าอะไรเกิดจากอะไร ตามหลักปฏิจางสมุปปาท
คิดเชื่อมโยงกัน ไม่ใช่คิดแค่ว่า “เฮ้ย! ฉันให้ศีล ๕ แล้ว
มันเรื่องของโยมเอง โยมอยากทำบาป โยมก็ทำของ
โยมเอง อาตมาได้บุญแล้ว เพราะให้ศีลเขาไปแล้ว”
คงต้องคิดเรื่องต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงกันจริง ๆ พยายาม
เข้าใจเรื่องต่าง ๆ แล้วทำตัวให้เป็นกลาง ท่านจะช่วย
สังคมได้มาก

พระพุทธเจ้า

ทรงสร้างพระและ
สถาบันสงฆ์ให้เป็นของสวยงามเหลือเกิน พระคุณเจ้า
ไปดูครั้งโบราณ พระเป็นอิสรชน มีอิสรภาพ ไม่ขึ้นอยู่กับ
กับใคร ไม่ขึ้นอยู่กับยศศักดิ์ ไม่ขึ้นกับอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น
อยู่ได้ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา และเป็นที่พักของสังคม
เป็นผู้เตือนสติตั้งแต่พระราช เศรษฐี ยาก เกษตรกร
ทั้งหมดเลย พระมีธรรมเป็นอำนาจ ไม่มีอำนาจเหมือน
นักการเมือง เหมือนบิกินันบิกินี พวกนั้นที่จริงมีอำนาจ
น้อยน้อย (เน้นเสียง) เขาขีดอำนาจได้หมด แต่แก้ปัญหา
ไม่ได้เลย เพราะ (อำนาจ) ตรงนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้
ส่วนธรรมะแก้ได้ พระพุทธเจ้าทรงสร้างไว้เป็นวัตร-
ปฏิบัติของพระ พระทำตัวเป็นกลาง ไม่ขึ้นกับลาภยศ
สักการะใด ๆ ถ้าเราไปขึ้นกับเขาเมื่อไร จะตกเป็นเบี้ยล่าง
ต่อไปหากจะเตือนเขาเขาก็ไม่เชื่อ สมมติท่านไปปรับบริจาค
เงินจากใคร จะไปเตือนเขาก็ไม่ได้ ไปเตือนแล้วเดียวเขา
ไม่ให้เงิน ไปขึ้นกับเขาทันที แต่พระนี่ต้องเป็นอิสระ
เตือนได้หมดทุกคน แต่ตอนนี้เตือนใครไม่ได้ เตือนสติ

เขาก็ไม่ได้ เพราะขาดอิสระ ในครั้งพุทธกาล พระท่าน
จะเดินทางจากหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งเดิม
ไม่หยุด แต่ต่อมาหยุดเฉพาะ ๓ เดือนเพราะฝนตก ไม่
อย่างนั้นท่านจะจาริกไปตลอดเวลา ครั้งโบราณแต่ไหน
แต่ไรมา มีทั้งคนมีอำนาจและคนไม่มีอำนาจ ทั้งคนมี
อำนาจทางการเมือง ทางการเงิน เศรษฐี ชาวบ้าน พระ
ไปจาริกตามนิคมคามชนบทต่าง ๆ เพื่อให้กำลังใจและ
ให้คำแนะนำ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ พบ
พระราชาก็บอกกับพระราชว่า ชาวบ้านมีปัญหาอะไร
พบเศรษฐี ก็บอกกับเศรษฐี พระจึงเป็นตัวเกลี้ยสังคมา
ให้มีความสมดุลมากขึ้น

บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ปัญหาสังคม

ในกระบวนการแก้ปัญหาตรงนี้ ผมกราบเรียนว่า
พระเป็นเรื่องสำคัญ เพราะทุกคนทั้งหมดเป็นเหยื่อตก
อยู่ในระบบ ยกที่จะหลุดออกจากระบบที่ครอบงำ แต่
พระเป็นอิสระมากกว่าคนอื่น ถึงแม้จะมีปัญหาบ้าง แต่
ว่าก็ยังดีกว่าคนอื่น พระไม่ติดในบริโภคนิยมเท่าคนอื่น
วินัยที่พระศาสดาวางไว้ก็เพื่อให้พระใช้น้อย อยู่น้อย
กินน้อย จะได้มีอิสระมาก ไม่ต้องเป็นทาสของคนอื่น
มาก มีอิสระที่จะคิด ที่จะมอง ที่จะกระทำ คนอื่น ๆ
ตอนนี้มีพลังน้อย พระของเรามีตั้ง ๒๕๐,๐๐๐ กว่ารูป
สามเณรอีก ๑๐๐,๐๐๐ รูป แล้วมีวัดอีก ๓๐,๐๐๐ วัด
ซึ่งมีอิสระมากกว่าราชการ เพราะการปกครองของพระ
ไม่ได้เข้มงวดแบบราชการ ถ้าไม่ผิดสมณสาธูปและอยู่
ในพระธรรมวินัยแล้ว วัดต่าง ๆ มีอิสระที่จะทำอะไร
ได้มาก เพราะฉะนั้นพระจึงเป็นพลังที่จะแก้ไขปัญหา
ต่าง ๆ ได้มากกว่าอาชีพอื่นขณะนี้พวกครูก็แย้ ทั้งที่มี
มากเป็นแสน ที่จริงพระก็เป็นครูของครูอีกทีหนึ่ง พระ
นี่คือครูของคนทั้งหลาย เป็นกัลยาณมิตรที่พระพุทธเจ้า
สร้างไว้ พวกครูที่ไม่ใช่พระมีประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน
เพราะฉะนั้นถ้าพระสงฆ์เข้าใจถึงศักยภาพของตัวเอง
ท่านเอง จะมีพลังมากในการแก้ไข และนอกจากนั้น
พระสงฆ์ยังมีρχัยคือหลักธรรมของพระศาสดา ซึ่งเป็น
บุรุษเอกในโลก มองเห็นเรื่องต่าง ๆ อันยากที่จะเห็น

กระผมได้กราบเรียนแล้วว่า ตัวความคิดหรือทฤษฎีเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะทำให้โลกดีหรือเสีย แล้วครั้งนี้มีทฤษฎีที่พระพุทธเจ้าสอนไว้เป็นธงชัย เพราะฉะนั้นพลังในการแก้ไขปัญหของไทยและของโลก ก็คือพระสงฆ์และหลักธรรมของพระศาสดา เมื่อครู่ผมถึงปูพื้นเอาไว้ในเรื่องของความคิดค่อนข้างมาก เพื่อจะมาตรงนี้ ทางพุทธมีความคิดเป็นอาวุธ ความคิดว่าโลกคืออะไร ธรรมชาติคืออะไร และมนุษย์คืออะไร เพราะฉะนั้นกระบวนการแก้ปัญหา ต้องหาทางส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในเรื่องนี้ให้มาก อย่างที่พระคุณเจ้ามาประชุมกันอยู่นี้เป็นเรื่องสำคัญ มีการประชุม มีการทำหนังสือเชิญที่โน่นที่นี้ ให้กำลังใจพระท่าน ส่งเสริมท่าน

ดังนั้นควรเริ่ม

จากประการที่ ๑ คือเรื่องความคิด ต้องทำเรื่องความคิดให้ชัดเจน สามารถสื่อเรื่องนี้ออกไปว่าความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่แท้จริงคืออะไร เพราะทางพุทธเราไม่เหมือนตะวันตก ผู้รู้ทางตะวันตกขณะนี้กำลังหวั่นไหวมาก และกำลังหันมาหาทางพุทธมาก กระผมไปประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ออสเตรเลีย ฝรั่งเศสพูดเลยว่าความคิดของเขาเป็นความคิดที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ตอนนี้เรากำลังเป็นคอ อย่าน่าไปมีปมด้อย ที่แล้วมาเพราะวัตถุนิยมมันสูง พระจึงรู้สึกมีปมด้อยว่า "เออ! พระกระจะออกเหลือเกิน พวกเรามีอำนาจคือพวกบิก พวกมีเงิน พระนี้กระจะออก ไม่มีอะไรเลย" ที่จริงพระคุณเจ้าต้องรู้ว่าท่านต้องทำอะไรมากกว่าเขามิงานมากกว่าเขา หลักธรรมที่ถูกต้อง คืออำนาจ อย่าน่าไปยอมเป็น "กระจะออก" พระนี้ไม่กระจะออก เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้มึธรรมเป็นอำนาจ ซึ่งเป็นอำนาจที่แท้จริง เป็นอำนาจที่ไม่ได้เกิดจากกระบอกปืน ไม่ได้เกิดจากเงินตรา ซึ่งเป็นสิ่งชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น นั่นเป็นเรื่องที่ ๑ ที่ท่านจะต้องทำ คือทำเรื่องความคิดให้ชัด เพราะความคิดนี้มีอำนาจมากเหลือเกิน

ข้อที่ ๒ นอกเหนือไปจากความคิด ต้องส่งเสริมให้มิชชุนชนตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ชุมชนตัวอย่างที่เกิดขึ้นต้องเป็นชุมชนที่อาศัยหลักพุทธศาสนา แล้วมีการพัฒนา

ที่เชื่อมโยงทั้งมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราเห็นว่าเมื่ออยู่จริงและกำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพราะการที่จะมีชุมชนต้องมีสิ่งที่เรียกว่า "องค์กรชุมชน" ถ้าตัวใครตัวมันก็จะพัฒนาไม่ขึ้นต้องใช้หลัก "อภิธานิยธรรม" ของพระพุทธเจ้าที่กล่าวว่า "อยากเจริญให้หมั่นพร้อมเพรียงกันประชุม" "ให้ประชุมกันเนื่องนิตย์" ชาวบ้านจะมาประชุมกันเอาปัญหาามาพูดร่วมกัน ใครมีความคิดอะไร มีวิธีแก้อย่างไร พอประชุมไปประชุมมา จะเกิดองค์กรขึ้นเพราะรู้ว่าใครเป็นผู้นำ ถ้าต่างคนต่างอยู่จะไม่รู้ว่าใครเป็นผู้นำ ไม่ใช่ผู้นำแบบที่ทางราชการแต่งตั้ง อันนั้นเป็นผู้นำปลอม ๆ ไม่ใช่ผู้นำจริง ผู้นำที่แท้จริงจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติคือคนที่ฉลาด คนที่คนอื่นให้ความนับถือ พูดจากับคนอื่นรู้เรื่อง จากนั้นจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องขึ้น "เอ๊ะ! จะทำอะไรดี ชุมชนเรามีปัญหาอะไร"

พอมีกระบวนการเรียนรู้ตรงนี้แล้ว จะสามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็ว ปัญหาความยากจนจะแก้ได้ภายใน ๑-๓ ปี ทั้งในชนบทและในเมือง เพราะความยากจนไม่ได้ขึ้นอยู่กับใครเขาอะไรไปแจก ใครไปทำอะไรก็แก้ไม่ได้ เหมือนอย่างที่เขาบอกว่า เอาปลาไปให้เขากิน พอกินปลาหมดก็อดอีก จึงต้องสอนให้มิปัญหา รู้วิธีจับปลา ทางพุทธนั้นบอกว่า "พัฒนาคือปัญญา" เราคอยแต่จับผิดจุดว่า "พัฒนาคือวัตถุ" พัฒนาคือปัญญาตรงนี้หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อมีองค์กร การรวมกลุ่มตรงนี้ไม่ใช่หมายถึงการรวมกลุ่มเพื่อไปตี ไปต่อสู้อ หรือไปทำลายใครทั้งสิ้น แต่จำเป็นต้องมีองค์กร มีผู้นำตามธรรมชาติ มีกระบวนการเรียนรู้ว่าปัญหาของเราเกิดจากอะไร ทำไมเราจน เราปลูกข้าว ปลูกปอ ปลูกมันสำปะหลัง ขายได้เท่าไร ราคาในตลาดเท่าไร เราต้องลงทุนไปเท่าไร ถ้าเราขาดทุนเราจะต้องทำอะไรอย่างอื่น

ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม บ้านห้วยหิน จ. ฉะเชิงเทรา ปลูกมันสำปะหลังประมาณ ๒๐ กว่าปี ปรากฏว่าจนเป็นหนี้หมดทุกบ้าน สิ่งแวดล้อมก็ถูกทำลายหมด คนทำงานหนัก เป็นหนี้เกิดความเครียด มีการฆ่าตัวตายกันมาก จึงเปลี่ยนมาคิดว่าเราอย่าไปทำอย่างนั้นเลย

● ประยุคต์ธรรมเพื่อสังคม ●

เราต้องทำหลายอย่างตามธรรมชาติ ปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ปลูกสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ ทำหลายอย่าง เพราะปลูกมันสำปะหลังอย่างเดียวมันขาดทุน กินแทนข้าวไม่ได้ ต้องไปซื้อข้าว ซื้อผัก ซื้อไข่ ซื้ออะไรกิน เข้าสู่ระบบตลาด พอเข้าสู่ระบบตลาด อะไรที่เราขาย เขาจะกดราคาไว้ให้มันถูก อะไรที่เราจะต้องซื้อจากตลาด เขาจะขึ้นราคา เอกำไรต่าง ๆ กัน จากยี่ปี่ว ซาปี่ว สี่ปี่ว ห้าปี่ว แต่ละปี่วก็มีกำไร ตอนนี้มีภามีมูลค่าเพิ่มเข้ามาอีก ต้องไปผ่านระบบ ลองนึกถึงชาวไร่ ชาวนา เกษตรกรที่ยากจน ขายมันสำปะหลังได้ก็โลกรั่มละ ๕๐ สต. ขายปอกีโลกรั่มละ ๓ บาท ต้องไปซื้อข้าวกิน ซื้อผักกิน ซักกินทุกอย่างมันก็ต้องจน พอจนแล้ว ก็เครียดลำบากหมด

ที่นั่นเดี๋ยวนี้เขาปรับเปลี่ยนหมด ต้องทำหลายอย่าง โดยการเลียนแบบธรรมชาติ การทำอะไรอย่างเดียว ทำให้เสียคู่ล ถ้าทำหลายอย่าง จะมีอาหารกินอ้อมทุกคน แล้วทำแบบที่ชาวบ้านทำ ปลูกผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ทุกคนสบายขึ้นเยอะ เดี่ยวนี้พระคุณเจ้าอาจเคยได้ยินเรื่องเด็กไปเรียน โดยไม่มีข้าวกิน ต้องมีโครงการอาหารกลางวัน ที่จริงไม่ควรเป็นอย่างนั้น แต่ละบ้านควรจะมีกินอ้อม พอมีกินอ้อม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมก็กลับคืนมา เพราะมีต้นไม้ มีไม้เล็ก มีสมุนไพรตั้ง ๔๐๐ กว่าชนิด สภาพป่าก็กลับคืนมาเป็น “ป่าเศรษฐกิจ” คือพอมีกินมีใช้แล้ว มีเวลามาก ไม่ต้องรีบร้อน มีเวลาคูขี้ก้น มีเวลาไปหาพระไปคุยกับพระ ชาวบ้านเริ่มถาม “เออ! เราควรทำอะไรให้คนแก่ เราควรทำอะไรให้เด็กของเราบ้าง” ซึ่งแต่เดิมไม่เคยมาถามเพราะรีบ ๆ จะไปปลูกให้ได้อำไร อาชญากรรมก็หายไปจากหมู่บ้านนั้น

พระคุณเจ้า ลองพิจารณาสิ่งที่ผมกราบเรียน สิ่งที่เชื่อมโยงทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมทั้งหมด ถ้าเราไปมองเรื่องเดียวแล้วพระไปบอกว่า “โยมอย่าไปมำกัณเลย ทำจิตใจดี ๆ เถิด” แต่ว่าเขายังขาดทุนอยู่ทุกวัน ดังที่กระผมกราบเรียนว่าตัวระบบมันบังคับกับคน ต้องดูทั้งหมดให้เชื่อมโยงกัน

ฉะนั้นควรส่งเสริมให้มีชุมชนตัวอย่าง เพราะเป็นรูปธรรมที่ทำให้คนเข้าใจถึงการประยุกต์ธรรมให้เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและสังคมทั้งหมด ทำให้ชีวิตคนดีขึ้น จิตใจดีขึ้น เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมก็กลับคืนมา นี่เป็นตัวอย่างเล็ก ๆ ที่เป็นไปได้ ถ้าเกิดขึ้นจริงคนจะสนใจมาก กระผมเล่าให้ชาวต่างประเทศฟังเขาสนใจมาก เพราะเขาเองก็มีปัญหา ถ้าเขาเห็นตัวอย่างอะไรที่ทำแล้ว จิตใจผู้คนเย็นลง ไม่มีความรุนแรง อยู่กันด้วยความสงบ เพราะขณะนี้ความไม่สงบเกิดขึ้นทั่วโลกที่นี้จากชุมชนก็จะเกิดการเอาอย่างกัน ขยายออกเป็นสังคมใหญ่ขึ้น ๆ ที่มีความเชื่อมโยงทั้งจิตใจ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

พอมีชุมชนตัวอย่าง เราก็ต้องมี “การสร้างเครือข่าย” มีการเผยแพร่ นี่เป็นประการที่ ๓ เช่น “กลุ่มเสขิยธรรม” นี่เป็นตัวอย่างของเครือข่าย ถ้าท่านต่างคนต่างอยู่แต่ละรูป กำลังจะน้อย ไม่ได้เรียนรู้จากกันและกัน พอมีเครือข่าย มีกิจกรรมร่วมกัน มีจดหมายข่าวติดต่อถึงกัน มีการดูงาน อันนี้ก็จะเป็นการกำลังใจและเกิดการเรียนรู้มากขึ้น เครือข่ายนั้นจะมีพลังมากขึ้นเรื่อย ๆ ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ แล้วเกิดการเผยแพร่ในรูปอื่น มีคนไปดูงาน สื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์เขียนเรื่องลง โทรทัศน์มาถ่ายทำ เป็นการขยายตัวสัมมาทิฐิ และสัมมาปฏิบัติ ทิฐิคือความคิด เมื่อมีการปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นตัวอย่าง แล้วเราขยายมันออกไป ก็จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาวิกฤต วิกฤตนี้หนักมาก มองเกือบจะไม่เห็นทางออก แต่ยังมีโชคดีที่โลกมีพุทธศาสนา และยังมีศักยภาพอยู่ อย่างที่ผมกราบเรียนมา

*เรียบเรียงและตัดตอนจากการถวายนอบรมในเรื่อง “พระสงฆ์กับสิ่งแวดล้อม” โดยกลุ่มเสขิยธรรมและคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ๑๑ ม.ก. ๒๕๓๕ ณ อาศรมวงศ์สนธิ นครนายก

*พระคุณเจ้าที่ต้องการบทบรรยายเรื่อง “พระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม” ฉบับเต็ม โปรดส่งแสดมปี ๕ บาท พร้อมแจ้งความจำนงมาที่ ศพพ. ได้

ชายผู้สตัยช่อต่อหลกการ

“ในบทความวิเคราะห์ปรัชญาการไม่ใช้ความรุนแรงของคานธีนี้ *ปรมา-*
*นันท์ ปะหารี*ได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อคานธีกลับจากแอฟริกาได้สู่อินเดีย เขาพบว่า
มีความจำเป็นที่จะต้องขยายคุลโบายของเขาสู่ปฏิบัติการไม่ให้ความร่วมมือ (Non-
cooperation)”

สตัยเคราะห์

ของคานธีได้แปร
จุดเน้นไปบ้างเมื่อเขากลับจากแอฟริกาได้สู่อินเดีย ถึงจะ
ยังมีกฎหมายที่อยู่ดิธรรมอันเขาจะต้องประท้วงต่อต้าน
อยู่ ทว่าเป้าหมายสูงสุดกลับเป็นอิสรภาพจากอังกฤษ
ขณะเดียวกันคานธีก็ปรารถนาที่จะยกระดับฐานะชาวนา
อินเดียอีกจำนวนมากขึ้นจากภาวะยากจน

พวกเขาตินิยมอินเดียได้รวมตัวกันเป็นองค์กรโดย
ใช้ชื่อว่า “สภาแห่งชาติอินเดีย” เพื่อที่จะเร่งเร้าให้ได้มา
ซึ่งอิสรภาพ สมาชิกส่วนมากเป็นชาวอินเดียชนชั้นสูง
ที่ได้รับการศึกษามาแบบอังกฤษ ผู้ที่คิดว่าตัวเองสามารถ
สร้างความยอมรับนับถือจากชาวอังกฤษ และโน้มน้าว
ใจให้พวกเขาคืนอำนาจมาได้ด้วยการเลียนการแต่งกาย
และบุคลิกภาพแบบชาวยุโรป คานธีไม่เห็นด้วยเลย เขา
สวมชุดเยี่ยงสามัญชนคนยากในอินเดียทั่วไปคือ การนุ่ง
ผ้าโตรีตีและพาดผ้าคลุมไหล่แบบง่าย ๆ พร้อมทั้งยืนยัน
ว่า “การปลดปล่อยของพวกเราจักได้มาจากเกษตรกร
เท่านั้น บรรดานักกฎหมาย, นายแพทย์ หรือเจ้าที่ดิน
ทั้งหลาย ล้วนไม่สามารถนำมันมาได้เลย” เขาได้สร้าง
อาศรมขึ้นที่เมืองสาพรมติ ซึ่งตั้งอยู่ในอีกฟากแม่น้ำของ
เมืองอูดสาหกรรมอะหะมะดาบาด ห้องพักของเขามี
ขนาดไม่กว้างใหญ่สักเท่าไร ซึ่งเป็นที่พำนักของเขาใน
อีก ๑๖ ปีต่อมา

“การปลดปล่อยของพวกเรา จักได้มาจากเกษตรกรเท่านั้น บรรดานักกฎหมาย, นายแพทย์ หรือเจ้าที่ดินทั้งหลาย ล้วนไม่ สามารถนำมันมาได้เลย”

เขาคิดว่าตัวแปรสำคัญของการช่วยเหลือหมู่บ้าน
อยู่ที่งานหัตถกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือนโดยเฉพาะ
การทอผ้า ถ้าชาวนาสามารถทอผ้าเอง เขาไม่เพียงจะมี
เสื้อผ้าใส่ หากยังสามารถขายเสื้อผ้าที่ทอจนเหลือใช้ด้วย
ซึ่งจะเลี้ยงตัวเองได้ในยามว่างจากงานกสิกรรม เขาจึง
กลายเป็นยอดนักทอผ้าและพยายามที่จะทอผ้าอยู่เสมอ ๆ
อย่างน้อยครั้งชั่วโมงในแต่ละวัน ผ้าฝ้ายทอมือแบบ
หยาบ ๆ ชนิดนี้เรียกว่า “ผ้าคาด” และกระทั่งปัจจุบัน
ในเมืองใหญ่ ๆ ของอินเดียส่วนมากจะมี “คาดี่กะวัน”
ซึ่งเป็นร้านจำหน่ายผ้าฝ้ายทอมือ วิธีการยกระดับฐานะ
ของชนยากจนโดยอาศัยการทอผ้าคาดี่คูจะเป็นแค่การ
เริ่มต้นเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น แต่เมื่อเริ่มจากที่ไม่มี
อะไรเลย การเริ่มต้นเพียงแค่นี้ ก็นับว่าไม่เลวทีเดียว

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๑ อังกฤษได้ลดรอน
สิทธิเสรีภาพของพลเมืองในอินเดียมากมายหลายประการ
เมื่อสงครามยุติ พวกเขาที่ไม่มีที่ทำงานจะแก้ไขให้เป็น
ดังเดิม พวกเขาตินิยมอินเดียบางคนได้เลือกใช้ชีวิตก่อ
การร้ายเพื่อบรรลุเป้าหมาย ที่รู้จักกันมากที่สุดคือใน
รัฐเบงกอล ซึ่งรัฐบาลได้จำคุกนักชาตินิยมจำนวนมากดัง
พาล คังคา ชะระ ดิลัก ผู้เป็นนักชาตินิยมที่สำคัญที่สุด
ขณะนั้น และรวมทั้งนางแอนน์ เบเซนท์ ผู้นำลัทธิ
เทวปรัชญาชาวไอร์แลนด์ที่มีชื่อเสียง ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓
อังกฤษผ่านพระราชบัญญัติโรว์เล็ดด์ซึ่งให้อำนาจรัฐบาล
มากขึ้นในการเซ็นเซอร์ข่าว และสามารถจำคุกหรือกักขัง
โดยพลการก็ได้

คานธีได้ทำทนายกฎหมายนี้โดยเรียกร้องให้มีการทำ
พระศาล หรือการนัดหยุดงานทั่วประเทศเช่นเดียวกับ
ที่ผ่าน ๆ มา เขาได้ส่งสารคำวิงวอนต่อเพื่อนร่วมชาติ
ด้วยถ้อยคำปลุกมโนธรรม การนัดหยุดงานใช้เวลาเพียง
๑ วัน ซึ่งถือว่าเป็นวันแห่งการไว้อาลัย, เป็นวันแห่ง
การสวดภาวนา, อดอาหาร และเป็นวันแห่งการสร้าง
ความบริสุทธิ์ให้แก่ตนเอง ได้มีการนำวรรณกรรมต้อง-
ห้ามมาจำหน่าย และมีการจัดชุมนุมประท้วงต่อต้าน
พระราชบัญญัติโรว์เล็ดด์ด้วย

ในวันนั้นมีการชุมนุมโดยสงบเกือบทั่วประเทศ
จะมีก็แต่ในกรุงเดลีซึ่งเกิดการปะทะระหว่างผู้ประท้วง
กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยังผลให้มีผู้บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง
และได้เกิดความรุนแรงในส่วนต่าง ๆ ของอินเดียตะวันตก
ที่ทรบกันดีที่สุดคือในเมืองอมฤตสระและปัญจาบ แม้
เมืองอาหะมะดาบาดซึ่งอยู่อีกฟากแม่น้ำของอาสมรคานธี
กลุ่มคนงานโรงงานยังได้พากันอาละวาดฆ่าเจ้าหน้าที่
ตำรวจคนหนึ่ง, พยายามที่จะรื้อถอนรางรถไฟ และวาง
เพลิงอาคารของรัฐบาล คานธีเศร้าเสียใจเป็นอย่างมาก
“แม้ดาบเหล็กจะทิ่มทะลวงผ่านร่างกายฉัน ก็ไม่ยัง
ความเจ็บปวดได้มากกว่านี้” เขากล่าวและสั่งเลิกการ
รณรงค์แบบสัตยาเคราะห์ พร้อมทั้งทำการอดอาหาร
เพื่ออุก่บาปเป็นเวลา ๓ วัน และสารภาพว่าเขาได้ทำ
“การคำนวณที่ผิดพลาดใหญ่หลวงปานภูเขาทิมาลัย”
ในการเรียกให้คนทั้งประเทศทำการรณรงค์โดยใช้ปฏิบัติ
การถือแพ่ง ทั้ง ๆ ที่ยังให้ความรู้แก่พวกเขาไม่เพียงพอ

ในเรื่องของการไม่ใช้ความรุนแรง

มีคนเป็นอันมาก

หัวเราะเยาะ การสารภาพบาปของคานธี แต่นั่นหาทำให้เขารู้สึกกระวนกระวายใจไม่ เขาไม่รังเกียจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และไม่รู้สึกเกรงว่าจะเสียหน้าเลยแม้แต่น้อย บางคนคัดค้านว่าเขาอาจสูญเสียบารมีอันชอบธรรมไปเพราะการยอมรับความผิดพลาดของตนเอง เขากลับตอบว่าเราไม่สามารถจะรักษาบารมีอันชอบธรรมนั้นได้ โดยการพยายามจะยึดจุดดุดันไว้ขณะเดียวกันเขาก็ได้ให้ความรู้แก่สาธารณชนในหลักการไม่ใช้ความรุนแรงโดยออกหนังสือพิมพ์รายปักษ์ ๒ ฉบับคือ "อินเดียนครุณ" (Young India) ในภาษาอังกฤษ และ "นวชีวัน" ในภาษาคุชราตพื้นเมืองของเขา

ทว่าการประท้วงทั่วประเทศครั้งนั้นก่อให้เกิดผลไกลกว่าที่คิดกัน ด้วยการณปรากฏว่ามันได้ทำให้ชาวอินเดียแทบทั้งหมดพากันรู้สึกแปลกแยกต่อรัฐบาลอังกฤษในเมืองอมฤตสระประชาชนที่เคียดแค้นต่อการจับกุมผู้นำ ๒ คน ได้วางเพลิงสถานที่ราชการ ตัดสายโทรศัพท์ และทำร้ายชาวยุโรปที่หาพบ

มีการประกาศกฏอัยการศึกและนายพลจัตวา ริจินัลด์ ไคเออร์ ได้เข้าดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเขาออกประกาศคำสั่งห้ามการชุมนุมและเดินขบวน ทั้งยังได้

ยาดรากองทหารผ่านเขตเมืองเพื่อสำแดงแสนยานุภาพ ซึ่งทั้งนี้ฝูงชนหาได้รู้สึกเกรงไม่ และไม่نانไคเออร์เองก็สืบทราบแผนที่จะมีการชุมนุมแข็งข้อต่อคำสั่งเขาในสวนสาธารณะที่มีกำแพงรายรอบเรียกว่า สวน "ชะลียันวัลลา บาฆะ"

ไคเออร์มาถึงพร้อมกำลังทหารซึ่งล้วนเป็นทหารเนปาลเชื้อสายกูรข่าและบาลูจีที่ดุร้าย ที่นั่นฝูงชนประมาณหมื่นถึงสองหมื่นคนกำลังรับฟังการปราศรัยจากชายผู้หนึ่งบนเวทียกพื้น พวกเขาล้วนปราศจากอาวุธถึงแม้ว่าตามรายงานของฮันเตอร์ รีพอร์ท ซึ่งตีพิมพ์ในภายหลังจะมีการตั้งข้อสังเกตไว้ว่า "บางคนอาจจะถือไม้ตะบอง" พวกเขาล้วนอยู่ในสภาพติดกับโดยสิ้นเชิงกันด้วยผนังตึกกรมที่เชื่อมติดต่อกัน มีทางออกอยู่ไม่กี่ทาง ไคเออร์ได้ตัดสินใจต่อปฏิบัติการของเขาครั้งนั้นดังคำให้การในเวลาต่อมาว่า "ข้าพเจ้าได้ตกลงใจแล้วว่า จะสังหารคนเหล่านั้นให้หมด"

ทันทีที่ไคเออร์เข้าสู่สนามด้านหน้า เขาได้สั่งการให้กำลังพลเข้าประจำที่และสั่งยิง เป็นการยิงติดต่อกัน ๑๐ นาที และเมื่อฝูงชนฮือโหมกันมาที่สนามส่วนที่มีกำแพงเตี้ยที่สุด เพื่อพยายามกระเสือกกระสนหลบหนีอย่างสิ้นหวัง เขาก็สั่งให้กำลังพลของเขายิงไปที่จุดนั้นโดยสรุปมีการยิงทั้งหมด ๑,๖๕๐ นัด มีคนตายประมาณ ๓๗๕ คน และอีก ๑,๑๓๗ คนได้รับบาดเจ็บ

“โดยที่ไม่เพียงฟังใจต่อการ
ชุมนุมและเดินขบวนโดยสงบและ
การละเมิดกฎหมายที่อยู่ติธรรม
เขาเรียกร้องให้มีการคว่ำบาตร
สินค้าและสถาบันต่าง ๆ ของอังกฤษ”

ไดเออร์ถูกสั่งปลดจากตำแหน่งผู้บัญชาการภายหลังการสืบสวนกรณีสังหารหมู่ที่ทะเลอันดามัน แต่ผลร้ายได้พ่นเกิดขึ้นแล้ว ชาวอินเดียที่เป็นกลางผู้ซึ่งปฏิบัติตนเยี่ยงผู้ติดฉันทมิตรต่อรัฐบาลอินเดีย ได้กลายเป็นปรปักษ์อย่างไม่อาจจะใกล้เคียงได้อีก คานธีเองก็เปลี่ยน “จากผู้ที่จงรักภักดีและผู้ให้ความร่วมมือโดยสัจย์ซื่อ มาเป็นปัจเจกมิตรและผู้ไม่ให้ความร่วมมืออย่างที่ไม่อาจจะประนีประนอมได้อีก”

ในการรณรงค์

สัตยาเคราะห์ครั้งต่อ ๆ มา คานธีได้เพิ่มแรงกดดันโดยการนำกุศโลบายใหม่มาใช้กล่าวคือ “การไม่ให้ความร่วมมือ” (Non-cooperation) โดยที่ไม่เพียงพึงใจต่อการชุมนุมและเดินขบวนโดยสงบ และการละเมิดกฎหมายที่อยู่ศีลธรรม เขาเรียกร้องให้มีการคว่ำบาตรสินค้าและสถาบันต่าง ๆ ของอังกฤษ ชาวอินเดียปฏิเสธที่จะซื้อเสื้อผ้าอาภรณ์จากอังกฤษ และพากันสวมใส่ผ้ากาดที่ทอด้วยมือพวกเขาเอง ผู้ที่ได้รับเหรียญตราหรือรางวัลจากรัฐบาลอังกฤษก็พร้อมใจกันทิ้งเหล่านั้นทั้งหมด คานธีเองได้ทิ้งเหรียญตรา ๒ เหรียญที่ได้รับจากปฏิบัติการในแอฟริกาใต้ รพินทรนาถ ฐากูรกรวีรางวัลโนเบลได้คืนยศ “Sir”, โมตีลาล เนห์รู และลูกชายคือ ยวหาระลาล และ วัลลภาอี ปาญเด

ซึ่งล้วนเป็นทนายความคนสำคัญ พร้อมใจกันละทิ้งปฏิบัติของทนายและปฏิเสธที่จะว่าความในศาลอังกฤษ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างไม่เข้าชั้นเรียน และทั้งอาจารย์และนักศึกษาต่างพากันออกสู่ชนบท เพื่อพร่ำสอนปฏิบัติการไม่ให้ความร่วมมือแก่ชวนา ยังผลให้ภายหลังพวกเขาปฏิเสธที่จะจ่ายภาษีหรือค้ำสุราที่ผลิตโดยรัฐบาล คานธีออกเดินทางโดยรถไฟชั้นสามไปทั่วประเทศ เพื่อเรียกร้องให้ฝูงชนที่พากันมาแสดงความยินดีต่อเขา ถอดเสื้อผ้าที่ผลิตจากต่างประเทศเอามากองรวมกันแล้วจุดไฟเผา

เหตุการณ์เหล่านี้เกิดในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๖๓ และใช้เวลาต่อมาอีกมากกว่า ๒๗ ปี อิศราภาพของอินเดียจึงได้มา ๒๗ ปีนั้นเป็นช่วงแห่งการรณรงค์โดยปฏิบัติการคือแพ่ง, การจับกุมคุมขัง, การต่อสู้ขัดแย้ง และการนองเลือด ไม่เคยมีใครให้สัตย์สัญญาต่อคานธีว่า สัตยาเคราะห์เป็นเรื่องง่าย ๆ หากแต่สัตยาเคราะห์หมายถึงความแน่วแน่ และตลอดเวลาในช่วงแห่งการต่อสู้ซึ่งเต็มไปด้วยความสำเร็จหรือผิดพลาด คานธีก็คงสัตย์ซื่อต่อหลักการของตนและมีความแน่วแน่นจนถึงที่สุด

พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ แปล และตรวจทานต้นฉบับโดย อ. กรุณา กุศลาสัย

สมชายใจครึ่งสุดท้ายของจาวลำปาง

บัน อินใจ รายงาน

“การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ของนครลำปางนั้นยังหมายถึง การลดลงของปริมาณน้ำในแม่น้ำวังอีกด้วย”

มาเยือนนครลำปาง เมือง

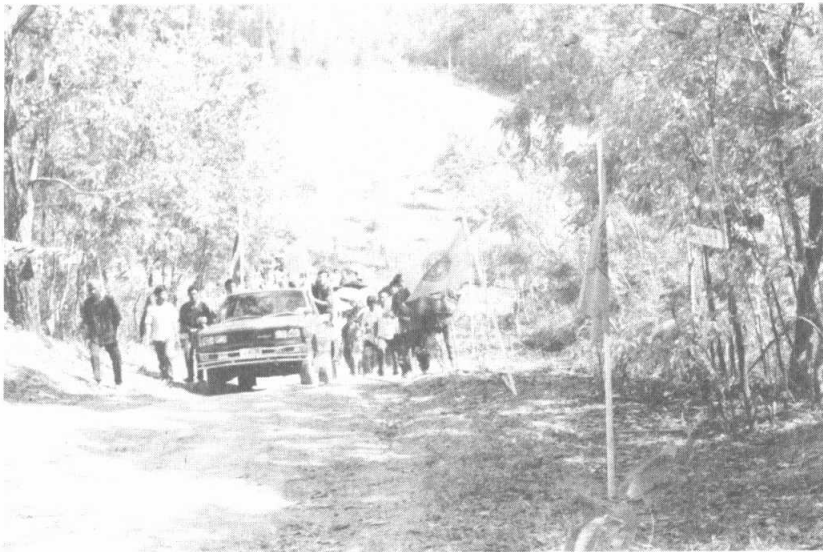
รดน้ำคราวนี้ ดูเหมือนจะมีอะไรแตกต่างไปกว่าทุกครั้ง ซึ่งเคยพบกับธรรมชาติอันสวยงาม ตลอดจนผู้คนที่มีจิตใจเอื้ออารีซึ่งกันและกัน ดูแล้วอดชื่นชมไม่ได้ที่ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนกับธรรมชาติช่างมีความบรรสานสอดคล้องกันเสียจริง

แต่คราวนี้ต้องพบกับสภาพของนครลำปาง และหมู่บ้านที่มีแต่ความเงียบเหงา แห้งแล้งไม่มีแม้แต่คนหนุ่มสาวที่เคยเห็นอยู่ตามทุ่งนายนาน้ำฝน ผู้คนที่เคยแบกคันไถไล่ควายไปตามท้องทุ่งนาทั่วไป จำต้องเก็บคันไถ ขายควาย อพยพหนีความแห้งแล้งกันดารที่สืบคลานทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ เข้ามาหางานทำในแถบจังหวัดภาคกลางโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ถึงแม้จะเป็นในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูที่ชาวไร่ชาวนาทำการไถหว่าน เพาะปลูกข้าวกันก็ตามที่ แต่สายฝนซึ่งเป็นความหวังของชาวไร่ ชาวนาดูเหมือนจะโปรยปรายลงมาไม่พอกับความต้องการที่จะไถหว่านอยู่ดี ทุ่งนาที่เคยเขียวขจีไปด้วยต้นข้าว กลับมีแต่ความว่างเปล่า เหลือให้เราเห็นเหมือนรอยแผลเป็นบนพื้นแผ่นดินนครลำปาง แม้กระนั้นก็ตามวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นปีแล้วปีเล่า ไม่อาจปลุกจิตสำนึกของชาวนครลำปางให้เห็นความสำคัญของป่าไม้ แต่อย่างใดมีหน้าซำเหมือนกับดอกย้าให้มีการทำลายป่าไม้ต่อไปอย่างรุนแรง โดยเฉพาะพื้นที่ของอำเภอแจ้ห่ม, อำเภอวังเหนือ, อำเภอแม่เมาะ, อำเภอสบปราบ, อำเภอแม่ทะ, อำเภอเสริมงาม, อำเภोगาว และกิ่งอำเภอเมืองปาน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการทำไม้มากที่สุด ถึงแม้จะมีการปราบปรามครั้งแล้วครั้งเล่าก็ตาม แต่ยังคงมีการดำเนินการกันอย่างลับ ๆ ต่อไป โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับท้องถิ่น ที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันขาดสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะความเคยชินกับธรรมชาติแวดล้อมของนครลำปางที่เอื้ออำนวยให้กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายสะดวกสบายของคนพื้นเมือง ทำให้นึกถึงคำพูดของชาวภาคกลางที่มักจะกล่าวขานกันเสมอว่า คนเมืองเหนือเฉื่อยชาชอบความสะดวกสบาย ไม่ว่าจะ

จะเป็นการทำมาหาเลี้ยงชีพ ชาวเมืองเหนือช่างไม่มีความขยันอดทนเสียเลย หากเราพิจารณาดูคงจะเป็นจริงมีใช้น้อยทีเดียว

ด้วยเหตุนี้กระมัง ชาวนครลำปางถึงต้องประสบกับภัยธรรมชาติที่กำลังเกิดขึ้นทั่วทุกหัวระแหง ดังจะเห็นได้จากฤดูแล้งที่ผ่านมา พื้นที่กว่า ๑๐ อำเภอของนครลำปางต้องประสบกับความแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำ แม้ที่จะนำมาใช้บริโภคในชีวิตประจำวัน เป็นภาระรับผิดชอบของทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่จะต้องจัดรถบรรทุกน้ำออกแจกจ่ายให้แก่ชาวบ้านตามหมู่บ้าน

ของปริมาณน้ำในแม่น้ำวังอีกด้วย เพราะพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายไปส่วนมากจะเป็นป่าต้นกำเนิดของแม่น้ำวัง ซึ่งไหลมาจากเทือกเขาผีปันน้ำทางตอนเหนือของนครลำปาง โดยครอบคลุมพื้นที่อำเภอวังเหนือ กิ่งอำเภอเมืองปาน และอำเภอแม่จะจาน และจังหวัดเชียงราย บางส่วน ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาแม่น้ำวังซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ใช้หล่อเลี้ยงชีวิตชาวนครลำปางลดลงในช่วงฤดูแล้งจนลำน้ำแห้งขอดเหลือแต่ทางน้ำ ก้อนหินและทรายที่เรียงรายเป็นทางยาว ไม่มีน้ำที่จะให้ชาวนครลำปางที่อาศัยอยู่สองฟากฝั่งได้บริโภคกัน

ต่าง ๆ เป็นครั้งแรกในรอบทศวรรษ ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนให้รู้ว่าผลกระทบดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเฉพาะชาวนครลำปางเท่านั้น หากแต่ส่งผลกระทบไปถึงประเทศและโลกด้วย

ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า ทำไมพื้นที่ป่าไม้ของนครลำปางจึงได้ลดลงอย่างรวดเร็วเพียงระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเคยมีป่าไม้ถึง ๖,๒๕๕,๑๒๕ ไร่ หรือประมาณ ๗๕.๘๕% ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เหลือเพียง ๕,๖๗๔,๗๗๕ ไร่ หรือ ๗๒.๓๗% ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และคาดว่าปัจจุบันเหลือพื้นที่ที่เป็นป่าไม้เพียง ๓ ล้านกว่าไร่เท่านั้น การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ของนครลำปางนั้นยังหมายถึงการลดลง

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ นี้เองได้มีคณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบทภาคเหนือ (กป./อพช.) ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการรักษาป่าและปลูกป่าชุมชนในแถบอำเภอวังเหนือ และกิ่งอำเภอเมืองปานถึง ๔ แห่งด้วยกัน ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านแม่หมื่นนอก ป่าชุมชนบ้านแม่หมื่นใน ต. แจ้ซ้อน กิ่งอำเภอเมืองปาน และป่าชุมชนบ้านปงถ้ำ ต. วังใต้, ป่าชุมชนแม่सान ต. ทุ่งฮั่ว อ. วังเหนือ จังหวัดลำปาง ถึงอย่างไรก็ตามการรักษาป่าและการปลูกป่าชุมชน ยัง

“ตั้งแต่มนุษย์เรารู้อุบัติขึ้นมาในโลก
ย่อมต้องอาศัยป่าในการดำรงชีวิต...
หากมีแต่การทำลายไม่มีการรักษา...
มนุษย์ก็จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้...”

ต้องขยายพื้นที่ให้กว้างออกไปเพื่อให้คงสภาพป่าต้นน้ำ
ตลอดจนการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าของชาวบ้าน จน-
กระทั่งเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๕ ได้มีคณะสงฆ์
จังหวัดลำปางร่วมกับหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน
และสภาตำบลหัวเมืองได้ร่วมกันจัดตั้งผ้าป่าต้นน้ำสู่ชุมชน
เพื่อฟื้นฟูสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมดังกล่าวนับว่าเป็นการจัดขึ้นครั้งแรกของ
จังหวัดลำปางก็ว่าได้ โดยในภาคเช้าพระสุนทรธรรมภรณ์
เจ้าคณะจังหวัดลำปางได้ให้เกียรติมาเป็นประธานพิธีเปิด
และปาฐกถาเรื่อง “คุณค่าของป่า” จากการทำท่านิ่งเข้า
มารับตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ท่านให้ความสนใจงาน
ด้านอนุรักษ์ป่าไม้เป็นอย่างมาก เพียงแต่ท่านไม่สามารถ
หาแนวร่วมมือหรือบุคลากรมาทำงานด้านอนุรักษ์กับ
ท่านได้ อีกทั้งพระสงฆ์ในจังหวัดลำปางเองยังไม่มีควม
รู้ความเข้าใจบทบาทของตัวเองในการมีส่วนร่วมที่จะ
อนุรักษ์ป่าแต่อย่างใด หากแต่ตัวท่านเองต้องการที่จะ
ให้มีการจัดสัมมนาขึ้น เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจให้
พระสงฆ์ในจังหวัดลำปางได้ตระหนักถึงความสำคัญของ
ป่าไม้ ปาฐกถาของท่านชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของป่าไม้ต่อ
วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ไว้ว่า “ตั้งแต่มนุษย์เร
าอุบัติขึ้นมาในโลกย่อมต้องอาศัยป่าในการดำรงชีพมา
ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการได้มาโดยตรงหรือทางอ้อม
ก็ตาม หากมีแต่การทำลายอย่างเดียวโดยไม่มีการรักษา
ป่าไม้ที่เคยให้ปัจจัยสี่อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม
ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคแล้ว มนุษย์ก็จะไม่สามารถ
ดำรงอยู่ได้ แม้แต่ในพุทธประวัติของพระสัมมาสัมพุทธ-

เจ้าของเรา ก็ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับป่าแทบทั้งสิ้น
ไม่ว่าจะเป็นการประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพาน ตลอดจน
พระสูตร พระวินัยก็ยังมีบทบัญญัติ ห้ามมิให้ตัดไม้
ทำลายป่าแต่อย่างใด”

ต่อจากนั้น พระปลัดสงวน จารุวณฺโณ เจ้าอาวาส
วัดอรุณญาวาส อ. เมือง จ. น่าน ได้บรรยายธรรมใน
เรื่อง “การอนุรักษ์ป่าของชาวบ้าน” ท่านได้ให้ข้อคิด
เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าของชาวบ้านไว้ว่า “ปัจจุบันป่าไม้
ได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ลำพังการดูแลจากภาค
รัฐอย่างเดียวคงจะไม่ได้ผล บางครั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ
กลับเป็นผู้ทำลายเสียเอง หากทุกคนมีความพยายาม
ร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้ว การรักษาป่าและการปลูก
ป่าคงจะสำเร็จลงด้วยดี เพราะแต่ไหนแต่ไรมาคนกับ
ป่าอยู่ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แม้แต่
พระพุทธองค์ยังทรงยกย่องการอยู่ป่าเป็นนิจ”

ส่วนในภาคบ่ายปิดท้ายรายการด้วยการที่หน่วย-
งานของรัฐ องค์กรเอกชน นักศึกษาจากวิทยาลัยครู
ลำปาง และชาวบ้านได้ร่วมกันนำต้นไม้ที่ได้จากการ
ทอดผ้าป่าครั้งนี้ไปปลูกป่าสาธารณะตามหมู่บ้านต่าง ๆ
๖ หมู่บ้านด้วยกัน ได้แก่ บ้านขาม บ้านกล้วย บ้านต้นงูน
บ้านไร่ บ้านหัวเมืองและบ้านทุ่งยางเป็นต้น

จากกิจกรรมดังกล่าวนับได้ว่าเป็นก้าวแรกของ
ชาวนครลำปางที่เล็งเห็นความสำคัญของป่าไม้ จากที่
เคยถือกันว่าเป็นภาระรับผิดชอบของอนุชนรุ่นต่อไปนั้น
จะต้องถือว่าเป็นบุญแก่ชีวิตความเป็นอยู่ที่มั่นคงของ
ชาวนครลำปางปัจจุบันเองด้วยเช่นกัน

ถา..บ้านเฮาจะบ่มีป่าไวใจ

เกียรติ เวียงละกอน รายงาน

ล้านนา

เป็นดินแดนร่มรอยวัฒนธรรมจากคนหลากหลายพันธุ์ และเป็นดินแดนแห่งขุนเขา แมกไม้ ต้นกำเนิดธารน้ำน้อยใหญ่ที่ไหลลงมาหล่อเลี้ยงชาวไทยเกือบครึ่งประเทศ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ที่เลี้ยงชาวล้านนาให้เติบโตและสืบสานอารยธรรมภูมิปัญญาของบรรพชนมายาวนานนับพันปี

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันล้านนาได้พัฒนาการมาอย่างรวดเร็ว ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมากมายได้ถูกนำมาใช้งานส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวล้านนาเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด วันนี้ศูนย์กลางความเจริญดังกล่าวคงไม่พ้น

จาก “นพบุรีศรีนครพิงค์” หรือเชียงใหม่ในปัจจุบันที่ใคร ๆ ต่างรู้จักมักคุ้นกับกิตติศัพท์อันเลื่องลือขจรไปไกลถึงต่างแดนกับทัศนียภาพที่สวยงาม เมื่อสามปีที่แล้วยังได้เคยไปอยู่เชียงใหม่มาครั้งหนึ่ง ถึงขณะนี้จะล่วงเลยเวลานานพอควรก็ตามที แต่ความประทับใจที่ทัศนียภาพที่งดงาม ตลอดจนวัฒนธรรมและภาษาของคนพื้นเมืองหลากหลายเผ่าพันธุ์อันล้วนไพเราะเสนาะหูมาแต่ครั้งโบราณ ยังตราตรึงอยู่ในความทรงจำอยู่รำไป จนในปีนี้ได้มีโอกาสกลับไปเยือนเชียงใหม่อีกครั้ง ก้าวแรกที่ย่างลงบนพื้นแผ่นดินเชียงใหม่ พบกับความแตกต่างมากมายจากสามปีก่อน ไม่ว่าจะเป็สภาพของผู้คน ต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างแข็งขัน และสภาพของเมืองที่กำลังเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจนผิดหูผิดตา เกือบจะจำไม่ได้ว่ากำลังอยู่ในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งก่อนเคยมานั่งรอรถที่ตรงป้าย มีหมอน้ำไว้ต้อนรับผู้มาเยือนอยู่กระจัดกระจายทั่วไป

รุ่งอรุณของเชียงใหม่วันนี้ นอกจากความเจริญเติบโตของตึกรามบ้านช่อง รถราที่เคยวิ่งไปมาตามท้องถนนเริ่มติดแน่นขนัด ไม่ต่างไปจากกรุงเทพฯ ปัจจุบัน ผู้คนหลังไหลเข้ามาหางานทำ สับสนปนเปไปกับชนพื้นเมืองเดิมที่อาศัยอยู่กันมานานนับพันปี สุ่มด้าที่เคยหากินกันแสนยาก กลับจับจ่ายซื้อหากันง่ายขึ้นในทุกมุมเมือง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใช่เพียงแต่เฉพาะสภาพของเมืองเท่านั้น หากมีผลกระทบไปถึงสังคม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีด้วย ภาษาพูดที่มีความไพเราะกลับต้องถึงกาลวิบัติไป ภาษาไทยกลางเริ่มเข้ามาแทนที่ ภาษาถิ่นสิ้นหายไป เหตุไฉนคนล้านนาจึงไม่รักษาเอกลักษณ์ของภาษาพื้นเมืองเอาไว้ แม้แต่บทเพลงพื้นเมืองในอดีตก็หาฟังยากเต็มที จะมีสักกี่คนที่เข้าใจถึงวัฒนธรรมทางภาษาที่สืบสานกันมาหลายชั่วอายุคน

ผลพวงของความเจริญเติบโตดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อชาวชนบทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า จากการพัฒนาที่เข้าไปเบียดเบียนการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น จนก่อให้เกิดกรณีพิพาทกันอยู่ทั่วทุกหัวระแหง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับรัฐ ดังที่เป็นข่าวอยู่เนือง ๆ จนถึงขั้นสูญเสียเลือดเนื้อ สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาวะวิกฤติ และความตกต่ำทางด้านจิตใจของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับธรรมชาติมาช้านาน เมื่อธรรมชาติถูกทำลายเสื่อมสภาพไปก็ส่งผลถึงจิตใจของมนุษย์ที่พลอยเสื่อมลงไปเช่นกัน นี่ก็คือกฎของธรรมชาติ ดังพระธรรมคำสอนของพระพุทธทศองค์ก็เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การเห็นความเป็นไปของสรรพสิ่งและเข้าใจถึงสังขธรรมของธรรมชาติ เพราะธรรมะก็คือธรรมชาตินั่นเอง

การที่รัฐเข้ามาผูกขาดการจัดการโดยถือว่าป่าไม้เป็นของรัฐ ด้วยแนวคิด

ในการจัดการทรัพยากรแบบแยกส่วน มองคนแยกจากป่า อ้างสิทธิเหนือทรัพยากรป่าไม้ และแย่งสิทธิในการใช้สอยและดูแลรักษาป่าไปจากชุมชน ก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้าน เช่นเดียวกันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับป่าห้วยแก้ว ต.ห้วยแก้ว อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ อันสืบเนื่องมาจากการคัดค้านการเข้าป่าสงวนแห่งชาติบ้านห้วยแก้วของบริษัทชินวัตร โดยมีกำนันบ้านห้วยแก้ว ต.ห้วยแก้ว เป็นผู้จัดสรรพื้นที่ ๓๗๕ ไร่ ซึ่งได้รับสัมปทานปลูกป่าจากกรมป่าไม้ พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตติดต่อบริเวณบ้านห้วยแก้วกับบ้านเตาดิน เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากป่าเป็นแหล่งอาหาร ไม้ฟืน การใช้ไม้สร้างบ้านเรือน และเป็นป่าต้นน้ำสำหรับพื้นที่เกษตรกรรม

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นมา ชาวบ้านได้เรียกร้องให้ทางส่วนราชการทบทวนและพิจารณายกเลิกการเข้าพื้นที่ดังกล่าว เพราะเห็นว่าสภาพป่ามิได้เป็นป่าเสื่อมโทรมแต่อย่างใด ระหว่างการเรียกร้องได้มีการต่อสู้กันระหว่างชาวบ้านท้องถิ่นกับชาวบ้านที่ทางบริษัทจ้างมาดูแลสกัดกั้นการบุกรุกพื้นที่ จนเกิดปะทะกันขึ้น ทำให้ผู้นำชาวบ้านเสียชีวิตในเหตุการณ์หนึ่งคน ต่อมาในวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๒ ชาวบ้านได้รวมตัวกันเข้ายึดพื้นที่ไว้ เนื่องจากช่วงเวลานั้นผู้เช่าได้ใช้เครื่องจักรกลหนักเข้าทำการปรับพื้นที่ และตัดต้นไม้เป็นจำนวนมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าวนำมาสู่การฟ้องร้องต่อชาวบ้านในข้อหาบุกรุกจำนวน ๗ คน รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑ คน อย่างไรก็ตามการคัดค้านของชาวบ้านยังคงดำเนินต่อไปจนกระทั่งเดือนธันวาคมปีเดียวกัน กรมป่าไม้ได้ประกาศยกเลิกสัมปทานปลูกป่าไม้เสีย และได้จัดทำโครงการป่าชุมชนห้วยแก้วขึ้น ในเนื้อที่ประมาณ ๑,๕๐๐ ไร่ ซึ่งเสนอโดยนายไพโรจน์ สุวรรณกร อธิบดีกรมป่าไม้ในขณะนั้น แต่ไม่ได้ให้หลักประกันชัดเจนมีเพียงวาจาเท่านั้น ชาวบ้านจึงไม่อาจไว้วางใจกับสถานการณ์ดังกล่าว และได้มีการตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนห้วยแก้วขึ้น ประกอบด้วยชาวบ้านจำนวน ๑๕ คน ดำเนินการประกาศแนวเขตป่าชุมชน และจัดทำป้ายเขตแนวป่า ตลอดจนทำข้อตกลงการใช้ป่าร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีการตรวจป่าอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนการต่อสู้ทางศาลของชาวบ้านที่ถูกจับกุม รวมทั้งการหามาตรการที่จะให้มีการเพิกถอนสัญญาเช่าอย่างเป็นทางการ ทางคณะกรรมการป่าชุมชนห้วยแก้ว คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบทภาคเหนือ (กป.อพช.) ชมรมนักพัฒนาภาคเหนือ โครงการพัฒนาองค์กรชุมชน โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ และสมาคม YMCA จ.เชียงใหม่ ได้ร่วมกันจัดผ้าป่าเพื่อระดมกล้าไม้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนห้วยแก้วขึ้น โดยในวันที่ ๑๘

“เมื่อธรรมชาติถูกทำลายเสื่อมสภาพไป ก็ส่งผลให้จิตใจของมนุษย์พลอยเสื่อม สภาพลงไปด้วยเช่นกัน”

กันยายน ๒๕๓๕ ได้จัดสัมมนา “บทเรียนจากโครงการ
ทดลองป่าชุมชนห้วยแก้ว” ณ ห้องประชุมสมาคม
YMCA ในภาคเช้า ศ.เสน่ห์ จามริก ได้ให้เกียรติมาเป็น
ประธานในพิธีเปิดสัมมนา ต่อจากนั้นเป็นการนำเสนอ
โดยผู้นำชาวบ้านจากบ้านห้วยแก้ว ในภาคบ่าย คุณ
ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ, คุณนิพนธ์ กาญจนนา ให้เกียรติมา
เป็นวิทยากรโดยมี ม.ร.ว.อัครวิชัย รุจวิชัย ทำหน้าที่
พิธีกร การสัมมนาดังกล่าวให้ข้อสรุปในประเด็นที่
สอดคล้องกันคือ คนกับป่าไม่สามารถที่จะแยกออกจาก
กันได้ เท่าที่ผ่านมาก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่ารัฐไม่สามารถ
ที่จะรักษาป่าไว้ได้ จึงควรให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมากขึ้น และมีข้อตกลง
ร่วมกันเพื่อจะเสนอไปทางกรมป่าไม้คือ ๑) ให้มีการ
รับรองแนวเขตป่าให้ชัดเจน ๒) ตั้งกฎระเบียบในการ
เข้าไปใช้สอยประโยชน์จากป่า ๓) รับรองสิทธิหรือ
กรรมสิทธิ์ของชาวบ้านในการจัดการป่าไม้ ๔) ให้มี

การรวมตัวของชาวบ้านในการประสานความร่วมมือ
ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง

และในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๓๕ ได้เคลื่อน
ขบวนผ้าป่าจากวัดพันตอง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ไป
ทำการทอด ณ วัดบ้านห้วยหิน ด.ห้วยหิน อ.สันกำแพง
จ.เชียงใหม่ โดยมี ท่านเจ้าคุณพระโพธิ์รังษี รองเจ้าคณะ
จังหวัดเชียงใหม่ให้เกียรติมาเป็นประธานพิธีรับองค์ผ้าป่า
จากนั้นในภาคบ่ายได้มีชาวบ้าน นักศึกษา เจ้าหน้าที่
กรมป่าไม้ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนตลอดจน
สื่อมวลชนต่าง ๆ ร่วมกันปลูกต้นไม้บริเวณป่าชุมชน
บ้านห้วยแก้ว

นับได้ว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของคณะกรรมการ
หมู่บ้านห้วยแก้ว ที่ได้ร่วมกันต่อสู้เรียกร้องความ
ชอบธรรม ตามสิทธิพื้นฐานอันพึงได้รับของปัจเจกชน
ในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
เพื่อความอยู่รอดของตนเองและชุมชนได้อย่างดีทีเดียว

เขื่อนแก่งเสือเต้น

ปรีดา เรื่องวิชาการ

กับการคุกคามป่าสักผืนสุดท้าย

กระ แสคัดค้านของฝ่ายนักอนุรักษ์ธรรมชาติ จะยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง トラบเท่าที่ ยังมีการรุกรานธรรมชาติแวดล้อมด้วยโครงการสร้างเขื่อนพลังน้ำ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า มาเวลานี้หวัชบวนคัดค้านแทนที่จะเป็น นักอนุรักษ์นอกพื้นที่ฝ่ายเดียว กลับยังมีพลังของชาวบ้านผู้เดือดร้อน จากผลกระทบร่วมอยู่ด้วย สัญญาณนี้เตือนให้ชนชั้นปกครองและผู้ที่มีกจะได้เปรียบจากความทุกข์ยากของพวกเขาได้ทราบ ว่า ชาวบ้านเขากำลังต่อสู้เรียกร้องความยุติธรรม ต่อสู้เพื่อปกป้อง สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในวิถีสัมมาอาชีพที่พวกเขาควรจะได้รับ ภายใต้อาณัติของประเทศนี้ ลึก ๆ แล้วพวกเขาไม่ต้องการเผชิญ หน้อย่างทำลายหรือสร้างความขัดแย้งกับฝ่ายบ้านเมือง หากแต่ บัดนี้พวกเขากำลังจะไม่มีทางเลือกที่ดีกว่านี้ ในสมัยที่ประชา- ธิปไตยบ้านเรากำลังตกอับถึงขีดสุด นับแต่ปี ๒๕๐๐ เป็นต้นมา รัฐบาลในยุคนั้นได้ประกาศสร้างเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่งโดย

ไม่เห็นชาวบ้านในท้องที่นั้นอยู่ในสายตา ชาวบ้านหลายแห่งจำต้อง อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ด้วยความกลัวกลิ่นผืนดินและหาพูดอะไร ออกมาได้ไม่

พอมานี้ในช่วงนี้ที่ประชาธิปไตยกำลังผลิตบานอีกครั้ง ปัญหา การรुकล้ำโดยโครงการของรัฐ ชาวบ้านจึงมีส่วนรับรู้ยิ่งกว่า เดิมมากนัก ว่าเฉพาะถึงกรณีโครงการสร้างเขื่อนพลังน้ำของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ถูกคัดค้าน อย่างหนักด้วยเหตุผลหลักคือ เขื่อนได้ทำลายธรรมชาติในทาง นิเวศวิทยาอย่างมหาศาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรม ช้ำยัง ต้องโยกย้ายถิ่นฐานและเปลี่ยนแปลงอาชีพชาวบ้านนับร้อยนับ พันครอบครัว แต่ประโยชน์นั้นหาได้คุ้มกับการลงทุนที่เสียไป ทั้ง ในแง่ตัวเงินและคุณค่าทางนามธรรมไม่ หากตกอยู่กับคนเมือง โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและบริการ แต่ชาวบ้านแทบจะไม่ได้ รับประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ นั้นเลย ไล่เรียงมาตั้งแต่เขื่อนน้ำ- ใจน เขื่อนเขี้ยวหลาน เขื่อนแก่งกรุง (สุราษฎร์ฯ) เขื่อนปากมูล

(อูปล) เชื้อนเหวนรก (นครนายก) จนถึงเชื้อนแก่งเสือเต้น (แพร่) และเชื้อนแม่วังคี (กำแพงเพชร) ซึ่งมีทั้งระบบโครงการไปแล้วก็มีกำลังดำเนินการก่อสร้างก็มี ที่สร้างเสร็จไปแล้วก็มี และที่กำลังศึกษาผลกระทบเพื่อที่จะสร้างต่อไป

สำหรับเชื้อนแก่งเสือเต้นที่จะสร้างขึ้นขวางลำแม่ยม ณ ตำบลสะเอียบ อ. สอง จ. แพร่ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเขื่อนขนาดใหญ่ ๕ เขื่อนทางภาคเหนือในชื่อเดิมว่า “โครงการผันน้ำกก อิง ยม น่าน” นับเป็นโครงการขนาดยักษ์ของ กฟผ. ซึ่งต้องใช้งบถึง ๑๐๑,๔๕๐ ล้านบาท เดิมนั้นกฟผ. ได้รับความอนุเมติให้ศึกษาโครงการเต็มรูปแบบนี้ตั้งแต่กันยายน ๒๕๒๓ ๒๕๒๓ มีผลสรุปออกมาว่า เฉพาะเชื้อนแก่งเสือเต้นนั้นจะผลิตกระแสไฟฟ้าได้เพียง ๔๘ เมกกะวัตต์ แต่ต้องย้ายชาวบ้านถึงกว่า ๖ พันครอบครัว ต้องสูญเสียป่าสักทองถึง ๔๐, ๖๒๕ ไร่ เป็นต้น ดังนั้นบทเรียนจากเขื่อนน้ำโจนทำให้กฟผ. จำต้องโอนเรื่องให้กรมชลประทานเป็นผู้ดำเนินการต่อ กรมชลฯ จึงต้องรับบทเป็นกันชนจากฝ่ายนักอนุรักษ์และชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วย และได้ชูประเด็นในเรื่องประโยชน์จากการกักเก็บน้ำในฤดูน้ำหลากเพื่อผันน้ำใช้ในการเกษตรของชาวบ้านสองฝั่งลำน้ำยมตั้งแต่ จ. แพร่ จ. สุโขทัย และ จ. พิษณุโลกบางส่วน รวมเป็นพื้นที่ชลประทานประมาณ ๓๐,๕๐๐ ไร่

จากข้อขัดแย้งระหว่างชาวบ้านผู้สนับสนุนกับชาวบ้านที่คัดค้านในขณะนี้ ทำให้ฝ่ายอนุรักษ์พากันสืบสาวความเป็นมาและรายละเอียดถึงผลเสียของโครงการอย่างถึงที่สุด ตลอดจนได้พยายามเผยแพร่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ไม่เพียงเฉพาะแก่ชาวบ้านใน จ. แพร่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดนั้นด้วย ดังเมื่อวันที่ ๑๖-๑๗ กันยายน ๒๕๓๕ กลุ่มเสขิยธรรม มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยฯ และคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.) ได้จัดสัมมนาพระสงฆ์ในเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นและปัญหาป่าแม่ยม” ณ วัดศรีบุญเรือง อ. เมือง จ. แพร่ มีพระสงฆ์ใน จ. แพร่ให้ความสนใจเข้าร่วมสัมมนาประมาณ ๘๐ รูป การสัมมนาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงถวายพระภิกษุสงฆ์เกี่ยวกับข้อพิพาทและผลกระทบจากเขื่อนแก่งเสือเต้น อันจะนำไปสู่การหิเคราะห์วิถีปฏิบัติที่เหมาะสมของคณะสงฆ์ต่อไป

“โดยเบื้องต้นแล้วเชื่อว่า ประโยชน์ที่แท้จริงของการสร้างเขื่อนนี้ ก็เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ป้อนโรงงานอุตสาหกรรม และเพื่อรองรับการอุปโภคบริโภคของคนเมือง”

ประ มาณสองทุ่มตรงของวันที่ ๑๖ กันยายน เมื่อคณะสงฆ์เข้าร่วมสัมมนาพร้อมแล้ว คุณ

ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ จากมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ ได้บรรยายประกอบการฉายสไลด์พร้อมกับได้แลกเปลี่ยนความเห็นกับพระภิกษุผู้เข้าร่วมสัมมนา ซึ่งพอจะสรุปความได้ว่า

ป่าแม่ยมเป็นป่าสักธรรมชาติผืนสุดท้ายที่ยังหลงเหลืออยู่เป็นอุทยานแห่งชาติที่ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่ปุง แม่เป่า แม่สองและแม่ขาว มีพื้นที่ประมาณ ๔๕๔.๗๕ ตารางกิโลเมตรที่ผ่านมามีการลักลอบตัดไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเสมอ ข้าร่ายยังอาจจะต้องสูญเสียดังสักทองอันเนื่องมาจากโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นอีกสีหมื่นกว่าไร่... ประโยชน์ที่กรมชลประทานได้กล่าวอ้างได้แก่ การผันน้ำเพื่อการเกษตรของชาวบ้านในจังหวัดแพร่ สุโขทัย และบางส่วนของพิษณุโลก การบรรเทาอุทกภัยในลุ่มน้ำยม และส่งเสริมการปลูกสัตว์และการประมง ซึ่งหากสังเกตให้ดีจะพบว่า ไม่ปรากฏประโยชน์ในด้านผลิตกระแสไฟฟ้าเลย ดังนั้นหากมุ่งหมายในเรื่องประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เช่นนี้ แต่หากเราพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พื้นฟูป่าต้นน้ำและธรมจติให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งได้

โดยเบื้องต้นแล้ว เชื่อว่าประโยชน์ที่แท้จริงของการสร้าง
 เชื้อนี้ ก็เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าป้อนโรงงานอุตสาหกรรม และ
 เพื่อรองรับการอุปโภคบริโภคของคนเมือง หาใช่ประโยชน์ใน
 ด้านเกษตรกรรมเป็นหลักดังที่กล่าวอ้างไม่ แต่ด้วยกฟผ. เกรง
 ต้องประสบกับกระแสคัดค้านอย่างรุนแรงดังกรณีเขื่อนน้ำโจน
 กฟผ. จึงต้องโอนเรื่องมาให้กรมชลประทานเป็นผู้ดำเนินการเอง
 โดยให้ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้ศึกษาผลกระทบทางสังคม
 และสิ่งแวดล้อมจากโครงการฯ และหากโครงการฯ นี้สำเร็จแล้ว
 กฟผ. ก็จะได้ดำเนินการสร้างอีก ๔ เขื่อนตามโครงการผืนน้ำก
 อิง ยม น่าน แต่จากอดีตที่ผ่านมาโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่
 มักจะไม่ได้ประโยชน์ตามที่อ้างไว้ในตอนแรกเลย ...หากเขื่อน
 ใหญ่อีกหลายเขื่อนที่กำลังจะผุดขึ้นมาในอีกไม่ช้านี้ เราจึงควร
 จะตั้งคำถามว่า ทิศทางการพัฒนาประเทศที่โทษทรัพยากร
 อย่างเป็นบ้าเป็นหลังเพื่อโครงการเหล่านี้ เราจะคล้อยตามหรือ
 ปรับเปลี่ยนให้มันสอดคล้องกับการดำรงคงอยู่ของธรรมชาติ เป็น
 การไม่ยุติธรรมเลยที่ให้คนชนบทต้องรับบทเป็นผู้เสียสละอยู่ร่ำ
 ไป ในขณะที่ประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่กับคนเมืองโดยเฉพาะนัก
 ลงทุนทั้งหลาย...หากเราเดินตามรอยของนโยบายการพัฒนา
 ประเทศในขณะนี้ ความหายนะทางนิเวศวิทยาที่จักบังเกิดขึ้นเป็น
 แน่แท้ พอป่าหมดไปแล้ว ไม่เพียงแต่สัตว์ป่าจะอยู่ไม่ได้ แต่
 มนุษย์เองก็จะอยู่ไม่ได้ ...ประเด็นสำคัญเราไม่ได้ต้องการต่อต้าน
 หรือคัดค้านโครงการของกฟผ. ไม่ต้องการปลุกชาวบ้านให้มาสู
 รบปรบมือกับรัฐ แต่เราจัดต้องคัดค้านความไม่ถูกต้องของนโยบาย
 อันส่งผลมาเป็นโครงการในรูปต่าง ๆ เราจำต้องต่อสู้เพื่อก่อให้เกิด
 สันติภาพในหมู่บ้านขึ้นมา ดังนั้นการคัดค้านต่าง ๆ เราจึงมุ่งไป
 ที่หลักการหรือเนื้อหา หาใช่มุ่งไปที่บุคคลหรือหน่วยงานไม่ นี่เป็น
 ข้อสรุปจากการบรรยายในวันแรกของการสัมมนา

รุ่ง ขึ้นของวันที่ ๑๗ กันยายน คณะสัมมนาได้เดินทาง
 ไปยังบ้านดอนไชย ต. สะเอียบ อ. สอง จ.
แพร์ เพื่อไปสำรวจดูบริเวณที่จะสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น พร้อม
 กับสนทนากับชาวบ้านในตำบลสะเอียบ

ที่นั่นชาวบ้านได้เล่าให้ฟังว่า “ชาวบ้านที่คัดค้านการสร้าง
 เขื่อนนั้นมืออยู่ที่ตำบลสะเอียบเป็นหลัก แต่ชาวเมืองแพร่กลับ
 เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อน พวกเขาไม่รู้หรอกว่า เราจะลำบาก
 เพียงไหนหากจะอพยพไปจากที่นี่ คนเมืองแพร่หรือคนไทย
 เองจะไม่มีป่าสักเหลือไว้ให้ลูกหลานต่อไป ธรรมชาติจะวิปริต
 ไปเรื่อย ๆ ... ที่หลายฝ่ายเขาเคยกล่าวหาว่า ชาวบ้านสะเอียบ
 คัดไม้ขายนั้น เมื่อก่อนก็อาจจะจริง แต่ตอนนี้ชาวบ้าน ได้จับมือ
 ร่วมกันอนุรักษ์ป่าและปลูกต้นไม้เสริมแล้ว”

หลังจากคณะสงฆ์ได้สำรวจที่เขื่อนมบรรยากาศในเขต
 อุทยานแห่งชาติแม่มดแล้ว จึงได้กลับมาสรุปถึง บทบาทของ
 พระสงฆ์ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

“โดยบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นคงจะต้องถือเอาสาระ
 จากพระธรรมวินัยเป็นเรื่องหลัก อันจะโยงไปสู่การมองเห็นมาต
 วัตถุประสงค์สารูปอันควรแก่การถือปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้น
 การศึกษาพระธรรมวินัยให้แตกฉาน การมีฉันทะต่อการศึกษา
 ค้นคว้าข่าวสารข้อมูลให้ทันกับเหตุการณ์ด้วยความพิ
 ติเคราะห้อย่างแยบคาย ทั้งสองประการนี้จึงถือเป็นหน้าที่หลัก
 โดยตรงอยู่แล้ว ซึ่งหากปัจจัยทุนผู้นำในกิจข้อนี้ได้ถึงพร้อมแล้ว
 ก็จะมีผลให้เกิดการปฏิบัติที่งามพร้อมและสอดคล้องกับยุคสมัย
 เป็นอย่างยิ่ง จำเพาะเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม หาก
 พระสงฆ์เป็นแม่แบบแห่งการถือครองสันโดษธรรม มีปกติแห่ง
 การดำเนินชีวิตอย่างเคารพธรรมชาติทั้งปวง ไม่หลงไหลไปกับ
 กระแสวัฒนธรรมบริโภคนิยมแล้ว ทั้งชาวบ้านและชาวเมืองก็
 คงจะถือเอาคำสอนแม้จะปราศจากอะไรมาก ๆ นี้เป็นสรณะ แต่
 หากพระสงฆ์เราสามารถถือสวาททางพุทธธรรมกับคนรุ่นใหม่
 หรือสามารถประยุกต์หลักธรรมมาใช้แก้ปัญหาสังคมได้ด้วย
 แล้ว ก็จะมีผลเป็นก้าวสำคัญของคณะสงฆ์ไทย

การเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิด
 ในหมู่ของชาวบ้าน หรือการสร้างเหตุปัจจัยให้เกิดเป็นภูมิ
 คุ่มกันชุมชน ก็ถือเป็นรูปธรรมอันหนึ่งที่พระสงฆ์ควรจะได้
 พิจารณาเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมต่อกรณีนั้น ๆ อย่างจริงจัง
 ต่อไป ดังนั้นบทบาทในการอนุรักษ์ธรรมชาติร่วมกับชาวบ้านก็
 ยังคงดำเนินต่อไปตราบเท่าที่การคุกคามธรรมชาติยังคงปรากฏ
 ในสังคมไทย”

สมบัติชิ้นหนึ่งของสังคม พระที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะถูกปฏิเสธไม่ให้มีสิทธิ์ส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเชิงวิหหรือ

การเมืองจะโดยนิยามความหมายว่าอย่างไรก็ตามที่เถิด แต่ถ้าเป็นเรื่องของผลประโยชน์หรือการจัดสรรผลประโยชน์แล้ว น่าจะมีการแบ่งโดยยุติธรรมและไม่ยุติธรรม เนื่อง-

มากเพื่อข้อจัดปัญหาเหล่านี้

ภาพรวมของการเมืองไทยเป็นภาพของความเลว เต็มไปด้วยการฉ้อฉล แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ทฤษฎีหักหลัง ตระบัดสัตย์และโหดร้ายทารุณจนสุภาพชนทั้งหลายหลีกเลี่ยงและตั้งข้อรังเกียจเหมือนเห็นสิ่งสกปรกฉะนั้น พระสงฆ์ซึ่งเป็นภาพที่ดีและบริสุทธิ์ในสังคม จึงถูกกันไม่ให้ประเื้อนกับสิ่งเหล่านั้น แต่ถ้าการเมืองเป็นเหมือนบ้านเรือนของเรา เราจะปล่อยให้มันสกปรกเลอะเทอะอยู่ได้อย่างไร และจะเรียกตัวเองว่าสุภาพชนหรือสาธุชนอยู่หรือ

พระกับการเมือง แค่ไหนจึงไม่ต้องห้าม

การเมืองถูกปล่อยให้ชนชั้นต่ำผู้กระหายอำนาจไว้คุณธรรมจัดการมาตลอด โดยตัวมันเองไม่ใช่เรื่องที่น่าเลวร้าย แต่ผู้จัดการเป็นผู้ที่เลวร้าย เขาจึงปล่อยให้เลวร้ายให้ปรากฏออกมาสู่สาธารณชน

พระมหาประจวบ ปัญญาทีโป

จะยอมรับหรือไม่ก็ตาม พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะในขณะที่คนอื่น ๆ ในสังคมล้วนได้รับผลกระทบเมื่อเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ขึ้น พระก็ได้รับผลกระทบนั้นด้วย ทั้งเป็นไปไม่ได้ที่พระจะกล่าวปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็นพฤติกรรมหรือกิจกรรมทางสังคมที่ได้เกิดมีขึ้น แม้ว่าจะไม่มีส่วนในการนั้น ๆ ก็ตาม การเมืองทั้งในแง่ที่ดีและไม่ดีนับเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของคนในสังคม จนถือกันว่าเป็น

จากผลประโยชน์มีอยู่จำกัด แต่ผู้ต้องการห้ามจำกัดไม่ ถ้าปล่อยให้คนจำพวกใดจำพวกหนึ่งรับเอาผลประโยชน์ได้ตามที่ตนต้องการแล้ว ย่อมมีคดี ๒ ประการคือ พวกที่ได้เงินเกินประมาณ และพวกที่ได้ไม่พอกแก่ประมาณจนถึงชั้นขลาดแคลน แต่กระนั้นคนทั้งสองจำพวกอยู่ในสังคมเดียวกัน มีส่วนรู้เห็นว่าแต่ละฝ่ายกำลังยืนอยู่ในจุดใด และอะไรจะเกิดขึ้น ถ้าพวกหนึ่งอ้อมเอมเปรมปรี่ดี แต่อีกพวกหนึ่งอดอยากหิวโหย ย่อมเกิดเป็นความเบียดเบียนบีฑาที่ฝ่ายหนึ่งกระทำต่ออีกฝ่ายอย่างแน่นอน จุดนี้เป็นที่เกิดของศาสนา และ ณ จุดนี้อีกเช่นกันที่เกิดคำว่า “การเมือง” พระกับนักการเมืองอุบัตินั้น

คณะรัฐบาลชุดปัจจุบัน ได้อำนาจมาโดยชอบตามกระบวนการการเมืองนานอารยะประเทศต่างยกย่องและให้เกียรติ ก็ถ้าหากยอมรับว่าคนดีมีศีลธรรมต่างก้าวออกมายืนในจุดที่เปิดเผยตามครรลองของระบอบการเมือง แล้วพระกำลังยืนอยู่จุดใด

กฎหมายได้ห้ามไม่ให้พระออกเสียงเลือกตั้ง หรือสมัครเข้าแข่งขันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือกระทั่งรับตำแหน่งบริหารทางการเมือง แต่การเมืองไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น หาก

หมายถึงระบบทั้งระบบที่โยงใยเกี่ยว-
ข้องถึงการบริหารกิจการของประเทศ
ไม่มีใครปฏิเสธได้เลยว่าผู้บริหารประ-
เทศนี้ไม่เคยติดต่อกับพระ ณ จุดนั้น
จึงเป็นช่องทางให้พระมีสิทธิ์มีส่วน
ในการโน้มน้าวทิศทางทางการเมือง
ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง บทบาท
และหน้าที่ที่พอจะแทรกตัวเข้าไปได้
คือการให้ความเห็น หรือแม้กระทั่ง
การชี้แนะในประเด็นต่าง ๆ ถึงจะไม่มี
อำนาจอิทธิพลถึงขั้นจะชี้ขาดว่าผู้ปก-
ครองจะต้องทำอย่างไร พระก็อาจ

บทบาทแรกเป็นพฤติกรรมของ
ผู้เนรคุณ ไม่นิ่งขังขอบต่อเหตุการณ์
เลวร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้มีพระคุณ นี้
มิใช่วิสัยพระแน่นอน

บทบาทที่สองเป็นผู้นำกลุ่มพลัง
เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของนักการ-
เมือง ซึ่งย่อมหวังคะแนนเสียงจาก
คนกลุ่มนั้น นี้อิงมิใช่วิสัยของพระ
เข้าไปอีก

ในเหตุการณ์เช่นนี้พระควรจะ
ต้องเป็นกลาง ดำเนินบทบาทในฐานะ
ของผู้ไกล่เกลี่ย รับฟังปัญหาจากแต่

กร ณีตัวอย่างความขัด-
แย้งเช่นนี้ เคยมีพระ
เถระรูปหนึ่งกระทำสำเร็จมาแล้วกล่าว
คือ ในยุคที่กำลังพัฒนาเรื่องถนนหน-
ทาง ที่จังหวัดหนึ่ง หน่วยงานราชการ
ได้ตัดถนนผ่านที่ดินของราษฎรไป
หลายแปลง โดยไม่ใช้ในลักษณะที่
เวนคืนเพราะมีงบประมาณน้อย ทาง
ราชการจ่ายให้ได้เฉพาะค่าไม้ผลที่
ถูกโค่น เผอิญมีที่ดินอยู่แปลงหนึ่ง
ซึ่งเจ้าของไม่ยอมให้ตัดถนนผ่าน แม้
จะจ่ายค่าไม้ผลให้แล้วก็ตาม เพราะ

“การเมืองจะโดยนิยามความหมายว่า อย่างไรก็ตามที่เถิด แต่ถ้าเป็นเรื่องของ ผลประโยชน์หรือการจัดสรรผลประโยชน์แล้ว น่าจะมีการแบ่งโดยยุติธรรมและไม่ยุติธรรม”

ทำหน้าที่เป็นพลังผลักดัน เป็นตัวแทน
ความคิด ความปรารถนาของราษฎร
ตั้งตัวอย่างชวานากุ้งกับชวานาข้าวเกิด
ความขัดแย้งกัน ชวานาทั้งสองพวก
ย่อมเป็นศัตรูกันอย่างชัดเจน พระไม่
ได้เป็นทั้งชวานากุ้งและชวานาข้าว
แต่ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องโลก-
ทรัพย์จากคนทั้งสองฝ่าย พระคุณเจ้า
จะยืนอยู่ ณ จุดใด จะคอยกลั่นใจ
ดูคนทั้งสองฝ่ายยกพวกตีกัน หรือจะ
นำฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปร้องเรียนต่อผู้
บริหาร

ละฝ่ายเพื่อหาข้อยุติ ซึ่งพระต้องทำ
งานหนักในการสืบหาข้อเท็จจริงจาก
แต่ละฝ่าย เพื่อหาจุดร่วมที่ทั้งสองฝ่าย
พอจะรับเป็นข้อเสนอดี ในลักษณะ
ที่ทั้งสองฝ่ายได้ผลประโยชน์ร่วมกัน
หรือไม่ต้องเสียประโยชน์ไปมากนัก
อย่างไรก็ดีพระผู้สามารถดำเนินบท-
บาทนี้ได้ จะต้องมีพื้นฐานทางความ
ศรัทธาเชื่อถือจากคนแต่ละกลุ่มอยู่
พอสมควร ต้องเป็นผู้มีความนับนวล
และยึดหยุ่น แต่ต้องเด็ดเดี่ยวและมี
ความอดทนสูง ทั้งเป็นผู้ไม่นิยมความ
รุนแรงด้วย

เขาเป็นผู้ที่มีฐานะ สามารถฟ้องร้อง
เอาความได้หากมีการละเมิดสิทธิ์ ทาง
กำนันและนายอำเภอต่างไม่กล้าตัด-
สินใจ ในขณะที่ความจำเป็นในการ
สร้างถนนบีบเข้ามา เนื่องจากต้อง
ทำให้เสร็จทันปีงบประมาณ ความ
ทราบไปถึงพระเถระรูปหนึ่งผู้รับจะ
ไกล่เกลี่ยให้ ขณะเดินทางไปไกล่เกลี่ย
ก็ได้บอกให้มีการทำถนนต่อไป โดย
ให้คำมั่นว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบความ
เสียหายทั้งหมดเอง จากนั้นพระคุณ-
เจ้าได้พยายามหว่านล้อมในทุกวิถีทาง

“พระผู้เปรียบพร้อมด้วยปัญญาและคุณธรรม จะไม่ปล่อยให้ชาวบ้านกำหนดเสียทุกอย่าง บางเรื่องคล้อยตามได้ แต่บางเรื่องต้องนำ หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง”

แต่เจ้าของที่ดินรายนั้นคงยังไม่ยินยอม ในที่สุดพระเถระก็กล่าวแก่เจ้าของที่ดินว่า “ถ้าไม่เมตตา ก็ให้มาฟ้อง พระเถระ เพราะตอนนี้ได้ตัดถนนผ่านไปเรียบร้อยแล้ว” เจ้าของที่ดินจนแค้นใจ ยอมยกที่ให้โดยไม่มีฟ้อง จากกรณีนี้จะเห็นลักษณะเด่นของพระอยู่ ๒ ประการคือ ความเด็ดเดี่ยว และการทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธา

ต่อบทบาททางการเมืองที่ชัดเจนนั้น พระสามารถอยู่ในฐานะผู้ชี้แนะ และชี้แนะได้เช่นกัน แต่ต้องไม่เป็นการบอกรับให้ช่องทางแก่พรรคการเมือง

พรรคใดพรรคหนึ่ง แต่จะนำและทำเป็นตัวอย่างในสิ่งที่ถูกต้อง และสามารถพูดอย่างเปิดเผยเพราะเป็นหน้าที่อยู่แล้ว ไม่ใช่เป็นเถรตรงชนิดที่ทางการห้ามหรือคณะสงฆ์ห้าม ก็ปฏิเสธทุกอย่างที่เกี่ยวข้องแก่การเมือง เช่นการไม่อนุญาตให้ใช้ศาลาวัดเป็นที่หาเสียง อย่างนี้ก็เกินไปสักหน่อย

คนโดยทั่วไปมักจะคิดว่า พระเป็นผู้ที่ใกล้ชิดชาวบ้าน จึงสามารถชี้นำชาวบ้านได้ ความจริงมีพระเพียงไม่กี่รูปที่สามารถทำและกล้าแนะนำเช่นนั้นได้ โดยความสัมพันธ์ปรกติแล้วพระจะอยู่ในฐานะของผู้ตามมากกว่าผู้นำ หรือในฐานะผู้ให้

บริการมากกว่า บทบาทส่วนมากจะถูกชาวบ้านกำหนดให้แสดง ไม่ได้คิดเอง แต่ขณะที่พระผู้เปรียบพร้อมด้วยปัญญาและคุณธรรม จะไม่ปล่อยให้ชาวบ้านกำหนดเสียทุกอย่าง บางเรื่องคล้อยตามได้ แต่บางเรื่องต้องนำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง

ถ้าพระไม่ยืนอยู่ในจุดของความถูกต้อง โดยเห็นแก่ประโยชน์เฉพาะหน้าที่ตนเองจะได้รับแล้ว เกรงว่าในที่สุดพระก็จะถูกเขี่ยตกจากเวทีสังคม หรืออาจหลุดออกจากประวัติศาสตร์ของชาติในอนาคตอันใกล้นี้แน่นอน

“พระกับการเมือง แค่ไหนจึงไม่ต้องห้าม” เป็นบทความที่ท่านพระมหาประจวบ ปัญญา-ทีโป วัดกรวด อ. กาญจนดิษฐ์ จ. สุราษฎร์ธานี กรุณาส่งมาเพื่อแสดงความคิดเห็นส่วนหนึ่งอันจะถ่วงนำไปสู่ทางการวิเคราะห์หาบทบาทที่พึงประสงค์ของบรรพชิตต่อการเมืองในโอกาสต่อไป พระคุณเจ้าหรือผู้อ่านท่านใดมีวิวาทะต่อกรณีนี้หรือบทความนี้อย่างไร สามารถส่งมาเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีนี้ได้เช่นกัน โดยจะขอสงวนสิทธิแก่ใจบทความตามความเหมาะสม

พระโพธิรังษี

ใน ท่ามกลางกระแสโลกาสนนิเวสทาง
 บริโภคนิยมที่มุ่งจับเน้นความฟุ้งเพื่อ
 ห่อเหิมจนเป็นจืดอยู่ และได้พัดพาเอาส่วนต่าง ๆ
 ของสังคมไทยให้เป็นไปด้วย วัดเองก็เป็นส่วนหนึ่ง
 ที่กำลังหลงไปตามทิศทางนั้น โดยเฉพาะก็วัดใน
 ชุมชนเมืองซึ่งหันมาสมათานส่งเสริมประชันขันแข่ง
 ทางการอวดทรัพย์ศฤงคารประดามี อันยังผลให้ต้อง
 หารายได้ต่าง ๆ เข้าวัด จนเจ้าสมภารบางครั้งก็จัด
 กิจกรรมอันมุ่งแสวงแต่ประโยชน์ จนเป็นที่เกินเลยไป
 ดังการให้มีมหรสพในเขตสังฆาวาสเป็นต้น ละซึ่งข้อ
 ที่เป็นสำนักเรียนทั้งทางปริยัติและปฏิบัติไปเสีย

พิภพ อุดมอิทธิพงศ์

ยังนับว่าเป็นบุญอยู่ที่ในนครพิงค์ ที่เรารู้จักว่าเป็น
 จังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน ยังมีวัดปฏิบัติและสำนักเรียน
 ที่ผลิตศากยบุตรอันจำเริญทั้งการศึกษาทางโลกและ
 ทางธรรมมานักต่อนักแล้ว แม้จะตั้งอยู่กลางใจเมือง
 ใกล้แหล่งความเจริญโลกีย์ต่าง ๆ แต่ครั้งศตวรรษกว่า
 เข้าแล้วที่พระเชรวัดพันตองยังดำรงรักษาวัตรปฏิบัติ
 ดั้งเดิมของภิกษุล้านนาไว้ได้อย่างเคร่งครัด มีหน้า
 เครื่องประดับตกแต่งอาณาสังฆาวาส ก็หาใช้กุฎีศาลา
 วิหารอันใหญ่โตโอฬารตามสมัยนิยมไม่ หากเป็น
 พรรณพฤษ์ต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่คั่นไปในบริเวณ ๒ ไร่
 ๓ งานของวัด ด้วยวัตรปฏิบัติเคร่งและสถานที่ยัน
 สบายเช่นนี้ วัดพันตองจึงได้ชื่อว่าเป็น “วนาราม
 กลางนคร” ได้โดยแท้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคุณูปการต่าง ๆ
 เหล่านี้ล้วนต้องยกให้แก่ท่านเจ้าคุณพระโพธิรังษี รอง
 เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่และเจ้าอาวาสวัดพันตอง ผู้
 ยึดมั่นในพุทธมรรคาอย่างเหนียวแน่น

พระโพธิรังษี (บุญศรี พุทธิญาโม)

นามเดิมคือ บุญศรี ชัยบาล เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นคนในแถบ ด.ช้างกลาง อันเป็น
 ที่ตั้งของวัดพันตอง โยมบิดาเคยรับราชการต่อภายหลัง
 จึงร่วมกับโยมมารดาทำกิจการค้าขาย ด้วยความรู้สึก
 เบื่อหน่ายต่อทางโลก ท่านจึงเข้ารับการบรรพชาเมื่อ
 อายุย่างเข้าเพียง ๑๑ ปีที่วัดพวกช้าง ด.หายยา อ.เมือง
 จ.เชียงใหม่ และจำพรรษาที่วัดทรายมูลเมือง บ้านแจ้ง-
 จะด้า อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และได้ทำการศึกษาต่อ
 ทางโลกจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จาก ร.ร.ยุพราช
 วิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ แต่ไม่ได้ศึกษาต่อจนจบ
 ม.ศ.๘ เนื่องจากเจ้าคณะจังหวัดในสมัยนั้นได้ออก
 ประกาศห้ามพระภิกษุ สามเณรเรียนปนกับฆราวาส

สหธรรมิกของท่านหลายรูปได้พากันลาสิกขา
 เพื่อไปศึกษาต่อทางโลก และได้มาเชิญชวนให้สามเณร
 บุญศรีสึกหาลาเพศตามไปเรียนด้วย ถึงขนาดซื้อกางเกง

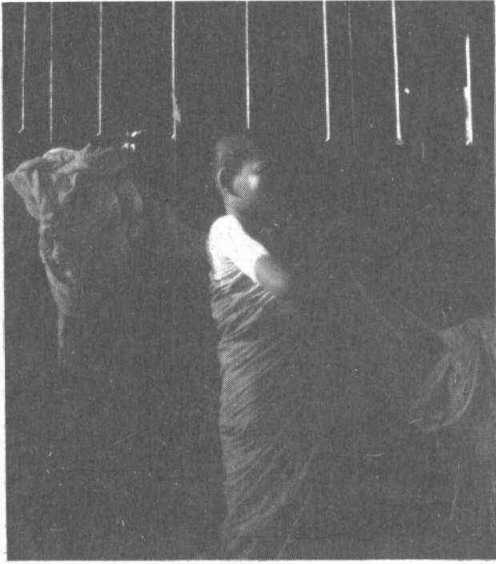
: อุอุทรแห่งพันธู์เฝ้าพฤกษธรรม

แพร่และเตรียมของใช้ต่าง ๆ ไว้ให้พร้อม แต่กระนั้นก็หาได้โยกคลอนตามมุงมวดที่จะตามรอยพระศาสดาของท่านไม่ ท่านจึงศึกษาได้จนจบชั้นนักธรรมเอกจากสำนักวัดเจดีย์หลวงในปีเดียวกับที่สำเร็จชั้น ม.ศ.๕ นั้นเอง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ศึกษาบาลีไวยากรณ์จนจบและแปลหนังสือธรรมบทจบสี่ภาค แต่ไม่ได้สอบ เนื่องจากจะไม่มีพระอยู่เฝ้าวัด และนอกจากการศึกษาทางด้านปริยัติธรรมและทางโลกแล้ว สามเณรหนุ่มยังชวนขวายเป็นศึกษาทางด้านกรรมฐานด้วยตนเอง โดยอาศัยการอ่านหนังสือเป็นหลัก เฉพาะที่ได้มาพบกับหนังสือ "พุทธศาสนา" ของพระมหาเจี๊อม อินทปัญญา สมณะรุ่นพี่ที่ขณะนั้นกำลังสร้างสวนแห่งการหลุดพ้น โมกขพลาราม อยู่ที่ ต.พุมเรียงเก่า นับเป็นแรงบันดาลใจต่อปฏิปทาการปฏิบัติของท่านในเวลาต่อมามาก และทั้งนี้ยังได้ศึกษาด้านกรรมฐานจากหนังสือของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันท) จนที่สุดได้พานพบครูบา-

อินทจักร์ (พระสุตยานเถร) ซึ่งเป็นผู้นำสอนด้านวัตรปฏิบัติและกรรมฐาน และเมื่อได้อุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่วัดพันตอง จึงได้ติดตามท่านอาจารย์ไปฝึกหัดขัดเกลากาย ฌ วัดป่าวนารามน้ำบ่อหลวง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ เป็นเวลา ๑ ปี

“ทุกอย่างที่วัดจะทำอย่างเป็นระเบียบหมด ไม่ว่าเวลาตื่นนอน เวลานั้น เวลานอนพักผ่อน เวลาทำวัตรสวดมนต์ ไม่เคยมี เว้นแม้แต่วันเดียว”

ฟื้นคุณค่าวัดปฏิบัติ

วัดพันตองเป็นวัดเก่าโบราณ เชื่อว่ามีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งขณะนั้นชื่อ “วัดพระงาม” เนื่องจากมีพระพุทธรูปทองคำงามประดิษฐานอยู่ ครั้นกรุงแตกชาวบ้านจึงพร้อมใจสร้างเจดีย์ครอบองค์พระไว้เพื่อไม่ให้รืพลต่างชาตินำไป ต่อภายหลังในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีแม่ทัพท่านหนึ่งนำพระพุทธรูปเชียงแสนหนัก ๑,๐๐๐ ตำลึงทองมาไว้ พร้อมทั้งบูรณะปฏิสังขรณ์อารามขึ้นใหม่ นับแต่นั้นจึงเรียกกันทั่วไปว่า “วัดพันตอง” จนเพี้ยนตามสำเนียงภาษาพื้นเมืองเป็น “พันตอง” ในปัจจุบัน

ขณะที่พระภิกษุบุญศรีไปจำพรรษา ณ วัดป่าวนารามน้ำบ่อหลวง อ.สันป่าตอง ทั้งเจ้าอาวาสและพระลูกวัดพันตองต่างประพุดติตนเป็นที่หมองศรี ร่ำสุรกันทุกวี่วัน ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ชาวบ้านจึงมีมติให้สึกพันไปเสีย และนิมนต์พระบุญศรี พระร่วมบ้านซึ่งแว่วข่าวว่าเคร่งครัดในทางปฏิบัติ และกำลังจำพรรษาอยู่ที่วัดป่ามาเพื่อรักษาการตำแหน่งเจ้าอาวาสสืบไป ภายหลังที่ภิกษุหนุ่มและสามเณรจากวัดป่าเข้าสู่วัดเมืองก็ได้แนะนำนิสัยเดิมที่ปฏิบัติอยู่มาคู่ด้วยกล่าวคือ วัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดเป็นระเบียบ ทั้งการบิณฑบาตเป็นนิจ

ทำวัตรวันละสามเวลาคือตีสี่ หกโมงเย็นและสามทุ่ม และเอกาสนิกังคะหรือการฉันทนเดียวต่อวัน ซึ่งได้ดำเนินติดต่อกันมาจนล่วงพ้นครึ่งศตวรรษไปแล้ว

นอกเหนือจากข้อชุดงควัตรแล้ว ปริณชิตแห่งวัตรยังได้ครอบคลุมไปถึงกิจอื่นอันควรแก่พระสงฆ์ด้วย อาทิ การมหรสพและการละเล่นต่าง ๆ ท่านตราไว้ไม่ให้มีในสังฆาวาส ด้วยเห็นเป็นเรื่อนำละอายไม่เหมาะแก่อาราม โดยเฉพาะก็สังเวชจากที่เห็นในวัดใกล้เคียงซึ่งนำเอาการละเล่นมาแสดงเพื่อหารายได้เข้าวัด และทั้งใครก็ทราบคืออยู่ว่าประตูลใหญ่วัดพันตองจะปิดนับแต่เวลาหกโมงเย็น ประตูลเล็กมีไว้รับพระที่มีกิจนิมนต์หรืออาคันตุกะเท่านั้น ใครจะออกไปโดยไม่มีกิจหรือบอกกล่าวก่อนไม่ได้เป็นอันขาด อีกเรื่องคือการห้ามนำเนื้อสดของความาปรุงอาหารในวัด โดยเห็นว่าการนำเนื้อสดผ่านหน้าพระประธานในวิหารมา เป็นเสมือนการล้อเลียนพระพุทธรเจ้าในสี่ลข้อาณาภิบาตญาติโยมศรัทธาเวลาจะมีงานเลี้ยงอาหาร จึงต้องปรุงสำเร็จก่อนนำเข้าวัด และเนื่องจากที่วัดจะทำอาหารเลี้ยงภิกษุสามเณรกันเอง ภัตตาหารที่เลือกทำจึงมีแต่ผักกับเนื้อที่สุกแล้วเท่านั้น

ดังนี่จึงเป็นที่รู้กันทั่วว่าที่วัดพันตองนั้น พระบุญศรีหรือท่านเจ้าคุณโพธิ์ในปัจจุบัน ใครจะมายอแยกกับท่านเป็นไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่องความเคร่งครัดในวัตรปฏิบัติ ยิ่งเป็นที่ลือกันหนาหูเข้าจนมีคนอดปากถามท่านไม่ได้ว่า “เป็นธรรมยุติหรือจึงเคร่งปฏิบัติเช่นนั้น” ท่านตอบกลับอย่างแยบยลชวนขบขันว่า “โอ! ธรรมยุติก็ไม่ใช่ มหานิกายก็ไม่ใช่ เป็น “ธรรมนิกาย” ธรรมยุติเองก็มีเรื่องสกปรกถามกะไรอยู่” โดยยกตัวอย่างวัตรธรรมยุติที่เคยเป็นสำนักเรียนของท่านแห่งหนึ่ง

สำนักเรียนวัดพันตอง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ สำนักเรียนวัดพันตองได้เริ่มเปิดรับลูกศิษย์ โดยท่านทำหน้าที่เป็นครูสอนปริยัติธรรมเอง ล่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงเริ่มเปิดสอนพระนวกะด้วย สามเณรและพระที่มาจำพรรษาและเรียนที่สำคัญ

“พวกที่ไปอยู่กรุงเทพฯ พวกนี้เขาไม่ปฏิบัติธรรม เอาแต่มหาเปรียญ พอได้แล้วก็สึกกันไป”

ส่วนมากมาจากอำเภอต่าง ๆ ทั้งอำเภอพร้าว (ซึ่งในเวลาต่อมาท่านเคยไปเป็นเจ้าของอำเภออยู่), อำเภอฝางและอำเภอสันป่าตอง รวมจำนวนสามนครแล้วมีเป็น ๖๐ รูปขึ้นไปในแต่ละปี จนกระทั่งในช่วงหลังมีการเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาตามอำเภอต่าง ๆ มากขึ้น จึงทำให้เด็กมาเรียนน้อยลงตามลำดับจนปัจจุบันมีสามนครเพียง ๒๑ รูป

ในสมัยนั้นเด็กที่มารับพรพาที่วัดมักจะเป็นเด็กกำพร้าจากโรงพยาบาลต่าง ๆ ซึ่งมีผู้นำมาที่ท่านรับเลี้ยงดู และด้วยเมตตาท่านก็จะรับไว้เสมอ อาศัยวัตรปฏิบัติอันเคร่งขรึมเข้าศึกษาระดับจนกระทั่งศากยบุตรหลายรูปที่เคยสิ้นไร้ไม้ตอกได้ดิบดีไปตามกัน กระนั้นการณ์ปัจจุบันกลับเป็นว่าเด็กพื้นเมืองเชียงใหม่ที่มาบวชลดน้อยลงจนเหลือเพียงรูปสองรูป ที่เหลือเป็นสามนครจากจังหวัดเชียงตุงในพม่า ซึ่งเดินทางมาพึ่งไบบุญบารมีของท่านหลายรุ่นแล้ว โดยท่านจะสอนภาษาไทยให้ก่อนที่จะเรียนรู้ด้านนักษกรรมและบาลี รวมทั้งภาษาพื้นเมืองล้านนาและภาษาอังกฤษที่จะสอนให้เป็นกรณีพิเศษด้วย กิจกรรมเพื่อการศึกษาวัดพันตองดำเนินไปโดยอาศัยเงินทุนสนับสนุนจากมูลนิธิวัดพันตอง ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ทั้งการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและภัตตาหารของเหล่าภิกษุสามเณร

ต่อทางด้านการศึกษาที่ท่านจะทุ่มเทเวลาให้ลูกศิษย์อย่างเต็มที่ แม้จนปัจจุบันจะมีผู้แบ่งเบาภาระการสอนปริยัติธรรมไปแล้ว ท่านก็ยังใช้เวลาที่เหลือเกี่ยววราสามเณรให้ท่องหนังสือกับท่านในทุกหลัง

ทำวัตรเช้าจนเมื่อดั่งอายุ ๑๕ ปีแล้วในปัจจุบัน ขาดก็แต่การเดินตรวจตราสอดส่องความประพฤติของลูกศิษย์ด้วยสังขารไม่เอื้ออำนวยดังเดิม จึงเชื่อได้ว่าลูกศิษย์ลูกหาของท่านที่ไปเรียนต่อในเมืองหลวงจบเปรียญกันมามากต่อมาก แต่ที่ไม่ตรงใจเห็นจะเป็นเรื่องการละทิ้งนิสัยอาจารย์พากันสึกทาลาเพศเมื่อเรียนจบ ไม่อยู่เพื่อสืบพระศาสนา ท่านสะท้อนความรู้สึกนั้นไว้ดังนี้

“พวกที่ไปอยู่กรุงเทพฯ มักไม่เป็นเรื่อง อยู่ไปอยู่มาก็สึกไปเอาเมียแล้วอาศัยตามตลาดแถววัดจักรวรรดิบ้าง หลายองค์ไปเรียนอินเดียทำปริญญาโท ปริญญาเอก พอกลับ ไม่มาหาท่านอาจารย์แล้ว อาจารย์เคยเตือนบอกว่าให้เอาอย่างท่านมหาประยูรค์ ปยุตฺโต (พระเทพเวที) เขาก็ไม่เอา พวกนี้เขาไม่ปฏิบัติธรรม เอาแต่มหาเปรียญ พอได้แล้วก็สึกกันไป”

ข้างต้นคงชี้ตรงประเด็นถึงปัญหาการศึกษา เพื่อสืบศาสนทายาทในสถาบันสงฆ์ปัจจุบัน ทั้งนี้อกจากที่ความหนักแน่นของพระหนุ่มเณรน้อยจะลดลงไปเรื่อย ๆ จำนวนศากยบุตรก็ดูจะลดน้อยลงไปด้วย แรกเริ่มเดิมทีก็เป็นปัญหาจากนโยบายคุมกำเนิดของรัฐ ซึ่งท่านมองว่า

“เด็กที่เป็นสามเณรมีน้อยลงเพราะมีการคุมกำเนิด มีลูกกันคนสองคน ถ้าบังเอิญเป็นผู้หญิงเสียคนหนึ่ง พ่อแม่ก็จะไม่ส่งใครมาอยู่วัด แม้โรงเรียนประชาบาล ก็ไม่มีเด็ก ต้องยุบหลาย ๆ โรงมารวมกัน”

จนปัจจุบันกำลังจะมีปัญหาเพิ่มขึ้นจากการที่รัฐ จะเปิดการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ อีก “เด็กกว่าจะจบ ป.๕ ก็อายุ ๑๗, ๑๘ ปีแล้ว มันไม่อยากมาอยู่วัดหรอก ไม่เหมือนสมัยก่อนที่จะมาอยู่ วัดตั้งแต่เป็นเด็ก ๆ” ท่านปรารภด้วยความอ่อนใจ

“โอ! ธรรมยุติกก็ไม่ใช่ มหานิกายก็ไม่ใช่ เป็น “ธรรมนิกาย”

วนารามกลางเวียงพิงค์

พร้อม ๆ กับการสร้างสำนักเรียนให้เข้มแข็ง พระภิกษุบุญศรีที่เพิ่งกลับจากการจำพรรษา ณ วัดป่า วนารามน้ำบ่อหลวง ก็ได้ปลุกสร้างป่าขึ้นในวัดพันตอง ขึ้น พันธุ์ไม้ต่าง ๆ ทั้งไม้ทอง, สารภี, บุนนาค, ลำไย, ไทร ฯลฯ ได้ถูกบรรจุลงในเนื้อที่เพียง ๒ ไร่ ๓ งาน ด้วยความที่รักป่ารักต้นไม้มาแต่เดิม และความประทับใจ จากการปฏิบัติธรรมที่วัดป่าตนเอง อย่างไรก็ดีกับงาน ที่ทวนกระแสสังคมเช่นนี้ ท่านได้รับแรงบันดาลใจจาก การเป็นสมาชิกติดตามหนังสือ “พุทธศาสนา” ของภิกษุ รุณอาวุโสกว่าคือ ท่านมหาเจียม อินทปัญญา เปรียญ ธรรมสามประโยค ในสมัยที่เบื่อหน่ายจากการเล่าเรียน ปริยัติธรรมในกรุงเทพฯ และกลับบ้านเกิดที่ อ.ไชยา เพื่อค้นคว้าโมกขธรรมในราวป่า และสร้างสวนโมกข- พลาารามในเวลาต่อมา

พฤติกรรมที่กล้าก่อกองล้อเลียนในระยะแรก ของมหาเจียม หรือท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุในปัจจุบัน ส่งผลต่อกำลังใจของภิกษุรุ่นกระตือรือร้นเจ้าอาวาส หมด ๆ ที่จะเพียรสร้างวัดพันตองให้เป็นป่าเพื่อการ

“สำนักนี้โคตรบรมโหดเลย”

ข้างต้นเป็นคำกล่าวถึงสำนักเรียนเก่าของตน จาก พระภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งที่ข้าพเจ้าพบโดยบังเอิญระหว่าง เดินทางกลับกรุงเทพฯ

สำนักเรียนวัดพันตองขึ้นชื่อในหมู่ภิกษุหนุ่มเณร น้อยทั้งใกล้และไกลว่า มีระเบียบการปกครองที่เข้มงวด ที่สุดแห่งหนึ่ง ทุก ๆ วันวัตรปฏิบัติต่าง ๆ จะถูกกำหนด ลงอย่างเคร่งครัดตายตัว ตามแบบแผนดั้งเดิมของการ ศึกษาในสังฆาวาส โดยเฉพาะกับผู้รักษากฎอย่างท่าน เจ้าคุณโพธิฯ ซึ่งเป็นทั้งที่รักและเกรงของภิกษุหนุ่ม เณรน้อย หลายคนที่ผ่านมาประสบการณ์นี้มาชานานนาม สำนักวัดพันตองว่าเป็นเสมือน “ลูกหลวง” กลางใจเมือง นี้เอง

เวลาสี่สี่ นับตั้งแต่ ๕๐ กว่าปีที่แล้วจนปัจจุบัน ท่านเจ้าคุณโพธิฯ จะเคาะระฆังขึ้นแบบญี่ปุ่นและกลอง เป็นสัญญาณปลุกสามเณรน้อย ๆ ๒๐-๓๐ ชีวิต หรือ ถึง ๖๐ ชีวิตในอดีต ให้รีบลุกขึ้นประกอบกิจวัตรส่วนตัว และมาพร้อมบนกุฏิของท่านเพื่อทำวัตรเช้า หลังทำวัตร เช้าสามเณรส่วนหนึ่งมีหน้าที่ไปหุงหาอาหาร ที่เหลือ ต้องนั่งท่องหนังสือให้ท่านองจารย์ฟังซึ่งถ้าใครทำผิด ก็จะมีรางวัลให้ ก่อนฉันอาหารมือเดียวของแต่ละวัน เณรเวรจะทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายไม่ว่าจะเป็น การรดน้ำต้นไม้, ล้างส้วม, กวาดและถูโรงฉัน ฯลฯ แผลดโมงถึงสิบโมงเช้าจะเป็นเวลาฉัน ซึ่งเป็นแบบอาสนะ เดียวทั้งพระและเณร

สิบเอ็ดโมงถึงบ่ายโมงจะเป็นเวลาอนพักผ่อน ดิ้นขึ้นจึงเริ่มเข้าเรียนหนังสือจนถึงสี่โมงเย็น ได้เวลา หกโมงเย็นจะมีการทำวัตรเย็นต่อจนถึงทุ่มครึ่ง และ สามทุ่มจะทำวัตรสวดมนต์อีกครั้งหนึ่ง พร้อม ๆ กับการ พุดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกในสำนักทั้งหมด สี่ทุ่มจึงได้เวลาจำวัด

“ทุกอย่างที่วัดจะทำอย่างเป็นระเบียบหมด ไม่ว่าจะ เวลาตื่นนอน เวลาค้น เวลาคอนพักผ่อน เวลาทำวัตร สวดมนต์ ไม่เคยมีวันเว้นแม้แต่วันเดียว ทุกครั้งที่มีการ

ทำวัตรท่านจะขานชื่อ ใครที่ไม่มากก็จะถูกไต่สวนหาความจริง พอหกโมงประตูวัดจะปิดหมดห้ามพระเณรเข้า-ออก ยกเว้นพระที่มีกิจนิมนต์ วิทยุท่านก็ไม่สนับสนุนให้มี โทรทัศน์ก็ไม่ได้ดู”

หลวงพี่ท่านนั้นรำลึกความหลังสมัยอยู่วัดพันตองเป็นเวลาเกือบห้าปี

“แต่เอาตามประทับใจที่นั่นมากนะ คิดว่าอาจจะกลับไปอยู่อีก” วิทยุหนุ่มผู้จรรยาเรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพฯ กล่าวและให้เหตุผลต่อว่า

“เราอยู่ที่นั่นกันเป็นจำนวนมาก อยู่กันเหมือนพี่น้อง ท่านอาจารย์บางครั้งก็ดูแลส่วนมากท่านจะใจดีและมีอารมณ์ขัน ทุกครั้งที่ฉัน ท่านจะเป็นคนตักอาหารให้กับพวกเราทุกคน ใครขาดเหลืออะไรมาขอท่านก็ให้หมด แต่ต้องครองจีวรมา

อาตมาภูมิใจมากที่ได้ผ่านสำนักเรียนนี้ แม้ว่า มีบางคนที่ทนต่อระเบียบเหล่านี้ไม่ได้ เณรบางรูปมาอยู่แค่ ๓ วันแล้วหนีไปก็มี แต่คนที่ผ่านสำนักเรียนนี้ได้ ไปอยู่ที่ไหนก็สบาย เพราะลำบากมามากแล้ว ทำเป็นตั้งแต่ฝึกการล้างส้วมถึงการทำอาหาร เณรทุกรูปจะผลัดเวรกันทำหมด อย่างมาอยู่กรุงเทพฯ นี้ไม่มีหรือการปฏิบัติแบบนี้ อาตมาอดรู้สึกคิดถึงความประทับใจเก่า ๆ ไม่ได้”

วิทยุหนุ่มจาก อ.พร้าว ที่ได้ผ่านสำนักวัดพันตอง กล่าวสรุปถึงความประทับใจที่ยั่งยืนที่สุด

ปฏิบัติธรรมเหมือนกัน และในเวลาต่อมายังได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยือนสวนโมกขพลารามด้วยตนเองในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ อีกด้วย ทั้งท่านมทางเืองก็ได้เคยฝากผีปากการเทศน์อันฉลาดจกรจไว้ที่วิหารวัดพันตองคราหนึ่งด้วยเช่นกัน

กิตติศัพท์ความรักต้นไม้ของท่านเจ้าคุณโพธิฯ เป็นที่ลือเลื่องจวบจนปัจจุบัน เฉพาะกับสามเณรนั้นถึงกับมีทัศนกรรมระบุไว้หากไปเที่ยวเด็ดใบไม้แม้เพียงใบเดียว ด้วยท่านมักพร่ำสอนพระหนุ่มเณรน้อยเหล่านั้นเสมอว่า “ต้นไม้มันเป็นเพื่อนเรา มันเกิดมาไม่เคยทำอันตรายใคร ข้ายังให้ความร่มเย็นแก่เรา ฉะนั้นจงอย่าไปตัดฟันมัน” วัดพันตองจึงเป็นวนารามกลางเวียงพิงก์ในปัจจุบัน ซึ่งใช่แต่จะดึงดูดความสนใจจากคนในท้องถิ่นเท่านั้น หากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเยือนหัวเมืองนี้ก็จะแวะเวียนมาชมดูความร่มรื่นและสนทนาธรรมกับท่านเป็นนิจ

นอกจากนี้ท่านยังพยายามเผยแพร่แนวความคิดที่จะปลูกสร้างวนารามแก่วัดต่าง ๆ ในเชียงใหม่ ครั้งการประชุมต่างกรรมต่างวาระกันด้วย รวมทั้งยังได้ร่วมมือกับกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรณรงค์การปลูกป่าอาทิ ที่ร่วมกับคณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ต่อกรณีบทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ช่วยกันเผยแพร่และรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ป่า ดังการประยุกต์พิธีกรรมเพื่อบวชต้นไม้หรือการทอดผ้าป่าพันธุ์ไม้นั้น ท่านให้ความเห็นเป็นการสนับสนุนว่า

“เป็นการดี ๆ มาก พวกช่างพวกกะเหรี่ยงบางเผ่าเขามาพูดให้ฟังว่า มีการนำเอากระดูกคือเด็กไปแขวนตามต้นไม้ เป็นสัญลักษณ์ว่าตัดไม่ได้ เป็นการดี ไม่ใช่เรื่องมงายหรือว่าโง่อะไรหรอก พระไปบวชต้นไม้ เอาผ้าเหลืองไปห่อไว้ เป็นการอนุรักษ์ต้นไม้ จะถือว่าเขาโง่ไม่ได้ ไม่ถูก”

วัดในท่ามชุมชนเมือง

อาศัยที่ท่านเจ้าคุณฯ เป็นคนพื้นเมืองเชียงใหม่ มาแต่กำเนิด จึงได้ผ่านอดีตที่สมบูรณมาจนปัจจุบันที่เริ่มปรากฏเค้าความเสื่อมโทรม เพราะการขยายตัวของ

เมืองมากขึ้น บทบาทของท่านในการอนุรักษ์จึงไม่ได้จำกัดวงอยู่แต่ในวัด หากขยายออกไปชะลอ “ความเจริญสมัยใหม่” ที่จะนำความเสื่อมมาสู่เวียงพิงกันนี้ด้วยหลายกรณีนั้นเห็นจะได้แก่

- การคัดค้านการสร้างโรงแรมบนดอยสุเทพเมื่อเกือบ ๒๐ ปีมาแล้ว ครั้งนั้นท่านถึงแก่กล่าวในที่ประชุมพระสงฆ์ต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาขอความเห็นเรื่องการสร้างโรงแรมว่า เป็นการไม่สมควรเพราะการสร้างโรงแรมจะทำให้ต้นไม้ตายและมีผลกระทบต่อต้นน้ำลำธาร ในขณะที่เดียวกับที่พระสังฆาธิการอื่น ๆ หามีความเห็นแย้งเช่นท่านไม่

- การคัดค้านการสร้างโรงแรมในสวนสัตว์เชียงใหม่ ด้วยเกรงว่าจะเกิดมลพิษภายในสวนสัตว์

- การคัดค้านการสร้างคอนโดมิเนียมสูง ๒๕ ชั้นติดวัดฟ้าฮ่าม เป็นการทำหน้าที่สื่อร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คัดค้านจนเลิกสร้างไป

- การคัดค้านการสร้างตึกสูงริมน้ำปิง ด้วยสังเกตเห็นว่าจะเกิดมลพิษต่อลำน้ำ

- การคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งเป็นการร่วมรณรงค์กันหลายฝ่าย โดยที่ท่านเป็นแกนหลักในการล่าลายเซ็นคัดค้านในฝ่ายสงฆ์และภายหลังถึงกับมีการฟ้องร้องจากผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ไปยังกรมการศาสนากล่าวหาว่าท่านประพฤติดน “ขัดขวางความเจริญของท้องถิ่น” แต่ทุกอย่างก็ผ่านไปได้ด้วยดี เพราะหาความผิดสมณสาธูปแก่ท่านมิได้

การคัดค้านของท่านมีทั้งที่เป็นการแสดงความคิดเห็นในที่ต่าง ๆ การว่ากล่าวกับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งการร่วมรณรงค์กับองค์กรอนุรักษ์อื่น ๆ

งานสังคมสงเคราะห์ในฐานะวัดในชุมชนเมืองก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ท่านทำเป็นประจำ โดยอาศัยดอกผลจากมูลนิธิพระโพธิ์รังษี ซึ่งรวบรวมเก็บจากค่ากัณฑ์เทศน์และกัณฑ์สวดของท่านมานับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เพื่อใช้ซื้อเครื่องนุ่งห่มและผ้าห่ม เพื่อแจกจ่าย

แก่ชาวชนบทห่างไกล และยังใช้เงินส่วนหนึ่งเพื่อมอบเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนนักศึกษาที่เรียนดีแต่ยากจนอีกด้วย

นอกจากความเคร่งครัดตามพระธรรมวินัยแล้วความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สมถะของท่านก็นับเป็นแบบอย่างอันงดงามที่สมณะทั้งหลายพึงพิจารณา ดังเรื่องการก่อสร้างศาสนวัตถุในเขตสังฆวาสนี้เป็นต้น ท่านได้ให้ข้อคิดไว้ในเรื่องนี้ว่า

“สมัยโบราณในดินแดนล้านนา ญาติจะอยู่ติดดินไม่ว่าจะเป็นญาติหรืออิทธิบาทจะไม่ปลูกสร้างให้อยู่สูงกว่าพระประธานในวิหาร ที่ลงมาพระทำญาติกันราคาเป็นล้านสองล้าน เป็นเรื่องไม่ดี อาจารย์เคยพูดอยู่เสมอ ๆ”

“พระไปบวชต้นไม้ เอาผ้าเหลืองไปห่อไว้ เป็นการอนุรักษ์ต้นไม้ จะถือว่าเขาโง่ไม่ได้ ไม่ถูก”

คติในเรื่องนี้ของท่านจึงเป็น “ไม่คิด, ไม่ทำ, ไม่รู้ และจะไม่สร้างตึกสูง ๆ” ญาติเรือนไม้สักของท่านปลูกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ และยังคงใช้การได้อยู่ ทั้งเรือนอื่น ๆ ก็ปลูกสร้างขึ้นตามความจำเป็นด้วยความสมถะ ท่านกล่าวถึงญาติคู่อุปการะของท่านว่า

“เรือนนี้จะอยู่ต่อไปตราบเท่าชีวิตอาจารย์ ถึงแม้ตายแล้วก็จะสั่งพระที่อยู่ต่อไม่ให้หรือ รอนจนกระทั่งมันโยงจึงค่อยรื้อปลูกใหม่ตามแบบเดิม โดยเอาวัสดุเดิมมาใช้”

เจ้าคุณโพธิ์ฯในมัชฌิมวัยกับวัดพันตอง จึงนับเป็นแบบอย่างที่ดีของการสร้างอารามในท่ามกลางชุมชนเมือง และนับเป็น “อุ่อทุรแห่งพันธุ์เผ่าพุทธชรรณ” ทั้งพรรณพืชและศาสนทายาทที่พึงสักการะได้โดยบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริง

การสิ้นสุดลงของสงครามเย็นระหว่างประเทศค่ายโลกเศรษฐกิจเสรี ถูก
กิตักท้วงว่าเป็นชัยชนะของลัทธิทุนนิยมและระบบตลาดเสรีด้วย แต่ขณะเดียวกันชาวอเมริกันซึ่งกำลังประสบปัญหาสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ, ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายความมั่งคั่งและรายได้, ความเสื่อมลงของสภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ กำลังคลางแคลงใจกับชัยชนะของระบบทุนนิยมที่ว่านี้

ทุนนิยมยังไม่ชนะ?

ปัจจุบันได้เกิดมีพลังการต่อต้านธุรกิจเกิดขึ้นมากมาย ที่เห็นได้ชัดเจนคือการอุบัติขึ้นของขบวนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งหลาย ขบวนการเหล่านี้เชื่อว่าวิธีการเดียวที่จะรักษาโลกนี้ไว้ได้คือ จักต้องมีการกำจัดกลไกอันต่อเนื่องของการทำลายสิ่งแวดล้อมลงไปเสียก่อน นั่นคือบรรดาบริษัทข้ามชาติทั้งหลาย ซึ่งมีเป้าประสงค์อยู่ที่การปล้นสะดมพื้นพิภพ เพื่อตัดดวงผลตอบแทนการลงทุนของตนในแต่ละปี นี่เป็นเหตุให้รัฐบาลสหรัฐฯ ออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ อย่างมากมาย เพื่อที่จะปกป้องประชาชนจากความละโมภโลกมากของบรรษัทเหล่านั้น ดังเช่น การออกพระราชบัญญัติควบคุมสภาพอากาศ พ.ศ. ๒๕๓๓ (The Clean Air Act of 1990) เป็นต้น ขณะเดียวกันการออกมาตรการเพื่อควบคุมสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่นนี้ ก็เป็นผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังกรณีการออกระเบียบการจัดสรรพื้นที่และควบคุมสภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อสร้างเคหสถานในรัฐนิวเจอร์ซีย์ เป็นการเพิ่มต้นทุนการก่อสร้างขึ้นอีกราว ๒๐-๓๕% เพราะต้องมีการใช้จ่ายในระบบต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบดังกล่าว

“ลัทธิทุนนิยมสามารถเอาชนะปัญหาอันยิ่งใหญ่ปัญหาหนึ่ง เพื่อจะไปเผชิญกับอีกปัญหาหนึ่งที่ตามมา”

เช่นนี้แล้วจะบอกว่าลัทธิทุนนิยมกำลังประสบ
ชัยชนะได้ละหรือ?

สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงว่า ลัทธิทุนนิยมสามารถ
เอาชนะปัญหาอันยิ่งใหญ่ปัญหาหนึ่งเพื่อจะไปเผชิญกับ
อีกปัญหาหนึ่งที่ตามมา ขณะที่ลัทธิทุนนิยมมีมากขึ้นกว่า
ลัทธิสังคมนิยมในแง่ของประสิทธิภาพในการผลิต และ
การสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ประชาชน
เป็นอันมากกำลังเริ่มตั้งคำถามว่า สิ่งที่พวกตนปรารถนา
เป็นเพียงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจเพียงประการเดียว
หรือ แล้วปัญหาที่ตามมาโดยเฉพาะปัญหาความไม่เท่า-
เทียมกันในการกระจายได้ละ

ในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ มีความเห็น
พ้องต้องกันระหว่างชาวอเมริกันและชาวตะวันตกทั่ว ๆ
ไปว่า การกำจัดซึ่งความยากจน, การสรรหามาซึ่งสินค้า
และบริการ จะทำให้ปัญหาของมนุษยชาติอันมีมาแต่
อดีตหมดไปได้ จากนั้นไปจะไม่มีสงคราม, การลักขโมย,
ความเกลียดชัง, ความอิจฉาริษยา เพราะเหตุผลพื้นฐาน
ที่ผลักดันให้มนุษย์ประพฤติผิดในอดีต เกิดจากความ
ขาดแคลนทรัพยากรปัจจัย เป็นผลให้ต้องมีการต่อสู้กันอย่าง
รุนแรงในแต่ละวัน เพียงเพื่อดำรงชีวิตรอด

ในปีพ.ศ. ๒๔๗๓ จอห์น ไมนาร์ด เคนส์ บิดาแห่ง
เศรษฐศาสตร์แนวใหม่ชาวอเมริกันตั้งข้อสังเกตว่า ความ
จำเป็นทางเศรษฐกิจจะนำพามนุษยชาติ “พ้นออกจาก
อุโมงค์ของการแสวงหาสิ่งจำเป็นทางเศรษฐกิจ สู่มอง-
สว่าง” เขาเขียนต่อว่า “หลังจากนั้นมนุษยชาติจะกลับ
คืนสู่หลักการทางศาสนาและความดีงามตามประเพณี
อันจริงแท้อย่างใดอย่างหนึ่ง ภาวะซึ่งความโลภเป็นสิ่ง
ชั่วร้าย การชู้ตริตโดยการให้กู้ยืมเป็นความผิด และ
ความรักโลกในเงินตราเป็นสิ่งน่ารังเกียจ”

**“ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจไม่ใช่เป้าหมาย
ในตัวของมันเอง หากแต่เป็นวิถีทางที่จะ
สถาปนาซึ่งสวรรค์บนแผ่นดิน”**

จากนั้นเป็นต้นมาความเจริญทางวัตถุก็ได้เพิ่มขึ้น
มากมายอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้ชีวิตมนุษย์ส่วนใหญ่
ดีขึ้นจากระดับเดิมที่มีแค่พอมีพอกิน ทว่ามันไม่ได้นำมา
ซึ่งความเจริญทางจิตใจดังว่าเลย กลับมีผลให้เกิดการ
บริโภคอย่างบ้าคลั่งขึ้นมาแทนที่ นอกจากนั้นความคิด
ที่ว่าความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจ จะนำมาซึ่งความ
สมบูรณ์พร้อม ยังได้รับการปฏิเสธจากทั้งนักการเมือง
และสื่อมวลชนทั่วไป ในข้อที่ว่า การกระจายรายได้ที่ไม่
เป็นธรรมมักมาพร้อม ๆ กับความเจริญก้าวหน้าทาง
เศรษฐกิจด้วย ปัจจุบันจึงพบว่ามีการแสวงหาต่อต้าน
แนวความคิดทุนนิยมอยู่ทั่วไป

อะไรคือข้อรังเกียจเด็ดฉันทที่มีร่วมกันของฝ่าย
ต่าง ๆ ต่อประสิทธิภาพและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ
ตามระบบทุนนิยมเสรี?

สิ่งอันทรงพลังที่มักไม่ได้รับการเอ่ยอ้างถึง นั่นคือ
มิตินิยมของศาสนา ลัทธิทุนนิยมอาจมีประสิทธิภาพจริง
ทว่ามันไม่ได้ส่งผลในทางเกื้อกูลต่อความคิดทางศีลธรรม
จรรยาของมนุษย์เหมือนอย่างที่เคยและนักเศรษฐ-
ศาสตร์คนอื่น ๆ ได้เคยกล่าวไว้เลย ทั้งที่จริง ๆ ความคิด
เกี่ยวกับความเจริญทางเศรษฐกิจ ครั้งหนึ่งมีพื้นฐาน
ทางศีลธรรมที่หนักแน่น ในสหรัฐอเมริกา ความเชื่อ
ความศรัทธาของพวกชนวนการหัวก้าวหน้าได้รับการ
ขนานนามจากประวัติศาสตร์ว่าเป็นดัง “พระวจนะเพื่อ
ประสิทธิภาพ” (Gospel for efficiency) ผู้นำหัวก้าวหน้า
ชาวอเมริกันผู้ก่อตั้งสมาคมเศรษฐศาสตร์ในพ.ศ. ๒๓๒๘
ริชาร์ด อีลายเขียนไว้ว่า “สิ่งที่เรา *“เรียนรู้เกี่ยวกับ
สวรรค์”* ในพระคัมภีร์ ควรที่จะได้รับการประยุกต์ให้
เกิดขึ้นจริงใน *“โลกนี้”* ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
ไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง หากแต่เป็นเพียงวิถีทาง
ที่จะสถาปนาขึ้นซึ่งสวรรค์บนแผ่นดิน ความก้าวหน้าเช่นนี้
มีคุณค่าไม่ใช่เพราะเป็นการทำเพื่อตัวเอง หรือเพราะ
มันจะนำมาซึ่งเนื้อในปริมาณที่มากขึ้นบนโต๊ะอาหารของ
ประชาชน หากแต่เพราะมันจะนำมาซึ่งความวิมูถุคติหลุด
พ้นทางจิตวิญญาณ”

นี่มิใช่สิ่งที่น่าประหลาดใจแต่อย่างใด เป็นเวลา

เกือบ ๒,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว ทั้งในช่วงที่ศาสนจักร มีบทบาทอย่างเต็มที่ และช่วงที่สังคมคล้อยมาทางอาณาจักร วัฒนธรรมตะวันตกเป็นภาพทางประวัติศาสตร์อัน สมบูรณ์ของการอยู่ร่วมกันโดยสมานฉันท์ ที่ซึ่งประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายกับสุขอันบริสุทธิ์ และมีความกลมกลืนอย่างแท้จริงกับธรรมชาติ ปราศจากความเห็นแก่ตัว, การแบ่งแยกทางชนชั้นหรือการ ถืออภิสิทธิ์ ลัทธิแห่งภราดรภาพและความเสมอภาค อันทรงพลังที่แทรกซึมอยู่ในสังคมอเมริกัน มีรากเหง้า หยั่งลึกมาจากคตินิยมที่ได้รับแรงสนับสนุนจากศาสนา- ธรรมทางตะวันตก

ปัญหาสำคัญที่ระบบตลาดเสรีกำลังเผชิญอยู่ใน ปัจจุบันคือ ทำอย่างไรให้ลัทธิทุนนิยมจึงจะกินสู่ความ กลมกลืนกับคตินิยมทางศาสนาที่ฝังรากลึกในสังคมดังนี้ แม้ว่าเราจะบรรลุถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ แต่เรา ไม่ได้มาซึ่งสรวงสวรรค์บนพื้นดิน เราไม่เพียงหลอกหลอน ตนเอง วัฒนธรรมตะวันตกหาได้มีความพึงใจต่อเพียง มาตรฐานการครองชีพอันสะดวกสบายเท่านั้นไม่ พลวัต ทางตะวันตก จิตวิญญาณอันโดดเด่นซึ่งทำการเปลี่ยนแปลงโลกภายในช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่กี่ศตวรรษ ได้สะท้อน ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่ว่า การดำรงอยู่ของมนุษย์ต้องเป็น ไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์แห่งการหลุดพ้น หาก ไม่สามารถไปถึงสวรรค์ของพระเจ้า ก็หมายถึงการสถาปนา ซึ่งสวรรค์บนดิน

ที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือ ลัทธิมาร์กซ์ประกอบด้วย แรงกระตุ้นทางศีลธรรมในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน การ ครอบครองกรรมสิทธิ์ในกระบวนการผลิตโดยชนชั้น กรรมกร จะขจัดความอิจฉาริษยาและความขัดแย้ง ไปได้ และสรรค์สร้างให้เกิดสวรรค์บนโลกดั่งว่าจริง แต่ท้ายที่สุด ลัทธิสังคมนิยมประสบความสำเร็จล้มเหลวทั้งการ ให้ “เนื้อเบคอน” (หมายถึงปัจจัยสี่-ผู้เรียบเรียง) และสวรรค์ ลัทธิทุนนิยมตอบสนองได้เพียงเนื้อเบคอน แต่ไม่ใช่สวรรค์ จึงทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจต่อลัทธิ ทุนนิยมอย่างมากมายในขณะนี้ แม้ว่าจะเป็นช่วงแห่ง ชัยชนะทางเศรษฐกิจของมันก็ตาม

ในสมณสาสน์ฉบับเดือน พ.ค. ปี ๒๕๓๔ พระ- สันตะปาปาจอห์น ปอลที่ ๒ กล่าวถึงระบบตลาดเสรี ว่า “เป็นเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพมากที่สุดในการ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และสามารถสนองตอบความ ต้องการ (ของมนุษย์) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

แต่พระองค์ก็ยังตั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมอีกว่า ในการ ตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับทางเลือก (สิทธิ) ของผู้บริโภค, การออมและการลงทุน ปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณา ประกอบด้วยคือ “สัจจะ, ความงาม, ความดี และการ ร่วมกันปรึกษาหารือ ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อเห็นแก่ความเจริญ ร่วมกัน... กระทั่งการตัดสินใจจะลงทุนในที่ใดที่หนึ่ง มากกว่าที่อื่น ในภาคการผลิตหนึ่งมากกว่าภาคการผลิต อื่น ล้วนแต่เป็นทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและ วัฒนธรรมทั้งสิ้น”

ดังนั้นลัทธิทุนนิยมจึงจำเป็นต้องตอบคำถามใหม่ ทางศีลธรรมและมิติของจิตวิญญาณ เพื่อว่ามันจะดำรง อยู่ต่อไป ความมีประสิทธิภาพไม่สามารถปกป้องระบบ ทุนนิยม ได้อย่างสมเหตุสมผลต่อไป ซึ่งประเด็นนี้กลับเป็น ภาระหน้าที่อันเหมาะสมยิ่งสำหรับนักเทววิทยายังกว่านัก เศรษฐศาสตร์เสียอีก หากว่าปราศจากข้อพิจารณาทาง ศีลธรรมดั่งว่าแล้ว ลัทธิทุนนิยมอาจจะจบลงด้วยการ เอาชนะลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ แต่คงต้องสูญเสียสันติภาพ ไป

พิภพ อุดมอิทธิพงศ์

แปลและเรียบเรียงจาก “Why capitalism hasn't won yet?” ของโรเบิร์ต เอช. เนลสัน นิตยสาร Forbes ๒๕ พ.ย. ๒๕๓๔

๗ ก๊าซธรรมชาติที่แม่เมาะ

“อรชุน”

ก๊าซพิษที่ถูกปล่อยออกมาจากโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังถ่านหินแม่เมาะ จ. ลำปาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์และไนโตรเจนไดออกไซด์ กำลังทำให้ประชาชนจำนวนมากในบริเวณนั้นประสบความเจ็บป่วย รวมทั้งยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านท้องถิ่น

**“ถ้าความคิดที่จะตั้งโรงไฟฟ้า
พลังปรมาณูของ กฟผ. เป็นจริงขึ้นมา
จะต้องมีคนสังเวชชีวิต
เพื่อผลกำไรของรัฐวิสาหกิจ
ยักษ์ใหญ่แห่งนี้สักเท่าไร”**

ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความไม่จริงใจในการแก้ไขของทางการ ด้วยเห็นเป็นเรื่องไม่หนักหนาสาหัส ขณะที่เหตุการณ์เมื่อต้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา ซึ่งมีชาวบ้านมากกว่า ๒๐๐ คนที่ป่วยและเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล เนื่องจากรับก๊าซพิษดังกล่าวเข้าไป จึงทำให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เริ่ม “เดิน” ออกมาอ้อมอ้อมรับผิดชอบบ้าง จากการเปิดเผยของนายแพทย์นพดล สมบูรณ์ สาธารณสุขจังหวัดลำปางพบว่า ได้มีการร้องเรียนปัญหาพิษจากโรงไฟฟ้า ซึ่งทำให้ชาวบ้านป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ และปอดมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว รวมทั้งยังได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน เช่น หลังคารั่ว หรือพืชผลเสียหาย ทั้งนี้เนื่องจากทั้งก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และไนโตรเจนไดออกไซด์ ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดฝนกรดได้

จนเหตุการณ์เมื่อเร็ว ๆ นี้ จึงเป็นประจักษ์พยานชัดเจนที่สุดว่า ก๊าซฆรรณะนั้นมีส่วนต่อปัญหาสุขภาพและการลดลงของผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้าน

ในวันดังกล่าวทางกฟพ. ได้เร่งผลิตไฟฟ้า โดยเดินเครื่องเต็มที่ตั้ง ๑๑ หน่วย ยังผลให้มีการปล่อยควันพิษออกมาหนาแน่นมาก และเนื่องจากเครื่องดีเซลรุ่นเก่าที่ติดจากการเผาไหม้ถ่านหินลิกไนต์ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าแม่เมาะหน่วยที่สอง เกิดเสียขึ้นมากกระทันหัน ซึ่งกว่าจะแก้ไขได้ก็ล่วงไป ๑๖ ชั่วโมงแล้ว (สยามโพสต์ ๒๗ ต.ค. ๒๕๓๕ น. ๑๕) ประจวบกับเป็นวันที่อากาศร้อนและลมสงบ ก๊าซพิษและเถ้าควันทั้งหมดจึงตกลงสู่หุบเขาที่มีบ้านเรือนของราษฎรจำนวนมากตั้งอยู่

จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลกระบุว่า ระดับความเข้มข้นของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในอากาศปริมาณ ๔๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จะเริ่มมีผลกระทบในระยะยาวต่อระบบหายใจของผู้ที่สูดก๊าซนี้เข้าไป และปริมาณก๊าซพิษนี้ในอากาศ ๓๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จะมีผลทำให้คนเกิดอาการที่ตื้อหอบ และหากมีก๊าซพิษชนิดนี้ในอากาศมากกว่า ๑,๐๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร อัตราการตายจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๓ เท่าของอัตราปกติ

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ได้มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศในโรงเรียนบ้านสบป่าด. สบป่าด อ. แม่เมาะ พบว่าเมื่อเวลา ๑๐.๐๐ น. มีปริมาณซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในอากาศถึง ๒,๑๒๒ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จึงทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบทางร่างกายและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในเวลาไม่นานหลังจากนั้นมากกว่า ๒๐๐ คน (มติชน ๒๔ ต.ค. ๒๕๓๕ น. ๒๐)

นายแพทย์นพดลยังเปิดเผยต่อไปอีกว่า จากการเก็บสถิติผลการตรวจสุขภาพของเด็กอายุระหว่าง ๕-๑๕ ปีในอำเภอแม่เมาะ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการตรวจสุขภาพของเด็กวัยเดียวกันในอำเภอแจ้ห่มซึ่งอยู่ห่างออกไปพบว่า เด็ก ๆ ในอำเภอแม่เมาะประสบปัญหาโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจและปอดมากกว่าเด็กในอำเภอแจ้ห่ม ดังนั้นควรรู้อีกว่ามาตรการที่จะมีการตรวจสอบคุณภาพอากาศ จึงควรมีมาตรการตรวจสุขภาพโดยรอบด้านแก่เด็กด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะความไม่รับผิดชอบของกฟพ. ในกรณีนี้เป็นตัวบ่งชี้ว่า แผนการขยายการทำเหมืองลิกไนต์ที่แม่เมาะเป็น ๒๔ ล้านตัน และเพิ่มกำลังเครื่องผลิตไฟฟ้าเป็น ๑๕ หน่วย (จากเดิม ๑๑ หน่วย) ภายในอีก ๘ ปีข้างหน้า จะยิ่งทำให้สุขภาพของประชาชนและสภาพของสิ่งแวดล้อมเลวร้ายลงไปอีก

และถ้าความคิดที่จะตั้งโรงไฟฟ้าพลังปรมาณูของกฟพ. ซึ่งมีอันตรายและต้องใช้ความเชี่ยวชาญในการควบคุมความปลอดภัยมาก เป็นจริงขึ้นมา จะต้องมีคนสังเวชชีวิตเพื่อผลกำไรของรัฐวิสาหกิจยักษ์ใหญ่แห่งนี้สักเท่าไร

ทบทวนมาตรฐานปริมาณควันพิษ

จากรายงานที่กฟผ. ทำสถิติตรวจสอบคุณภาพอากาศนั้นพบว่า ปริมาณฝุ่นหรือก๊าซพิษต่าง ๆ ล้วนอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กล่าวคือ

- ปริมาณฝุ่นที่ถูกปล่อยออกมาโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๑๐๘ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรในช่วง ๒๔ ชั่วโมง เทียบกับระดับมาตรฐานที่ ๓๓๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ปริมาณก๊าซพิษที่ถูกปล่อยออกมาโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓๓-๓๗ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรใน ๒๔ ชั่วโมง เทียบกับระดับมาตรฐานที่ ๑๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ปริมาณซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่ถูกปล่อยออกมาโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๐-๑๕๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ใน ๒๔ ชั่วโมง เทียบกับระดับมาตรฐานที่ ๓๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ปริมาณซัลเฟอร์ออกไซด์ที่ถูกปล่อยออกมาโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๕-๑๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ใน ๒๔ ชั่วโมง เทียบกับระดับมาตรฐานที่ ๑๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

อย่างไรก็ดี เกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวที่กำหนดโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ล้วนอยู่สูงกว่าระดับปลอดภัยจากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก ดังที่เกริ่นไว้แล้วทั้งสิ้น และเมื่อพิจารณาจากปัญหาสุขภาพของประชาชน พร้อมกับความเสี่ยงหายทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนี้ น่าจะเพียงพอที่จะทำให้มีการทบทวนมาตรฐานดังกล่าวเสียใหม่

ทั้งเจ้าหน้าที่ของกฟผ.ท่านหนึ่งกล่าวยอมรับโดยส่วนตัวว่า มีบ้างชั่วโมงที่ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ถูกปล่อยออกมาสามารถวัดได้ถึง ๓,๐๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร แต่ข้อมูลเหล่านี้จะไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในสถิติเพราะถือว่าไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ

ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงควรมีการตรวจสอบอากาศโดยใช้ฐานเป็นชั่วโมง ไม่ใช่คิดเพียงค่าเฉลี่ยต่อ ๒๔ ชั่วโมงเช่นปัจจุบัน

แม้ว่าจะมีความพยายามของกฟผ. ในการติดตั้งเครื่องดักฝุ่นกำมะถัน โดยอ้างว่าสามารถดักฝุ่นได้ถึง ๕๕-๕๕.๕% รวมทั้งยังมีการต่อปล่องควันให้สูงขึ้นเป็น ๑๕๐ เมตรด้วยแล้ว แต่สาธารณสุขจังหวัดท่านนั้นกล่าวว่า มาตรการดังกล่าวไม่ได้มีผลต่อการลดพิษของก๊าซมีรณะเหล่านี้แต่อย่างใด เครื่องกำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์เครื่องหนึ่งมีราคาประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งทางกฟผ. คงไม่ลงทุนซื้อมาเป็นแน่ ส่วนการต่อท่อปล่องควันให้สูงขึ้นนั้น ก็เป็นเพียงการขยายอาณาเขตพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบให้กว้างขวางออกไปเท่านั้นเอง

เก็บความจาก

“Deadly dust torments villagers” ธิญา สุขพาณิชย์ เขียน

นสพ. บางกอกโพสต์ วันที่ ๒๕ ต.ค. ๒๕๓๕,

“สัญญาจากแม่เมาะ อันตรายที่ร้ายกว่า” นสพ. สยามโพสต์ ๒๗ ต.ค. ๒๕๓๕

และ “ฤทธิ์ก๊าซพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ไม่ตายก็เสี่ยงไม่โต” มติชน ๒๘ ต.ค. ๒๕๓๕

ใบบอกรับการเป็นสมาชิกจดหมายข่าว
เสขิยธรรม

ชื่อ _____ นามสกุล _____
ที่อยู่ (วัด/บ้าน) เลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ซอย _____
ถนน _____ ตำบล _____ อำเภอ _____
จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

บอกรับเป็นสมาชิก ๑ ปี (๖ ฉบับ) ๑๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่ _____ ถึงฉบับที่ _____
 ๒ ปี (๑๒ ฉบับ) ๒๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่ _____ ถึงฉบับที่ _____
 ตามกำลังศรัทธา _____ บาท/ปี

สั่งจ่ายโดย ธนาณัติ ตัวแลกเงิน เช็ค เงินสด
ในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงษ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.)
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
ธนาณัติ สั่งจ่าย ปณ.คลองสาน

ใบบอกรับการเป็นสมาชิกอุปถัมภ์

โดย ถวายพระสงฆ์ที่ผู้จัดทำเห็นควรจะได้รับจดหมายข่าวเสขิยธรรมอ่านเป็นประจำ
 มอบให้อื่น ๆ ตามชื่อที่อยู่ข้างล่างนี้

ชื่อ _____ นามสกุล _____
ที่อยู่ (วัด) บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ซอย _____ ถนน _____
จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

บอกรับเป็นสมาชิก ๑ ปี (๖ ฉบับ) ๑๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่ _____ ถึงฉบับที่ _____
 ๒ ปี (๑๒ ฉบับ) ๒๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่ _____ ถึงฉบับที่ _____
 ตามกำลังศรัทธา _____ บาท/ปี

สั่งจ่ายโดย ธนาณัติ ตัวแลกเงิน เช็ค เงินสด
ในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงษ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.)
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
ธนาณัติ สั่งจ่าย ปณ. คลองสาน

มองลอด

หน้าต่างวัด

“ชาวพุทธอินเดียยatraข้ามทวีป ยึดพุทธคยา”

สยามรัฐ ๑๖ ต.ค. ๓๕ น. ๑๔

ชาวพุทธในประเทศอินเดียประมาณ ๕,๐๐๐ คน ได้เปิดการประชุมในนิวเดลี เมืองหลวงของประเทศอินเดีย เพื่อต้อนรับคณะผู้จาริกด้วยเท้าข้ามประเทศเป็นระยะทาง ๒,๕๐๐ กิโลเมตร ในวันประกาศเรียกร้องสิทธิชาวพุทธ ให้เป็นผู้ดูแลและจัดการพุทธสถานพุทธคยา ซึ่งปัจจุบัน ตั้งอยู่ในรัฐพิหารทางตะวันออกเฉียงใต้ โดยความดูแลและจัดการร่วมกันระหว่างพระสงฆ์ทางพุทธศาสนา กับตระกูลพราหมณ์ในศาสนาฮินดู นำโดยนายยันตระ อาระยะ สุไรศาไส พระสงฆ์ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในอินเดีย มานานถึง ๒๕ ปีพร้อมคณะประมาณ ๕๐ คน ได้เริ่มต้น บุญจาริกจากบอมเบย์ตั้งแต่วันที่ ๒๗ เดือนที่แล้ว โดยมีเป้าหมายที่พุทธคยา ตลอดการเดินทางชาวพุทธใน นิวเดลีต่างตะโกนเรียกร้องให้พุทธคยาปลอดจากอิทธิพล ของฮินดู และให้รัฐบาลคืนสิทธิในการดูแลพุทธสถาน แห่งนี้ โดยผู้นำชาวพุทธได้กล่าวว่า หากเดินทางถึง พุทธคยาจะประสานมือกันเป็นลูกโซ่มนุษย์รอบ ๆ สถูป โดยจะหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง ปลดปล่อยให้การตัดสินใจ เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลอินเดีย

“วัดกับรัฐ” สยามโพสต์ ๒๕ ก.ย. ๓๕ น. ๕

ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับวัดอันเนื่องมาจากการ แยกกันจัดงานเดือนสิบที่นครศรีธรรมราช กำลังบาน ปลายใหญ่โตถึงขั้นประชันหน้ากัน การเจรจาเพื่อหาข้อ

ยุติที่เหมาะสม เปลี่ยนเป็นการรื้อล้อมจากฝ่ายรัฐที่ไม่ อยากรู้เห็นความมัวหมองอันเกิดจากการจัดงานรื่นเริงใน วัดพระมหาธาตุวราวิหาร โดยรัฐได้ออกคำสั่งให้วัดเลิก การจัดงานเสีย แต่ทางวัดติดสัญญาที่ให้เอกชนเช่าเข้า สถานทั่วไป โดยฐานะของวัดและฐานะเจ้าคณะจังหวัด ทำให้ท่านไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องคอยนั่งรับคำสั่ง จากเจ้าเมือง แต่ถ้าว่ากันตามกฎหมายแล้ว รัฐสามารถ เอาผิดได้ในกรณีที่ไม่ได้ขออนุญาต เพราะกรรมการวัด ทำไว้ไม่เรียบร้อย แต่กฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจรัฐถึงขั้น ไปจับพระสึกได้

ข่าวที่ออกไปว่า รัฐจะใช้กฎหมายจับเจ้าคณะจังหวัด สึกนั้นไม่ชอบธรรมและดูจะเป็นการล่วงล้ำเกินพอดี เพราะท่านไม่ได้บกพร่องหรือกระทำความผิดมหันต์ ะไรนัก เพียงแต่ท่านก็เป็นเสมือนสมภารทั่วไปในคณะ สงฆ์ที่ “อ่อนแอ” ไม่รู้เท่าทันเหล่าเหลี่ยมของคนในโลก แต่ถึงยังไม่ถึงขั้นดั่งบ่อนพัน มีเวทีจำเริญ หรือฉายหนัง ลามก หากใช้เกณฑ์ปัญหาการจัดงานเดือนสิบของวัด มหาธาตุมาตัดสิน ก็นับว่ายังอยู่ในระดับดีกว่า, หย่อน- ยานน้อยกว่าวัดอินทรวรวิหาร วัดใหม่อมตรส ย่านบาง- ชุนพรหมที่ล้อมรอบไปด้วยโรงแรมม่านรูด

การพูดจากับพระโดยใช้วิธีหักหาญเกินไปนั้นไม่ เกิดประโยชน์ เพราะพระท่านมักมีอติมานะ ความดื้อ ถือคืออยู่ทุกรูป ถ้าพลาดพลั้งไปก็เหมือนไล่พระให้ไป รวมกันตั้งหลักสู้ พระระดับเจ้าคณะจังหวัดนั้น นอกจาก มีวัดบวรารเป็นร้อยเป็นพันแล้ว ถ้ารวมเอาลูกศิษย์ลูกหา ด้วยก็ปาเข้าไปเป็นเรือนหมื่นเรือนแสน ดังนั้น น้ำผึ้ง หยดเดียว ก็อาจบานปลายกลายเป็นสงครามกลางเมืองได้

ประสก “แปลกจริงพระสูบบุหรี่มากที่สุด” สยามรัฐ (คอลัมน์ข้างวัด) ๕ ก.ย. ๓๕ น. ๑๑

“ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขอ้างไว้ในหนังสือ- พิมพ์ “หญิงก้าวไกล” ว่า ในปี ๒๕๓๓ มีพระสูบบุหรี่ มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ถึง ๕๕% รองลงมาคือกลุ่มครู ๔๐% โดยมากพระส่วนใหญ่ที่สูบบุหรี่จะมรณภาพด้วยโรค มะเร็งในปอด” ข้อสรุปดังกล่าวหากคาดคะเนจากประ-

สภการณัก็คงจะจริง กล่าวคือ

๑) สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสนิ) วัดราชบพิตรที่สิ้นพระชนม์ไปเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ก็ทรงติดบุหรีตั้งแต่ผนวช เพิ่งมาทรงเลิกเมื่อรับพระราชทานสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช ดังได้บันทึกไว้ในเรื่อง “มาเจอไม้งามเมื่อชวานจวนบั้น”

๒) ในงานทำบุญจะเห็นได้ว่า ของถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาเจริญพระพุทธมนต์ฉันเช้าและฉันเพลนั้นไม่ต่างจากแต่ก่อนเท่าที่มีก็มีพานบุหรี หมากพลู

๓) ปัจจุบันพระสงฆ์ที่สูบบุหรี ฉันทมาก ออกจะเพลาลงไปไม่สูบบุหรีประเจิดประเจ้อ

๔) พระสงฆ์ที่สูบบุหรีมากกว่ากลุ่มอื่นที่เห็นอยู่ทั่วไปมี ๒ ประเภทคือ

ก. ประเภทบวชเมื่ออายุมากติดบุหรีงอมแงมมาก่อนบวช ได้แก่ หลวงตา หลวงลุง

ข. พระสงฆ์รุ่นใหม่ที่ด้อยการศึกษา

๕) พระภิกษุสามเณรรุ่นปัญญาชน คือ รุ่นใหม่ที่เรียนจบสูง ๆ กลุ่มนี้เหมือนนักศึกษาทั่วไปที่เห็นใครสูบบุหรีแล้วรู้สึกเหมือนลุงเชย

“พระสงฆ์ต้นตัวเทศน์ด้านเฮดส์” สยามรัฐ ๑๒ ต.ค. ๓๕ น. ๑๑

อธิบดีกรมการศาสนาเล็งเห็นว่า พระภิกษุสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลต่าง ๆ น่าจะเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในการรณรงค์เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับมหันตภัยอันร้ายแรงของโรคเอดส์แก่ประชาชน ดังนั้นจึงได้จัดทำโครงการรณรงค์พระภิกษุสงฆ์ป้องกันโรคเอดส์เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจโรคเอดส์ตามสมณวิสัย และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเทศนาสั่งสอนเยาวชนและประชาชนได้

โดยในปี ๒๕๓๕ กรมการศาสนาได้จัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนประจำตำบลจำนวน ๑,๒๐๐ รูป รวม ๓ ครั้งด้วยกัน อีกทั้งได้จัดอบรมถวายความรู้แก่เจ้าสำนักศาสนศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พระปริ-

ยัติเทศ ครูสอนพระปริยัติอาสา และครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี จำนวน ๒,๕๑๐ รูป

“พบเด็กในเมืองได้รับผลกระทบจากมลพิษมากที่สุด” สยามรัฐ ๒๐ ต.ค. ๓๕ น.

องค์การอนามัยโลกเปิดเผยว่า เด็กทารกและเด็กเล็กตามเมืองต่าง ๆ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่สุด ซึ่งได้ส่งผลให้โรคติดต่อทางน้ำและทางอาหารระบาดเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนั้นเด็ก ๆ ในเขตเมืองก็มักตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย อันเนื่องมาจากได้รับเชื้อจากแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะจะต้องเจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากในแต่ละปี จากรายงานพบว่าร้อยละ ๓๐ ถึง ๖๐ ของประชากรในเขตเมืองทั่วโลกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเป็นโรคติดต่อและอุบัติเหตุที่มีอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งนี้เพราะ ๑ ใน ๓ ของเด็กในประเทศกำลังพัฒนา อาศัยอยู่ในเขตเมืองมากถึงร้อยละ ๕๐

นอกจากนี้เอกสารขององค์การอนามัยโลกยังชี้ชัดว่า กลุ่มที่อาศัยอยู่ในแหล่งสลัมซึ่งไม่มีน้ำสะอาดใช้ ไม่มีการจัดเก็บขยะ และขาดการบริการสาธารณสุขที่จำเป็น ทำให้เด็กแรกเกิดมีความเสี่ยงที่จะเสียชีวิตก่อนอายุ ๕ ขวบมากกว่าเด็กในประเทศที่ร่ำรวยถึง ๔๐-๕๐ เท่า จากเอกสารชื่อว่า “การขยายตัวของเมืองและผลกระทบต่อสุขภาพของเด็ก” จัดทำโดยองค์การอนามัยโลกและสำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติหรือยูเน็ป ได้เสนอแนวทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยให้นานาชาติประเทศสร้างเครือข่ายการให้บริการด้านสาธารณสุขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเมืองในแถบแปซิฟิกตะวันตกครอบคลุมตั้งแต่ประเทศจีนไปจนถึงประเทศในแถบแปซิฟิกตะวันตกครอบคลุมตั้งแต่ประเทศจีนไปจนถึงประเทศในแถบแปซิฟิกตอนใต้

สตรี

กับ

บรมศาสดา

สุวรรณา สถาอานันท์

“หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ฉบับหนึ่งได้กล่าวถึงเรื่องการอ่านคัมภีร์ไบเบิลจากแง่มุมของสตรี สรุปได้ว่า อีฟเป็นผู้หญิงคนแรกที่น่าสนใจกว่าอดัมมาก เพราะอีฟกล้าที่จะปฏิเสธพระเจ้า อันเป็นจุดกำเนิดของชีวิต จุดกำเนิดของการให้ลูกให้หลาน เมื่อพระเจ้าถามอดัมว่า “ท่านทำอะไรผิด” อดัมกล่าวว่า “กินผลไม้ในสวน แต่อีฟบอกให้กิน” จึงอาจกล่าวได้ว่า อดัมนั้นเป็นเพียงผู้ทำตามเท่านั้น ในขณะที่อีฟเป็นวีรสตรี แต่ความสำคัญของอีฟถูกละเลยไปไม่มีการกล่าวถึง

คำกล่าว

ทั้งท้ายเกี่ยวกับบทบาทสตรีข้างต้นเป็นของ ดร.สุวรรณ สถาอานันท์ อาจารย์ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เป็นคริสตชนสตรี ที่มีความเชี่ยวชาญในลัทธิขงจื้อ มีสามีเป็นชาวมุสลิม เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับพุทธปรัชญาและดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมพุทธ ผู้ได้มาให้ข้อคิดเกี่ยวกับความสำคัญของสตรีต่อบรมศาสดาทั้ง ๔ ในศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และขงจื้อ ว่ามีบทบาท, ความหมาย หรือเป็นอุปสรรคอย่างไรในกระบวนการบรรพบุรุษ โดยพิจารณาจากจุดหักเหหรือจุดเปลี่ยนที่สำคัญในชีวิตของท่านเหล่านี้ ในฐานะของบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งวางรากฐานทางศาสนา มากกว่าการหมายถึงศาสดาพยากรณ์หรือศาสดาประกาศก เพื่อจะได้เป็นภาพสะท้อนท่าทีของสตรีในทางสังคมศาสนา

จุดหักเหที่สำคัญในชีวิตของบรมศาสดา

เมื่อประมาณ ๕๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช จุดหักเหที่สำคัญในชีวิตของขงจื้อเริ่มขึ้นเมื่อท่านอายุ ๕๖ ปี หลังจากลาออกจากราชการ ท่านได้เดินทางไปตามนครรัฐต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่แนวความคิด แต่กลับไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าครองนครรัฐต่าง ๆ มากนัก ท่านจึงกลับมาตั้งสำนักสอนเมื่ออายุ ๖๘ ปี จนกระทั่งถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๗๓ ปี

ส่วนในพระพุทธศาสนานั้น อาจกล่าวได้ว่าจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิตของพระพุทธเจ้า เริ่มขึ้นครั้งแรกจากการตัดสินใจเสด็จออกผนวช และครั้งต่อมา คือ การตรัสรู้ จากการที่พระพุทธเจ้าหักเหชีวิตของพระองค์สู่ร่ม

กาสาวพัสตร์ตั้งแต่วัยอุรกรจ ทำให้ท่านมีระยะเวลาในการสั่งสอนอบรมธรรมมากกว่าศาสดาท่านอื่น และก่อนข้างจะประสบผลสำเร็จในช่วงชีวิตของท่าน

ในกรณีของพระเยซูคริสต์ จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิตเริ่มขึ้นเมื่ออายุประมาณ ๓๐ ปี หลังจากการรับศีลล้างจากนักบุญจอห์น แบปติสต์ ในแม่น้ำจอร์แดน ซึ่งซึ่งตามพระคัมภีร์บันทึกไว้ว่า ได้เกิดสิ่งอัศจรรย์ประการหนึ่ง คือ ท้องฟ้าเปิดเผยออกและมีสุรเสียงจากพระเจ้าว่า “นี่คือบุตรสุดที่รักของเรา” จากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปจำศีลภาวนาในทะเลทรายถึง ๔๐ วัน ๔๐ คืน ก่อนออกเทศนาสั่งสอน จนสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนเมื่ออายุ ๓๓ ปี

ศาสดามะหะหมัด จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญเริ่มขึ้นเมื่อท่านอายุประมาณ ๔๐ ปี โดยได้รับการเผยแสดงจากพระเจ้า เป็นครั้งแรกและได้รับต่อมาอีกหลายครั้ง ท่านกลับไปหาพระอัลเลาะห์เมื่ออายุประมาณ ๖๓ ปี

สตรีเพศกับกระบวนการบรรลุมรรคธรรม

ขงจื้อ

ขงจื้อ

ตามหลักฐานในคัมภีร์ที่บันทึกการสนทนาระหว่างขงจื้อกับลูกศิษย์ มีการกล่าวถึงสตรีที่ไม่ใช่แม่เพียง ๔-๕ ครั้งเท่านั้น ครั้งหนึ่ง คือ ครั้งที่ขงจื้อไปหาพระสนมของฮ่องเต้ ส่วนอีกครึ่งหนึ่ง เป็นการบันทึกถึงการแต่งงานของหลานสาว แต่เหตุการณ์ทั้ง ๒ ครั้งนั้น และครั้งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสตรี มิได้มีผลอย่างสำคัญในกระบวนการคิด หรือการแสวงหาสังฆธรรมของขงจื้อ สตรีเพศจึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเด่นชัดต่อกระบวนการบรรลุมรรคธรรมของขงจื้อ แต่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะเป็นผู้สนับสนุน แต่ไม่ใช่ยานพาหนะและก็ไม่ใช่อุปสรรค ในระบบคิดของขงจื้อ ผู้หญิงมีสถานภาพเป็นแม่ ซึ่งมีความสำคัญตามกรอบจริยธรรมในพันธะหน้าที่ต่อครอบครัว ถ้าเราถือว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อสังคมการเมือง หญิงที่เป็นแม่ก็จะมียุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อสังคมการเมืองเช่นกัน

พระเยซูคริสต์

ในพระคัมภีร์ปรากฏชัดเจนว่า สตรีมีบทบาทเป็นสื่อ เป็นเครื่องหมาย เป็นยานพาหนะซึ่งนำไปสู่การเข้าถึงเจตน์จำนงของพระผู้เป็นเจ้าได้ กรณีที่เห็นได้ชัด ๒ กรณี คือ

กรณีแรก พระนางมารี มารดาของพระเยซูคริสต์ เมื่อจะเริ่มปฏิสนธิพระเยซูขึ้น เทวดากาเบรียล มาบอกกับพระนางว่า “จะให้กำเนิดบุตรชายโดยให้ชื่อว่า เยชู” พระนางมารีได้ยืนเทวดาพูดดังนั้นจึงถามขึ้นทันทีว่า “จะเป็นไปได้ได้อย่างไร ฉันไม่รู้จักผู้ชาย” เทวดาจึงกล่าวว่า “การปฏิสนธิครั้งนี้ มาจากพระเป็นเจ้า (ไม่ใช่มาจากโยเซฟ) เพราะบุตรที่มาก็คือจะเป็นบุตรแห่งพระเจ้า” เมื่อพระนางมารีได้ฟังจึงตอบรับพันธกิจอันนั้น นักคิดฝ่ายสตรีนิยมสมัยใหม่อธิบายว่า พระนางมารีคือ นักสตรีนิยมคนแรกในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ด้วยการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิต โดยไม่ปรึกษาผู้ชาย เป็นการสร้างครอบครัวครั้งแรกที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวมิใช่ผู้ชาย ซึ่งถือว่ามีความกล้าหาญมาก การบูชาพระแม่มารีในศตวรรษที่ ๒๐ ตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลกชี้ชัดว่า ในศาสนาคริสต์เจตน์จำนงของพระเจ้า ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การที่พระเยซูคริสต์จะมาจุติเป็นมนุษย์ โดยมีพระนางมารีเป็นสื่อ เป็นตัวผ่าน เป็นเครื่องหมาย ผู้หญิงจึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแสดง ในการเข้าถึงเจตน์จำนงของพระผู้เป็นเจ้า และเมื่อพระเยซูเริ่มเทศนาสั่งสอน ท่านจะปฏิบัติต่อสตรีที่เข้ามาติดต่อด้วยทั้งที่เป็นโสเภณี คนป่วย คนนอกศาสนา ด้วยมิตรไมตรีเสมอมา

“พระพุทธรเจ้าทรงมองเห็นตั้งแต่ครั้งนั้นแล้วว่า การละครวิเวียนซึ่งก็คือสตรี เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการแสวงหาสังฆธรรม”

พระพุทธเจ้า

ในพุทธศาสนาสตรีเพศเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรมค่อนข้างชัดเจน เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะอายุได้ ๒๕ ชันษา พระองค์ได้ตัดขาดจากกามกิเลสโดยสิ้นเชิง มูลเหตุจูงใจสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระองค์เสด็จออกผนวช คือ ความเบื่อหน่ายในรสกาม ท่านทรงมองเห็นตั้งแต่ครั้งนั้นแล้วว่า การละครวีรเอนซึ่งมีสตรีเป็นศูนย์กลางสำคัญ เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการแสวงหาสัจธรรม พระพุทธองค์ยังเป็นศาสดาองค์เดียวที่ดังคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการแยกสตรีเพศออกจากภิกษุ ขณะเดียวกันการตั้งภิกษุณีสงฆ์ ก็เป็นการแยกบุรุษเพศออกจากรั้วภิกษุสงฆ์เช่นกัน ดังนั้นความบริสุทธิ์ในทางศาสนาพุทธ จึงแยก

ศาสดามะหะหมัด

ในกระบวนการบรรลุธรรมของศาสดามะหะหมัดถือว่าสตรีเพศเป็นผู้สนับสนุน ขณะเดียวกันก็ไม่มีหลักฐานใด ๆ แสดงว่าสตรีเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรม จากชีวิตพ่อค้าคาราวานที่มีชื่อเสียงในเรื่องความซื่อสัตย์ ทำให้ท่านได้พบกับ ท่านหญิงคอดีเยห์ ซึ่งได้ว่าจ้างให้ท่านศาสดามาคุมคาราวานสินค้าของนาง ท่านหญิงคอดีเยห์เป็นหญิงหม้ายอายุประมาณ ๔๐ ปี ได้ขอท่านศาสดาซึ่งขณะนั้นอายุประมาณ ๒๕ ปี แต่งงานมีบุตรด้วยกันหลายคน เมื่ออายุประมาณ ๔๐ ปี ขณะที่ท่านไปจำศีลถาวรในถ้ำ ท่านได้รับการเผยแสดงจากพระเจ้าโดยเทวดายิบบรออิล (เป็นองค์เดียวกับกาเบรียลใน

กระบวนการบรรลุสัจธรรมของขงจื้อ

ในคัมภีร์รวมบทสนทนา ขงจื้อบันทึกไว้ว่า “เมื่ออายุ ๑๕ ปีจิตใจข้าพเจ้าตั้งมั่นอยู่กับการเรียน เมื่ออายุ ๓๐ ปีข้าพเจ้าตั้งหลักได้อย่างมั่นคง เมื่ออายุ ๔๐ ปีข้าพเจ้าไม่มีความสงสัยใดเลย เมื่ออายุ ๕๐ ปี ข้าพเจ้าเข้าใจบัญญัติแห่งสวรรค์ เมื่ออายุ ๖๐ ปีหูของข้าพเจ้าเป็นเพียงเครื่องรับฟังความคิดอันซื่อสัตย์ เมื่ออายุ ๗๐ ปี ข้าพเจ้าสามารถทำตามใจปรารถนาโดยไม่ก้าวท้าวความถูกต้อง”

จึงเห็นได้ว่าสำหรับขงจื้อนั้น กระบวนการไปสู่สัจธรรม เน้นที่กระบวนการศึกษา กล่อมเกลา ชัดเกลาทางบุคลิกภาพและจริยธรรม เน้นความขยันหมั่นเพียรของบุคคล เน้นเวลา การสะสม เพิ่มพูนชัดเกลาความรู้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ใหม่ ในปรัชญาของขงจื้อจึงได้อธิบายถึงกระบวนการชัดเกลาไว้ ๔ ขั้นตอน คือ การตัด, การตะไบ, โคร่งร่าง, การแกะสลักรายละเอียด และการขัดเงา

ออกจากประสบการณ์ทางเพศ

ในช่วง ๖ ปีที่แสวงหาทางตรัสรู้ นั้น มีบันทึกไว้ว่า ขณะที่พระพุทธเจ้าไปนั่งเรียนสมาธิกับดาบส ๒ ท่าน ไม่มีการพูดถึงมารผจญจากสตรีที่เค่นชัด แต่มีบันทึกถึงธิดาพญามารที่มาร่ำรำลอลวง อันเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์แห่งการตัดครั้งสุดท้ายก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้

ศาสนาคริสต์) ว่า “จงอ่าน” ท่านรอซูลร์จึงถามขึ้นว่า “เป็นไปได้อย่างไร ข้าพระองค์อ่านหนังสือไม่ออก” ทำอยู่เช่นนี้ถึง ๓ ครั้ง ๓ ครา ท่านนาบีจึงถามว่า “จะให้อ่านอะไร” ยิบบรออิลจึงตอบว่า “จงอ่านในนามของพระเจ้าผู้ทรงสร้างมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่าน และพระเจ้าทรงพระมหากرณาพระเจ้าผู้ทรงสอนด้วยปากกา ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขายังไม่รู้” เมื่อได้รับการเผยแสดงครั้งแรก ท่านรู้สึกริวิตกกังวลมากจึงเล่าให้

กระบวนการบรรลุสัจธรรมของพระเยซู-คริสต์

ในช่วงที่พระเยซูคริสต์เสด็จไปจำศีลภาวนาในทะเลทราย ๔๐ วัน ๔๐ คืน เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ก่อนออกเทศนาสั่งสอน เหตุการณ์สำคัญซึ่งบังเกิดแก่พระเยซู คือ มีซาตานหรือมารมาผจญ ได้มีบันทึกไว้ชัดเจนในคัมภีร์ของเซนต์เมทธิวกับเซนต์ลูกา พระองค์ถูกล่อลวงด้วย ๓ เรื่อง คือ ช่วงที่จำศีลภาวนาอยู่นั้น พระเยซูมิได้รับประทานอาหาร มารจึงล่อลวงว่า “ถ้าท่านเป็นบุตรแห่งพระเจ้า ให้นำหินออกมาขว้างให้ท่านเป็นขนมปังสิ” พระเยซูจึงตรัสตอบไปว่า “มนุษย์นั้น ไม่ได้มีชีวิตอยู่เพื่อขนมปังเท่านั้น แต่อยู่ด้วยพระวาจาแห่งพระเจ้า”

จากนั้นมารจึงพาพระเยซูขึ้นไปบนยอดพระวิหารในเมืองศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่ง (บางที่กล่าวว่าคือ เยรูซาเล็ม) แล้วจึงกล่าวว่า “จงกระโดดลงไป ในคัมภีร์บอกไว้ว่าพระเจ้าจะส่งเทวดามาปกป้องดูแลท่าน เทวดาจะมาอุ้มท่านไว้หากท่านสะดุดก้อนหิน” พระเยซูตรัสตอบไปว่า “อย่ามาล่อลวงเรื่องพระเจ้ากับข้าพเจ้าเลย”

ครั้งที่ ๓ ซาตานพาพระเยซูไปบนภูเขาสูง แล้วชี้ให้ดูอาณาจักรต่าง ๆ อันรุ่งเรืองในสมัยนั้นและกล่าวกับพระเยซูว่า “เราจะให้อาณาจักรเหล่านี้ทั้งหมดแก่ท่าน หากท่านยอมกราบแทบเท้าเรา” พระเยซูจึงตรัสว่า “เจ้าต่างหากที่ต้องเคารพบูชาพระเจ้า เจ้าควรรับใช้พระเจ้าเท่านั้น”

การล่อลวงทั้ง ๓ ครั้งนั้น ในทางสัญลักษณ์เป็นการแสดงให้เห็นการต่อสู้ทางจิตวิญญาณของพระเยซูคริสต์ก่อนที่จะออกเทศนาสั่งสอน จะเห็นได้ว่าไม่มีเรื่องสตรีเพศในการล่อลวงทั้ง ๓ ประการ การปฏิเสธการล่อลวงทั้ง ๓ ครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พันธกิจของพระเยซูคริสต์มิได้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์หรืออาหาร มิได้เป็นไปเพื่ออำนาจฝ่ายโลก และมิได้เป็นไปเพื่อการอวดศภาวะความเป็นพระเจ้า

“ในพระคัมภีร์ปรากฏชัดเจนว่า สตรีมีบทบาทเป็นสื่อ เป็นเครื่องหมาย เป็นยานพาหนะ ซึ่งนำไปสู่การเข้าถึงเจตน์จำนงของพระเจ้าได้”

ท่านหญิงคอดีเยห์ฟัง ท่านหญิงเมื่อได้ยินเช่นนั้นจึงกล่าวว่า “สามีที่รักจงชื่นชมยินดีเถิด พระองค์ผู้ซึ่งชีวิตของคอดีเยห์วางอยู่ในพระหัตถ์ ทรงเป็นพยานต่อสัจจะนี้ว่าท่านจะเป็นศาสดาประกาศกของมหาชน”

ท่านหญิงคอดีเยห์ เป็นคนแรกที่ได้รับศาสนอิสลาม และยอมรับท่านรอซูลร์ว่าเป็นศาสดาประกาศก ท่านศาสดากล่าวถึงท่านหญิงคอดีเยห์ไว้ว่า “เมื่อคนอื่นต่อต้านข้าพเจ้าหมดทุกคน คอดีเยห์ จะคอยสนับสนุนข้าพเจ้า เมื่อคนอื่นไม่เชื่อฟังพระเจ้านางจะคอยให้กำลังใจ เมื่อไม่มีใครช่วยข้าพเจ้า มีแต่นางคนเดียวที่คอยช่วยเหลือข้าพเจ้าเสมอมา” ท่านนรมิยะหะหมัดไม่ได้แต่งงานกับหญิงอื่นตลอดเวลาที่ท่านหญิงคอดีเยห์มีชีวิตอยู่ (อยู่ด้วยกันประมาณ ๒๕ ปีท่านศาสดาอายุประมาณ ๕๐ ปีจึงมีภรรยาคนที่ ๒) สตรีอีก ๒ ท่านที่มีความสำคัญต่อชีวิตของท่านนบีคือ ฟาติมะฮ์ ผู้เป็นบุตรสาว และ ไออีซะห์ ภรรยาคนสุดท้าย

สตรีกับชีวิตของบรมศาสดาหลังการ

บรรลุธรรม

ในคัมภีร์พันธสัญญาใหม่ ซึ่งเล่าถึงชีวประวัติพระเยซูคริสต์ว่า ท่านได้ช่วยเหลือผู้หญิงป่วยด้วยไข้เลือดตก ซึ่งในสังคมชาวยิวถือว่า ผู้หญิงคนนี้เป็นสิ่งสกปรก แต่พระองค์ก็ได้แสดงความรังเกียจ แต่กลับทรงช่วยรักษาจนหายด้วยความกรุณา ท่านยังได้ช่วยเหลือหญิงตกยาก ๒ กรณีที่โดดเด่น คือ

ผู้หญิงคนหนึ่งมีขี้ และกำลังจะถูกคนเอาก้อนหินขว้าง พระเยซูจึงทำชาวยิวที่ยืนอยู่ตรงนั้นว่า “ใครในพวกท่านที่ไม่มีบาป ก็จงหยิบก้อนหินก้อนแรกขว้างผู้หญิงคนนี้สิ” ในที่สุดก็ไม่มีใครกล้า

อีกกรณีหนึ่งในระหว่างงานเลี้ยงที่พระเยซูกับสานุศิษย์กำลังนั่งรับประทานอาหารอยู่ ผู้หญิงคนหนึ่งได้นำน้ำมันอย่างดีมาชะโลมเท้าของพระเยซู แล้วเอาผมของนางเช็ด สานุศิษย์บางคนเห็นเป็นการไม่สมควร แต่พระเยซูกลับทรงเห็นว่า เขาทำด้วยจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์ แม้พระพุทธรเจ้าก็มีโซ่ว่าจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับสตรีใดเลยหลังจากตรัสรู้ ดังจะเห็นได้จากการแต่งตั้งภิกษุณีสงฆ์, กรณีเสด็จกลับกรุงกบิลพัสดุ์ และกรณีอื่น ๆ แม้ว่าในพระวินัยจะแสดงให้เห็นชัดว่า เรื่องทางเพศเป็นอุปสรรคที่ก้าวข้ามยากมากสำหรับภิกษุภวชนใหม่ ขณะเดียวกันพระองค์ก็ยอมรับว่าผู้หญิงมีศักยภาพที่จะบรรลุธรรมได้เช่นกัน

ขงจื้อกับศาสดามะหะหมัด ได้สร้างกฎเกณฑ์ที่แน่ชัดในเรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัว หญิงต้องซื่อสัตย์ต่อสามี สามีจะมีภาระในการดูแลปกป้องภรรยา ในศาสนาอิสลามมีกฎเกณฑ์ที่ค่อนข้างชัดเจนในความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ภรรยาต้องเชื่อฟังสามี ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการกับระเบียบทางเพศในครอบครัวให้สอดคล้องกับแนวคิดทางศาสนา อันเป็นรากฐานของการจัดระเบียบสังคม จนนักคิดฝ่ายสตรีนิยมบางคนถึงกับสรุปว่า การควบคุมจัดการกับชีวิตทางเพศของสตรี คือ การควบคุมจัดการกับระเบียบสังคม

สตรีนิยมกับระบอบปิตาธิปไตย

นักคิดฝ่ายสตรีนิยมท่านหนึ่งเสนอว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่มาโดยตลอดเป็นเพราะพัฒนาการของระบอบปิตาธิปไตย (Patriarchy) ซึ่งเริ่มพัฒนาขึ้นเมื่อ ๓,๐๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช และประสบผลสำเร็จค่อนข้างสมบูรณ์เมื่อประมาณ ๖๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งมีผลสืบทอดมาจนถึงศตวรรษที่ ๑๘, ๑๙ และ ๒๐ ระบบนี้ยังแข็งแกร่งอยู่มากไม่ว่าในสถาบันการเมืองหรือระบบเศรษฐกิจแบบใด

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่มานานกว่า ๕๐ ศตวรรษ โดยที่นักสตรีนิยมคนแรกเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อศตวรรษที่ ๑๘ คือ สตรีเองไม่มีบทบาทในการเก็บรักษา จัดการ อธิบาย หรือ ตีความระบบสัญลักษณ์ซึ่งทางศาสนา และวรรณกรรม บुरุษเท่านั้นเป็นผู้จัดการ เก็บรักษา ตีความและสั่งสอนความรู้จากระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ สตรีมีบทบาทเพียงด้านที่เกี่ยวกับบุขปาฐะ ดำเนินนิยายปรัมปรา

ถ้าสตรีไม่เข้าใจประวัติศาสตร์ของตนเองเพราะไม่เข้าใจระบบสัญลักษณ์เหล่านี้ สตรีก็จะไม่รู้อดีตของตนเอง เมื่อมองย้อนไปในประวัติศาสตร์อารยธรรมมนุษยชาติ มีวีรบุรุษมากมายที่ได้รับการบันทึกไว้ แต่มีวีรสตรีน้อยมากที่ได้รับการกล่าวถึง เพราะเรามองไม่เห็นความเป็นไปได้ในอดีต ไม่ได้มองชีวิตของผู้หญิงผ่านประวัติศาสตร์ ดังนั้นการกลับไปอ่านประวัติศาสตร์ การกลับไปอ่านคัมภีร์ทางศาสนาจากแง่มุมของสตรีนิยม จะเป็นการเข้าไปจัดการกับระบบสัญลักษณ์ซึ่งอำนาจของระบอบปิตาธิปไตยครอบงำอยู่ได้ อันจะช่วยให้การสะท้อนภาพบทบาทสตรีในสังคมโลกชัดเจนขึ้น

*เก็บความจากคำบรรยายในการสัมมนาเรื่อง “สตรีกับบรมศาสดาในศาสนาต่าง ๆ” จัดโดยโครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๕ ณ ตึกอนุเคราะห์สงฆ์ ชั้น ๗

ขอเชิญร่วมทอดผ้าป่าพันธุ์ไม้อีสานร่วมใจฟื้นฟูป่าชุมชน
เพื่อฟื้นฟูป่าไม้ 10 ป่าในภาคอีสานและจัดตั้ง “กองทุนอีสานร่วมใจฟื้นฟูป่าชุมชน”
ณ วัดภาคภูมิ บ้านคอนหมู ต.ขามเปี้ย อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี
วันที่ 21-22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535

ความเป็นมา

การที่ประเทศไทยมีป่ามากในอดีต และรัฐมีนโยบายสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากป่ามากกว่าการบำรุงรักษาป่า และการปลูกป่าทดแทน ทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว จนปัจจุบันกลายเป็นต้นเหตุของปัญหาวิกฤติของระบบนิเวศวิทยาในประเทศไทย ขณะเดียวกันในหมู่บ้านและชุมชนหลายร้อยแห่งทั่วประเทศ ชาวบ้านชนบทได้รักษาและดูแลป่าของพวกเขา มาหลายชั่วอายุคน ในรูปของ “ป่าชุมชน” ด้วยหลักการที่ควบคู่กันระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ มีระบบการจัดการสรวร มีกฎระเบียบการลงโทษผู้กระทำผิด มีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง พวกเขาถือว่าป่าเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับปากท้องและการผลิตในภาคเกษตร เป็นแหล่งอาหารและยาสมุนไพร ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้นานาชนิด ป่าจึงมีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อหมู่บ้านในละแวกนั้นถ้าไม่มีป่าพวกเขา ก็อยู่ไม่ได้

ด้วยการตระหนักถึงความจำเป็นของป่าที่จะต้องดำรงอยู่คู่ชุมชน ชาวบ้านอีสานในพื้นที่ป่าชุมชน 10 ป่าได้เกิดความตื่นตัวที่จะฟื้นฟูป่าชุมชนในละแวกบ้านของตน ให้มีสภาพสมบูรณ์ขึ้นอีก จึงร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน 10 องค์กร จัดการรณรงค์ระดมทุนทรัพย์และพันธุ์ไม้เพื่อเป็นปัจจัยสำหรับการฟื้นฟูสภาพป่าในชุมชน 10 ป่า โดยจะรวบรวมทุนทรัพย์ และพันธุ์ไม้ลงสู่ชุมชนในรูปของ “ผ้าป่าพันธุ์ไม้” และจัดตั้งเป็น “กองทุนอีสานร่วมใจฟื้นฟูป่าชุมชน” เพื่อขยายและกระจายพันธุ์ไม้สู่ชุมชนที่มีโครงการฟื้นฟูป่าชุมชนในพื้นที่ 10 ป่า โดยมีคณะกรรมการชาวบ้านจากพื้นที่ 10 ป่า เป็นผู้ควบคุมดูแล เพื่อให้ปัจจัยที่ได้มาก่อให้เกิดผลอย่างจริงจังและต่อเนื่องไปในระยะยาว

วัตถุประสงค์

โครงการผ้าป่าพันธุ์ไม้อีสานร่วมใจฟื้นฟูป่าชุมชน มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

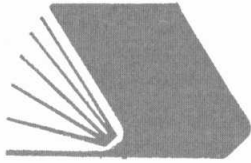
1. เพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้และทุนทรัพย์ ทอดผ้าป่าสู่ชุมชนที่วัดภาคภูมิ บ้านคอนหมู ต.ขามเปี้ย อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี แล้วกระจายต่อไปยังป่าชุมชน 10 ป่าในภาคอีสาน
2. ก่อตั้ง “กองทุนอีสานร่วมใจฟื้นฟูป่าชุมชน” สำหรับบริหารจัดการและกระจายพันธุ์ไม้และเงินทุนสู่ชุมชนที่มีโครงการฟื้นฟูป่าชุมชนในพื้นที่ 10 ป่า และป่าอื่น ๆ ในภาคอีสาน

สนใจร่วมสมทบทุน “กองทุนอีสานร่วมใจฟื้นฟูป่าชุมชน”

กรุณาส่งชานด์ติ หรือ ตัวแลกเงินมาที่:

นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์

■ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา

ตู้หนังสือเสขี ย ธ ร ร ม

หลักเกณฑ์ปฏิบัติสำหรับการใช้บริการตู้หนังสือเสขี ย ธ ร ร ม

๑. หากพระคุณเจ้ามีความต้องการหนังสือเล่มใดที่ทางกองสาราณียกรได้แนะนำผ่านทางตู้หนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ ทั้งนี้โดยขอมาได้ครั้งละ ๑ เล่ม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

๒. การให้บริการตู้หนังสือเสขี ย ธ ร ร มนี้เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของพระภิกษุสามเณรเป็นหลัก ดังนั้นภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากพระ

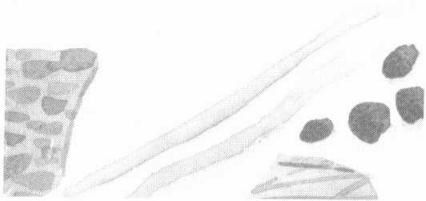
คุณเจ้ามีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสนั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทาง ศพพ. ในราคาที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่ ตู้หนังสือเสขี ย ธ ร ร ม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน กทม. ๑๐๖๐๐ ธนาณัติสั่งจ่าย นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ ปณ.คลองสาน

อาหารต้านมะเร็ง

ศาสตราจารย์ในแพทยกรรณโรคมะเร็งใหม่

พิมพ์ครั้งที่ ๓ • ๒๕๖๓ • ๑๖๖ หน้า • ๑๖๕ บาท

อาหารต้านมะเร็ง (พิมพ์ครั้งที่ ๓)

มิชิโอะ คูชิ เขียน นายแพทย์ประพจน์ เกตุรากาศ แปล หนา ๑๘๗ หน้า ราคา ๖๕ บาท

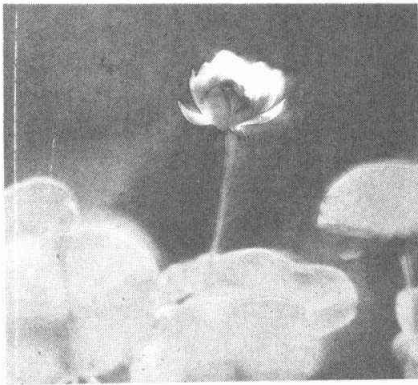
“มะเร็ง” โรคร้ายที่มนุษย์ชาติพากันหวาดกลัว นอกจากจะยากต่อการรักษาแล้ว สาเหตุอันก่อให้เกิดมะเร็งนั้นก็มากมายหลายอย่างจนบางที่เราไม่อาจรู้ได้ว่าโรคร้ายนี้ได้เกิดขึ้นกับเราแล้ว และสาเหตุการเกิดมาจากอะไร จนเมื่อ มิชิโอะ คูชิ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง โดยอาศัยประสบการณ์และข้อมูลของสถาบันการแพทย์ชั้นสูง จึงพบว่าอาหารก็อาจเป็นสาเหตุ

หนึ่งของการเกิดโรคมะเร็งได้ จึงได้เสนอทั้งศาสตร์และศิลป์แห่งการรักษาโรคมะเร็งใหม่ โดยพยายามมุ่งเน้นให้คนเรารับประทานอาหารที่ได้จากธรรมชาติ ควบคุมอาหารให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งจะ能够帮助ป้องกันและรักษาผู้ป่วยจากโรคร้ายนี้ได้ บางทีศาสตร์และศิลป์แห่งการรักษาโรคมะเร็งใหม่นี้ อาจจะเปลี่ยนโฉมการแพทย์แผนใหม่ก็ได้

คืนชีวิตให้ผืนดิน ประสบการณ์เกษตรกรรมธรรมชาติในเมืองไทย รสนา โตสิตระกูล บรรณาธิการ หนังสือหนา ๖๔ หน้า ราคา ๔๐ บาท

หลังจากที่รสนา โดลิตระกุล ได้แปลงานเล่มสำคัญของ มาชาโนบุ ฟูกุโอะเกะ เรื่อง ปฏิวัติยุคสมัยด้วยฟางเส้นเดียว ออกมาแล้ว แนวคิดเกษตรกรรมธรรมชาติก็ได้รับการขานรับอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะในหมู่ผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมเท่านั้น หากยังครอบคลุมไปถึงแวดวงปัญญาชน นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจปัญหาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในทุกวงการอาชีพของสังคมไทยด้วย ทั้งนี้เพราะ “แนวคิด” ดังกล่าวไม่เพียงเสนอทางออกที่น่าเป็นไปได้แก่วงการเกษตรกรรม แต่ยังให้คำตอบที่ท้าทายต่อความอยู่รอดของระบบชีวิตและระบบนิเวศโดยรวม และคืนชีวิตให้ผืนดิน เป็นประสบการณ์ของเกษตรกรรมธรรมชาติในเมืองไทย ที่เป็นผลจากการนำหลักคิดเกษตรกรรมธรรมชาติมาผสมผสานกับความรู้เกษตรกรรมดั้งเดิมของชาวบ้านนั่นเอง

แผนที่ชีวิต : สำหรับทุกคน พุทธทาสภิกขุ สำนักพิมพ์พลอยยินดี กระจดาชปอนด์ หน้า ๕๑ หน้า ราคา ๑๘ บาท

“ชีวิต คือการเดินทางไปสู่จุดหมาย จุดหมายของชีวิต คือ ความสงบเย็นและเป็นประโยชน์ การเดินทางต้องมีแผนที่บอกเส้นทาง แต่อะไรเล่าคือแผนที่ชีวิตสำหรับทุกคน ทั้งที่อยู่ในวัยเรียน วัยรัก วัยรวย และ

วัยร่วงโรย จะมีชีวิตผ่านวัยต่าง ๆ ให้ราบรื่นและร่มเย็นได้อย่างไร...

คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้ เป็นสิ่งที่ปุณฺชนทั้งหลายล้วนไขว่คว้าตามวิถีทางของแต่ละคน แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่า เส้นทางที่เรากำลังเดินอยู่นั้นทอดไปสู่หนทางแห่งการหลุดพ้น หรือนำเราให้ตกลงไปสู่หุบเหว

หนังสือ “แผนที่ชีวิต : สำหรับทุกคน” ซึ่งบรรจไว้ด้วยวจนะจากท่าน “พุทธทาสภิกขุ” เล่มนี้อาจเป็นเสมือนแผนที่ที่จะช่วยนำทางชีวิตของท่านในการเดินทางไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้อย่างมั่นคง ช่วยให้เข้าใจความหมายของธรรมะ, ชีวิต รวมไปถึงการศึกษา ช่วยให้ความกระจ่างในความแตกต่างระหว่างโลกียะและโลกุตตระ, ปฏิจสนูปบาท, ชั้น ๕, และธรรมะ ๔ เกลอ โดยอาศัยอานาปานสติภาวนาช่วยสื่อถึงปัญหาและอุปสรรคที่สังคมโลกกำลังเผชิญอยู่

หนังสือเล่มนี้จึงอาจเป็นทางลัดที่จะนำพาชีวิตของท่านให้ไปถึงซึ่งการดับทุกข์ หรือพระนิพพานตามสัจธรรมคำสอนที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ได้โดยมิต้องเสียเวลาไปกับสิ่งล่อหลอกตามรายทาง เพราะการที่แต่ละคนจะสามารถนำชีวิตไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสงบเย็นและเป็นประโยชน์โดยแท้จริงนั้น ถือเป็นปัจจัยตั้งเวทิตัพโพ วิญญูหิ คือ เป็นสิ่งที่ผู้รู้รู้ได้เฉพาะคน เท่านั้น

ชุมทรัพย์จากพระโอบุษฐ์ : ฉบับคู่มือพุทธบริษัท
พุทธทาสภิกขุ กระดาษปอนด์ ๑๙๙ หน้า ราคา
๖๕ บาท สำนักพิมพ์บุพนิมิต

“อานนท์ เราไม่พยายามทำกับพวกเธออย่างทะนุ-
ถนอม เหมือนพวกช่างหม้อ ทำแก่หม้อ ที่ยังเปียกยัง
ดิบอยู่ อานนท์! เราจะขนาบแล้วขนาบอีก ไม่มีหยุด
อานนท์! เราจะชี้โทษแล้ว ชี้โทษอีกไม่มีหยุด ผู้ใด
มีมรรคผลเป็นแก่นสาร จะทนอยู่ได้”

พุทธวจนะข้างต้นชี้ชัดถึงความรู้สึกของคนทั่วไป
ที่มักบั่นดาลโทษเมื่อถูกกล่าวต่อขาน เพราะคนส่วน
ใหญ่มักละเลยที่จะนำคุณประโยชน์ของคำคำเหน็ดเหนื่อย
นั้นมาใคร่ครวญให้เกิดคุณค่า แต่หากผู้ใดมอง “คำขนาบ”
เหล่านั้นว่าเป็นเสมือนแสงสว่างทางปัญญา เป็นเสมือน
แผนที่บ่งชี้เส้นทางในการค้นหาชุมทรัพย์ เพื่อปลดปล่อย
ตนเองจากพันธนาการแห่งห้วงวัฏฏะนี้ เหมือนดังพุทธ-
พจน์ที่ว่า “คนเรา ควรมองผู้มีปัญญาใด ๆ ที่คอยชี้โทษ
คอยกล่าวคำขนาบอยู่เสมอไป ว่าคนนั้นแหละคือผู้ชี้
ชุมทรัพย์ ควรคบขันธ์จิตที่เป็นเช่นนั้น” ผู้นั้นย่อมมี
แต่ดีแต่เดียว ไม่มีเสียเลย

จากการเห็นประโยชน์ดังพุทธพจน์ข้างต้น ทาง
สำนักพิมพ์บุพนิมิตจึงได้คัดเลือกและรวบรวมพุทธภาษิต
จากพระไตรปิฎก ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสขนาบและชี้
ชวนพระสาวกทั้งหลายไว้ โดยเลือกรื่องที่น่าสนใจจาก
หนังสือ “ธรรมโฆษณ์” ที่ท่านพุทธทาสภิกขุ แปลและ
เรียบเรียงจากบาลีพระไตรปิฎกมาร้อยกรองให้เป็นหมวด
หมู่ เพื่อความสะดวกแก่การศึกษาของผู้ที่ต้องการค้นหา
ชุมทรัพย์

ในภาคแรกของหนังสือเล่มนี้บรรจุไว้ด้วย นิค-
คหพจน์-คำขนาบ ผู้ชี้ชุมทรัพย์ ซึ่งก่อบรรยายเรื่องราว
เกี่ยวกับการทูลสวด, การไม่สังวร, เกียรติและลาภสักการะ,
การทำตามอำนาจกิเลส, การเป็นทาสตัณหาคา, การหละ-
หลวมในธรรม, การลืมหืมตาปฏิบัติ, พิศสงทางใจ และ
การเสียความเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ส่วนในภาคที่สองได้
รวบรวมปคคลพจน์-คำชี้ชวนวิงวอน ผู้ชี้ชวนวิงวอน
ที่ก่อบรรยายเรื่องราวเกี่ยวกับการมีศีล, การมีสังวร,

การเป็นอยู่ชอบ, การไม่ทำตามอำนาจกิเลส, การไม่เป็น
ทาสตัณหาคา, การไม่หละหลวมในธรรม, การไม่ลืมหืมตา
ปฏิบัติ, การหมัดพิศสงทางใจ, การไม่เสียความเป็น
ผู้หลักผู้ใหญ่ และเนื้อหาของโลก

หนังสือชุมทรัพย์จากพระโอบุษฐ์เล่มนี้ จึงนับได้ว่า
มีคุณค่ายิ่งต่อการประพฤติพรหมจรรย์ในทางพระธรรม-
วินัย เพราะเป็นการชี้โทษและยกย่องนสรายที่จะมีต่อการ
ดำเนินชีวิตของสมณะ อันจะขัดขวางต่อการบรรลุมรรคผล
นิพพาน และยังสามารยยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งมาสู่
ผู้ที่ต้องการกำลังใจในการค้นหาชุมทรัพย์ และยังเป็น
เครื่องกลับตัวสำหรับผู้ที่ถูกค้นชุมทรัพย์อยู่ในวิถีอันถลล
นอกทางได้อีกด้วย

พระคุณที่อื่นเดียมีต่อไทย
พุทธทาสภิกขุ บรรยาย
มูลนิธิศุลยพากย์สุวัฒน์-ฉลวย-ทิพวรรณ ปัทม-
สถาน จัดพิมพ์

หนา ๒๖ หน้า ขอรับได้ที่ คุณทิพวรรณ ปัทมสถาน
เลขที่ ๕๖ ซอย ๑ นวธานี คลองกุ่ม บางกะปิ กรุงเทพฯ
๑๐๒๓๐ โทร. ๓๗๖-๑๓๓๖, ๓๗๖-๑๗๑๕

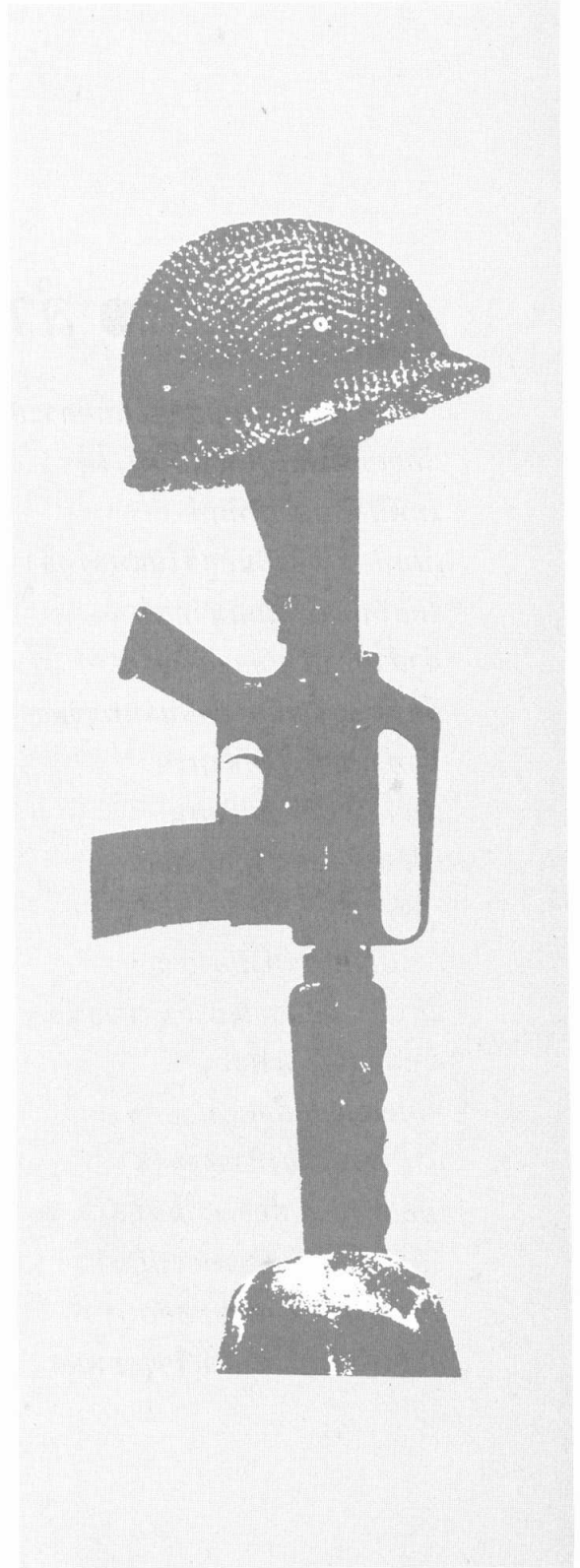
ชื่อหนังสือเล่มเล็กเรื่อง “พระคุณที่อื่นเดียมีต่อ
ไทย” คงจะบ่งเป็นนัยได้ดีถึงที่มาของธรรมเทศนาถกถ
นี้ โดยท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ในวันอาสาฬหบูชา

ปี ๒๕๓๓ ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม ไซยา ทั้งท่านผู้บรรยายยังได้ขยายความต่อในเรื่อง โดยกล่าวว่า การพูดในวันนี้ก็เพื่อ “ขอบคุณผู้ที่นำพุทธศาสนา มาให้เรา” ด้วยว่าถ้าไม่มีพุทธศาสนาแล้ว เราก็จะ “ไม่มีความรู้โดยเฉพาะที่ว่าจะดับทุกข์กันได้อย่างไร” กระนั้นคุณูปการของอินเดียที่มีต่อไทยหาได้ยุติเพียงแก่เรื่อง ศาสนธรรมไม่ หากยังครอบคลุมไปถึงวัฒนธรรม ขนบประเพณีต่าง ๆ โดยที่บางเรื่องเรามากจะมองข้ามหรือมิได้ตระหนักด้วยซ้ำ นับแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องแก่ปัจจัยสี่, ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต, การศึกษา, ศิลปะ และวิทยาการในแขนงต่าง ๆ กล่าวถึงที่สุดแล้วก็คือพระพุทธรูปสร้างความเป็นไทยแก่เรา เพราะเหตุนั้น “ความเป็นไทยจึงมิได้เพราะความมีแห่งธรรมะในพระพุทธรูปศาสนา เมื่อได้เป็นไทยแก่กิเลสอย่างเดียวนั้น มันก็เป็นไทยหมดแหละ ไม่เป็นทาสของใครเลย ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสติปัญญา เราไม่ได้เป็นทาสของใคร เพราะว่ามีปัญญา ธรรมะสูงสุดของธรรมชาติ ซึ่งได้มาจากพระพุทธรูปศาสนา” และนอกจากพุทธศาสนาแล้ว ในด้านของไสยศาสตร์ เรายังได้รับอิทธิพลศาสนาฮินดูจากอินเดียอีกด้วย จึงต้องรับรู้ไว้ว่า “เราสร้างชีวิต สายเลือดสายเนื้อขึ้นมาจากสองศาสนา ทั้งศาสนาพุทธทั้งศาสนาฮินดู คือทั้งไสยศาสตร์และพุทธศาสตร์”

ท้ายที่สุดท่านผู้บรรยายยังได้เชิญชวนให้ผู้ฟังร่วมกันตอบแทนพระคุณต่ออินเดียด้วยการร่วมใจจัดสร้าง “อินเดียจำลอง” เป็นพุทธสถานแสดงที่ประสูติ, ที่ตรัสรู้, ที่แสดงธรรมจักร, ที่ปรินิพพาน ในสวนโมกข์ด้วย เพราะเหตุว่า “การตอบแทนนี้ไม่เพียงจะตอบแทนอินเดีย แต่จะเป็นการตอบแทนคุณพระพุทธเจ้าด้วย (เพราะ) พระพุทธเจ้าเป็นคนอินเดีย ศาสนาของพระองค์เกิดในอินเดีย เป็นศาสนาของอินเดีย”

อนึ่งธรรมเนียมบรรยายนี้ได้รับการแปลออกเป็นภาษาอังกฤษ โดยท่านอาจารย์กรุณา กุศลาลัย ในชื่อเรื่อง “India’s Benevolence to Thailand” เพื่อเผยแพร่ในวงสากลต่อไปอีกด้วย

พิภพ อุดมอิทธิพงศ์

● ลำนำป่าไม้ ●

ร้อยเงาเหยียดยอดทอดระยับ
 ร้อยเรียงพันเป็นพงเป็นพงไพร
 เทพีกีสถิตเข้าพิทักษ์
 เป็นป้อมเมืองกันอสุรินแหล่งหล้า
 โดยปีหลายร้อยจนากาล
 ลำล้าป้องกำนัลจากจัญไร
 ยืนต้นอยู่จำเนียรกาลนานพรรษา
 น้ำท่วมน้ำทำให้ลำทรุด
 ฝนจัดฝนกล้ากำบังฝน
 เปลือกผุสั่นระริกอยู่ริกริน
 บุญคุณใหญ่ยิ่งกว่าขุนคีรี
 เลอเลิศกว่าแก้วก่องกาญจนา
 แอบอิงด้วยปราณชาตินานาชนิด
 ลำเดี่ยวลำไตรระคนคน
 ต้นตายสายเลือดสังเวยต้น
 บ้างรำร้องก้องป่าระงมงัน
 เมื่อแผ่ทิพยสอดเนกอนันต์
 ขอพรวอนพื้เงียงพระปฏิมา
 ออกตัญญูเครื่องหมายอัสตบุรุษ
 ทั้งโคตรชนช้างเคียงเรียงสอพลอ

ลมโบกส่ำทับสุ่มทุมไทว
 เป็นพงพฤษ์อาศรัยแห่งเทพา
 แผ่พิธานารักษ์จากยักษา
 สัพพีต้อปปางราและปราชัย
 เกื้อกูลถิ่นกันดารด้วยร่มไม้
 ทั้งเป็นโพธิ์พฤษ์ปัจจยสูภาวะพุทธ
 ลมโกรกละม้ายว่าจกร้าวรุด
 ลำโทรมรากหลุดอยู่อาจณ
 บังแตกด้วยไบบนจนไบบั้น
 โรยราลงดินตามเวลา
 เข้าชั้นบุพการือนรรรมค่า
 สมบัติรวมศรัทธามหาชน
 เติบโตร่วมสถิต ณ ลำต้น
 คลอเคลียสับสนธีสัมพันธ์
 ที่ทบร่างพลีตนก็มุงมัน
 งอนหงอรั้ารำพันอาตุรา
 เจ็บป่วยก็คุ้มต้นลอนลานหา
 แต่แทนคุณด้วยโคนฆ่าทั้งเถากอ
 จะตกต่ำดำผุดทั้งโคตรพ่อ
 และโคตรเหง้าเถากอนาคต

คือผู้ฆ่าชีวิตอนุชน
 เกิดมาขวางกลางลำธรรมพจน์
 หลายชีวิตสังเวทและตกทุกข์
 ล้นพุงล้นกระเพาะล้นลำไส้
 กาละเนรยิกจะอัมพี
 ชัดคราบวิฑฒกือหังการ
 สัมโมหะลูปหน้าเยี่ยงปะแปง
 วิสัยเกรี้ยวเกาะลึงเยี่ยงลึงทะโมน
 ป่าตายป่าแตกเทวาพิโรธ
 ควรคราจะปล่อยยอสุรกาย
 หมดลำนเนาแมกไม้เสาวคนธ์
 หมดอากรกำเนดิรัตนมณี
 เป็นกริธาเกมกักขพะทุรชาติ
 เยี่ยงกิมิแลกอัจมด้วยแก้วกาญจน์
 สืบสายประดุกไซ้เส้นวัฏฏะ
 เมียงมองแต่สุขเสวยกามกำนัล
 กราบพฤกษ์คือกราบพระ ณ โปธิ์พฤกษ์
 โคนพฤกษ์คือฆ่าพระประจำเมือง
 อุตบัติแต่นานาทุกขสังโยค
 ก่อแต่ผลานารยกิจการย

คือทาสแท้กุกุศลกรรมบถ
 ให้ลูกหลานอภัยศอ์ปรโมย
 หนึ่งชีวิตเสวยสุขอย่างยิ่งใหญ่
 เป็นตัวอภัยภัยไรในสายตา
 นิมนต์สงฆ์สวดสัพพิมาบังหน้า
 ส่อสันดานโจรามาหาโจร
 ละโมภโลกภระทุ้งแทงให้หักโค่น
 จึงเพลิงป่าลูกโชนจนป่าตาย
 ป่าสถิตหลายร้อยโยชน์ล่มสลาย
 จึงกลียุคบานปลายสู่บุรี
 เสาวศักดิ์ผ่านพันหมตราศี
 แล้วก็หมดมหารรชี่จะชาญฉาน
 เชื้อชูชกประสิทธิ์สาธน์มาจงผลาญ
 ก่อกรรมเป็นตำนานให้จ่านรจ
 ทุรชนตะกลามกละสุไซศวรรย์
 สร้างอาถรรพ์ล้างชาติอยู่นิตย์เนื่อง
 ได้รำลึกพระโคดม ณ บาทเบื้อง
 บุรีเรื่องจกย้อยยับในทันใด
 ได้อสุรครองโลกแทนเทพไท
 อาทิตุพภิกขภัยนิรันดรกาล ●

● พระมหาปฐมพงษ์ งามล้วน ●

ฤดูร้อน ๒๕๒๘

๔๘ วัน ที่ได้หวั่น (ตอนที่ ๒)

วฑฒโน ภิกขุ

ท่านผู้อ่านที่รัก

ทั้งหลาย ฉบับที่แล้ว
มาผู้เขียนได้นำท่านไปศึกษาประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ของประเทศ
ได้หวั่นมาบ้างพอสมควรแล้ว แต่ลืมบอกให้ทราบว่า
ได้หวั่นนั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นภูเขาประมาณ
๗๐% และมีแม่น้ำสายสั้น ๆ ไหลเชี่ยวกว้างเป็นกิโลเมตร
ที่ทำการเกษตรนั้นมีน้อย แต่ประชากรมีความขยันมาก ที่
ทุกตารางนิ้วเขาจะทำให้เกิดประโยชน์ ไม่ปล่อยให้ว่างเปล่า
เหมือนบ้านเรา แม้แต่ข้างฟุตบอลถนนทั้งในเมืองและบ้าน
นอก ใกล้บ้านใครเขาจะปลูกผักกาด ผักคะน้า หอม กระเทียม
 ฯลฯ เรียกว่า “ปลูกพืชผักสวนครัวข้างถนน” นั่นเอง

ครับ คราวที่แล้วได้เขียนถึงความแตกต่างระหว่างพระ
มหายานที่ได้หวั่น และพระเถรวาทในประเทศไทยว่า หลาย ๆ
อย่างทั้งรูปแบบทั้งแนวทางการปฏิบัติมีความแตกต่างกัน
ออกไป **การที่ผู้เขียนนำเอาข้อแตกต่างของพระ ๒ นิกาย
๒ ประเทศมาเขียนให้ได้ศึกษากันนี้ มิใช่เพื่อยกย่องว่าใคร
ดีกว่าใคร หรือจะเกณฑ์ให้พระไทยไปทำอย่างพระมหายานที่
ได้หวั่น เพียงแต่เปรียบเทียบให้ผู้อ่าน ได้เห็นความแตกต่าง
หลากหลายของพุทธศาสนา ศาสนิกชนที่นับถือศาสนาเดียว**

กัน เมื่อกระจายไปอยู่ต่างถิ่น ต่างประเพณีวัฒนธรรม ต่าง
เชื้อชาติ ต่างสิ่งแวดล้อม ก็ย่อมมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
ไปตามสภาพการณ์นั้น ๆ

นักปราชญ์ท่านได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
นิกายต่าง ๆ ของพุทธศาสนาไว้อย่างน่าฟังว่า เสมือนครอบครัว
หนึ่งมีลูกหลายคน เมื่อลูกโตต่างก็แยกย้ายกันไปทำมา
หากินอยู่หลายแห่ง และมีอาชีพไม่เหมือนกัน เช่น คนโต
ไปอยู่ชายทะเลอาจเป็นชาวประมง คนรองอยู่ในเมืองอาจ
ค้าขาย คนน้องอยู่บ้านนอกอาจทำสวนตามพ่อแม่ สรุปลแล้ว
ถึงแม้ว่าพ่อแม่จะเป็นตระกูลชวานาหรือค้าขาย แต่จะมา
เกณฑ์ให้ลูกทุกคนมาทำแบบเดียวกับพ่อแม่ทั้งหมดย่อมเป็น
ไปไม่ได้ เพราะสภาพดินฟ้าอากาศ ชุมชน สังคมแต่ละถิ่น
ไม่เหมือนกัน เพื่อความอยู่รอดก็จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้า
กับถิ่นนั้น ๆ เรื่องนี้ฉันใดพระพุทธานิกายนั้นก็ฉันนั้น

ฉบับที่แล้ว

ได้พูดถึงความแตกต่างในด้าน
การบริหารจัดการ การปกครองของพระมหายานในได้หวั่น
และพระเถรวาทในประเทศไทย ต่อไปนี้เรามาดูความแตกต่าง
กันของพระ ๒ นิกายนี้ในด้านการศึกษบ้าง

ด้านการศึกษาและปริยัติธรรม

พระมหายาน
ได้หวั่นมีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแบบอิสระ คือ
แต่ละสำนักจะจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองโดยไม่ต้องขึ้น
ต่อส่วนกลาง วัดทุกวัดสามารถจัดทำหลักสูตร แบบเรียน
กำหนดเวลาการเรียน การสอบวัดผล ออกใบรับรองหรือ
ประกาศนียบัตรได้เอง ไม่ต้องให้คนนอกวัดหรือหน่วยงาน
กระทรวง ทบวง กรม กองมารับรองคุณวุฒิให้ ตามวัด
ต่าง ๆ โดยเฉพาะวัดใหญ่ ๆ ในได้หวั่นที่มีการจัดการศึกษา
จะมีการจัดพิมพ์หนังสือขึ้นใช้เอง **เพราะถือว่าพระย่อมรู้เรื่อง
ของพระดีกว่าฆราวาส จะให้ฆราวาสมารู้เรื่องของพระดีกว่า
พระย่อมเป็นไปได้ ฟังแล้วก็น่าอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง**

“พระมหายานได้หวั่นมีการเรียนการ
สอนพระปริยัติธรรมแบบอิสระ คือ แต่
ละสำนักจะจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง
เองโดยไม่ต้องขึ้นต่อส่วนกลาง”

การศึกษาพุทธศาสนาในไต้หวันเปิดกว้างมาก คนทุกเพศทุกวัยมีโอกาสศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นพระสูตร พระวินัย พระอภิธรรม ทุกวัดจะมีพระไตรปิฎก และหนังสือสำคัญเกี่ยวกับพุทธศาสนามากมาย และมักจะมีญาติโยม อุบาสก อุบาสิกามาอ่านหนังสือพระสูตรต่างๆ ซึ่งบ้านเราก็ออย่างนี้หาดูกันไม่ค่อยจะมี ในประเทศไทยเรา อุบาสก อุบาสิกาที่จะได้อ่านหนังสือพระไตรปิฎกไม่ถึง ๕% แต่สำหรับบ้านเขานั้นชาวพุทธทุกเพศทุกวัย จะต้องได้รับหนังสือพระสูตรต่าง ๆ อย่างถ้วนหน้า เพราะถือว่าการได้อ่านพระสูตรพระคัมภีร์ของพุทธศาสนาเป็นบุญกุศลอย่างสูง บางวัดจัดงานสวดพระคัมภีร์ถึง ๗ วัน ๗ คืนก็ยังมิ และดูจะจัดกันบ่อย ๆ ด้วย

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งในเรื่องนี้ก็คือ ทำไมไต้หวันทั้งที่เป็นประเทศเล็ก ๆ และมีคนนับถือพระพุทธศาสนาน้อยกว่าประเทศไทย แต่กลับสามารถจัดการศึกษาให้พระภิกษุ พระภิกษุณี สามเณร สามเณรี และพุทธศาสนิกได้อย่างทั่วถึงและจริงจัง หลายวัดสามารถเปิดสอนพุทธศาสนาตั้งแต่ระดับประถม มัธยม ถึงอุดมศึกษา ทั้งนักบวชและฆราวาสสามารถเข้าศึกษาอย่างจริงจัง บางวัดจัดเป็นแบบโรงเรียนประจำกินนอน มีนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนเป็นหลายร้อยทั้งหญิงและชาย และไม่เฉพาะแต่นักศึกษาใน

ประเทศเท่านั้น ยังมีนักศึกษาจากหลายๆ ประเทศ เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย พม่า เกาหลี ฯลฯ ไปเรียนพุทธศาสนาด้วยกัน เป็นโรงเรียนพุทธศาสนาแบบนานาชาติ นอกจากนั้นยังมีสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ชั้นสูง เปิดสอนวิชาพุทธศาสนาระดับปริญญาโท เอก รับนักศึกษาทั้งในและนอกประเทศเข้าไปศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ และแถมยังมีเงินเดือนให้ใช้จ่ายอีกในขณะที่เรียนเดือนละ ๕,๐๐๐ บาท จะเห็นว่าเขาส่งเสริมสนับสนุนในด้านพุทธศาสนากันอย่างจริงจัง เห็นแล้วน่าอนุโมทนา

ดังนั้นภิกษุ ภิกษุณีของมหายานในไต้หวันถึงจะมีน้อย แต่มีคุณภาพพอสมควร ประกอบกับมีประเพณีบวชแล้ว ไม่นิยมลาสิกขา และได้รับการศึกษาเรียนรู้พุทธศาสนาอย่างแตกฉานลึกซึ้ง พร้อมทั้งได้รับฝึกหัดระเบียบวินัยมาแล้วด้วยดี จึงเป็นพระเป็นภิกษุณีที่มีคุณภาพ มุ่งทำประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและสังคมอย่างจริงจัง โดยไม่คิดพะวงหน้าพะองหลังว่าอยู่ในศาสนาหรือจะลาสิกขากันแน่อย่างพระบ้านเรา

ที่นี่มาดู ด้านการศึกษาปริยัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนไทยเรา ว่าแตกต่างกันอย่างไร การศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นการศึกษาตามระบบที่ทางคณะสงฆ์เป็นผู้จัด สำนักวัดต่างๆ ไม่มีอิสระ

“การศึกษาปริยัติธรรมของพระสงฆ์ไทย
ทางคณะสงฆ์เป็นผู้จัดสำนักวัดต่าง ๆ ไม่มี
มีอิสระในการจัดการศึกษาเอง ระบบนี้
เหมือนเทน้ำลงไปในกระบอก คนที่อยู่
ข้างล่างก็ได้แต่รออย่างเดียว ถ้าน้ำถึงกัน
กระบอกก็ดีไป ถ้าไม่ถึงก็แล้วไป”

ในการจัดการศึกษาเอง จึงไม่จำเป็นจะต้องชวนชวาย เพียง
แต่รอว่าเบื้องบนจะเอาอย่างไร ระบบนี้เหมือนเทน้ำลงใน
กระบอก คนที่อยู่ข้างล่างก็ได้แต่รออย่างเดียว ถ้าน้ำถึงกัน
กระบอกก็ดีไป ถ้าไม่ถึงก็แล้วไป เดียวนี้การเรียนการสอน
พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเวลานั้นมีอยู่ ๒ ประเภทคือ
ประเภทนักธรรม มีนักธรรมตรี โท เอก เรียนจบภายใน
๓ ปี แผนกบาลีมี เปรียญธรรม ๑-๙ ตามลำดับ โดย
แม่กองธรรมสนามหลวง และแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้
รับผิดชอบ แต่ไม่มีระเบียบแบบแผนในการเรียน การสอน
การสอบวัดผล การประเมินผลอย่างรัดกุมจริงจังอะไร

การเรียนการสอนนักธรรมชั้นตรี โท เอก ในทุกวันนี้
วัดต่าง ๆ จะมีการเรียนจะสอนหรือไม่ก็มีสิทธิ์ส่งชื่อเข้าสอบ
สนามหลวงได้ เพราะไม่มีกำหนดตารางเวลาการเรียน ยิ่ง
ในปัจจุบันแทบจะพูดได้ว่า ไม่มีวัดไหนสอนนักธรรมกันอย่าง
จริงจัง และพระเถรก็เชื่อว่าถึงไม่ได้เรียนเลย กรรมการสอบ
ท่านก็มีเมตตาธรรมสูงอยู่แล้ว คงปล่อยให้ลอกกันได้ ไม่ถือ
ว่าทุจริต ยิ่งพวกเรียนธรรมศึกษาขี้ไปกันใหญ่ จนเดี๋ยวนี้พวก
เด็ก ๆ ไม่อยากไปเรียนกันแล้ว เพราะเห็นความเมตตาที่ขาด
ปัญญาของพระสงฆ์เป็นกรรมการควบคุมห้องสอบ เด็กหลาย
คนพูดว่าไม่รู้จะเรียนไปทำบาปทำกรรมอะไรกัน เลิกเรียนเสีย
ดีกว่า เถียงจริงอย่างไรไปหาดูเอง

ความจริงการศึกษาปริยัติธรรมแบบมีระบบระเบียบ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะจะทำให้ทุกคน
ได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้พุทธศาสนาอย่างทัดเทียมกัน แต่
ฝ่ายจัดระบบการเรียนการสอนจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญรอบรู้
โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และจะ

ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการเรียนและหลักสูตรการวัดผล
ตลอดจนจัดทางงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้
เพียงพอ เมื่อนั้นการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาจะเกิด
ประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนปริยัติธรรมนั้นควรแบ่งออกเป็น
ระดับเพื่อให้เหมาะแก่เพศ วัย ของผู้เรียน คือจะต้องมีระดับ
ประถม มัธยม และอุดมศึกษา เพื่อผู้เรียนได้เรียนไปตาม
ลำดับความสามารถ เป็นการพัฒนาคุณภาพและสติปัญญา
ของพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชนให้สูงขึ้น ส่วน
ที่บางท่านวิตกว่าถ้าให้พระเถรเรียนมาก ๆ แล้วจะลาสิกขา
ไปเป็นฆราวาสเสีย หรือฆราวาสเรียนแล้วจะหนีครอบครัว
มาวชชกันมากขึ้น อะไรทำนองนั้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นอย่างไร
นั้น ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของฝ่ายจัดการศึกษาว่าต้องการ
จะให้ผู้เรียนมีอุดมการณ์ แนวความคิด จิตสำนึกที่จะสร้าง-
สรรค์และเสียสละเพื่อพุทธศาสนาและสังคม มีโพธิจิตเกิดขึ้น
ในสันดาน แต่จะได้มากน้อยอย่างไรนั้น ฝ่ายจัดการนับว่า
มีความสำคัญมาก แม้แต่การทำให้ผู้ศึกษาเรียนรู้แล้วอยาก
ขัดเกลากิเลสตัดเหา อาสวะ สลัดอัสมีมานะ มีจนาภิภูมิจิต
ให้ออกจากตัว มุ่งมั่นตรงต่อพระนิพพานเพื่อดับทุกข์ในชาตินี้
ก็อยู่ที่ฝ่ายจัดการ เหมือนกับการจัดการระบบการศึกษา
ของชาตินั้นเอง

แต่สำหรับระบบการศึกษาปริยัติธรรมของคณะสงฆ์
ไทยในปัจจุบันไม่ได้เป็นอย่างไร งานการศึกษาปริยัติธรรม
ทุกวันนี้ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ถึงจะมีแม่กองธรรมแม่กอง
บาลีเป็นผู้รับผิดชอบอยู่ นั่นก็เป็นเพียงงานฝากที่ขึ้นอยู่กับ
ฝ่ายปกครอง เพราะเราไม่มีองค์การศึกษา องค์การเผยแผ่

และองค์การสาธารณูปการเป็นผู้รับผิดชอบงานโดยตรง ตำแหน่งงานทั้ง ๓ องค์การที่สำคัญนี้ ได้ถูกฝ่ายปกครองยึดอำนาจเอาไปตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๕ มาเป็น พ.ร.บ. พ.ศ. ๒๕๐๕ เมื่อองค์การทั้ง ๓ ถูกยุบไปแล้ว ทำให้พระพุทธศาสนาเกิดการชะงักงัน และถดถอยเสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ เมื่อก่อนเรามี ๕ แรงแข็งขันช่วยกันพัฒนา แต่เดี๋ยวนี้เรามีแรงเดียว ท่านลองคิดดูว่าคนชาติเดียวจะเหมือนคนสองชาติไหม แน่นนอนจะเดิน จะยืน จะนั่ง จะไปไหนมาไหน ก็ข้อมไม่สะดวก ไม่เรียบร้อยเหมือนคนที่สมบูรณ์ ทั้งไม่สง่างามอีกด้วย

ขอยกตัวอย่าง

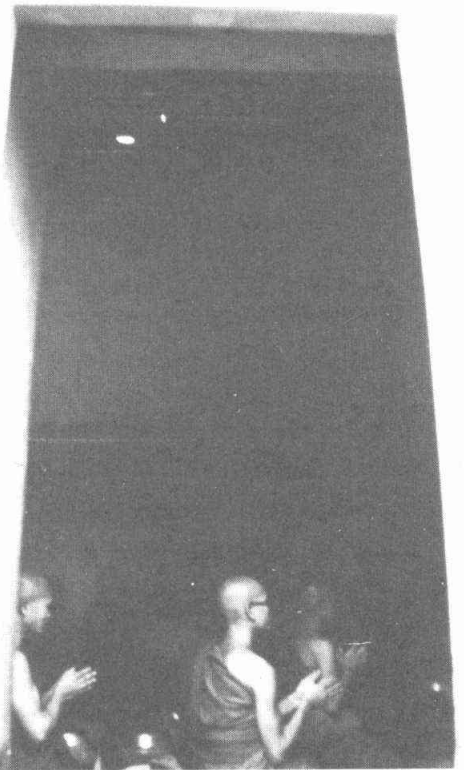
การชะงักงันทางด้านการศึกษาก็ดูอีก ๑ เรื่อง ที่เห็นกันอยู่ง่าย ๆ ชัดเจน เช่น การเรียนนักธรรมชั้นตรี หลักสูตรนักธรรมชั้นตรีที่ภิกษุสามเณรเรียนกันอยู่ในปัจจุบันนี้เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๔๙๔ เมื่อ ๕๑-๕๓ ปีมาแล้ว โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงเป็นผู้แปลและรวบรวมเพื่อให้เป็นหนังสือเรียนของพระภิกษุสามเณรในสมัยนั้นได้ศึกษากันเวลาล่วงเลยมาเกือบถึง ๑๐๐ ปีแล้ว แต่ยังไม่เคยปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข เพิ่มเติมอะไรเลย นับเป็นหลักสูตรการเรียนที่เก่าแก่โบราณนานที่สุดในโลกก็คงไม่ผิด

หลายท่านอาจจะแย้งว่า ก็ที่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้านาน ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ทำไมไม่เปลี่ยนแปลงปรับปรุงเสียบ้างเล่า อันที่จริงหลักคำสอนขององค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นทรงตรัสไว้ชอบแล้ว เป็นสังฆธรรมถูกต้องดีงาม สมบูรณ์แล้ว แต่การนำเอาหลักคำสอนเหล่านั้นมาทำให้พระภิกษุสามเณร พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้เรียนรู้มัน จำเป็นต้องจัดหลักสูตร คัดเลือกหัวข้อธรรมต่าง ๆ ให้พอเหมาะพอสวมกับบุคคล เพศ ภาวะ กาลเวลา และความยากง่าย ก่อนหลัง เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและความเหมาะสมของสังคม ไม่เช่นนั้นแล้ว ของดี ๆ หลักธรรมที่ดี ๆ ก็จะไม่มีการอยากเรียน อย่างว่าแต่เรียนกันเป็นปี ๆ แบบนี้เลย แม้แต่คนบางคนยังพูดเลยว่า "ของฟรีที่ไม่ต้องการ ๑ ใน ๒ อย่างคือการฟังเทศน์"

ระบบการเรียนการสอนปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้ ยังเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง "ของง่ายมักทำให้เป็นของยาก ของใกล้ทำให้เป็นของไกล" มีขั้นตอนมาก ตัวอย่างเช่น การสอบเพียงแค่ระดับนักธรรมชั้นตรี แทนที่จะให้ระดับอำเภอ จังหวัดหรือภาค ออกข้อสอบกันเอง กลับต้องเป็นแม่กองธรรมสนามหลวงที่กรุงเทพฯ เป็นผู้ออก บางปีแม่กองฯ กรองไม่อยู่ ข้อสอบ

รัวไปก็มีมาก พอสอบเสร็จ สมัยก่อนต้องส่งข้อสอบไปตรวจที่กรุงเทพฯ เดี่ยวนี้เปลี่ยนเป็นตรวจที่ภาคแล้ว แต่ก็ต้องส่งผลสอบไปให้แม่กองประกาศผล เพื่อขอให้กรรมการศาสนา ออกใบประกาศให้ โดยอธิบดีกรมการศาสนาเป็นผู้รับรองกว่าผลการสอบและใบประกาศจะไปถึงพระเนตรที่สอบได้กินเวลานาน ๑-๒ ปี ส่วนมากรอไม่ไหวจึงลาสิกขากันไป

พิจารณาดูแล้ว การเรียนการสอนนักธรรมของเรา ก็ไม่ใช่ว่าต้องไร้นักหนา แต่ทำไมการวัดผล การประเมินผล จึงต้องเต็มไปด้วยขั้นตอนมากมายจนน่าเวียนหัว ทั้งที่เดี๋ยวนี้ทางบ้านเมืองที่สอบระดับประถม มัธยม แม้แต่อุดมศึกษา ยังให้สถานศึกษานั้น ๆ หรือระดับจังหวัดออกข้อสอบและตรวจจำกันเองเลย ทั้งตรวจด้วยระบบคอมพิวเตอร์กันแล้ว สอบวันนี้พรุ่งนี้ประกาศผลเลย แต่ทางคณะสงฆ์นั้น ท่านไม่ค่อยไว้ใจพระระดับจังหวัด ระดับอำเภอหรืออย่างไรก็ไม่รู้ และอีกเรื่องหนึ่งที่น่าขำมากคือ พระเนตรสอบนักธรรมตรี โดยแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้ออกข้อสอบ แต่เวลาออกไปประกาศรับรองให้ กลับเป็นอธิบดีกรมการศาสนา คิดดูแล้วมันไม่ลืมหืมกันเสียเลย

คงมีหลายท่าน

อาจบอกว่า สมัยนี้เขาปรับปรุงระบบการศึกษาปริยัติธรรมกันแล้ว ยังไม่รู้อีกหรือ เขามีพระปริยัตินิเทศ พระปริยัติอาสา การจัด ร.ร. ปริยัติสามัญกันแล้ว ซึ่งข้อนี้ผู้เขียนเองก็พอจะรู้อยู่ แต่ที่ได้สดับได้รับฟังมาหลายที่หลายแห่งพบว่า พระปริยัตินิเทศ พระปริยัติอาสา ส่วนมากก็มักเป็นพระของเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด คืออยู่ในเมืองเสีย ๙๙% จึงไม่รู้เรื่องแม้กระทั่งว่าสำนักเรียนบ้านนอกเขายังมีพระเณรเรียนกันอยู่หรือเปล่า

สำหรับโรงเรียนปริยัติสามัญซึ่งทางกรมการศาสนา สนับสนุนให้ตั้งขึ้น ก็อย่าได้ภูมิใจว่าล้ำหน้า มันก็วิ่งตามกันชาวบ้านอยู่นั่นเอง *ทางโลกเขากำลังจะอ้อมตัวแล้วคือ จะหา*

เจ้าสำนักเรียนปริยัติสามัญกำลังจะเป็นโรคเส้นประสาทกันอยู่แล้ว ความจริงการเรียนปริยัติสามัญนั้นก็อยู่หรือออกแต่ผู้เขียนเห็นว่าไม่ใช่เป็นการเรียนพุทธศาสนา เป็นการเรียนอย่างทางโลก ๙๐% จะมีพุทธศาสนาอยู่บ้างเพียง ๑๐% เท่านั้น

อย่างนี้จะเรียกว่าส่งเสริมพุทธศาสนาหรือส่งเสริมโลกกันแน่ ผู้เขียนไม่ใช่นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญอะไร แต่เห็นว่าถ้าเราขึ้นทำแบบนีต่อไป พุทธศาสนา พระสงฆ์ สามเณร จะอยู่ไม่รอดแน่ การที่จะทำให้พุทธศาสนาเจริญขึ้นได้อย่างจริงจังนั้น ทางฝ่ายผู้มีอำนาจในการจัดการศึกษา จะต้องส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พุทธศาสนากันอย่างจริงจัง คือจะต้องทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นลำดับขั้นตอน จากต่ำคือประถม มัธยม อุดมศึกษา ในระดับปริญญาตรี โท เอก โดยยึดหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

“(ที่เป็นเช่นนี้) เพราะเราไม่มีองค์การศึกษา, องค์การเผยแผ่ และองค์การสาธารณูปการ ตำแหน่งงานทั้ง ๓ องค์การที่สำคัญนี้ได้ถูกฝ่ายปกครองยึดเอาไปตั้งแต่การเปลี่ยนแปลง พ.ร.บ. ๒๔๘๕ มาเป็น พ.ร.บ. ๒๕๐๕”

เด็กเข้าเรียนระดับมัธยมตามหมู่บ้าน ก็แทบจะไม่มี ครูต้องเดินไปเที่ยวกราบไหว้ผู้ปกครอง ขอลูกมาเข้าเรียน จนในที่สุดเห็นว่าไม่ไหวแล้ว กลัวครูทั้งหลายจะตกงาน จึงเสนอเลื่อนภาคบังคับขึ้นไปอีกเป็น ป. ๕ ขณะเดียวกันระดับมัธยมก็กลัวจะไม่มีนักเรียน ต้องขยายโรงเรียนสาขากันออกไปอำเภอละหลายแห่ง ขณะนี้ระหว่างมัธยมกับประถมกำลังเกิดสงครามแย่งนักเรียนกัน แกรมยังมีศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนระดับจังหวัดอีก แล้วที่คณะสงฆ์จะเข้ามาแทรกอีก จะอยู่ได้หรือเปล่าต้องรอดูกัน

แต่ที่คณะสงฆ์จะทำนั้น ผู้เขียนเห็นว่าคุณจะสู้เขาไม่ได้แน่ เพราะประถม มัธยมเขาให้เรียนฟรี พระเราต้องเก็บค่าเรียน ถ้าไม่เก็บ ก็ไม่มีเงินจ้างครูมาสอน บางโรงไม่เก็บค่าเรียน รอดแต่เงินงบประมาณจากกรมการศาสนา รอดจน

เป็นแกนนำ ทำให้ผู้ศึกษาตามหลักสูตรมีความเป็นเอกในเรื่องพุทธศาสนา และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในและนอกประเทศ สำหรับวิชาอื่น ๆ ที่เห็นว่าน่าจะเรียนรู้เพื่อเหมาะสมกับกาลเวลา ก็ควรจัดเข้าไปเป็นวิชาเสริม พระภิกษุสามเณรที่เรียนจบแล้วจะได้มีทั้งความรู้ ความสามารถและความดีบริบูรณ์

อีกประการหนึ่งการเรียนรู้พุทธศาสนานั้น ไม่ควรเปิดให้เฉพาะพระภิกษุสามเณรเท่านั้น ควรจะเปิดให้บุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจังด้วย ทุกวันนี้คนที่ไม่ได้บวชและคนหนุ่มคนสาวไม่มีโอกาสได้เรียนพุทธศาสนากันเลย ต่อไปถ้าเราจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาอย่างที่ว่านี้แล้ว การศึกษาพุทธศาสนาในประเทศไทยจะเป็นแบบสากล และเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่นด้วย

● พุทธศาสนาในโลกกว้าง ●

ต้องขอกฎท่านผู้อ่านเป็นอย่างมากที่เขียนมาเสียยืดยาว เพราะผู้เขียนเองก็ตกอยู่ในระบบการศึกษาที่ผิดฝาผิดตัวของ คณะสงฆ์มานานแสนนาน จึงขอวิจารณ์กันหน่อย ผิดถูกอย่างไร ก็ขอให้ท่านผู้รู้ทั้งหลาย ได้ช่วยกันสานต่อไป แต่พูดมากไป ก็ไม่ค่อยดีเท่าใดนัก เพราะขณะนั้นหาเถรสมาคมท่านออก พ.ร.บ. คณะสงฆ์ฉบับที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อคุ้มครองคณะสงฆ์ อย่างแน่นหนามาก ที่เขียนมานี้ไม่รู้ว่าจะเข้าข่าย มาตรา ๔๔. ตริ* หรือเปล่า ฉบับนี้ขอยุติไว้เพียงเท่านี้ก่อน ขอความสุข ความเจริญ จะมีแก่ท่านผู้อ่านทุกท่านทุกคนเทอญ อะมิตถอปผอ.

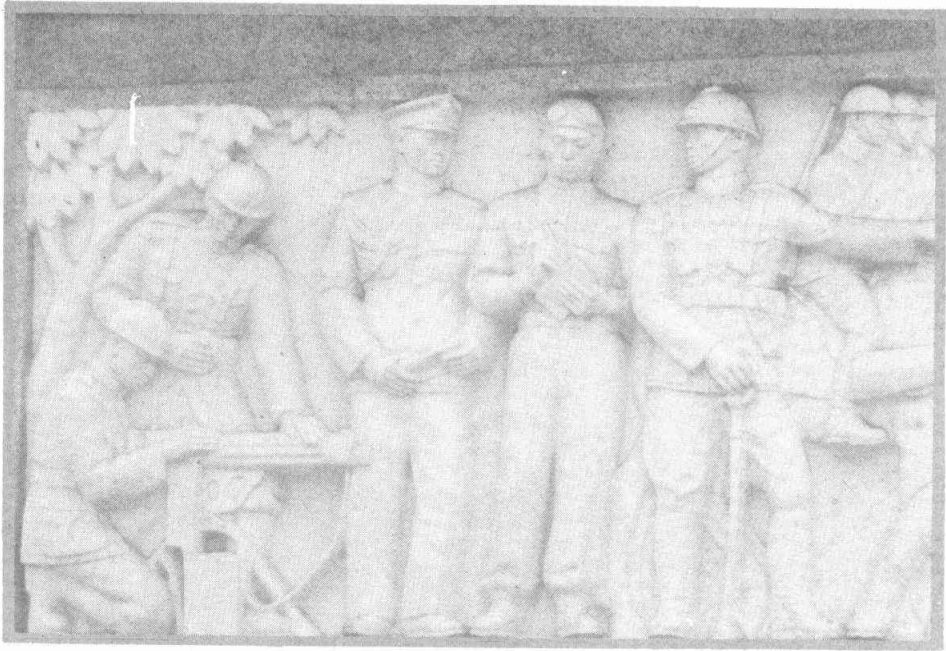
*มาตรา ๔๔ ตริ ตามพ.ร.บ. คณะสงฆ์ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(ยังมีต่อตอนที่ ๓)

คอมมิชชั่น อาวุธสงคราม

“ผมว่าต้องมีความชัดเจนนะครับ คอร์ปชั่นก็คอร์ปชั่น คอมมิชชั่นของไถ่กันเรื่องหนึ่ง ไถ่เขาทำหน้าที่ เขาหา รายได้จากคอมมิชชั่น แต่รัฐมนตรีว่าการเมืองไม่มีสิทธิ์ครับ รวมทั้งข้าราชการประจำด้วย ไม่มีสิทธิ์รับค่าคอมมิชชั่น”

ข้างต้นเป็น วาทะกึ่งทวนของนายทงกษานันท์ ปันยารชุน ในรายการมองต่างมุม ภาคพิเศษเมื่อวันที่ ๖ ก.ย. นี้ ซึ่งดูเหมือนว่าจะใช้ได้กับกระบวนการจัดซื้ออาวุธสงครามของไทย ด้วยในปัจจุบันโดยเฉพาะ ภายหลังมลทินทหารจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ผู้คนพากันเกิดความสงสัยกันขึ้นว่าที่กองทัพไทยดั่งงบประมาณ การซื้ออาวุธไว้สูงนั้น เกิดจากความต้องการอาวุธเพื่อความมั่นคงของประเทศ หรือเป็นเพราะค่าคอมมิชชั่น จำนวนมหาศาลที่เหล่าผู้บัญชาการทหารระดับสูงจะได้รับ จากการตกลงทำสัญญาซื้อ-ขายอาวุธกันในแต่ละครั้ง

นิตยสาร The Far Eastern Economic Review ฉบับ ๒ ก.ค. นี้ โดยโตหมิงเชียงรายงานว่า เหตุที่กองทัพไทยเร่งจัดซื้ออาวุธสงครามจำนวนมาก น่าจะมาจากความต้องการค่าคอมมิชชั่นมากกว่า นายหน้าค้าอาวุธยอมรับโดยเปิดเผยแต่ไม่ประสงค์จะออกนามว่า ค่าคอมมิชชั่นที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ทางทหารระดับสูง มีผลต่อการทำสัญญาในแต่ละครั้งมาก ซึ่งผลประโยชน์ที่นำไปนี้จะแตกต่างกันไปตามแต่ประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะประมาณ ๑๕-๒๐% ของมูลค่าสัญญาแต่ละครั้ง อีกทั้งค่าคอมมิชชั่นในส่วนที่เป็นการจัดซื้ออะไหล่และบริการหลังการขายอื่น ๆ ซึ่งบริษัทผู้ขายทำกำไรได้มาก ก็จะสูงตามไปด้วย

บริษัทของฝรั่งเศส, อิตาลีและอิสราเอล จะให้ค่าคอมมิชชั่นสูงสุดคืออาจสูงถึง ๓๕-๔๐% ในขณะที่บริษัทจากสหรัฐจะให้ค่อนข้างน้อย เพราะมีการ

ตรวจสอบการบัญชีโดยเข้มงวดจากรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะอิงถ้าเป็นโครงการอุดหนุนทางการเงินอย่างเป็นทางการแล้ว อาจจะมีค่าคอมมิชชั่นเพียง ๑% แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจากการขายเครื่องบิน เอฟ-๑๖ จำนวน ๑๘ ลำแก่ไทยเมื่อ ๒-๓ ปีก่อน มีการจ่ายค่าคอมมิชชั่นกันสูงถึง ๘๗.๕ ล้านบาท

ค่าคอมมิชชั่นส่วนมากจะจ่ายเป็นเงินสดผ่านนายหน้าค้าอาวุธในประเทศ หรือบางทีก็จ่ายโดยตรงให้กับเจ้าหน้าที่ทางทหารระดับสูง สักส่วนการจ่ายจะมากน้อยแปรไปตามความสูงต่ำของตำแหน่ง และบทบาทที่มีส่วนช่วยให้การเซ็นสัญญาแต่ละครั้งลุล่วงไป ซึ่งหมายถึงว่าผู้ที่จะได้รับค่าคอมมิชชั่นสูงสุดคือนายพลระดับสูงของกองทัพ กล่าวคือผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการกองทัพทั้ง ๓ เหล่าทัพ

นายหน้าค้าอาวุธสงครามประมาณว่า เจ้าหน้าที่ระดับสูงเหล่านี้จะทำเงินได้มากถึง ๑,๒๕๐-๒,๕๐๐ ล้านบาท จากค่าคอมมิชชั่นและรายได้จากการประกอบธุรกิจอื่น ๆ ในวาระการดำรงตำแหน่ง ๓-๔ ปีตามปกติ เชื่อกันว่านายพลท่านหนึ่งซึ่งรับราชการในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษ ๑๙๘๐ มีรายได้ถึงประมาณ ๑,๒๕๐ ล้านบาท ถึงแม้ว่าส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งแจกจ่ายแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาไปแล้วก็ตาม

สัญญาค้าอาวุธ ส่วนมากจะทำกับประเทศจีน ซึ่งรวมทั้งรถถัง, รถเกราะ, ปืนใหญ่และเรือรบตามรายงานข่าวกล่าวว่า ในการเจรจาบางครั้งจะมีภรรยาของนายพลเหล่านี้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะทางฝ่ายภรรยา มักจะมีสายสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทค้าอาวุธจากจีน

ผลประโยชน์จากค่าคอมมิชชั่นบางครั้ง จะทำให้มีการทำสัญญาซื้ออาวุธให้ในราคาที่เกินความจริง ยกตัวอย่างกรณีที่ผู้บัญชาการทหารอากาศและผู้บัญชาการทหารสูงสุดขณะนั้นคือ พลอากาศเอกเกษม โรจนนิล ได้พยายามผลักดันให้รัฐบาลทำสัญญาซื้อเครื่องบินรบ AMX ที่ผลิตโดยประเทศอิตาลีร่วมกับประเทศบราซิล จำนวน ๓๘ ลำ ในราคาเกือบ ๕๐๐ ล้านบาทต่อลำ ซึ่งเป็นราคาที่สูงเป็นสองเท่าของราคาในตลาดอาวุธสากลทั่วไป โชคดีที่สัญญาถูกระงับไปโดยนายเกษม นั้นคือ นายอนันท์ ปันยารชุน

“กระบวนการคอร์รัปชันเหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้กองทัพเร่งสั่งสมอาวุธมากขึ้นเรื่อย ๆ... แต่อาวุธยุทธโปกรณ์ที่จัดซื้อมาก็เป็นขยะดี ๆ นี่เอง”

แต่อันที่จริงผู้บัญชาการทหารเหล่านี้ ได้มีการเตรียมเสนองบประมาณเพื่อซื้ออาวุธอีกเป็นจำนวนมาก ในช่วง ๓-๔ ปีข้างหน้า ประมาณกันว่าอีกเป็นพัน ๆ ล้านบาททีเดียว ส่วนหนึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณของกระทรวงกลาโหมปี ๒๕๓๕ จำนวน ๖๕ พันล้านบาท หรือประมาณ ๑๕% ของงบประมาณทั้งประเทศ

กระบวนการคอร์รัปชันเหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้กองทัพเร่งสั่งสมอาวุธมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถึงแม้ว่าผู้บัญชาการเหล่านี้มักอ้างว่าการจัดซื้ออาวุธเหล่านี้ ทำโดยละเอียดรอบคอบ แต่นักสังเกตการณ์ต่างชาติได้ชี้ในหลายสถานที่ว่า **อาวุธยุทธโปกรณ์ที่จัดซื้อเหล่านี้ก็เป็นขยะดี ๆ นี่เอง** ถึงแม้ว่ารถถังและรถส่งกำลังบำรุงที่ซื้อมาจากประเทศจีนจะมีอายุการใช้งานเพียง ๓-๔ ปี แต่มันก็อยู่ในสภาพที่ไม่น่าเชื่อถือเพียงพอ จนต้องปลดประจำการสรรพาวุธเหล่านี้จากหน่วยปฏิบัติการไปยังหน่วยฝึกกำลังพล นอกจากนั้นเครื่องบิน เอฟ-๑๖ ที่เพิ่งซื้อมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ (และจะซื้อเพิ่มอีก) ก็เป็นเครื่องบินที่เราไม่มีบุคลากรที่มีความสามารถเพียงพอในการบังคับใช้มันอย่างมีประสิทธิภาพเลย

พิธีกรรม

สำหรับ

พุทธศาสนิก

ร่วมสมัย

ส. ศิวรักษ์

ปรับปรุงจาก Plum Village Chanting Book

ของท่านนัท ฮันท์

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

พิธีกรรมสำหรับวันวิสาขบูชา

ตามประเพณีของเรา วิสาขบูชาคือวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระศากยมุณี สัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งสามวาระเกิดขึ้น ณ วันเพ็ญเดือนวิสาขะ (ประมาณ พฤษภาคม) ทางฝ่ายมหายาน เขาจัดงานวันพุทธประสูติ เป็นต่างหากออกไปโดยเฉพาะ มักเป็นฤดูใบไม้ผลิของเมืองจีน เวียดนาม และญี่ปุ่น ซึ่งบางนิกายก็กำหนดตายตัวลงเป็นวันที่ ๘ เมษายน ถ้าเราจะประยุกต์มาใช้กับงานสงกรานต์ของเราก็ได้ ถือเอาปีใหม่ว่าเนื่องในพระพุทธประสูติกาล

ทางนิกายฝ่ายเหนือ เด็ก ๆ ถือว่าพุทธประสูติเป็นพิธีกรรมของพวกเขาอย่างจำเพาะเจาะจง ผู้ใหญ่เป็นแต่มีส่วนช่วยเด็ก ๆ เท่านั้น มักสร้างเรือนร้านด้วยไม้ไผ่หรือไม้กระดาน เพื่อตั้งพระพุทธรูปปางเมื่อยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ตอนทรงพระเยาว์ ปางยืนชี้พระหัตถ์ขึ้นเบื้องบนวางไว้ในชั้นสาคร เรือนร้านประดับประดาไปด้วยดอกไม้ธูปเทียน

เมื่อเด็ก ๆ ประดับเรือนร้านและตั้งพระพุทธรูปเสร็จ

แล้ว ก็พากันเอาดอกไม้และเทียนมาบูชาพระ และสร่งน้ำพระ จะใช้น้ำอบ หรือน้ำใบส้มป่อยก็ได้
เริ่มพิธีด้วย

- ๑) เดินจงกรม ๓๐ นาที (พร้อมด้วยคำอธิบายสั้น ๆ โดยอาจารย์ ก่อนเริ่มพิธี)
- ๒) นั่งสมาธิภาวนา ๑๒ นาที (พร้อมด้วยคำอธิบายสั้น ๆ โดยอาจารย์ ก่อนเริ่มพิธี)
- ๓) ถวายรูป (เหมือนอย่างข้างต้น)
- ๔) กราบ (เหมือนอย่างข้างต้น (ไตรมาส ๓ ครั้ง เมื่อจบช่วงนี้))
- ๕) คำอธิบาย

ประธาน: วันนี้ คณะของเรามาร่วมประชุมกันเพื่อสร่งน้ำพระพุทธเจ้า เนื่องในพระพุทธประสูติกาล ขอท่านทั้งหลายจงสดับ

เมื่อสองพันหกร้อยกว่าปีที่ล่วงมานี้ พระศากยมุณีพุทธเจ้าได้ประสูติ ณ สวนลุมพินี นอกกรุงกบิลพัสดุ์ ซึ่งบัดนี้อยู่ในประเทศเนปาล

พระองค์ทรงเป็นมนุษย์เหมือนพวกเรานั้นเอง หากทรงบำเพ็ญพระองค์จนความรู้และความรักองกามอย่างเต็มเปี่ยม จนทรงตื่นขึ้นอย่างพ้นไปจากสภาพความเป็นคนเห็นแก่ตัว นับได้ว่าทรงแนบแน่นกับพระธรรม หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ นับว่าทรงเป็นพระธรรมกาย นับได้ว่าทรงเป็นดอกไม้ที่งดงามยิ่งและมีคุณค่ายิ่งอย่างอมตะในสวนพฤกษชาติของมวลมนุษย์และสรรพสัตว์ เปรียบประดุจดอกอุทุมพร ซึ่งบานทุก ๆ สามพันปี

๖) บทเพลงสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย (ถ้ามีดนตรีเบา ๆ เช่น ขลุ่ย ประกอบด้วยยิ่งดี)

- ข้าฯ ขอถือเอาพระพุทธรูปเป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะทรงนำวิถีทางให้ในชีวิตนี้ฯ
- นโมพุทธานะ นโมพุทธานะ นโมพุทธานะ
- ข้าฯ ขอถือเอาพระธรรมเจ้าเป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะพระธรรมคือมรดกแห่งความรู้และความรักที่แท้ฯ
- นโมธมฺมานะ นโมธมฺมานะ นโมธมฺมานะ
- ข้าฯ ขอถือเอาพระสังฆเจ้าเป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะพระสงฆ์คือคณะบุคคลที่ดำรงอยู่ร่วมกันกับความบรรสานสอดคล้อง ปราศจากความขัดแย้งใด ๆ ล้วน อย่างมีสติ ที่พร้อมจะช่วยเหลือเกื้อกูลสรรพสัตว์ฯ
- นโมสงฆานะ นโมสงฆานะ นโมสงฆานะ
- นโมพุทธานะ นโมธมฺมานะ นโมสงฆานะ

● มุมมองใหม่ ●

๗) บทสวด

- พระพุทธเจ้าคือดอกไม้ของมวลมนุษยชาติ ทรงอุบัติเป็นสัตว์และมนุษย์มาอย่างนับชาติมิได้ ทุกพระชาติทรงดำรงมั่นที่จะเอาชนะความทุกข์ ๕
- ณ พระชาตินี้ ประสูติเป็นเจ้าชาย หากทรงสละพระราชวังและโลกียสุข ออกผนวช ประทับ ณ โคนโพธิพฤกษ์ เพื่อปราบพญามาร คือต้นตอแห่งความทุกข์ ได้สำเร็จ ๕
- นับว่าทรงตื่นขึ้นพ้นจากความเป็นสามัญมนุษย์ ทรงเป็นพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นเลิศในโลกทุกโลก ด้วยทรงค้นพบพระสัจธรรม อันอาจนำสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ ได้ตามรอยพระพุทธบาท
- ต่อจากนั้น จึงทรงยังพระธรรมจักรให้เป็นไป เพื่อบดขยี้อธรรม ให้ธรรมะดำรงรักษาโลกนี้ไว้ ๕ (ตีระฆัง)
- ใครก็ตาม ถ้าตั้งจิตมั่น ที่จะดำเนินรอยตามพระ พุทธมรรค ย่อมอาจเข้าถึงพระอมตธรรม อันไม่จำต้องกลับมาเกิดอีก ๕
- ใครก็ตาม ถ้าตั้งจิตมั่น ที่จะดำเนินรอยตามรอย พระพุทธมรรค ย่อมอาจเข้าถึงพระอมตธรรม อันไม่จำต้อง กลับมาเกิดอีก ๕

๘) คำกล่าวก่อนเปิดพระธรรมคัมภีร์

- นโม ตสส ภควโต อรหโต สมมา สมพุทธสส ๕ (สามครั้ง)
- พระธรรมนั้นล้ำลึกและวิจิตรพิสดารนัก บัดนี้เรามักมีโอกาสได้แลเห็นพระธรรม เพื่อนำมาศึกษาและปฏิบัติ
- ข้าฯ ขอตั้งปณิธานที่จะเข้าให้ถึงสภาวะที่แท้ของพระ ธรรม ๕

๙) พระพุทธานุสสรแห่งปรัชญาปรมิตา

เหมือนข้อ ๕ ในพิธิทำวัตรเช้า

๑๐) คำแปลคาถาที่ใช้สำหรับสงฆ์พระพุทธรูป

- วันนี้พวกเราทุกคนมาสงฆ์พระตถาคตเจ้าฯ
- พระปัญญาคุณอันแจ่มกระจ่างนำความสุขให้พวกเราฯ
- ขอให้สรรพสัตว์ซึ่งถูกความทุกข์ครอบงำ จงได้แลเห็นพระธรรมภายในโลกนี้ด้วยเถิดฯ

๑๑) ขณะที่แต่ละคนสงฆ์ ฟังบริการม โนมฯ สามจบ ด้วย ความเคารพอย่างนอบน้อม

ขณะนั้น ที่ประชุมที่รอสงฆ์ จะสวดสรรเสริญ คุณพระรัตนตรัยตามข้อ ๖ ในพิธิทำวัตรเช้าก็ได้ พร้อม ด้วยดนตรี หรือจะใช้บทอื่น โดยจะแต่งใหม่ก็ได้ หรือจะใช้ บทสรรเสริญพระพุทธคุณของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ก็ได้

สวดทำนองสรภัญญะ

(บทพระพุทธคุณ)

องค์ใดพระสัมพุทธ	สุวิสุทธสันดาน
ตัดมูลเกลศมาร	บ มีหม่อมมีหมองมัว
หนึ่งนัยพระทัยท่าน	ก็เบิกบานคือดอกบัว
ราศี บ พันพิ้ว	สุคนธ์กำจร
องค์ใดประกอบด้วย	พระกรุณาตั้งสาคร
โปรดหมู่ประชากร	มละโสมกันดาร
ชี้ทางบรรเทาทุกข์	และชี้สุขเกษมศานต์
ชี้ทางพระนฤพาน	อันพันโคกวิโยคภัย
พร้อมเบญจพิชจัก-	บุจรัสวิมลใส
เห็นเหตุที่ใกล้ไกล	ก็เงินจบประจักษ์จริง
กำจัดน้ำใจหยาบ	สันดานบาปแห่งชายหญิง
สัตว์โลกได้พึงฟัง	มละบาปบำเพ็ญบุญ
ข้าฯ ขอประณตน์อม	ศิระเกล้าบังคมคุณ
สัมพุทธกาธู-	ณภาพนั้นนรินทรฯ
การสงฆ์ ให้ประธานนำ ตามด้วยเด็ก ๆ แล้วจึง	
ถึงผู้ใหญ่ ตามลำดับ	

๑๒) ประณามคุณพระรัตนตรัย

(เหมือนข้อ ๖ ในพิธิทำวัตรเช้า)

๑๓) บทแผ่ส่วนกุศล

- สงฆ์พระเจ้า เท้ากับชำระจิตใจของเราให้สะอาด ย่อมเป็นบุญกุศลอย่างหาขอบเขตอันจำกัดมิได้ ๕
- เราขอแบ่งกุศลผลบุญนี้แต่สรรพสัตว์ ๕
- เราขออุทิศกุศลกรรมนี้ต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และกัลยาณมิตร ตลอดจนบรรพบุรุษสัตว์ต่าง ๆ อย่างคนไหนบ มิได้

เพราะท่านเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยนำทางและอุดหนุน จุนเจือเราให้เข้าสู่พระอริยมรรคอย่างถูกต้อง ๕ (จะปรับพิธิสำหรับวันตรัสรู้ วันปรินิพพาน วันอาสาฬหบูชา ฯลฯ ก็จัดได้ให้เหมาะสมแก่โอกาส)

(อ่านต่อฉบับหน้า)

แซงแซวในดงขมิ้น

● “เสขิยธรรม” ฉบับที่ ๑๔ พุทธศักราช-ธันวาคม ออกพรรษาแล้วนะครับ แต่ต้องเผชิญกับฝนอีกหนึ่งเดือน

● และแล้วของกฐินจะต้องปลิวว่อนไปทั่วพระราชอาณาจักร ขำว่าแม่คนต่างชาติ ต่างศาสนาที่อยู่ในประเทศไทย ก็ได้ร่วมกันทำบุญโดยพร้อมหน้ากัน ด้วยเหตุผลว่า ล้วนแต่เป็นเพื่อนมนุษย์จึงต้องช่วยเหลือกัน

● มีชาวพุทธหลายคนยังแยกไม่ออกถึงความแตกต่างระหว่าง “กฐิน” กับ “ผ้าป่า” กฐินจำกัดเวลา คือออกพรรษาแล้ว ๑ เดือน เกินจากนี้มิใช่หน้ากฐิน แต่ผ้าป่าไม่จำกัดเวลา กฐินมุ่งเน้นความบริสุทธิ์ในการแสวงหา พระหากฐินไปทอดที่วัดตัวเองไม่ได้ ถือว่าผิดวินัย

● พูดถึงกฐินแล้ว “ศีลพรต” คนชอบดูมวย ได้ยินคนพากย์มวยว่า “เอาทะเลครับมาดูซิว่าวันนี้กฐินจะไปทอดที่ไหน” นั่นเขาหมายถึงว่า เวลามวยคู่ยอดฮิตชกกันแบบมีเดิมพัน ใครชนะก็ได้รับเงินก้อนโต เหมือนได้รับเงินอนุโมทนาจากกองกฐินแหละครับ

● ว่ากันว่ารัฐบาลชนเงินภาษีจากต่างจังหวัดเข้ากรุงเทพฯ คนต่างจังหวัดดอนทุ้นคืนด้วยการล้วงกลับคืนกำไรให้ท้องถิ่นด้วยขบวนกฐินและผ้าป่าไปทอดตามภูมิลำเนาที่ตัวเองอยู่ ให้ดูหลักฐานจากขบวนรถกฐินทุกวันศุกร์ตอนเย็นจะออกจากกรุงเทพฯ จะเสียท่าก็ตรงที่ถ้าใครมักจะไปกองอยู่ที่ร้านค้าวัสดุก่อสร้างเท่านั้นเอง

● วิกฤตการณ์โรงไฟฟ้าแม่เมาะ-ลำปาง ยังผลให้ชาวบ้านสับปาด และหมู่บ้านใกล้เคียงเจ็บป่วยไปหลายราย เพราะก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์จากถ่านหินลิกไนต์ นายสมบูรณ์ มณีนาวา ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกล่าวว่า อาจจะไม่เกิดจากคว้นโรงไฟฟ้าอย่างเดียว ประกอบกับทั้งช่วงเวลานี้มีความกดอากาศสูง จึงมีแรงกดให้คว้นถูกกดให้ต่ำแล้วกระจายไปทั่วหมู่บ้าน พุดง่าย ๆ ว่า อากาศเป็นต้นเหตุ ต้องโทษเทวดาพะยะค่ะ

● “ศีลพรต” สรุปล่าวว่าภัยพิบัติเกิดจากความเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ ซัดความสามารถในการควบคุมความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้มาตรฐาน คิดถึงการตั้ง

โรงงานไฟฟ้าปรมาณู มันจะพร่าผลาญชีวิตเพื่อนไทยอีกสักเท่าไร เพื่อสังเวทความเลินเล่อของเจ้าหน้าที่

● “ปิดโรงงาน” เสียงร้องของชาวบ้านผู้อยู่ในเขตอันตราย เสียงได้คอบจากผู้ใช้ไฟฟ้าว่า มันมีประโยชน์มหาศาล คนเหล่านี้ควรเสียสละเพื่อคนส่วนมาก โลกนี้จะมีคามยุติธรรมหรือไม่ ถ้าต้องเสียสละชีวิตคนส่วนน้อยเพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนมาก ถ้าจะถามว่าคนเหล่านั้นจะยอมสละทรัพย์เพื่อรักษาชีวิตคนส่วนน้อย โดยย้ายพวกเขาออกจากพื้นที่อันตราย ให้พวกเขามีความเป็นอยู่พอหวังจะได้รับความสุขบ้าง คนเหล่านั้นจะร้องเรียนหรือไม่ว่า “ไม่ยุติธรรม”

● เชื้อเงินเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท นับว่าเป็นโคตรของเขื่อนในประเทศไทย ปราโมทย์ ไม่กล้า ผู้เชี่ยวชาญพิเศษกรมชลประทาน กล่าวสรุปให้นายชวน (หลีกภัย) ฟัง เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม นี้ว่า “มีน้ำในเขื่อนไม่เกิน ๔,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร การทำนาปรังซึ่งต้องใช้น้ำถึง ๕๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร คงต้องให้หยุดทำนาแน่ มันก็รับกับข่าวที่ว่า ชัยนาทถึงกับต้องตั้งธนาคารน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้ให้ชาวบ้านได้ดื่มในหน้าแล้ง พวกที่เสนอให้สร้างเขื่อนเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง คงจะต้องเผื่อเก็บอากาศกันบ้างละคราวนี้

● พระมหาพู่ วัดธรรมโสภิต อุทัยธานี เจ็บหายไบนาน ช่วยส่งลูกศิษย์ไปสังเกตการสัมมนาที่ศาลาประชาคมหน่อย ท่านผู้ว่าสุดจิต นิดิกุล แดงลงว่า “เพื่อทำแผนพัฒนาอาชีพและรายได้แก่ราษฎรบริเวณกันชนป่าห้วยขาแข้ง เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพ มีรายได้มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยไม่ต้องบุกรุกทำลายป่าและฆ่าสัตว์อีก ระหว่าง ๕-๖ พุทธศักราชนี้ โดยมีตัวแทนจากกรมป่าไม้ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ และมูลนิธิฟอร์ดร่วมด้วย

● ปัญหายาขายแดนไทยกับพม่าที่เกิดความขัดแย้งถึงขั้นกับต้องมีการจับตัวคนไทย โดยเฉพาะนายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนไปนั้น ผู้สันตทกรณีแดงว่า เนื่องจากฝ่ายไทยค้าไม้กับรัฐบาลพม่าโดยตรง เป็นการค้าทั้งในระบบและนอกระบบ จึงน่าจะมีรายการสั่งสอนกันบ้าง คนที่สรุปประเด็นความขัดแย้งนี้ได้ชัดที่สุด คือ พลเอก

วิมล วงศ์วานิช ท่านว่า “เมื่อใดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตัว การแก้ปัญหาชายแดนจะง่ายขึ้น”

● พระโพธิ์รังษี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่วัย ๗๕ ปี ผู้ต่อสู้เพื่อสิ่งที่ตั้งมตลอดมา ได้พูดกับชาวเสฉยธรรมว่า “เดี๋ยวนั้นคนคุมกำเนิดมีลูกแค่ ๒ คน ใครเขาจะให้ลูกมาอยู่วัด ยิ่งขยายโอกาสทางการศึกษาถึง ป. ๕ คนที่มาบวชยิ่งน้อย” ศิลพรตขอเรียนว่า ยิ่งน้อยยิ่งดีขอให้เน้นคุณภาพก็แล้วกัน

● ยุคนี้เป็นยุคของคนได้ นายกฯ ก็คนได้ ผู้บัญชาการทหารบกก็คนได้ แล้วอธิบดีกรมการศาสนา นายจำเริญ เล็กชิระ ก็เป็นคนได้จังหวัดเดียวกับท่านนายกฯ ก่อนเกษียณ ๒ ปี ฝากงานให้ทำดังนี้ - โรงเรียนพระสังฆาธิการที่พุทธมณฑล - หอสมุดแห่งพระพุทธศาสนา - พิพิธภัณฑ์แห่งพระพุทธศาสนา - กระจายอำนาจหน้าที่กรมออกต่างจังหวัด - ออกกรรมสิทธิ์ที่ดินวัดร้าง - หลักระสูตรผู้บวช ๑๕ วัน, ๑ เดือน, ๑ พรรษา และทำที่พักสงฆ์ ๕,๐๐๐ แห่ง ในป่าอุทยานแห่งชาติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ทราบขอมากไปหรือเปล่า-เจริญพร

● เจ้าหน้าที่องค์การพัฒนาเอกชนหลายท่านเสนอ ทฤษฎีป่าชุมชน โดยมีเนื้อหาหลักว่า คนสามารถอยู่ร่วมกับป่า โดยไม่ทำให้ป่าสูญเสียสภาพไปได้ ย่อมขัดกับหัวเรี่ยวหัวแรงของพระผู้พิทักษ์ป่า ซึ่งผ่านงานการคุ้มครองป่ามาได้อย่างโชกโชนอย่างน้อย ๒ รูป คือ พระอาจารย์พงษ์ศักดิ์ เศรษฐโม และพระครูมานัส นทีพิทักษ์ เจ้าของความคิดย้ายคนออกจากป่าหาที่ทำกินที่สมควรให้

● หลวงพ่อประจักษ์ผู้เคลื่อนไหวตามเข็มนาฬิกา แต่ไม่ยอมตามหลังพวกนายทุน ขำว่าตอนนี้พร้อมด้วยพระและชี มีผักดองและปลาที่อยู่ในกระป๋องเป็นภัตตาหาร เสนอโครงการหาทุนให้ชาวบ้านหนองใหญ่ ๓๐๐ กว่าครัวเรือน ล่งทุนประกอบอาชีพ ท่านเองได้ใช้วัดเป็นแปลงทดลองปลูกผักปลอดพิษไว้จำหน่ายจ่ายแจก ใครสนใจจะให้ทุนหรือรับซื้อผักปลอดสารพิษ โปรดติดต่อหลวงพ่อโดยตรง

● พระครูธรรมธรไมตรี - นี้นักหนา พรหมชาติ แล้วอยู่วัดป่าโนนชุมเงิน จ. สกลนคร แจ้งให้ทราบไว้

กลางธันวาคมนี้จะไปศรีลังกา กะจะไปดูงานด้านการจัดอบรมกัมมัฏฐาน ส่วนที่ว่าดีนักหนานั้นเพราะเห็นว่าการก่อนวันเกิดของท่าน ๖ มิถุนายน ๒๕๓๖ นั้น ท่านจะจัดหาเงินทุนสนับสนุนงานเสฉยธรรมในละครั้งท่าน

● ไปไกลกว่าเพื่อน คือ พระอาจารย์วิทยา จิตฺตฺมโม วัดเขาสาป จังหวัดระยอง จะจัดหาทุนช่วยเหลือยามทุกข์ยากให้แก่ชาวโซมาเลีย เรียกว่าแผ่เมตตาแก่เพื่อนร่วมโลก เป็นความคิดที่น่าสานต่อ แต่จะมาม่อยกระรอกก็ตอนให้ ศพพ. เป็นตัวยื่น เพราะความเป็นจริง ศพพ. ไม่มีตัวยื่นแล้วครับ

● จะย่ำเท้าอยู่กับที่อย่างไรได้ ว่าแล้ว พระมหาสารวย ปิยธมฺโม คณบดีคณะสังคมศาสตร์ และ พระมหาเจิม สุวโจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาฯ ตั้งงานแก่พระนิสิตนักศึกษาจากเดิมที่ทำเฉพาะบวชสามเณรภาคฤดูร้อนและโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย โดยเพิ่มงานพระสงฆ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการปลูกฝังกันแต่เนิ่น ๆ

● พระคุ่น (วีระพันธ์ โฆสโก) เอ๊ย จะใจจืดจืดดำกันไปถึงไหน บิดาของอาจารย์เล็ก-ปริดา เรื่องวิชาธรเสียเมื่อ ๕ ตุลาคมนี้ ไม่คิดจะบังสุกุลอุทิศส่วนกุศลให้บ้างหรือ

● เรื่องเศร้าอีกเรื่อง คุณสุภาภรณ์ พงษ์พุกษ์ เจ้าหน้าที่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม เกี่ยวกับชาวพุทธต่างประเทศ มีอันต้องทิ้งงานเสียแล้ว เพราะป่วย กำลังพักรักษาตัวที่อาศรมวงศ์สนิท นครนายก เราชาวคณะเสฉยธรรมได้แต่ภาวนาเอาใจช่วยให้หายเร็วๆ

● นี้อีกเรื่องเศร้าเหมือนกัน คุณอนิตรา พวงสุวรรณ แห่งสถาบันสันติประชาธรรม ไปเยี่ยมวัดป่านานาชาติมิทันไร ก็โดนหัวบวชชนกขัมมะเสียแล้ว เอ้! เศร้าอย่างไร กลับดีเสียอีก

● เพื่อนพ้องชาวเสฉยธรรมที่สนิดชิดเชื้อ เตรียมเคลื่อนงานให้ดี จะจัดเดินป่า เน้น “พรหมจรรย์กับการพัฒนาสังคม” กลางธันวาคมนี้เป็นที่ไหนปิดไว้ก่อน ค่อยกระซิบบายหลัง และฉบับนี้ขอเอวังด้วยคำว่า “ถ้าโลกนี้ขาดป่านานาพันธุ์ พรหมจรรย์ก็ถูกพร่าจนจาร”

สวัสดิ์

วันหนึ่ง หนอง ใหญ่

: บ้านน้อยในป่าใหญ่ตั้งใจฝัน

“ผู้สื่อข่าวของเราเอง”

หย้ารกระเรือ

เสียดแทงยอดยาว
เท่าลำอ้อยขึ้นสุดอากาศเย็นขึ้นในช่วงปลายฤดูฝน สลับ
ตัดกันไปเป็นป่าโปร่งที่ไม่ขนาดกลางยืนต้นอยู่หอม-
แหมม เต็มไปด้วยร่องรอยการไถ, ถางและเผา ปรากฏ
อยู่ตรงด้านหน้าป่าที่บ ซึ่งตั้งอยู่สุดขอบสายตา

ที่ตรงนี้เคยเป็นที่ฝังรกรากของชาวหนองใหญ่
มากกว่า ๒๐ ปี แต่เมื่อปีกลายพวกเขาได้ถูกพราก
จากผืนดินแห่งนี้ไป จากไปอย่างขอมจ่านน จนชั่ว
๒-๓ เดือนที่ผ่านมาเอง จึงได้มีโอกาสคืนสู่ถิ่นฐาน
เดิมของตัวเอง

“นี่พวกเขาอุชิ พื้นที่ๆ อย่างนี้ ถูกปล่อยให้
หญ้าขึ้นเป็นปีๆ โดยเปล่าประโยชน์เพื่ออะไรกัน”

หลวงพ่อบรรณรักษ์ กุตตจิตโต นักอนุรักษ์แห่งป่า
ดงใหญ่ กล่าวกับคณะที่ลงไปติดตามเหตุการณ์ในพื้นที่
หมู่บ้านหนองใหญ่ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา เมื่อ
ต้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา

ชาวหนองใหญ่คงไม่มีวันลืมเดือนเหตุการณ์เมื่อ
หนึ่งปีที่แล้ว ในช่วงมันสำปะหลังกำลังจะได้เก็บเกี่ยวผล
และอากาศเย็นขึ้นเป็นสัญญาณเริ่มว่ารับฤดูกสิกรรม
วันนั้นเงาตะมึนของโครงการจัดสรรที่ทำกินฯ หรือที่
พวกเขาจะรู้จักกันแต่เพียงว่า โครงการ คจก.เข้า
ครอบคลุมทุกอาณาบริเวณหมู่บ้าน พื้นที่ทำกินและที่อยู่
อาศัยถูกยึดคืน จุดประสงค์เพื่อใช้เป็นที่ปลูกป่าเศรษฐกิจ
พร้อม ๆ กันกับที่ทำกินของชาวบ้านสระตะเคียน หมู่บ้าน
ใหญ่ที่อยู่ข้างเคียง ถูกยึดคืนเพื่อจัดสรรไว้รองรับผู้ที่
ถูกโยกย้ายออกมา

และที่ไม่สามารถลืมเดือนได้คือการรอนแรมไป
พึ่งพาพักอาศัยในศาลาวัดบ้านสระตะเคียน พันธมิตร
คนยากร่วมชะตาเดียวกัน และต้องมาใช้ชีวิตดกกระทำ-
ลำบากยิ่งกว่าผู้อพยพจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งจากฝั่ง
ตะวันออกและฝั่งตะวันตกของไทย ซึ่งยังได้รับการ
อุดหนุนจากรัฐบาลให้มีที่อยู่อาศัยและปัจจัยพื้นฐาน

อื่น ๆ ตามหลักมนุษยธรรม

หมู่บ้านสันติสุข หมู่บ้านจัดสรรใหม่เกิดขึ้นมาท่ามกลางความขมขื่นใจของชาวบ้าน ในขณะที่พื้นที่ที่เหลือที่รัฐเข้ายึดครองมาได้ ทำท่าว่าจะถูกประกาศเป็นเขตป่าเสื่อมโทรม และจะถูกใช้เพื่อการปลูกพืชโตเร็วในที่สุด เศรษฐกิจที่มีกระแสกดดันรัฐบาลจากกลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ กรมป่าไม้จึงจำต้องชะงักโครงการ และประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลานขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจแก่มวลชนว่าจะอนุรักษ์ป่าผืนนั้นไว้ มากเสียกว่าที่จะทำลายมัน

ทว่าหนึ่งปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าทึบในเขตอุทยานฯ กลับลดลงเร็วอย่างน่าอัศจรรย์ หลงเหลือเพียงราวป่าทึบด้านหน้าไว้หลอกสายตาคู่ที่เพียงสัญจรไปมา ซ้ำร้ายแนวเขตอุทยานฯ ก็เลื่อนเข้าไปตามพื้นที่ป่าที่ถูกตัดอีกด้วย คำถามที่เกิดขึ้นในชั้นต้นก็คือ “แล้วเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปไหน?”

“วันนี้ไม่มีเขตป่าไม้แล้ว”

เมื่อหนึ่งปีที่แล้วพร้อม ๆ กับการโยกย้ายชาวบ้านหนองใหญ่ ป้อมยามด่านตรวจอันภูมิฐานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ถูกลงหลักปักรากฐานไว้บริเวณทางเข้าหมู่บ้านหนองใหญ่เพื่อประกาศเป็น “พื้นที่ปลอดชาวบ้าน” แต่ปัจจุบันปรากฏด่านตรวจใหม่เกิดขึ้นมาถัดจากด่านเดิมไปไม่ถึง ๑๐๐ เมตร แม้จะไม่ดูภูมิฐานเท่าด่านราชการ แต่ชาวบ้านหนองใหญ่ในวันนี้ภูมิใจกับการที่สามารถคืนสู่ถิ่นฐานเดิมของตน และเป็นการประกาศให้รู้ว่าพวกเขาไม่ต้องการโครงการในลักษณะนี้อีกต่อไป

ทุกวันนี้ภายในหมู่บ้าน “หนองใหญ่ธรรมจิต” ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ถูกจัดสรรพื้นที่ใหม่โดยชาวบ้าน เพื่อรองรับพันธมิตรร่วมชะตากรรมจากหลายหมู่บ้าน เป็นที่รวมของกระต๊อบซ่อมซ่อที่ปลูกสร้างขึ้นจากวัสดุเท่าที่ยังมีเหลือ และที่หาได้จากธรรมชาติ ถนนในหมู่บ้านเป็นดินเหนียวอยู่ในสภาพที่เป็นหลุมเป็นบ่อเพราะไม่มีการลงชั้นดินที่แข็งไว้ที่ผิวหน้า ดอไม้และไม่ยี่นต้นปรากฏอยู่กลางถนนบางสายในหมู่บ้าน โดยที่ชาวบ้านยังไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการ

ปรับให้ราบเรียบได้

แต่ที่นี้เป็นที่ปักหลักอาศัยที่พวกเขาแลงมาด้วยประการต่อสู้นั้นอันเจ็บปวด และความอดทนกล้ากลืนอย่างแสนสาหัส

ในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทวิโยค ขณะที่ผู้คนทั้งประเทศยังเศร้าโศกอาดูรต่อการตายของคนในเมืองหลวงเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านหนองใหญ่และจากหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการ คกก. ซึ่งอดรันทนรอความเห็นใจจากใครไม่ไหว พวกเขากันเดินรอนแรมมาตามถนนมิตรภาพ เพื่อประกาศให้ชาวไทยส่วนอื่น ๆ ได้รับรู้ว่า อันอำนาจเถื่อนนั้นหาได้ปลาสนาการไปพร้อมกับการจากไปของเหล่าทมิฬราชไม้ม

“ศูนย์อพยพคนไทย
บ้านสระตะเคียน
เกิดขึ้นเพื่อให้เป็นที่เยี่ยหยันโยไฟ
ต่อผู้อื่นว่า เขาเป็นพลเมืองที่ปราศ
จากสิทธิในที่ทำกินของตัวเอง”

เกือบหนึ่งเดือนในท่ามกลางแสงแดดแผดกล้า สลับกับสายฝนที่สาดกระหน่ำตามฤดูกาล พวกเขา บรรลุข้อตกลงกับทางการขึ้นมาฉบับหนึ่ง ณ โรงแรม ริมาอินน์ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เพื่อรับรอง การกลับไปทำกินในพื้นที่เดิม

โครงการ คจก. ที่คนกล่าวขวัญถึงมาก จึงยุติ บทบาทลงไปในลักษณะนี้เอง

หนองใหญ่คืนถิ่น

แม้จะภาคภูมิใจในความสำเร็จจากการต่อสู้เรียกร้อง ของตนเอง แต่ชาวหนองใหญ่ไม่เคยลืมเดือนปุษนีบุคคด ที่เป็นที่พักทางใจของพวกเขาเสมอมา เป็นผู้ไม่เคย ทอดทิ้งพวกเขาแม้ในยามยากลำบากที่สุด เป็นผู้ที่เปี่ยม ด้วยเมตตาอย่างสูงสุด หลวงพ่อประจักษ์ทำและพูด เพื่อพวกเขาเสมอมา จนกระทั่งท่านต้องคดีความทั้งศาล จ.โคราช และ จ.บุรีรัมย์

วันชาวหนองใหญ่คืนถิ่นจึงถือฤกษ์เอาตามวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนาคือวันเข้าพรรษา เพื่อเป็น พุทธานุสติแก่พวกเขาที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมี คุณธรรม และพร้อมจะปฏิบัติตามที่หลวงพ่อนำ ในเรื่องการช่วยกันรักษาป่า

แต่อนิจจากับเกษตรกรที่จำเดิมก็ยากไร้อยู่แล้ว และต้องมาร้างห่างที่ทำกินของตัวเองไปอีกเกือบปี จึง ย่อว่าแต่ทุนที่จะนำมาใช้เพื่อการปรับที่ทำกินของตัวเอง เลย แม้แต่ข้าวสารที่จะหุงหากก็ยังแทบจะไม่มีปัญหา หามาได้ ทุกวันนี้พวกเขาดำรงชีวิตอยู่ด้วยการรับจ้าง ทางการเกษตร ซึ่งนำรายได้มาเพียงเล็กน้อยบางราย ที่ทนไม่ได้ก็หนีจากไป อาศัยก็แต่ที่หลวงพ่อบริจาค พยายามนำความช่วยเหลือจากทุกหน่วยงานเอกชน ต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ ซึ่งขณะเดียวกันทางรัฐบาลหา

ความหวังใหม่

“ป่านี้อยู่ได้ถ้าเราไม่เอาความโลภเข้าไปใส่ มากเกินไป เราต้องช่วยกันรักษาป่าให้คงอยู่ รวมทั้ง ต้องจัดการให้มีการปลูก “ป่าชุมชน” ซึ่งจะต้นไม้ ยืนต้นขึ้น เช่น ไม้มะค่า, ไม้ประดู่, ไม้ชิงชัน, สะเดา หรืออะไรก็ได้ ต่อจากเรื่องป่าชุมชน พวกโยมที่ทำกิน รอบ ๆ ป่านี ก็จะต้องปลูกไม้ยืนต้นที่ให้ผล จะเป็นขนุน, มะม่วง, มะขาม, ไข่ ในที่ทำกินของโยมเองด้วย จะ เป็นก็ไรก็ตามแต่ที่จริงเป้าหมายอยากให้ได้ถึง ๓ ไร่ แต่อาจตามว่ามันยังเป็นไปไม่ได้ดอก เอาแค่ ๑ ไร่ก่อน แล้วค่อยขยายเป็น ๒, ๓ ไร่ พอผลมันขายได้ในปีแรก ๆ ค่อยขยายพื้นที่ปลูกออกไป แต่ ๑๐ ไร่ควรจะมีที่ปลูก ไม้ผลสัก ๑-๒ ไร่ เมื่อเราทำได้แบบนี้ เราพิจารณา ต่อไปว่าควรจะมีทั้งการปลูกข้าว, มัน, ปลูกผักหวาน, ปลูกตำลึง ทำเป็นสวนหลังบ้านอย่างที่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย เราเคยทำมา ไม่ต้องไปซื้อใครกิน และหากเรารวม กลุ่มกันได้ เราอาจจะตกลงร่วมกันว่า อาทิตย์นี้จะมา พร้อมกันปลูกถั่วฝักยาวที่บ้านนี้ อาทิตย์ต่อไปจะปลูก มะเขือที่หมู่บ้านนั้น อีกอาทิตย์จะปลูกพริกขี้ฟ้าที่บ้าน โนน โดยจะปลูกพร้อม ๆ กัน หมุนเวียนไปตามหมู่บ้าน ต่าง ๆ แล้วเราจะเอารถเล็ก ๆ มาบรรทุกของไปขาย เพื่อเป็นรายได้ของเรา และต่อไปเราจะจัดตัวอย่าง แปลงสาธิตปลูกพืชโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช้สารเคมี พยายามจะใช้ปุ๋ยขี้วัว, ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยที่ไหลออก มาจากป่า ในอนาคตเราอาจจะมีตลาดพืชผักปลอดสาร

ได้มีมาตรการมาช่วยเหลือพวกเขาไม่

หลวงพ่อกล่าวกับคณะเราด้วยความอึดอัดใจว่า
“รัฐบาลทำกับพวกเขาโดยที่ไม่รับผิดชอบอย่างนี้
อาตมาว่าคุณชวน (เหล็กภัย) ก็ดี คุณชวลิต (ยงใจยุทธ)
ก็ดี น่าจะหาเงินมาให้พวกเขาสักก้อน เพื่อเป็นการ
ช่วยเหลือพวกเขาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไม่ใช่
ปล่อยให้พวกเขาอยู่กันอย่างอดอยากปากแห้งเช่นนี้”

บ้านน้อยในป่าใหญ่ตั้งใจฝัน

“อาตมาเชื่อว่าพวกเขาจะเปลี่ยนเป็นคนที่ดีขึ้น

ของป่าดงใหญ่

เคมีน้อย ๆ เกิดขึ้นที่... ครอบรู้

ถ้าเราทำได้แบบนี้ ทำด้วยความซื่อสัตย์, ขยัน
และอดทน ต่อไปไม่ว่าจะมีโครงการชื้ออะไรเข้ามา
ก็จะเข้ากับที่เราทำได้หมด ลองคิดดูซิ เราคือชนในชาติ
ถ้าไม่มีเราชาติจะอยู่ได้อย่างไรเพราะฉะนั้นที่พูดมา
หมายความว่าประชาชนเป็นใหญ่ จึงบอกว่ถึงแม้
อำนาจของทหาร อำนาจของนายทุนจะยังมีอยู่ แต่ก็
ข้าง ๆ กลาง ๆ อำนาจของประชาชนนี้ลิ้นแค้นและ
ตายตัว คนมีคุณธรรมที่จะปฏิบัติได้สำเร็จคือชาวนา
และชาวนาน คนอื่นปฏิบัติไม่ได้นานหรอก เพราะกฎ
ของธรรมชาติอยู่ที่พวกเรา ความลำบากยากเข็ญที่สุด
อยู่ที่นี้”

“แม่อำนาจทหาร
อำนาจของนายทุนยังมีอยู่
แต่อำนาจประชาชนนี้ลิ้น
แค้น และตายตัว”

*พระประจักษ์ คุตตจิตโต กล่าวเมื่อคราวประชุมชาวบ้านกลุ่ม
อนุรักษ์รอบป่าดงใหญ่ เพื่อหามาตรการร่วมกันในการใช้และ
รักษาป่า วันที่ ๑๐ ต.ค. ๒๕๓๕ ณ สำนักสงฆ์วัดคงคสถานธรรมจิต
อ. ปะคำ จ. บุรีรัมย์

มาได้ เขาจะสามารถช่วยรักษาป่าที่หลงเหลืออยู่ได้
เพราะความยากลำบากที่พวกเขาได้รับจากโครงการ คอก.
บันให้พวกเขาเป็นคนขึ้นมาเป็นโอกาสของพวกเขา
แล้ว”

“ในวิกฤติใด ๆ ก็ย่อมมีความหวัง” วรจิตกล่าวเป็น
อมฤตพจนานของนักปราชญ์แต่เก่าก่อนมา หลวงพ่อเอง
ก็เชื่อเช่นนั้น

ปัจจุบันชาวบ้านหนองใหญ่ธรรมจิตรวมตัวกัน
ได้เกือบ ๓๐๐ ครัวเรือนแล้ว มีการเลือกประธานและ
คณะกรรมการหมู่บ้าน และกำลังยื่นเรื่องเสนอเพื่อขอ
ยกฐานะเป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

ชาวบ้านเริ่มวางแผนการจัดการทรัพยากรในชุมชน
ของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องป่าไม้ พื้นที่หมู่บ้านจะถูก
แบ่งออกเป็น พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์, พื้นที่ป่าชุมชน
ซึ่งชาวบ้านจะรวมใจกันปลูกขึ้นมาเป็นไม้ยืนต้นประเภท
ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวกันชนให้กับป่าใหญ่อนุรักษ์, พื้นที่
ป่าใช้สอย ซึ่งจะเป็ไม้ผลที่มีค่าทางเศรษฐกิจ และ
ส่วนสุดท้ายจะเป็นที่ทำกินซึ่งเพาะปลูกพืชไร่และป็น
ที่อยู่อาศัย

“แม้ว่าต่อไปเราจะมีโครงการชื้ออะไรเข้ามาอีก
จะเป็นโครงการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือ
อะไรก็ตามแต่ เพราะที่จริงมันไม่สำคัญที่ชื้อ ขอให้
พวกเราทำให้สอดคล้องกันแล้วกัน พวกเราต้องรวมเป็น
กลุ่มก้อนและทำให้เกิดความถูกต้อง จัดการภูเขา,
ป่าไม้ของเราให้เป็นระเบียบระบบ พอเขาส่งโครงการ
อื่น ๆ เข้ามา มันก็จะสอดคล้องและไปด้วยกันได้หมด”

นี่เป็นคำแนะนำที่หลวงพ่อบรรณกิจให้แก่พวกเขา
ในวันที่ชาวบ้านมารวมกัน ณ สำนักสงฆ์วัดคงคสถาน
ธรรมจิต เพื่อร่วมกันปรึกษาหามาตรการรักษาป่าใหญ่
แห่งนี้

“บ้านน้อยในป่าใหญ่ตั้งใจฝัน” ปณิธานที่หลวงพ่อบ
ปรารถถึงบ่อย ๆ คงอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม หากชาวบ้าน
ได้รับการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวเพื่อรักษาป่าไม้และ
ที่ทำกินที่ตนเองหวงแหน ก่อนที่คนอื่นจะซุ่มมือเปิบ
เข้ามาตัดดวงเอาตามอำเภอใจได้

การรวมตัวของประชาชนเพื่อพิทักษ์

ป่าดงใหญ่

ได้รับการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ มีเนื้อที่ ๖๓๑,๒๕๐ ไร่ ในเขตติดต่อ ๓ จังหวัดคือ อ. ปะคำและอ. ละหานทราย จ. บุรีรัมย์ อ. เสิงสาง จ. นครราชสีมา และอ. ดาพระยา จ. ปราจีนบุรี จากการสำรวจของกรมป่าไม้เมื่อปี ๒๕๓๑ พบว่ามีป่าสมบูรณ์หลงเหลืออยู่ ๒๑๒,๕๐๐ ไร่

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของป่าดงใหญ่ซึ่งถึงกับมีนักวิชาการภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมท่านหนึ่ง* ได้ตั้งข้อสังเกตไว้คือ ป่านี้อาจจะเป็นป่าตะเคียนหินแห่งเดียวที่ยังหลงเหลืออยู่ในประเทศอีกด้วย

พื้นที่ป่าดงใหญ่ในส่วนของชาวบ้านได้เข้ามาหักร้างถางพงเป็นที่ทำกิน และได้รับความเดือดร้อนจากการอพยพโยกย้ายตามโครงการจัดสรรที่ทำกินฯ หรือ คจก. เมื่อปีที่แล้ว อยู่ในเขต อ. เสิงสาง จ. นครราชสีมา และ อ. ปะคำ จ. บุรีรัมย์

แท้จริงตามวัตถุประสงค์ของโครงการคจก. คือการอพยพโยกย้ายชาวบ้านที่อยู่ในเขตป่าสงวนฯ ซึ่งเสื่อมโทรมดังกล่าวออก แล้วจัดสรรที่รองรับใหม่ โดยที่พื้นที่ที่เวนคืนจะถูกนำไปใช้เพื่อการปลูกป่าเชิงพาณิชย์ (ในคราวของป่าชุมชน)

กระแสดูด้านจากชาวบ้านและองค์กรด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งหลาย กดดันให้รัฐบาลประกาศว่าจะไม่ใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อการปลูกป่าเชิงพาณิชย์ และได้ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน

แต่แทนที่จะมีการรักษาป่าอุทยานฯ ดังกล่าวไว้ได้ ปัจจุบันกลับมีการลักลอบตัดไม้กันในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในบริเวณที่เรียกว่า "คลองมะไฟ"

จากปากคำของชาวบ้านที่รับอาสาเข้าไปสืบความเคลื่อนไหวของพวกลักลอบตัดไม้พบว่า มีเลื่อยยนต์ประมาณ ๒๐ ตัว และยังมีเลื่อยมืออีกนับสิบในพื้นที่ดังกล่าวนั้น

และแม้แต่ในบริเวณหลังป้ายบอกเขตอุทยานแห่งชาติทับลานเข้าไป ก็มีการจัดสรรที่กันเป็นแปลง ๆ เพื่อ

ผืนไพรกว้าง

ถาง, เผา และทำไม้แปรรูปในป่าดิบกันอย่างมโหฬาร ข่วแย้งว่าทั้งนี้หาได้มีการปราบปรามหรือมีความพยายามที่จะหยุดการกระทำดังกล่าวไม่ เนื่องจากเชื่อได้โดยผู้ลักลอบตัดไม้ไม่มีสรรพาวุธร้ายแรงที่พร้อมจะปกป้องตัวเองได้ ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะเป็นทางป่าไม้ก็ดี ทหารก็ดี หรือกระทั่งตำรวจ ล้วนมีส่วนโดยตรงหรือสนับสนุนการกระทำดังกล่าว

ไม้ที่แปรรูปแล้วและที่กำลังรอการแปรรูป จึงปรากฏอยู่ทั่วไปในบริเวณบ้านของชาวบ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านดงใหญ่พัฒนา หรือดงใหญ่ ๔ เดิม

ด้วยเหตุนี้เอง

จึงทำให้ชาวบ้านหลายหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกทำมาหากินรอบ ๆ ป่าดงใหญ่ และด้วยความสนับสนุนของหลวงพ่อบุญรักษ์ คุณศุภจิตุโศดม คำนวณการประจักษ์ คุณศุภจิตุโศดม ดำริจัดการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางจัดการทรัพยากรป่าไม้ เมื่อวันที่ ๑๐ ต.ค. นี้ ณ ชุมชนธรรมจิต (น้ำผุด)

ได้เกิดแนวความคิดร่วมกันในหลายประการ ที่จะจัดการทรัพยากรป่าไม้ของพวกเขาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และคงอยู่ต่อไปในอนาคต หลาย ๆ ความคิดคือ เรื่องการจัดแบ่งเขตป่าอนุรักษ์, เขตป่าชุมชน และที่ทำกิน ซึ่งชาวบ้านพร้อมที่จะให้ความร่วมมือที่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ธรรมชาติ

นับเป็นอีกก้าวหนึ่งที่สำคัญของชาวบ้านที่จะทุ่มเทให้กับการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองอย่างน่าภาคภูมิใจ

*อ. ประสิทธิ์ คุณรัตน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บริการข้อมูลสำหรับ นักเทศน์สมัยใหม่

วินัย สมะธุน "ปัญหาของสังคมมุสลิมที่รอรัฐบาลใหม่
แก้ไข" มติชน ๒๕ กันยายน ๒๕๓๕ น.๘

ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมที่ถูกหล่อ
หลอมขึ้นมาในสังคมไทย เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะ
รัฐบาลต้องยอมรับว่า การใช้วัฒนธรรมหนึ่งครอบงำ
หรือผสมกลมกลืนวัฒนธรรมอื่นเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ
การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมืองในสังคม
มุสลิม โดยอาศัยระบบกฎหมาย, การบริหารราชการ
แผ่นดินของรัฐ จำเป็นต้องคำนึงถึงมิติในด้านศาสนา
และวัฒนธรรมของพี่น้องชาวมุสลิมประกอบด้วย ปัญหา
นี้เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ความสามารถรัฐบาลทุกยุค
ทุกสมัยแบบฝักหักพันนี้จะได้รับการแก้ไขอย่างไรใน
รัฐบาลยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายรอการพิสูจน์

ประเวศ วะสี "พลัง ๓ ของประชาชนในการ
สร้างสรรค์ประชาธิปไตย" ทางใหม่ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔
กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๓๕ น.๑๗-๑๘

"วัวฝูงหนึ่งมี ๑๐๐ ตัว ถูกเสือจับกินไปทีละตัว ๆ
วัวมีความหวาดกลัวเสือมากจนเป็นโรคประสาทไปทั้งฝูง
อันที่จริงถ้าวัวทั้ง ๑๐๐ รวมตัวกันสู้เสือ เสือคงจะตาย
แต่วัวก็รวมกันไม่เป็น เสือจึงเป็นปัญหาเรื้อรังของวัว"

หากอยากทราบว่ วัว เสือ ประชาชน ประชา-
ธิปไตย ธรรมะ และนักการเมืองเกี่ยวข้องกันอย่างไร
บทความฉบับนี้จะไม่เป็นที่ผิดหวังสำหรับท่านผู้อ่าน
ทั้งหลายแน่

พระมหาสมัย จินฺตโมโสโก "การศึกษาสงฆ์ยุคปรับปรุง
บวชหนึ่งพรรษาเรียนเพียง" มติชน ๒๘ กันยายน
๒๕๓๕ น.๑๐

ในอดีตการศึกษาคณะสงฆ์มุ่งมองว่าคร่ำครึและ
ล้าสมัย แต่ปัจจุบันกรมการศาสนาได้หันมาให้ความ
สำคัญกับการศึกษาคณะสงฆ์มากขึ้น นับเป็นนิมิตหมาย
อันดีในการพัฒนาคุณภาพสงฆ์และบุคลลากรของพระ
พุทธศาสนาให้เจริญยิ่งขึ้น การสร้างหลักสูตรใหม่ที่
ประยุกต์ให้ทันกาลสมัยนิยมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่
ขณะเดียวกันการสร้างพระอาจารย์ที่มีคุณภาพ มีงบ-
ประมาณที่จะผลิตตำรา สื่อการสอนและเป็นสวัสดิการ
ให้กับครู นับเป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน เพื่อหลักสูตรที่ดี
จะได้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างราบรื่น

รายชื่อบทความข้างล่างนี้ เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อ
ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ของสังคมปัจจุบัน หาก
พระคุณเจ้าหรือผู้อ่านท่านใด ต้องการบทความนั้น ๆ
กรุณาเขียนจดหมายสอดแสตมป์ ๒ บาท ต่อหนึ่ง
บทความ ส่งมายัง ศูนย์ข้อมูลศาสนาเพื่อการศึกษาและ
พัฒนา เรายินดีที่จะจัดส่งไปให้ท่านทันที

พระมหาสมัย จินฺตโมโสโก "สิ่งมอมเมาในเขตวัด สนิม
ก่อนพระพุทธศาสนา" มติชน ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๕ น.๕

"เมื่อ "เมียงู" ถูกนำมาไหว้ในวัด เรดดังก้อง
กระหึ่มเหนือพระอุโบสถซึ่งเป็นพระอารามหลวง ชิงช้า
สูงลอยละลิวท่วมองค์พระปฏิมา" ภาพเหล่านี้เป็นภาพ
ที่พบเห็นคุ้นเคยสำหรับผู้ที่มาเที่ยวงานวัดสมัยใหม่ สิ่ง
มอมเมาทางด้านจิตใจถูกจัดไว้เพื่อแลกกับรายได้ของ
การจัดงาน ดังนั้นแทนที่งานวัดจะเป็นที่ขัดเกลาคคนให้
หลุดพ้นจากบ่วงของกิเลสตัณหา แดกกลับกลายเป็นการ
ตอกตริงอบายมุขลงในจิตใจคนให้ฝังแน่นลงไปทุกที่
งานบุญเช่นนี้จะถือได้ว่าเป็นบุญหรือบาปกันแน่ และ
หากยังเป็นเช่นนี้ต่อไป เราจะเหลือพุทธศาสนาไว้ให้
ลูกหลานได้นับถือกันได้อย่างไร

พระมหาประสิทธิ์ รวมพิมาย "พระต้องยุ่งกับการเมือง"
มติชน ๒๗ กันยายน ๒๕๓๕ น.๕

หากยอมรับว่า การเมืองเป็นเรื่องของการจัด
ระเบียบทางสังคมที่พระสงฆ์มีหน้าที่ต้องสร้างสรรค์
จรรโลงให้ยืนยงบนผืนแผ่นดินนี้ การช่วยกันเรียกร้อง
เพื่อกดเว้นการค้าขายมนุษย์ด้วยกัน การมีส่วนร่วมใน
การคลี่คลายปัญหาที่กำลังดำเนินไปสู่ภาวะวิกฤต การ
ปลดแอกตนเองจากสภาวะไม้ตายซากที่รอกการผูกพัน
เป็นบทบาทที่สงฆ์พึงกระทำหรือไม่ และในระดับใดที่
จะไม่กระทบต่อภาวะการเป็นที่พึ่งพิงทางจิตวิญญาณ
ของมวลชน คำถามและคำตอบบางประการในประเด็น
ข้างต้นได้ถูกนำเสนอไว้อย่างน่ารับฟังจากในอีกมุมมอง
หนึ่งของสังคมสงฆ์

● บริการข้อมูลนักเทศน์สมัยใหม่ ●

เด็พนิวส์ “อาหารฉายรังสี: อีกทางเลือกหนึ่งเพื่อการดูแลโลก” สยามรัฐ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕ น.๑๔

จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และภาวะวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วโลก ล้วนเป็นผลให้การผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงดูประชากรโลกต้องอัปเดตขึ้น ดังนั้นความพยายามที่จะลดการนำเข้าของอาหารบรรจุภัณฑ์ เช่น ผักสดและผลไม้ โดยการฉายรังสีจึงเป็นวิธีนอมนอาหารอีกแบบหนึ่งที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคที่ติดมาจากห่วงโซ่อาหารได้ สามารถนอมอาหารไว้ในสภาพที่ยังสดได้นาน เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีการอื่น ๆ และยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศได้อีกด้วย อาหารฉายรังสี จึงอาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยดูแลโลกให้รอดได้

ทรศนะจากผู้เกี่ยวข้องในวงการสารซีเอฟซี ต่อรายงานเสนอให้ไทยยกเลิกการใช้สารทำลายโอโซน “เมืองไทยจะเลิกใช้ ซีเอฟซี” ผู้จัดการรายวัน ๖ ตุลาคม ๒๕๖๕ น.๑๑

จากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกพิธีสารมอนทรีออล เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นการให้ความร่วมมือกับนานาชาติ ในการควบคุมการใช้สารเคมีที่ทำลายชั้นโอโซนในบรรยากาศเพื่อป้องกันอันตรายจากมະเร็งผิวหนัง ต้อกระจก และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมครั้งใหญ่ของโลก การให้สัตยาบันดังกล่าวครั้งนั้นส่งผลต่อไทยในด้านใดบ้าง ทรศนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการสารซีเอฟซีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่มีต่อมาตรการในการยกเลิกการใช้สารชนิดนี้ ผลกระทบที่เกิดต่อวงการอุตสาหกรรมบางประเภท และการขอความช่วยเหลือจากกองทุนพหุภาคีนั้น สามารถทำได้อย่างไร ติดตามรายละเอียดได้จากบทความฉบับนี้

กองอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ กรมป่าไม้ “อนุรักษ์ป่าต้นน้ำต้องไล่คนออก” สยามโพสต์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕ น.๘

ปัญหาเรื่องคนกับป่า ยังคงเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันไม่มียุติจบสิ้น เมื่อฝ่ายหนึ่งเห็นว่าคนคือศัตรูของป่า ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าคนอาจเป็นวัชพืชป้องกันป่าได้ หากได้รับการหนุนเสริมทางด้านเทคนิค วิชาการ และวิชาชีพ ดังนั้นคนอยู่กับป่า : รักษาหรือทำลาย? ทรศนะและมุมมองอันหลากหลายจากผู้ฝ่ายต่าง ๆ จึงยังเป็นประเด็นที่น่าติดตามต่อไป

บพิตร เกาฏีระ “คนงานสองแสนติดสารเสพติด ใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์” ไทยรัฐ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕ น.๕

ปัญหาใหญ่ที่ระบอบอยู่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยขณะนี้ คือ การเสพติดประเภทยาบ้า ยาแก้ปวดสุรา และเครื่องดื่มชูกำลัง จากการเปิดเผยของกรมสวัสดิการแรงงาน กระทรวงมหาดไทย คนงานกว่า ๒ แสนคนในสาขาอาชีพต่าง ๆ ตกอยู่ในวังวนของการใช้สารเสพติดประเภทดังกล่าวนี้ พฤติกรรมการใช้ยา มีทั้งแบบที่จงใจใช้ และใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้นการณรงค์เพื่อขจัดภัยของสารเสพติดเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำโดยรีบด่วน แต่จะก่อผลได้มากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหของสถานประกอบการ นายจ้างและตัวผู้ติดยาเอง

เด็พนิวส์ “พ่อค้าไม้ต่างประเทศคาน้ำตัดไม้เขมร ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม” สยามรัฐ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ น.๑๔

หลังจากที่เขมรเปิดประเทศ ไม้ซุงและไม้แปรรูปต่าง ๆ กลายเป็นขุมทรัพย์จำนวนมหาศาลที่ผู้รับสัมปทานชาวต่างชาติต่างพากันคาน้ำเข้าไปตัดไม้ในเขมรโดยไม่สนใจสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่ตามมาจากการตัดไม้ ยังผลให้เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ที่จังหวัดกัมปงสปีอและรอบ ๆ พนมเปญ และเกิดผลกระทบต่อปริมาณการจับปลาในแหล่งน้ำต่าง ๆ กลุ่มธุรกิจเอกชนเหล่านี้ สามารถเข้าทำลายทรัพยากรในเขมรได้ด้วยความเต็มใจของผู้นำเขมรเอง. ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขมรจึงขยายวงกว้างออกไปอย่างรวดเร็ว หากเป็นเช่นนี้ต่อไป ภาวะล่มสลายดังที่ไทยกำลังประสบอยู่ก็อาจจะมาเยือนเขมรในไม่ช้า

● ศูนย์ข้อมูลศาสนาเพื่อการศึกษาและพัฒนา

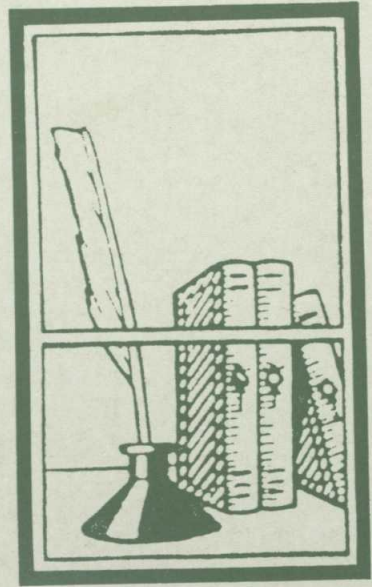

*ทำบุญวันเกิด

*ทำบุญขึ้นบ้านใหม่

*ทำบุญวันพระ

๑๓๑

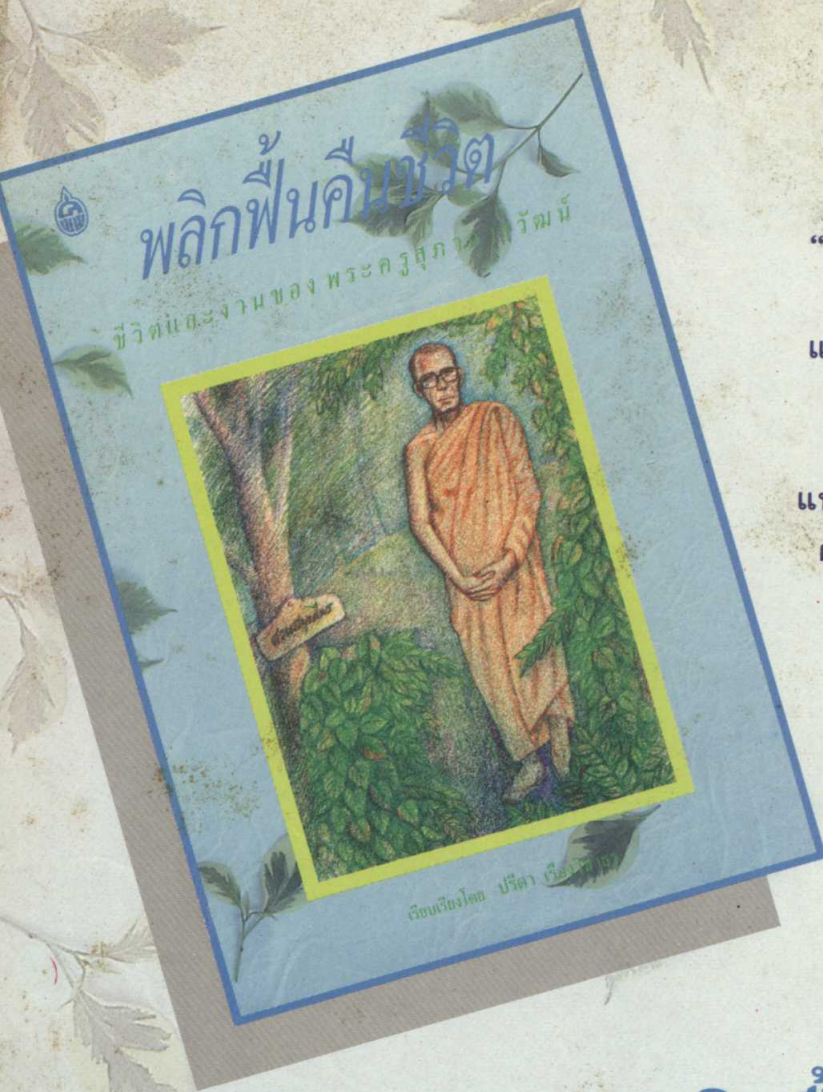
ขอเชิญร่วมบริจาคปัจจัยเพื่อสนับสนุนการจัดถวาย "ถนนหนังสือ ฉบับ
เสขิยธรรม" หนังสือเพื่อการจรรโลง
สมัย แก่พระภิกษุสงฆ์ที่ยากไร้และช

"ถนนหนังสือ ฉบับเสขิยธรรม"
มากกว่าครึ่งหนึ่งของยอดพิมพ์ในแต่ละ
เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับ ศพพ. และที่ ไม่เคย
มา ต้นทุนการจัดพิมพ์ (รวมทั้งค่าจัดส่ง) ครั้งละประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท ใ้
การแบ่งเบาจากสมาชิกที่เสียเงินซึ่งมีไม่ถึง ๒๐% ของสมาชิกทั้งหมด

หากท่านมีจิตศรัทธาที่จะร่วมกันจรรโลงพระพุทธศาสนาโดย "การให้ธรรม
เป็นทาน" ดังนี้แล้ว ขอได้รับเป็นสมาชิกอุปถัมภ์แก่บรรดาพระภิกษุสงฆ์ที่ขาดแคลน
และยากไร้ดังกล่าว เพื่อที่ท่านจะได้มีหนังสืออ่านเป็นประจำ โดยอ่านรายละเอียด
ได้จากโบสถ์ที่อยู๋ในเล่ม

รายชื่อสมาชิกอุปถัมภ์

พระครูรัตนภาส	บริจาค	๑,๐๐๐	บาท
พระอธิการจำลอง อากสุสโร	บริจาค	๒๐๐	บาท
คุณนุจรี ไชยกิตติวัฒนา และเพื่อน	บริจาค	๖๐๐	บาท
คุณพรทิพย์ เขาวรีย์วงษ์	บริจาค	๙๐๐	บาท

“พระครูสุภาจารย์วัฒน์ เป็นพระภิกษุอีกรูปหนึ่งที่เป็นแนวใหม่ใหม่ของคณะสงฆ์ไทย แม้งานที่ท่านทำจะจำกัดอยู่ในอำเภอเล็กๆ แห่งจังหวัดยโสธร แต่ก็เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจสำหรับสังคมไทยยุคปัจจุบัน”

พระไพศาล วิสาโล

พลิกฟื้นคืนชีวิต

ชีวิตและงานของพระครูสุภาจารย์วัฒน์

เป็นการเรียบเรียงขึ้นใหม่จากกรณีศึกษาพระสงฆ์กับงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณค่าชวนให้ติดตามว่า งานอนุรักษ์ธรรมชาติสัมพันธ์กับการพัฒนาชนบทอย่างไร ด้านในมีรูปประกอบและคำบรรยายครบครันในรูปแบบเล่มดงามปกสีซี หนา ๔๙ หน้า ควรแก่การซื้อหาเป็นเจ้าของในราคาเพียงเล่มละ ๒๕ บาท สั่งซื้อโดยตรงได้ที่คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ทางธนาณัติหรือตัวแลกเงิน